

**UNIVERZITA PALACKÉHO
V OLOMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA
KATEDRA DĚJIN UMĚNÍ**

Vývoj krnovských vil

magisterská diplomová práce

BC. KLÁRA ČERMÁKOVÁ

Vedoucí práce: doc. PhDr. Martin Horáček, Ph.D.

Olomouc 2020

Počet znaků v dokumentu: 138 745

Prohlašuji, že jsem tuto magisterskou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 6. května 2020

Podpis

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat doc. PhDr. Martinu Horáčkovi, Ph.D., za vedení mé práce a poskytnutí cenných rad a připomínek. Mé díky patří rovněž majitelům vil, jejichž vstřícnost a ochota umožnila vznik této práce. Rovněž bych chtěla poděkovat pracovníkům institucí, v nichž jsem prováděla své bádání. Jmenovitě zaměstnancům Stavebního úřadu v Krnově, hlavně paní Ireně Šilinkové. Dále pracovníkům Zemského archivu v Opavě a Státního okresního archivu Bruntál se sídlem v Krnově, hlavně Mgr. Branislavu Dorkovi, jenž mi poskytl řadu cenných podnětů. Děkuji též Mgr. Martině Mertové a dalším pracovníkům olomouckého Muzea umění. V neposlední řadě patří velké díky členům mé rodiny a přáteli, jelikož mi byli v průběhu psaní této práce velkou oporou.

Obsah

Úvod.....	1
Rozdíl mezi vilou a rodinným domem.....	3
Prameny.....	5
Literatura.....	7
Počátky vilové architektury v Krnově.....	11
První vila na Ježníku.....	12
Kdy mohla vzniknout první krnovská vila?.....	14
Kdo mohl být stavebníkem první krnovské vily?.....	17
Možné řešení.....	19
Výpravné bydlení v Krnově v 80. a 90. letech 19. století.....	20
Vily osmdesátých let 19. století.....	21
Eduard Frank a typ nájemní vily.....	22
Ernst Latzel a typ továrnické vily.....	23
Vila Rudolfa Larische, nový architektonický impuls.....	25
Vily devadesátých let 19. století.....	27
Vilová tvorba Josefa Hartela.....	27
Vilová tvorba ostatních krnovských stavitelů.....	30
Wenzel Bürger.....	32
Architektura vil po roce 1900: Leopold Bauer a vídeňská moderna.....	35
Vznik ježnické vilové čtvrti.....	40
Krnovské vily navržené lokálními staviteli.....	44
Flemmichova vila.....	47
Architektura vil v letech 1918–1938.....	48
Výstavba krnovských vil ve dvacátých letech 20. století.....	52
Výstavba krnovských vil ve třicátých letech 20. století.....	56
Závěr.....	62
Příloha – Stavebníci.....	69
Příloha – Stavitelé.....	96
Příloha – Mapy.....	109

Seznam použitých zkratk.....	111
Seznam vyobrazení	112
Seznam pramenů	124
Seznam literatury.....	129
Seznam internetových zdrojů.....	133
Obrazová příloha	134
Anotace.....	193

Úvod

Hornoslezské město Krnov, ležící při samé hranici s Polskem, prošlo v průběhu několika staletí své existence mnoha vzestupy a pády. Stejně tak i zdejší architektonická produkce. Přelom 19. a 20. století bývá prezentován jako poslední významnější období příznivé pro zdejší architektonický vývoj, v rámci kterého, vznikly nové stavby jak veřejného, tak soukromého charakteru. Z měšťanstva povzneseného průmyslovou revolucí se vyčlenila početná skupina továrníků, jež započala s výstavbou vil. V průběhu několika desetiletí jich v Krnově vznikla celá řada. Na jejich tvorbě se podíleli nejvýznamnější soudobí architekti, ale i místní stavitelé. Právě architektonický typ vily se stal hlavní náplní představované diplomové práce, jež si klade za cíl postihnout jeho proměny v Krnově. Aby si mohl čtenář udělat opravdu jasnou představu o této problematice, bude mu představeno co největší spektrum staveb, složené z vil známých, ale i těch, o nichž se téměř neví.

Přestože na toto téma vznikla již má bakalářská práce, rozhodla jsem se, že u něj setrvám, dále ho rozšířím a pokusím se ho obohatit o nové poznatky. V bakalářské práci jsem se zabývala krnovskými vilami a zajímavými rodinnými domy od osmdesátých let 19. století do první světové války. Její hlavní částí se stal katalog, v němž jsem v chronologickém sledu představila celkem osmnáct staveb vilového typu. Jednotlivá hesla stručně pojednávala o stavebníkovi, staviteli, interiéru, exteriéru, a nakonec o dalším využití konkrétní vilové stavby. Současná diplomová práce má širší záběr a snaží se o dané problematice pojednat komplexněji, a to především s ohledem na souvislosti mezi jednotlivými stavbami, které u předchozí diplomové práce nenajdeme. Pojednává bezmála o čtyřiceti stavbách vilového typu vzniklých zhruba mezi sedmdesátými lety 19. století a rokem

1938. Jejich vývoj je zasazen do kontextu dobových událostí. Aby byl výklad co nejucelenější, věnuji v první kapitole pozornost počátkům krnovské vilové architektury a snažím se zjistit, kdy mohla vzniknout první krnovská vila. Žádný jiný badatel dosud nevěnoval této problematice svou pozornost, což můžeme přičítat nedostatku materiálů potřebných k bádání. Skrze odpovědi na několik základních otázek, se snažím alespoň hypoteticky nastínit možné řešení tohoto tématu. Tato kapitola má asi největší potenciál přinést nové informace a obohatit tak dosavadní poznání.

Druhou kapitolu věnuji historizujícímu výpravnému bydlení od počátku osmdesátých let do konce 19. století. Třetí textová část bude věnována vilové architektuře od začátku 20. století do konce první světové války. V poslední kapitole nastíním, co se dělo na poli krnovského vilového stavitelství v meziválečných letech. Přestože jsem se snažila postihnout danou problematiku co nejvíce chronologicky, v některých případech jsem v zájmu zachování přehlednosti textu nedodržela toto pravidlo zcela striktně. U jednotlivých staveb vždy zmiňuji jméno stavitele i stavebníka, abych však neodváděla pozornost od tématu, žádné další informace k nim už do samotného textu nevkládám. Domnívám se však, že bližší znalost osobností, jež se podílely na tvorbě krnovských vil, je velmi důležitá, jelikož nám může napovědět, v jakém sociálním zázemí tyto stavby vznikly. Z toho důvodu je práce doplněna přílohou, v níž formou medailonů stručně představím jednotlivé stavitele i majitele vil. Text doplní také rozsáhlá obrazová část a z důvodu lepší přehlednosti také mapa, na níž je vyznačena poloha jednotlivých vil.

Rozdíl mezi vilou a rodinným domem

Zároveň bych se na tomto místě chtěla vyrovnat s otázkou rozdílu mezi vilou a rodinným domem. Vilu, jakožto stavební typ známý již v období antiky, si mohly dovolit pouze ty nejmajetnější vrstvy obyvatelstva. Tento fakt však zejména v průběhu 19. a později také 20. století začal pozbývat na pravdivosti, jelikož si své vily začali stavět továrníci a postupem času též lékaři, právníci, učitelé a jiní příslušníci střední třídy. Nejmarkantnější rozdíl můžeme spatřovat mezi rodinným domem a letní vilou. V tomto případě se zdá ona odlišnost jasně patrná zejména díky tomu, že dům je určen k trvalému obývání, zatímco letní vila, jak už její název napovídá, slouží především jako místo určené k dočasnému pobytu. Ona možnost vyjet za město a strávit svůj volný čas odpočinkem na místě k tomu přímo určeném, s sebou nese nádech jisté exkluzivity, kterou si nemohl dovolit každý.

Samozřejmě kromě příměstských vil vznikaly i ty městské, jež jejich majitelé užívali k celoročnímu obývání. Zejména v 19. století byla dávána okázale na odiv reprezentační funkce vily, a to jak v jejich exteriérech, tak v interiérech, v nichž se nacházely místnosti přímo vyhrazené ke společenským účelům. Nic takového u obyčejného rodinného domu té doby nenalezneme. Složitější situace nastala v první polovině 20. století, kdy si své vily častěji stavěli příslušníci střední třídy. V Krnově se stávali stavebníky vil středostavovští příslušníci zejména od dvacátých a třicátých let 20. století. Ti samozřejmě nemohli investovat do svého obydlí takové částky jako přední krnovští podnikatelé. Omezený finanční kapitál se projevil na menších rozměrech stavby a celkově na jejím vzhledu, jenž už nebyl tak okázalý. Z toho důvodu se v této době začínají podstatným způsobem stírat rozdíly mezi vilou a rodinným domem.

Přestože nemusí být rozdíly mezi stavbami těchto dvou typů vzniklých v této době na první pohled zcela patrné, při důkladnějším zamyšlení si můžeme některých povšimnout. První spočívá v tom, že drtivá většina staveb vilového typu existuje jako samostatná architektura stojící na pozemku, na němž mohla vzniknout zahrada. Rodinný dům může stát volně, ale často se stává součástí řadové zástavby. Rovněž k němu může, ale také nemusí přiléhat zahrada. Velký rozdíl však spočívá v tom, že i skromněji pojatá vila má stále ambici poskytnout svému majiteli kromě splnění požadavku na základní potřeby i něco navíc. Tato snaha se většinou projevuje především ve vnitřním uspořádání. Mohla vznikat prostorná schodiště či obytné haly. Také místnosti, jejichž existence není zcela nutná pro chod domácnosti, ale stavebník si je přál. S prostorem nemusí architekt nakládat tak, jako u rodinných domů, s co největším důrazem na úspornost a účelnost. Zcela nejzásadnější odlišnost však můžeme spatřovat v samotné osobě stavebníka, který musí mít nejen dostatečný finanční kapitál, ale také určitý rozhled a vkus. Právě na něm spočívá volba budoucího architekta jeho vily, která z velké míry určí, jak bude výsledná stavba vypadat. Měl by mít také určitou představu, již architekt převede do reality. V ideálním případě by mělo vzniknout obydlí, jež bude svým charakterem vystihovat svého majitele. Nevznikne obyčejný dům, ale vila. Osobnost stavebníka už zůstane s danou stavbou spojená i poté, co ji opustí.¹

¹ K problematice vily dostupné širším vrstvám obyvatelstva se vyjádřil například Zdeněk Wirth. Viz Zdeněk Wirth, Malý dům a zahrada, *Knihovna přednášek a časových pojednání Městského průmyslového musea v Hradci Králové I*, Hradec Králové 1910, s. 1–16. Rovněž ve své stati věnuje pozornost charakteristice vily jako architektonického typu.

Prameny

Klíčovým zdrojem informací se pro tuto práci staly původní plánové dokumentace. Z toho důvodu můžeme považovat za nejdůležitější instituci spisovnu Stavebního úřadu v Krnově (dále jen SSÚ Krnov), jelikož právě zde by se v příslušných spisech měly nacházet společně s ostatními dokumenty i tolik potřebné plány. Do těchto spisů však může badatel nahlédnout pouze pod podmínkou, že se prokáže povolením, jež mu udělil současný majitel. Podstatnou částí přípravné fáze se proto stalo kontaktování současných majitelů s prosbou o poskytnutí takového povolení. Bylo velmi důležité získat souhlasy od co největšího počtu vlastníků, jelikož s úspěšností tohoto kroku přímo souviselo i množství získaného materiálu potřebného k bádání. Na něm zase závisela kvalita práce samotné, a především její výpovědní hodnota. Většina majitelů reagovala pozitivně, někteří dokonce natolik, že k souhlasu přidali pozvání k prohlídce, při níž se podělili o zajímavé informace týkající se konkrétní stavby. Získání povolení však neznamenal úspěch. Kromě spisů obsahujících jak původní plánovou dokumentaci, tak dokumenty týkající se starších i novějších stavebních úprav, se objevila i celá řada spisů, jež obsahovaly pouze nepotřebné údaje nebo hůř, spisy dochované ve značně torzovitém stavu, jejichž obsah se skládal jen z několika stránek. Z toho vyplývá, že výpovědní hodnota jednotlivých spisů uložených v SSÚ Krnov je za značně proměnlivá.

Další prameny můžeme nalézt ve spisovně Státní památkové péče Městského úřadu v Krnově. Zde se však logicky nacházejí pouze plánové dokumentace a ostatní dokumenty týkající se vil, jež se staly kulturními památkami. Nezanedbatelné množství původních plánů týkajících se nejen krnovských vil, ale i veřejných budov, je uloženo ve sbírce architektury olomouckého Muzea umění. Většina jich se

sem dostala v osmdesátých letech 20. století. Za další důležitý zdroj informací můžeme považovat rovněž Státní okresní archiv Bruntál se sídlem v Krnově (dále jen SokA Bruntál). Ve fondu Archiv města Krnov lze dohledat především dokumenty vypovídající o přestavbách některých vil zhruba do konce druhé světové války, ojediněle pak i jejich původní plánové dokumentace. Ty se nacházejí také v některých fondech továrních podniků, jejichž majitelé byli stavebníky vil. Potenciál SokA Bruntál však spočívá především v dohledávání údajů k jednotlivým stavebníkům. V tomto ohledu se projeví jako velmi nápomocné sčítací operáty, registrační karty obyvatel města a v neposlední řadě dobové adresáře. Na základě informací, jež jsme schopni vyčíst z těchto pomůcek, si lze udělat poměrně dobrou základní představu o daném stavebníkovi, jelikož v nich dohledáme datum narození, vyznání, povolání, rodinné příslušníky atp.

Materiály obdobného založení jako v SokA Bruntál můžeme dohledat také v Zemském archivu v Opavě (dále jen ZAO). I zde se nalézají fondy krnovských továrních podniků, z nichž některé obsahují rovněž materiály týkající se vil jejich majitelů. Matriky narození, oddání či úmrtí hrají také svou roli při rozšiřování poznatků o stavebnících či místních stavitelích. Lze dohledat také důležité informace týkající se krnovských stavebních firem, jejichž fondy jsou zde rovněž uloženy.

Důležitou součástí práce se staly též fotografie a pohlednice, přičemž zejména ty dobové nám mohou předat mnoho důležitých poznatků. Velká část z nich pochází z rozsáhlé fotografické sbírky uložené v Městském muzeu v Krnově (dále jen MěM). Za velmi přínosné můžeme považovat zejména ty exempláře, jež zachycují interiéry vybraných továrnických vil. Velmi cenným zdrojem informací se staly také soukromé sbírky současných majitelů vil.

Dokumenty a fotografie, jež se v nich nacházejí, značně obohatily bádání zejména u těch staveb, k nimž se jinak nepodařilo dohledat žádné materiály v některé z výše uvedených institucí. V neposlední řadě je třeba na tomto místě zmínit soukromou sbírku pohlednic pana Wilfrieda Gesiericha, která je dostupná v SokA Bruntál a posloužila jako velmi cenný zdroj informací o ježnických vilách.

Literatura

Tištěné zdroje, z nichž bylo při psaní této práce vycházeno, můžeme rozdělit do dvou skupin, přičemž každá z nich se zaměřuje na jinou problematiku. K nastínění kulturně-historického pozadí, na němž se odehrával vývoj krnovské vilové architektury, bylo zapotřebí prostudovat literaturu vztahující se nějakým způsobem k městu jako takovému. V tomto případě se staly velmi užitečnými zdroji informací dobové publikace sepsané lokálními autory. K takovým patřila například drobná brožurka věnující se historii města Krnova, již sepsal roku 1918 krnovský historik Ernst Königer.² Oproti němu pojal Heinrich Schulig svou knihu, v níž seznamuje čtenáře s historií města a jeho okolí, daleko rozsáhleji.³ Pro tuto práci se staly nejprůnosnějšími především kapitoly, v nichž Schulig nastínil krnovské poměry v průběhu 19. a počátku 20. století. Díky nim si můžeme udělat poměrně dobrou představu o tom, jak město v této době vypadalo a jak se v něm žilo.⁴ Obdobné informace, avšak ve značně zkomprimované podobě, můžeme dohledat v podobě článku

² Ernst Königer, *Jägerndorf im Spiegel der Geschichte*, Jägerndorf, 1918.

³ Heinrich Schulig, *Ein Heimatbuch für die Bezirke Jägerndorf und Olbersdorf*, Troppau 1923.

⁴ Schuligova práce má nesmírně komplexní charakter, díky kterému přesahuje i do ostatních oblastí. Najdeme v ní například zmínku o ježnických vilách, ale také pojednává o nejvýznamnějších krnovských osobnostech, mezi nimiž můžeme nalézt též místní architektky.

ve vlastivědném časopise *Jägerndorfer Ländchen*.⁵

Tento dosud německojazyčný výběr literatury rozšířily také práce současných badatelů. Přehledná fakta vztahující se ke Krnovu nalezneme v knize *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848–1960*.⁶ O historii města pojednal ve své publikaci také Vladimír Blucha, jenž při jejím psaní vycházel především z již zmiňované práce Heinricha Schuliga.⁷ Jelikož Krnov proslul zejména díky svému textilnímu průmyslu, posloužila jako zdroj informací též kniha Michaely Ryškové věnovaná krnovským textilkám.⁸ Řadu publikací věnujících se krnovské historii rovněž velmi obohatila kniha *Krnov, historie, archeologie*, v jejímž nástinu historického vývoje Krnova se můžeme dočíst o těch nejpodstatnějších událostech, jež ovlivnily fungování i podobu tohoto města.⁹ K nejnovějším pracím poté patří kniha *Pohledy na Krnov, historické fotografie a pohlednice*, již vydalo po sérii úspěšných výstav stejného zaměření Městské muzeum v Krnově ve spolupráci se soukromým sběratelem Jiřím Křivou.¹⁰ Pohlednice a fotografie zde publikované slouží jako příjemné zpestření doplňující naše dosavadní poznání, ale také jako solidní zdroj informací.

Ke druhé skupině patří literatura vztahující se k jádru této práce čili ke krnovským vilám. I v tomto případě můžeme vycházet z dobových německy psaných textů. Většina z nich však nebyla publikována knižně, nýbrž formou článků otištěných v periodikách jako *Dekorative Kunst*, *Der Architekt*, *Innendekoration* nebo

⁵ Celým názvem *Jägerndorfer Ländchen, Mitteilungen der heimatkundlichen Arbeitsgemeinschaft des Allgemeinen schlesischen Volksbildungsvereines*. Tento časopis vycházel mezi lety 1926 až 1944 každý měsíc jako příloha místních novin *Jägerndorfer Zeitung*.

⁶ Josef Bartoš – Jindřich Schulz – Miloš Trapl, *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848–1960*, svazek XIII, Olomouc 1994.

⁷ Vladimír Blucha, *Město mezi dvěma řekami*, Krnov 2007.

⁸ Michaela Ryšková, *Sdílné město. Krnovské textilky v pohledu památkové péče*, Ostrava 2008.

⁹ František Kolář – Dalibor Prix – Michal Zezula (edd.), *Krnov, historie, archeologie*, Ostrava 2016.

¹⁰ Jiří Křiva – Alexandr Michl-Bernard – Ivana Zajícová (edd.), *Pohledy na Krnov, historické fotografie a pohlednice*, Krnov 2019.

Moderne Bauformen. V nich se dočteme zejména o realizacích významných architektů jako Leopold Bauer, Otto Prutscher či Fritz August Breuhaus. Takovéto články nás seznamují s danou stavbou nejen psanou formou, nýbrž i pomocí fotografií. Jelikož zachycují původní stav vil těsně po jejich vzniku, stávají se důležitým dokumentem, a to zejména v případě přestavby vily Franze Kurze, jež byla stržena. Kromě prezentace uskutečněných realizací s v nich můžeme též setkat s návrhy nerealizovanými. Krnovskou vilovou tvorbu značně ovlivnil také architekt Leopold Bauer, jenž se sám věnoval publikační činnosti. Proto na tomto místě připomeňme alespoň jednu z jeho knih *Oberbaurat Professor Leopold Bauer. Seine Anschauung in Wort und Werk*,¹¹ v níž můžeme mimo jiné dohledat jeho komentář k jeho jednotlivým krnovským stavbám doplněný řadou fotografií.

Zájem o krnovskou vilovou architekturu ustal ve třicátých letech 20. století. K jeho opětovnému obnovení přispěl v druhé polovině osmdesátých let 20. století článek autorské dvojice Jindřicha Vybírala a Pavla Zatloukala věnovaný dnes již neexistující vile Franze Kurze, která jakožto zástupce Bauerovy rané modernistické tvorby, právem patřila k nejvýznamnějším vilovým stavbám ve městě.¹² Výše zmínění badatelé přispěli k tématu ještě několikrát. Roku 1990 publikovali další článek, jenž se tentokrát zabýval krnovskou architekturou obecně.¹³ Kromě veřejných staveb věnovali autoři značnou pozornost též vilové výstavbě, již zde v hojné míře zastupují, jak vily dobře známé, s nimiž autoři seznamují čtenáře pokaždé prostřednictvím několika řádků textu, tak

¹¹ Leopold Bauer, *Oberbaurat Professor Leopold Bauer. Seine Anschauung in Wort und Werk*, Wien – Leipzig 1931.

¹² Jindřich Vybíral – Pavel Zatloukal, Zmizelá památka moderní architektury, *Zprávy Krajského vlastivědného muzea v Olomouci CCXLI*, 1986, s. 14–20.

¹³ Jindřich Vybíral – Pavel Zatloukal, Architektura let 1850–1950 v Krnově, *Umění XXXVIII*, 1990, s. 521–533.

také vily takřka neznámé, o nichž se dozvídáme jen z poznámkového aparátu díky stručným informacím uvádějícím jméno stavebníka, stavitele, dataci a adresu. Ve výsledku se tak mimo jiné jedná o jakýsi stručný přehled krnovských vil, což z tohoto článku učinilo naprostý základ, z něhož vychází celá tato diplomová práce.

Továrnická rodina Larischů patřila dlouhou dobu k těm nejvýznamnějším v Krnově, a právě jí věnoval pozornost ve svém dalším článku Jindřich Vybíral.¹⁴ Kromě toho, že v něm čtenáře seznamuje s významnými členy této rodiny, pojednává také o vilách, jež si nechali postavit. Právě Larischovi sehráli velmi důležitou roli jak v oblasti průmyslu, tak také v oblasti vilové architektury, jelikož hned několik jejích členů si nechalo postavit vilu a v pozdější době přistupovali k nejrůznějším přestavbám jejich interiérů a exteriérů dle projektů Leopolda Bauera. Mezi lety 1999 a 2000 vyšly dvě přehledové práce, v nichž můžeme nalézt krátké zmínky o nejvýznamnějších krnovských vilách.¹⁵ Pozornost jim opět věnoval také Jindřich Vybíral, jenž se roku 2008 stal editorem knihy *Slavné vily Moravskoslezského kraje*,¹⁶ do níž zařadil též hesla pojednávající o šestici nejhodnotnějších krnovských staveb, s nimiž se pojí jména takových architektů jako Leopold Bauer a Otto Prutscher. Jmenovitě se jedná o vily Rudolfa, Hermanna a Hanne Larischových, vilu Gustava Kandlera, Aloise Chlupačka a Theodora Flemmicha. Poslední jmenovaná stavba se stala jedním ze zástupců slezské vilové architektury v obdobné publikaci věnované vilám Čech, Moravy a Slezska.¹⁷

¹⁴ Jindřich Vybíral, Krnovský Rothsfeiler, *Umění* XLI, 1993, s. 405–413.

¹⁵ Bohumil Samek, *Umělecké památky Moravy a Slezska*, II. svazek, J/N, Praha 1999; Lubica Mezerová a kol., *Seznam nemovitých kulturních památek okresu Bruntál*, Bruntál – Ostrava 2000.

¹⁶ Jindřich Vybíral (ed.), *Slavné vily Moravskoslezského kraje*, Praha 2008.

¹⁷ JV [Jindřich Vybíral], heslo Vila Theodora Flemmicha, in: Vladimír Šlapeta – Pavel Zatloukal (edd.), *Slavné vily Čech, Moravy a Slezska*, Praha 2010, s. 242–245.

Velmi přínosným se stal rovněž *Průvodce architekturou Krnova* vydaný roku 2013.¹⁸ Kromě nástinu vývoje krnovské architektury, v něm můžeme nalézt také stručná hesla, jež poskytují základní informace o většině krnovských vil s výjimkou Ježníku, jemuž zde není věnovaná přílišná pozornost. Přitom právě tato oblast proslula jako významné místní letní středisko s celou řadou vilových staveb. Nejnovější publikací, v níž nalezneme zmínky o krnovských vilách, je rozsáhlá monografie, již věnoval Jindřich Vybíral Leopoldu Bauerovi a jeho tvorbě.¹⁹

Z výše nastíněného vyplývá, že informace o krnovských vilách dohledáme především v obecnějších pojednáních zabývajících se krnovskou architekturou nebo architekturou celkově. Když už jsou krnovské vily zmiňovány samostatně, tak většinou bývá představován jen úzký okruh nejvýznamnějších staveb. Z toho důvodu vznikla tato diplomová práce, jež se snaží přinést co nejucelenější přehled krnovských vil do roku 1938 a zároveň pojednat o jejich vývoji.

Počátky vilové architektury v Krnově

Hledání počátků krnovské vilové architektury se ukázalo jako velmi nesnadný úkol. Z dosavadního bádání jiných autorů, ale také z důkladného terénního průzkumu městské zástavby a následného zkoumání archivních pramenů vyplývá, že zdejší vilová architektura zaznamenala značný rozkvět zejména mezi osmdesátými lety 19. století a rokem 1900, jelikož v tomto období vzniklo bezmála dvacet vil. Vznik první krnovské vilové architektury však zajisté nemůžeme klást k začátku osmdesátých let 19. století, jelikož se nezdá pravděpodobné, že by se zde tento stavební typ dostal na vrchol

¹⁸ Martin Strakoš (ed.), *Průvodce architekturou Krnova*, Ostrava 2013.

¹⁹ Jindřich Vybíral, *Leopold Bauer. Heretik moderní architektury*, Praha 2015.

ihned po svém prvním uplatnění. Od této doby totiž vznikla jedna nová vila takřka každý rok. Jako daleko pravděpodobnější se jeví varianta pozvolnějšího nástupu, přičemž zpočátku mohlo existovat jen pár solitérních staveb, avšak žádná taková se do dnešní doby nedochovala a ani o ní nenalezneme žádnou zmínku v literatuře zabývající se krnovskou vilovou architekturou. Právě tento fakt značně ztěžuje celý proces bádání, jelikož je poměrně obtížné hledat informace o již neexistující, a navíc blíže neurčené stavbě. V takovém případě pak musíme spoléhat na zmínky v dobové literatuře a na fotografie. I tento postup však přináší svá úskalí. Většina dobových publikací věnujících se nějakým způsobem Krnovu a jeho okolí, se, co se týče architektury, soustředí především na veřejné budovy. Zmínky o soukromém bydlení tehdejších obyvatel jsou velmi ojedinělé. I přesto se na základě takového průzkumu podařilo dohledat informaci o první ježnické vile.

První vila na Ježníku

Osada Ježník, vzdálená od Krnova jen šest kilometrů, byla vždy oblíbeným výletním cílem Krnovanů, a to zejména kvůli příznivé poloze uprostřed lesů a čerstvému vzduchu, jenž měl mít dle tehdejšího mínění blahodárny vliv na lidské zdraví. Postupně se z tohoto místa stalo oblíbené letní středisko, v němž si někteří krnovští obyvatelé začali stavět vily, aby v nich mohli pohodlně trávit letní měsíce. Pouze jednou strohou větou nás Heinrich Schulig informuje o tom, že prvním takovým byl jistý Karl Heinzl, jenž si roku 1870 nechal postavit vůbec první stavbu vilového typu na Ježníku. Ta však byla po nějaké době přeměněna na restauraci.²⁰

²⁰ Viz Schulig (pozn. 3), s. 361.

O tom, kde konkrétně stála a jak vypadala, kdo byl onen Karl Heinzel a kdy se z vily stala restaurace, už autor čtenáři žádné další informace neposkytuje.

Osoba stavebníka zůstala i po důkladném bádání blíže neurčena, avšak ke stavbě samotné se podařilo dohledat alespoň pár dalších indicií, které nám pomohou vytvořit si o ní alespoň základní představu. Jednou z nich je nedatovaná pohlednice [1], zobrazující dle popisu restauraci Vila Heinzel a restauraci Grünspan.²¹ Autor zde nejspíše zachytil reálnou situaci, která nás informuje o tom, že se tyto dvě stavby nacházely vedle sebe. Díky tomu můžeme poměrně snadno určit, kde se Heinzelova vila nacházela. Budova bývalé výletní restaurace Gottfrieda Grünspana se totiž dochovala do dnešních dní, a to konkrétně na adrese Ježník č. 23.²² Původní Heinzelova vila by se tedy měla nacházet v její těsné blízkosti. V současnosti stojí po obou stranách někdejší Grünspanovy restaurace obytné domy, avšak ani jeden z nich neodpovídá svou dispozicí původní stavbě, proto je více než pravděpodobné, že se nedochovala.

Další důležitou informací, již z pohlednice můžeme vyčíst, je alespoň přibližná podoba vily. Neznámý architekt ji pojal jako stavbu na půdorysu obdélníku se sedlovou střechou, již příčně protíná menší sedlová stříška kryjící předstupující verandu se třemi oblouky arkád. Symetrii průčelní fasády doplňuje vždy jedno okno po straně verandy. Na základě tohoto popisu se podařilo dohledat fotografii z roku 1914 [2] a také nedatovanou pohlednici zachycující restauraci Anders [3].²³ Na obrázcích můžeme vidět vilu téměř ze všech stran

²¹ Pohlednice je součástí sbírky pana Wilfrieda Gesiericha. Sice není datovaná, avšak v levém dolním rohu můžeme spatřit vilu Ernsta Latzela, která vznikla roku 1997. Pohlednice tudíž vznikla někdy po tomto datu.

²² Viz Strakoš (pozn. 18), s. 170.

²³ Fotografie viz Křiva – Michl-Bernard – Zajícová (pozn. 10), nestr. Pohlednice viz sbírka Wilfrieda Gesiericha.

a zdá se naprosto jasné, že její základní znaky přesně odpovídají vyobrazení na již dříve zmiňované pohlednici. Její architektonické řešení v oblasti přízemí tíhne spíše ke klasicizující neorenesanci. První patro působí poměrně tradičně, a to zejména díky uplatnění rezbářských prvků v oblasti střechy, jež celkový vzhled stavby více přibližují okolní přírodě.

Je třeba mít na paměti, že původně nemusela vila vypadat tak, jak je zde vyobrazena. V době zachycení fotografie stála již čtyřicet čtyři let, přičemž v průběhu tohoto času došlo ke změně její funkce. Nové využití budovy mohlo vést jak k uzpůsobení vnitřních prostor novému účelu, tak ke změnám v rámci exteriéru. Podoba stavby, již vidíme na obrázcích, tak může být v menší či větší míře produktem těchto změn. Další archiválie, které by se přímo vztahovaly k této stavbě a mohly tak posloužit jako zdroj dalších cenných informací, jež by mimo jiné vypovídaly o tom, zda je výše naznačená podoba původní, či nikoliv, se nepodařilo dohledat.

Kdy mohla vzniknout první krnovská vila?

Průzkum příslušné dobové literatury a fotografií, se ukázal jako úspěšný, jelikož se podařilo dohledat první vilovou stavbu na Ježníku. Zdá se však být pouze částečný, pokud si uvědomíme fakt, že Ježník v roce 1870 nenáležel ke Krnovu, ale ke Kostelci, jenž byl v té době stále ještě samostatnou vesnicí. Součástí Krnova se Ježník stal až k 1. lednu 1903.²⁴ Kdy však vznikla první krnovská vila? Jaké období bylo příznivé pro její stavbu? Kdy na tom byla alespoň malá část obyvatel města natolik dobře, aby si mohla dovolit vynaložit nemalé finanční výdaje, které se přirozeně pojí s vybudováním

²⁴ Viz Bartoš – Schulz – Trapl (pozn. 6), s. 172.

stavby tohoto typu? Na tyto otázky nám alespoň hypoteticky může pomoci odpovědět krátké ohlédnutí do minulosti.

Důležitým milníkem, jenž určil vývoj města takřka na jedno století, bylo rozdělení Krnovského knížectví mezi rakouský a pruský stát. Z Krnova se stalo roku 1742 příhraniční město spíše provinčního charakteru, které kromě ztráty přirozeného venkovského zázemí, přišlo i o důležité ekonomické a kulturní vazby. Tato událost uvrhla město do dlouhodobé stagnace.²⁵ Jeho vzestup započal až ve čtyřicátých letech 19. století a souvisel se zdejší dlouholetou soukenickou tradicí. Právě tehdy zde započala cesta vedoucí k průmyslové výrobě sukna. Nutno podotknout, že průmyslový rozvoj města byl oproti jiným soukenickým střediskům na Moravě a ve Slezsku značně opožděn.²⁶ Od poloviny 19. století pokračuje nejen průmyslový, ale také všeobecný rozvoj města. V padesátých letech vedl zájem o politické a kulturní dění k založení prvních krnovských novin *Das Echo* a otevření nového divadla.²⁷ Na počátku šedesátých let už můžeme Krnov považovat za moderní průmyslové město.²⁸ Jako velmi úspěšný se ukázal především rok 1867, kdy Krnov zaujímal první místo v západní části rakouského Slezska ve výrobě vlněné příze a vlněného zboží.²⁹ Na konci tohoto desetiletí mělo po finanční stránce příznivý vliv na rozvoj městské

²⁵ Ta je jasně patrná na přírůstku nově postavených domů. V druhé polovině 18. století se v Krnově nacházelo 471 domů, roku 1834 jen 474. Viz Kolář – Prix – Zezula (pozn. 9), s. 53.

²⁶ Menší počet soukeníků disponujících dostatečným kapitálem a také špatné spojení s okolním světem způsobilo v porovnání s jinými městy značné opoždění průmyslového rozvoje Krnova. Viz Milan Myška, Kdy vznikla nejstarší krnovská továrna, *Krnovsko, Vlastivědný zpravodaj*, č. 4, září 1958, s. 10–12, cit. s. 11.

²⁷ První vydání novin 15. 4. 1851, viz Schulig (pozn. 3), s. 294–295. Budova divadla byla otevřena roku 1854 a nacházela se vedle kostela sv. Martina, dnes neexistuje. Viz Blucha (pozn. 7), s. 107.

²⁸ Ernst Kober, Jägerndorf in den letzten 70 Jahren, *Jägerndorfer Ländchen. Mitteilungen der Heimatkundlichen Arbeitsgemeinschaft des Allgemeinen Schlesischen Volksbildungs-Vereines. Beilage zur "Jägerndorfer Zeitung"* X, 1936, s. 21–22. Přeměna v moderní tovární město je spojována s instalací parních strojů v továrnách. Podnikatelé k tomuto kroku přistoupili především kvůli lepší dostupnosti uhlí a poklesu jeho ceny. To způsobilo zavedení železnice do nedalekých Hlubčic v r. 1862. Viz Schulig (pozn. 3), s. 300. Doba zavádění parních strojů se však zdroj od zdroje různí, více viz Ryšková (pozn. 8), s. 17.

²⁹ Viz Kolář – Prix – Zezula (pozn. 9), s. 53.

komunity a průmyslu založení městské spořitelny a lidové banky.³⁰ V sedmdesátých letech podpořil rozvoj i význam města vznik železnice.³¹ Ke konci se chýlila také postupná demolice městského opevnění.³² Nové plochy, vzniklé po zasypání hradebních příkopů, posloužily jako vhodná stanoviště pro zakládání nových parků. Zároveň začala vznikat také okružní třída, již už na počátku sedmdesátých let dominovala nová synagoga a od poloviny desetiletí také dvě školní budovy.³³ Na zdejším rozvoji se nijak výrazně neprojevovalo ani opakované přerušování podnikání zapříčiněné částečně podnikatelskými krizemi a částečně válečnými událostmi v letech 1859 a 1866. Naopak velmi špatný dopad měly nepříznivé celní podmínky, které trvaly mezi lety 1873 až 1880. Místní podnikatelé museli vynaložit značné úsilí, aby se jim podařilo obstát před zahraniční konkurencí. Situace se obrátila až roku 1880.³⁴

Z nastíněného vývoje vyplývá, že příznivé podmínky pro vznik první krnovské vily nastaly až po polovině 19. století, zejména pak v druhé polovině šedesátých let a na počátku let sedmdesátých. Budeme-li předpokládat, že první krnovská vila vznikla dříve než vila na Ježníku, pak se jeví jako vhodné zasadit její vznik spíše do druhé poloviny šedesátých let 19. století. Musíme však brát na zřetel fakt, že z této doby se v Krnově nedochovala žádná stavba vilového

³⁰ Až do počátků sedmdesátých let byli krnovští podnikatelé závislí na opavských finančních institucích, které za své služby požadovaly poměrně vysoké úrokové sazby. Viz Schulig (pozn. 3), s. 297. Městská spořitelna zahájila svou činnost roku 1869 a roku 1872 vznikla lidová banka. Viz Königer (pozn. 2), s. 18.

³¹ Ta napojila Krnov na Moravsko-slezskou centrální dráhu. Tento krok značně zlepšil spojení mezi Krnovem a okolním světem a zároveň posílil jeho význam, jelikož se z města stal důležitý dopravní uzel, z něhož vyjížděly vlaky do čtyř směrů: Olomouc, Opava, Hlucholazy, Hlubčice. Viz Blucha (pozn. 7), s. 116.

³² Město se stále více rozpínalo za hranice městského opevnění, které se začalo jevit jako zbytečný přežitek dob dávno minulých. Demolice hradeb a jednotlivých bran probíhala na etapy mezi lety 1831 až 1873. Následně byly od roku 1877 zasypávány hradební příkopy. Viz Strakoš (pozn. 18), s. 30. Dále také Heinrich Kinzer – Ernst Königer, *Jägerndorfer Stadttore und ihre Geschichte*, Jägerndorf 1926.

³³ Synagoga, 1870–1872, více viz Strakoš (pozn. 18), s. 77; Vyšší reálka 1875–1877, více viz ibidem (pozn. 18), s. 263; Dívčí obecná a měšťanská škola, 1877–1878, více viz ibidem (pozn. 18), s. 264.

³⁴ Viz Schulig (pozn. 3), s. 300.

typu ani žádné informace o její existenci. V tom případě můžeme uvažovat i o tom, že v této době sice v Krnově panovaly příznivé podmínky, avšak nenašel se zde nikdo, kdo by se toužil stát majitelem vlastní vily. V takovém případě bychom počátky krnovské vilové architektury kladli k době vzniku vily Karla Heinzela na Ježníku. A to i přes to, že Ježník tou dobou nepatřil ke Krnovu. Nacházel se v jeho bezprostřední blízkosti, tudíž se o vzniku této stavby určitě dobře vědělo a není možné uvažovat o tom, že by na ni později vzniklé krnovské vilové stavby nějakým způsobem nereagovaly.

Obě zmíněné možnosti jsou jen nepotvrzenými tezemi. Potvrdit první a vyvrátit druhou můžeme jen na základě konkrétních faktů. Jak se k nim však dobrat, když se z požadovaného období nedochovala žádná krnovská vilová stavba ani zmínky o ní? V tomto případě se jako vhodné řešení nabízí postup, při němž vytipujeme konkrétní osobnost, u níž by se dalo předpokládat, že měla v dané době odpovídající postavení v tehdejší společnosti a zároveň i dostatek financí na stavbu vily. Její vlastnictví se budeme snažit ověřit pomocí informací z archivních materiálů dostupných k této osobě.

Kdo mohl být stavebníkem první krnovské vily?

Na pozici stavebníka první krnovské vily se jako nejvhodnější kandidát jeví zakladatel nejstaršího krnovského textilního podniku Alois Larisch st.³⁵ Na začátku třicátých let 19. století začal jako čerstvý soukenický mistr s vlastním podnikáním, když v zadním traktu jednoho z měšťanských domů zřídil rukodělnou tkalcovnu, kterou posléze doplnil o barvírnu a prádelnu. Jako jeden z mála ve

³⁵ Více viz MM [Milan Myška], heslo Larisch, in: Milan Myška et al., *Historická encyklopedie podnikatelů Čech, Moravy a Slezska do poloviny XX. století II*, Ostrava 2008, s. 207–209.

městě brzy pochopil, že je zbytečné lpět na zkosnatělém cechovním systému a že nejlépe udělá, když se vydá cestou směřující k industrializaci. Tak se postupně propracoval od strojní přádelny vlny s vodním pohonem umístěné v Kostelci k moderní čtyřpodlažní továrně stojící nedaleko městského centra. Krom podnikatelských úspěchů, zaznamenal také úspěchy na poli komunální politiky, když mezi lety 1864 a 1872 zastával post starosty. Občané si ho obzvláště vážili za to, jakým způsobem vedl město v době pruské okupace v roce 1866 a že se díky jeho duchapřítomnosti podařilo uschovat před nepřítelem velkou část erárních peněz z městské pokladny. Kromě toho, že si tímto činem zajistil vděk svých spoluobčanů, obdržel také zlatý záslužný kříž s korunou.³⁶ Na základě výše uvedených informací se Alois Larisch st. jeví nejen jako schopný podnikatel, jenž dokázal během několika desetiletí vybudovat prakticky z ničeho moderní textilní továrnu, ale také jako velmi vážená osoba, patřící, minimálně v rámci města, k těm nejvyšším společenským kruhům. Ideální adept na pozici stavebníka první krnovské vily.

Lze doložit, že Alois Larisch st. vlastnil během svého života dva domy. Roku 1832 koupil starý měšťanský dům č. 157, jehož zadní trakt využíval pro potřeby svého podnikání.³⁷ Kromě toho, se zde evidentně natrvalo usadil se svou rodinou.³⁸ Řadový dům č. 176 zakoupil 2. února 1860.³⁹ Kromě těchto staveb už není s jeho osobou

³⁶ Viz Schulig (pozn. 3), s. 296–297.

³⁷ Dnes Hlavní náměstí č. 33, Krnov. Viz *100 Jahre Alois Larisch & Söhne Schafwollwarenfabrik Jägerndorf, 1831–1931*, Jägerndorf 1931.

³⁸ Zdá se to pravděpodobné, jelikož se svou manželkou Johannou Paulerovou měl devět dětí a všechny se dle matričních záznamů narodily v tomto domě. Alespoň pro představu, prvorozená Josepha Johanna se narodila 18. 1. 1835 a poslední Julie Maria 28. 1. 1853.

Josepha Johanna viz ZAO, Sběrka matrik Severomoravského kraje, inv. č. 822, sig. Kr I 16, Římskokatolická fara Krnov, matrika narození 1830–1840, fol. 189; Julie Maria viz ZAO, Sběrka matrik Severomoravského kraje, inv. č. 825, sig. Kr I 19, Římskokatolická fara Krnov, matrika narození 1852–1863, fol. 14.

³⁹ Viz *100 Jahre* (pozn. 37), s. 28.

spojována žádná další nemovitost vhodná pro účely vlastního bydlení. Zdá se pravděpodobné, že největší část svého života strávil právě v domě č. 157, jenž stojí na strategickém místě hned naproti radnice a zároveň v blízkosti továrny.⁴⁰ Ač to může znít zvláště, neměl podle všeho Alois Larisch st. potřebnou motivaci ke stavbě vlastní vily. Peníze, které by musel vynaložit na její vybudování, nejspíše raději investoval do svého podnikání a stavby nové tovární budovy. Jeho cílevědomost a houževnatost mu umožnila vytvořit stabilní zázemí pro svou rodinu a jelikož se jeho děti nikdy nemusely potýkat s nedostatkem, přirozeně vzrostly i jejich nároky. Zatímco se otec spokojil s měšťanským domem na náměstí a čtyřpodlažní tovární budovou jako reprezentantem svého podnikatelského úspěchu, tři z jeho dětí, Alois ml., Karl a Rudolf se rozhodly, že jejich společenskému postavení musí odpovídat také jejich obydlí. Tak si od poloviny osmdesátých let 19. století začaly stavět v blízkosti továrny své vlastní vily. Bez úspěchu jejich otce by ale takovýto krok byl jen těžko myslitelný. Z toho vyplývá, že Alois Larisch senior příznivě zapůsobil na vývoj krnovské vilové architektury i přesto, že si sám vlastní vilu nepostavil.

Možné řešení

Přes veškerou badatelskou snahu se nepodařilo dohledat nic, co by přímo, či nepřímo potvrzovalo existenci první krnovské vilové stavby v době kolem poloviny šedesátých let a počátku sedmdesátých let 19. století. Na základě toho se jako stále pravděpodobnější jeví myšlenka, že první vila nevznikla v Krnově, ale na Ježníku. Pobývat

⁴⁰ Roku 1876 odkoupil tento dům Eduard Wenzelides, manžel Larischovy dcery Albertiny. Přesto je však v záznamech o Larischově úmrtí opět uváděn dům č. 157. Alois Larisch st. zemřel 25. 6. 1880. Viz ZAO, Sběrka matrik Severomoravského kraje, inv. č. 845, sig. Kr I 39, Římskokatolická fara Krnov, matrika úmrtí 1872–1880, fol. 448.

v klidné a poměrně málo obydlené lokalitě obklopené z několika stran lesy muselo být zajisté příjemnější než se snažit odpočívat uprostřed ruchu rychle se rozvíjejícího průmyslového města.⁴¹ Počátek vývoje krnovské vilové architektury bychom tak mohli položit na začátek sedmdesátých let 19. století, kdy vznikla první vila na Ježníku v tradičním slova smyslu jako soukromé a izolované obydlí. Jelikož nevíme nic o jejím původním majiteli, zůstává otázkou, zda zde přebýval pouze sezónně, nebo se zde usadil natrvalo. V následujících letech už v Krnově a jeho okolí nemusela vzniknout žádná další vila z důvodu nepříznivé hospodářské situace, která zajisté nepřála výstavbě dalších staveb tohoto typu.

Výpravné bydlení v Krnově v 80. a 90. letech 19. století

S osmdesátými léty 19. století souvisí pozitivní vzestup města, jenž měl příznivý vliv na všechny oblasti krnovské společnosti. Během dvou desetiletí bylo v Krnově založeno na jednadvacet nových firem různého zaměření, především však textilního.⁴² Místní podnikatelé zřejmě disponovali dostatečným finančním kapitálem, kromě výstavby nových továrních budov investovali také do vlastního bydlení. Od této doby se vilová architektura stala běžnou součástí krnovského městského organismu. Na základě toho, že se valná většina těchto staveb zachovala až do dnešních dní, si můžeme udělat poměrně přesný obrázek o vývoji krnovské vilové architektury.

⁴¹ Zatímco na Ježníku v roce 1870 žilo necelých dvě stě obyvatel (viz Schulig (pozn. 3), s. 358), v Krnově tou dobou pobývalo už více jak osm a půl tisíce lidí (viz Bartoš – Schulz – Trapl (pozn. 6), s. 164).

⁴² Viz Schulig (pozn. 3), s. 347–350.

Vily osmdesátých let 19. století

V tomto desetiletí projektovali místní stavitelé veskrze jednoduché stavby, v rámci kterých, stále ještě uplatňovali „*střídmý architektonický výraz vycházející z pozdně klasicistních schémat*“.⁴³ Takovýto způsob formulování architektury v Krnově přetrval mnohem déle než jinde. Tento fakt potvrzuje například nejstarší vila postavená v padesátých letech 19. století v Opavě, někdejší hlavním městě rakouského Slezska, jež se svým vzhledem již rozcházela s klasicistní tradicí.⁴⁴ Dalším typickým znakem krnovských vil vzniklých v tomto desetiletí bylo užívání architektonických prvků odkazujících k italské renesanci. Takovéto architektonické tvarosloví však v Krnově nebylo žádnou novinkou. Vůbec poprvé ho místní stavitelé uplatnili již v sedmdesátých letech 19. století při výstavbě nových školních budov při krnovské „okružní třídě“. Jako první vznikla Vyšší reálka (1875–1877) [4], jejíž vzhled, i půdorys, můžeme považovat za jakousi jednodušší variaci na průčelní část Semperovy curyšské polytechniky (1859) [5]. Po dokončení první školy se začalo v její těsné blízkosti se stavbou obdobně vyhlížející Dívčí obecné a měšťanské školy (1877–1878) [6].⁴⁵ Obě budovy působí velmi jednoduchým dojmem, jelikož jejich fasády zdobí pouze pásová rustika, nárožní armování, a především různě pojaté rámování okenních otvorů. Mezi školními budovami a krnovskými vilami z osmdesátých let 19. století můžeme spatřovat přímou návaznost v rámci pojetí průčelních fasád, jelikož místní stavitelé při jejich formulování postupovali velmi obdobným způsobem. V této době měla v Krnově hlavní slovo dvojice místních

⁴³ Vybíral, Slavné vily (pozn. 16), s. 13.

⁴⁴ Ibidem, s. 13.

⁴⁵ Odkaz na bližší informace k jednotlivým stavbám viz pozn. 33.

stavitelů, konkrétně Ernst Latzel a Eduard Frank. Každý z nich vytvořil svůj typ vily, který následně uplatnil i na dalších stavbách.

Eduard Frank a typ nájemní vily

Eduard Frank vyprojektoval v osmdesátých letech 19. století dvě nápadně podobné stavby. Konkrétně nájemní vilu Josefa Larische [7], kterou postavil mezi lety 1880 a 1881 a odstartoval s ní období hojné výstavby krnovské vilové architektury.⁴⁶ Jako druhou postavil roku 1886 nájemní vilu Karla Sperlicha [8].⁴⁷ Obě vily vztyčné na půdorysu obdélníku navrhl architekt jako jednoduché jednopatrové stavby s valbovou střechou. Při formulování fasád využil neorenesanční prvky. Přízemí zdůraznil rustikou, zatímco v prvním patře ponechal hladkou omítku a k ozvláštění využil ozdobněji pojaté okenními otvory. Aby fasáda nepůsobila příliš plochým dojmem, vytvořil dva mírně předstupující boční rizality s nárožním armováním, oproti nimž prostřední segment fasády ustupuje jakoby dozadu. Tento způsob utváření reliéfu fasády se v rámci krnovské vilové architektury projevil jako ojedinělý. U ostatních vil využívali architekti pro zdůraznění středové partie fasády jeden rizalit umístěný uprostřed.

Frank vyprojektoval obě stavby tak, že si jsou zvenčí, až na

⁴⁶ Zbořena v druhé polovině čtyřicátých let 20. století, původní adresa Parkring 3, stavba se nacházela na parcele při severozápadní části krnovské okružní třídy, dnes by se nacházela na západním konci Smetanova okruhu. Stavba sehrála v pozdější době významnou roli ve vývoji krnovské vilové architektury, jelikož byla mezi lety 1902 a 1903 přestavěna podle plánů Leopolda Bauera. Prameny: plánová dokumentace ve spisu Parkring 4, MUO SA, ev. č. A 2258; literatura: Vybíral – Zatloukal, Zmizelá památka (pozn. 12), s. 14; Vybíral – Zatloukal, Architektura (pozn. 13), s. 531. K osobě Josefa Larische se nepodařilo dohledat žádné informace.

⁴⁷ Adresa Rudolfstrasse 60, dnes Revoluční 60; prameny: plánová dokumentace ve spisu Krnov, Revoluční 60, MUO SA, ev. č. A 2243; plánová dokumentace a ostatní dokumenty ve spisu Stalínova 60, SSÚ MěÚ Krnov; literatura: Vybíral – Zatloukal, Architektura (pozn. 13), s. 531. Plánová dokumentace blíže neurčuje, kým byl pan Karl Sperlich. Nabízí se spojitost s majitelem firmy Carl Sperlich, barvírna, bělidlo a úpravna, více viz Ryšková (pozn. 8), s. 104. Tuto domněnku se však nepodařilo potvrdit.

drobné detaily jako odlišná rytmizace oken a využití zdobnějších prvků u Sperlichovy vily, velmi podobné. Jejich vnitřní uspořádání však pojal naprosto odlišně. Za jediný společný prvek můžeme považovat prostor schodiště, jež architekt více či méně vysunul uprostřed zadní části obou vil. Zatímco v Larischově vile byly vytvořeny dva samostatné byty v přízemí a jeden zcela průchozí v prvním patře [9], tak ve Sperlichově vile vznikl velký byt v přízemí a dva v patře [10]. Dá se předpokládat, že velké byty využívaly pro účely vlastního bydlení sami majitelé, jelikož v plánové dokumentaci Sperlichovy vily je zaznamenán salon umístěný tradičně ve středu uliční fronty a pracovna.

Ernst Latzel a typ továrnické vily

Dle projektu Ernsta Latzela bylo v Krnově v průběhu osmdesátých let 19. století postaveno hned několik vilových staveb, z nichž všechny vznikly na objednávku textilních továrníků. Jako první z nich vybuďoval Latzel roku 1883 vilu pro Henricha Steuera st. [11].⁴⁸ Následovaly dvě totožné vily postavené roku 1885 pro bratry Karla a Aloise Larischovi [12].⁴⁹ Roku 1887 vznikla poslední

⁴⁸ Adresa: Rudolfstrasse 53, dnes Revoluční 53; prameny: ZAO, fond Heinrich Steuer, Výroba zboží z ovčí vlny, Krnov (1754) 1900–1948, inv. č. 26, k. 6, ocenění továrních budov se slovním popisem stavu vily v roce 1931; literatura: Vybíral – Zatloukal, *Architektura* (pozn. 13), s. 531. Nepodařilo se získat povolení k nahlédnutí do příslušného spisu uloženého v SSÚ MěÚ Krnov, jenž by mohl obsahovat plánovou dokumentaci, vycházím tak především z toho, co o této stavbě napsali předchozí badatelé.

⁴⁹ Adresa vily Aloise Larische ml.: Larischgasse 9, dnes Dělnická 124/9; prameny: SOKA Bruntál se sídlem v Krnově, fond AM Krnov – dodatky, č. pom. 660, inv. č. 427, k. 223, plán přestavby vily Aloise Larische dle projektu stavební firmy Köstler – Koch; plánová dokumentace a ostatní dokumenty ve spisu Dělnická 9/254, SSÚ MěÚ Krnov; literatura: Vybíral – Zatloukal, *Architektura* (pozn. 13), s. 531; Vybíral, *Krnovský Rothsfeiler* (pozn. 14), s. 406; Strakoš, *Průvodce* (pozn. 18), s. 110.

Adresa vily Karla Larische: Larischgasse 6, dnes Říční okruh 6/12a; prameny: plánová dokumentace ve spisu Krnov, Říční okruh 12, MUO SA, ev. č. A 2256; dokumenty ve spisu Říční okruh 12, SSÚ MěÚ Krnov; plánová dokumentace a ostatní dokumenty ve spisu Bývalá vila Karla Larische, Říční okruh 12, Krnov, SSPP MěÚ Krnov; fotografie interiérů vily, MěM Krnov, pořad. č. 19/73, F 754–757; literatura: Bauer (pozn. 11), s. 80, 81, 123, 124; Vybíral – Zatloukal, *Architektura* (pozn. 13), s. 527; Vybíral, *Krnovský Rothsfeiler* (pozn. 14), s. 406; Samek (pozn. 15), s. 206; Mezerová (pozn. 15), s. 112; Vybíral, *Slavné vily* (pozn. 16), s. 55–57; Strakoš (pozn. 18), s. 253; Branislav Martinek, *Vila*

vila pro Josefa Steuera postavená při severozápadní části krnovské okružní třídy.⁵⁰ Všechny tyto čtyři budovy se nachází přímo v areálu stavebníkova průmyslového podniku nebo v jeho těsné blízkosti. Zároveň je spojuje tentýž typ prostorového členění, jehož základ spočívá na téměř čtvercovém půdorysu [13]. Na vstup umístěný v bočním průčelí navazuje chodba vedoucí do vestibulu umístěného uprostřed půdorysné dispozice, kolem kterého jsou rozmístěny všechny ostatní místnosti a také schodiště vedoucí do prvního patra umístěné v ose při zadním průčelí. Při zkoumání plánových dokumentací můžeme pozorovat určitý vývoj, jímž Latzel v průběhu let prošel. První tři vily odkazovaly k tradici historizující vilové architektury založené na symetrických a do sebe uzavřených půdorysech. V první fázi projektování Latzel počítal s tím, že dle tohoto principu postaví také vilu Josefa Steuera, jejíž půdorysná dispozice na prvním návrhu odpovídá až na pár odlišností předchozím stavbám. V průběhu plánování však musel stavitel či stavebník změnit názor, a tak vznikla vila, která sice ve své podstatě odpovídá Latzelovým původním zásadám, její půdorys je však asymetrický [14].

Otázkou zůstává, zda Latzel nějakým způsobem zformuloval jednotný vnější vzhled těchto staveb. Vila Heinricha Steuera se sice dochovala do dnešní doby, avšak v průběhu let prošla poměrně zásadními úpravami.⁵¹ I přesto můžeme konstatovat, že koncepce její uliční fasády odpovídá do značné míry principům, jež využil Eduard

Hermann Larische v Krnově – obnova a záměry využití pro archivní účely, in: *Sborník Národního památkového ústavu v Ostravě 2009*, Ostrava 2009, s. 24–29; Vybíral, Leopold Bauer (pozn. 19), s. 427.

⁵⁰ Stavba byla zbořena. Původní adresa Parkring 1, dnes by se nacházela na západním konci Smetanova okruhu, v místě dnešního tenisového kurtu. Prameny: plánová dokumentace ve spisu Krnov, Smetanův okruh 1, MUO SA, ev. č. A 2254; literatura: Vybíral – Zatloukal, *Architektura* (pozn. 13), s. 531.

⁵¹ Na původní stavbě byly v letech 1908 a 1912 provedeny blíže neurčené stavební úpravy, vznikla také nová přístavba. Viz ZAO, pozn. 48. Dnešní purizující charakter fasády je nejspíše výsledkem pozdějších úprav.

Frank již u nájemní vily Josefa Larische.⁵² Aby nevznikaly prakticky totožné stavby, ozvláštnil Latzel vily bratří Larischů mírně vystupujícím trojosým středovým rizalitem završeným trojúhelným tympanonem. Podobu vily Josefa Steuera můžeme jen odhadovat, jelikož byla zbořena a ani neexistuje plánová dokumentace, která by zachycovala její vzhled. Z půdorysné dispozice však můžeme vyčíst, že i zde stavitel počítal s trojosým středovým rizalitem v uliční fasádě. Otázkou zůstává, zda ho také završil trojúhelným tympanonem.

Vila Rudolfa Larische, nový architektonický impuls

Z dosud nastíněného vyplývá, že krnovské vily pocházející z osmdesátých let 19. století se projevují takřka konzistentním výrazem. Tento fakt snad můžeme považovat za důsledek toho, že projektováním svých vil pověřovali místní stavebníci výhradně stavitele Latzela a Franka. Jejich až uniformní architektonický projev dává tušit, že spoléhali na již prověřená a místními obyvateli uznávaná řešení. Můžeme také předpokládat, že přesně takovéto stavby po nich zdejší objednatelé požadovali.⁵³ Obývali vily, jež si byly až na některé detaily nápadně podobné. To jim ale zřejmě nevadilo. Na základě toho můžeme usuzovat, že originalita architektonického pojetí nezaujímal na jejich žebříčku hodnot přední příčky. Za daleko důležitější kritérium zřejmě považovali to, zda daná stavba dokáže pozvednout společenský status svého stavebníka.

⁵² Bez využití dvou postranních rizalitů.

⁵³ Vraťme se ještě jednou k půdorysu vily Josefa Steuera. Z druhého návrhu je jasné patrné jeho asymetrické pojetí, avšak jeho uspořádání při uliční frontě stále odpovídá původní Latzelově koncepci. Z takového utváření můžeme nabýt dojmu, že se architekt sice snažil o novější pojetí, schoval ho však za průčelní fasádu, u níž zachoval obvyklý rozvrh.

Roku 1888 narušil zdejší zaběhnutý pořádek vznik vily Rudolfa Larische [15], která s sebou přinesla nové architektonické impulsy.⁵⁴ Nejmladší syn Aloise Larische st. si ji nechal postavit stejně jako jeho dva bratři v blízkosti rodinného podniku, avšak na rozdíl od nich zadal projekt dvojici vídeňských architektů Hansi Mikschovi a Julianu Niedzielskimu. Samotné realizace projektu se poté zhostil Ernst Latzel. Vznikla tak vila, jejíž malebné objemy jsou již na první pohled hodně vzdálené architektonické střídmosti dosavadních krnovských vilových staveb. Architekti si dali záležet na tom, aby každé průčelí formulovali jinak. Jako základ jim posloužila pásová rustika v přízemí a plochy režného zdiva kontrastující s ozdobnými architektonickými prvky provedenými ve vápenné omítce. Různorodost podpořili rozdílným tvarováním i rámováním okenních otvorů, především však asymetrickým umístěním balkónu a utvářením rizalitů, z nichž každý je završen jiným štítem. Za zajímavou můžeme považovat především východní fasádu, na níž architekti uplatnili motiv rizalitu v rizalitu, z nichž první završuje trojúhelný štít se segmentovým nástavcem a druhý zakončuje ozdobná stříška [16]. Takováto „*synkreze severské renesance a poněkud bizarního manýrismu zde vytváří bázi pro nový koncept reprezentativní architektury, kladoucí hlavní důraz na vnější efekt, ale i na subjektivní výraz architektury odrážející nejen rostoucí ambice, ale i stupňující se individualismus stavebníků*“.⁵⁵

Že vznik této stavby ovlivnil další vývoj místní vilové architektury, můžeme pozorovat na vile W. Koppitze [17], kterou

⁵⁴ Adresa: Opparing 14, dnes Říční okruh 14; prameny: plánová dokumentace uložená ve spisu Krnov, Říční okruh 14, MUO SA, ev. č. A 2257; dokumenty ve spisu Městský dům, bývalá vila Rudolfa Larische, Říční okruh 14, SSPP MěÚ Krnov; fotografie interiérů vily, MěM Krnov, pořad. č. 19/73, F 758–759; literatura: Karl M. Kuzmany, Leopold Bauer. Seine Absichten und seine Werke, *Dekorative Kunst* XIII, 1905, s. 89–112, zvl. s. 110–111; Vybíral – Zatloukal, *Architektura* (pozn. 13), s. 530; Vybíral, *Krnovský Rothsfeiler* (pozn. 14), s. 406–408; Samek (pozn. 15), s. 206; Vybíral, *Slavné vily* (pozn. 16), s. 21–23; Strakoš (pozn. 18), s. 256, Vybíral, Leopold Bauer (pozn. 19), s. 111.

⁵⁵ Vybíral, *Slavné vily* (pozn. 16), s. 21.

roku 1889 postavil Ernst Latzel.⁵⁶ Vytvořil stavbu, při jejímž navrhování se volně inspiroval motivy severské renesance, s nimiž se setkal jako provádějící architekt právě při stavbě vil Rudolfa Larische, a uplatnil je tak, aby zapadly do jeho poměrně přísně vyhraněného architektonického pojetí vilové architektury.

Vily devadesátých let 19. století

Vilová produkce tohoto desetiletí se zdá býti oproti předchozímu období o poznání různorodější. Architekti na svých stavbách uplatňovali kromě tradičního neorenesančního tvarosloví také prvky odkazující k severské renesanci, baroku či tradičnímu lidovému stavitelství. Nedá se však říci, že by si počínali výrazně eklekticky, k mísení jednotlivých stylů se příliš neuchylovali. Valná většina vil vznikla opět v těsné blízkosti průmyslových objektů, jelikož objednateli byli takřka výhradně místní továrníci. Zdejší stavebníci spoléhali především na místní stavitele, kromě Ernsta Latzela a Eduarda Franka se v rámci vilové produkce začal výrazněji prosazovat také další místní stavitel Josef Hartel. Těsně na přelomu 19. a 20. století se zde uplatnil také architekt Wenzel Bürger se Saské Kamenice.

Vilová tvorba Josefa Hartela

Přestože se v předchozích letech o výstavbu obytných budov takřka nezajímal, dokázal si vydobýt poměrně slušné postavení, jelikož v devadesátých letech 19. století vyprojektoval celkem čtyři

⁵⁶ Adresa Rudolfstrasse 62, dnes Revoluční 62; bohužel se mi nepodařilo získat povolení k nahlédnutí do plánové dokumentace uložené v SSÚ MěÚ Krnov. Vycházím tak pouze ze základních informací, jež ve svém článku uvádí autorská dvojice Jindřich Vybíral a Pavel Zatloukal, viz Vybíral – Zatloukal, *Architektura* (pozn. 13), s. 531. Ke stavebníkovi se nepodařily dohledat žádné informace.

vilové stavby. Roku 1890 dostal zajímavou nabídku od Victora Riedla, jenž tou dobou založil svůj textilní podnik a Hartela ještě tentýž rok pověřil vyprojektováním tovární budovy a také nové vily nacházející se v její těsné blízkosti [18].⁵⁷ Neorenesanční stavba neoplývala přílišnou originalitou, jelikož se její stavitel evidentně inspiroval v předchozí vilové tvorbě svých dvou krnovských kolegů. Za velmi přínosnou můžeme považovat především původní plánovou dokumentaci, z níž můžeme vyčíst, pro jaké účely byly určeny jednotlivé místnosti [19].⁵⁸ Přízemí vily mělo sloužit především jako pracovní zázemí stavebníka, zatímco první patro zůstalo vyhrazeno pro obytné a reprezentační účely. Takovýto model můžeme považovat za poněkud nestandardní, daleko častěji se přízemí využívalo zároveň k reprezentačním i pracovním účelům, zatímco první patro si uchovávalo nádech intimity, jelikož se v něm nacházely pouze obytné místnosti majitelů a jejich dětí. O tom, že takovýto model vnitřního členění byl velmi oblíbený, svědčí také fakt, že ho Hartel využil hned při své další vilové realizaci [20].

Roku 1892 totiž vyprojektoval neorenesanční vilu pro majitele parního mlýna Gustava Kandlera [21].⁵⁹ Architekt se opět nezdráhal

⁵⁷ Adresa: Bennischerstrasse 39, dnes Čsl. armády 39; prameny: plánová dokumentace a ostatní dokumenty ve spisu Čs. armády 39, SSÚ MěÚ Krnov; plánová dokumentace uložená ve spisu Krnov, vila Riedel, Čsl. armády 39, MUO SA, ev. č. A 2248; literatura: Vybíral – Zatloukal, *Architektura* (pozn. 13), s. 531. Vila Victora Riedla má v dnešní době zcela jinou podobu než na původní plánové dokumentaci. Původně měla vzniknout patrová stavba, nyní pouze přízemní budova s obytnou střešní vestavbou. Otázkou zůstává, zda došlo ke změně projektu ještě před samotnou výstavbou, anebo zda byla vila přestavěna až v průběhu let. Na tuto otázku zřejmě nelze najít odpověď, jelikož spis uložený v SSÚ MěÚ Krnov, obsahuje pouze torzovité záznamy, z nichž nelze vyvodit žádné závěry.

⁵⁸ Původní plánové dokumentace se zatím podařilo dohledat pouze výjimečně, většinou jsou dostupné až plánové dokumentace související s přestavbami nebo jinými úpravami staveb.

⁵⁹ Adresa: Bennischerstrasse 54, dnes Čsl. armády 52; prameny: SOkA Bruntál se sídlem v Krnově, fond AM Krnov – dodatky 1600–1945 (1949), čís. pom. 660, inv. č. 394, k. 198, výstavba obytných domů, dále různé stavební práce, 1911–1944, Krnov (Bennischerstrasse), dokumenty do roku 1940; plánová dokumentace uložená ve spisu Krnov, vila G. Kandlera, Čsl. armády 52, MUO SA, ev. č. A 2249; plánová dokumentace a ostatní dokumenty ve spisu ČSA 52, SSÚ MěÚ Krnov; literatura: Paul Althof, Leopold Bauer – Wien, *Dekorative Kunst* XVI, 1908, s. 343–351, zvl. s. 348, 350–351; Vybíral – Zatloukal, *Architektura* (pozn. 13), s. 527; Vybíral, *Slavné vily* (pozn. 16), s. 24–26; Strakoš (pozn. 18), s. 106. K dataci vily: Vybíral se Zatloukalem uvádí ve své stati z roku 1990 datum vzniku 1892. Později v roce 2008 uvádí Vybíral jako dobu vzniku rok 1888. Strakoš v publikaci z roku 2013 uvádí opět rok 1892. Přikláním se k dataci do roku 1892, jelikož na dochované plánové dokumentaci

a při navrhování se takřka doslovně inspiroval zásadami, které ve své vilové tvorbě užíval Ernst Latzel. Zdá se však, že se jeho pojetí továrnické vily rozhodl překonat a posunout na vyšší úroveň. Tuto snahu můžeme zaznamenat již u řešení průčelní fasády na níž kromě zdobněji rámovaných oken uplatnil především bohatě zdobený rizalit se sloupovým portikem nesoucím balkón a karyatidy mezi třemi obdélnými okny s půlkruhovým záklenkem v prvním patře. Vše zakončil trojúhelným frontonem, za kterým ještě vztyčil čtyřbokou kupoli, pomocí níž značně zvýšil celkový dojem, kterým tato stavba působí. Zajímavý je také fakt, že tuto nejefektivněji pojedenou fasádu, kterou musíme chápat jako průčelní, neumístil směrem do ulice, ale jakoby do dvora, směrem ke svému podniku. Zatímco do Latzelem navržených vil se v převážné většině případů vstupovalo nevýrazným hlavním vchodem umístěným na boku stavby, Hartel se rozhodl pro honosný vstup umístěný v hlavním průčelí stavby. Interiéru dodala nádech luxusu okázalá schodišťová hala umístěná uprostřed dispozice, již shora osvětluje velký světlík. Tento prvek neměl do této doby v rámci krnovské vilové architektury obdoby [22].

O dalších dvou vilách, které Hartl v tomto období navrhl, nevíme prakticky nic. Jedna z nich vznikla roku 1894 pro významného krnovského továrníka Franze Kurze. Druhou postavil o rok později sám pro sebe.⁶⁰

z tohoto roku je uváděná tato stavba jako Neubau čili novostavba. Navíc se mi nepodařilo dohledat plánovou dokumentaci z roku 1888 ani jiné informace, které by hovořily o vzniku vily již v tomto roce.

⁶⁰ Obě vily zmiňují ve své stati Jindřich Vybíral a Pavel Zatloukal, viz Vybíral – Zatloukal, *Architektura* (pozn. 13), s. 531. Kurzova vila se nacházela na adrese Barvířská 1, avšak byla již stržena. Hartelova vila se má nacházet na adrese K. Čapka 2, v tomto případě se mi opět nepodařilo získat povolení k nahlédnutí do spisu uloženého v SSÚ MěÚ Krnov. Současná podoba této stavby je naprosto nicneříkající. Buď byla původní budova zcela přestavěna nebo stržena a na jejím místě vnikla nová stavba.

Vilová tvorba ostatních krnovských stavitelů

Oproti Hartelovi, jenž touto dobou stále uplatňoval především neorenesanční prvky, posunul Ernst Latzel svou tvorbu o krok dál, když do svého architektonického repertoáru zařadil neobarokní tvarosloví, jež uplatnil na dvojici továrnických vil, které postavil roku 1891 pro továrníka Jana Chlupáčka [23].⁶¹ Koncipoval je jako dvě totožné, pouze zrcadlově převrácené stavby. Použití jiného architektonického tvarosloví ho ale nevedlo k tomu, aby výraznějším způsobem změnil své dosavadní principy. I nadále se jeho vily projevují jako „*souměrné stavební bloky klidného obrysu*“,⁶² přestože neobaroko přímo vybízí k daleko odvážnějšímu pojednání. Můžeme říci, že jen změnil způsob formulování fasády, při navrhování vnitřního uspořádání zůstal i nadále věrný svým starým postupům [24]. Tento fakt můžeme nejlépe demonstrovat při komparaci s vilami bratří Larischů, nacházejícími se v nedaleké ulici Larischgasse, dnes Dělnická. U všech těchto staveb uplatnil Latzel trojtraktovou dispozici, v rámci které, obklopují jednotlivé místnosti prostor ústřední haly, na něž navazuje schodiště umístěné v ose průčelí. Jediný větší rozdíl spočívá v tom, že na rozdíl od vil bratří Larischů zde nevyprojektoval klasické první patro, ale vytvořil obytné podkroví kryté mansardovou střechou. Latzelova stará koncepce jednopatrové továrnické vily zůstala i přesto zachována, eliminoval jen prostor půdy, který by zde nejspíše fungoval pouze jako nevyužívaný prázdný prostor, jenž by se dle obecných lidských zvyklostí časem proměnil ve skladiště nejrůznějších zbytečností.

⁶¹ Adresa: Lidogasse 3 a 5, dnes Textilní 3 a 5; prameny: plánová dokumentace uložená ve spisu Krnov, vila Chlupáček, Textilní 5, MUO SA, ev. č. A 2261; plánová dokumentace a ostatní dokumenty ve spisu Bývalá Chlupaczkova vila Textilní ul. č. 3–5, SSPP MěÚ Krnov; fotografie interiérů vily, MěM Krnov, pořad. č. 19/73, F 770–771, F 773–784 a F 816–817; literatura: Bauer (pozn. 11), s. 122–123; Vybíral – Zatloukal, *Architektura* (pozn. 13), s. 529–530; Samek (pozn. 15), s. 206; Vybíral, *Slavné vily* (pozn. 16), s. 73–75; Strakoš, (pozn. 18), s. 287.

⁶² Vybíral, *Krnovský Rothsfeiler* (pozn. 14), s. 406.

Pro Krnov zcela nový postup uplatnil roku 1895 stavitel Eduard Frank, když postavil nárožní vilu pro textilního továrníka Floriana Schmidta st. [25].⁶³ Bohatě zdobené fasády pojednané v intencích severské renesance působí velmi malebným dojmem, jenž podtrhuje zejména arkýř umístěný v prvním patře zkoseného nároží a štíty završující středové rizality. Nárožní charakter stavby pointuje věžička zakončená cibulovitou bání s korouhví. V tomto případě vznikla vila na úzké a dlouhé parcele, která se pro stavbu tohoto typu příliš nehodí. Hlavním důvodem takového umístění se zřejmě stala touha stavebníka bydlet v těsné blízkosti svého průmyslového podniku, přičemž všechna ostatní vhodnější místa pro stavbu už byla nejspíše zastavěná. Aby architekt takovýto prostor využil co nejefektivněji, rozhodl se, že místo samostatně stojící stavby vyprojektuje nárožní vilu z jedné strany napojenou na již existující řadovou zástavbu. Nárožnímu charakteru vily musel přizpůsobit také její vnitřní uspořádání [26]. Obytné a reprezentační prostory situoval do uličních průčelí, zatímco provozní a komunikační prostory ukryl v jádru stavby.

Z řady dosud zmíněných staveb se zcela vymyká vilka Ernsta Latzela, kterou si roku 1897 postavil na Ježníku [27].⁶⁴ Tento stavitel vlastnil v Krnově dům a jako jeden z prvních zdejších občanů se rozhodl pro vybudování letní vilky za městem uprostřed klidné a čisté přírody. Tento fakt můžeme považovat za poměrně zajímavý, jelikož rozhodnutí vybudovat si k dosavadnímu obydlí ještě letní sídlo

⁶³ Adresa: Markusplatz 12, dnes náměstí Míru 12; prameny: ZAO, fond Florian Schmidt a syn, továrna na vlněné látky, Krnov, inv. č. 64, k. 5, plánová dokumentace vily a dokumentace k interiérové přestavbě provedené na konci třicátých let 20. století; dokumenty ve spisu Nám. Gen. Jeremenko 12/145, SSÚ MěÚ Krnov; dokumenty ve spisu Vila Floriana Schmidta, Náměstí Míru 12, SSPP MěÚ Krnov; literatura: Cornelius Witt, *Verwandlung einer Wohnung*, Architekt: prof. Fritz August Breuhaus, *Innendekoration* LI, 1940, s. 130–135.; Strakoš (pozn. 18), s. 213.

⁶⁴ Adresa: Mösing 21, dnes Ježník 21; prameny: plánová dokumentace a ostatní dokumenty ve spisu Ježník 21/21, SSÚ MěÚ Krnov; ZAO, Osídlovací úřad a Fond národní obnovy, oblastní úřadovna Opava 1945–1951 (1959), inv. č. 152, k. 448, obsahuje informace týkající se této vily.

bychom spíše předpokládali u některého z místních továrníků. K takovému rozhodnutí se však žádný z nich nedobral ještě několik let, a tak si Latzel svého, v tomto ohledu výsadního postavení, mohl užívat poměrně dlouho. Zčásti zděná a zčásti dřevěná stavba se svou podobou s výraznými přesahy střech, dřevěnou terasou, věžičkou a množstvím vyřezávaných ornamentů příkláněla k tzv. švýcarskému stylu, jenž díky své malebnosti velmi dobře korespondoval s okolní přírodou. Uvnitř patrové stavby skromných rozměrů se nacházejí dva dvoupokojové byty, každý s vlastní kuchyní [28]. Z toho můžeme vyvodit, že ji kromě Latzela obýval i některý z jeho rodinných příslušníků. V úvahu připadá také možnost, že vilka byla určená k pronájmu. Latzel si s velkou pravděpodobností musel uvědomovat výrazný potenciál Ježníku jako letního střediska.⁶⁵ Touto vilou predestřel stavební dění, jež se zde začalo odehrávat poté, co se stal Ježník součástí Krnova.

Wenzel Bürger

Na přelomu 19. a 20. století, se v Krnově několikrát uplatnil architekt Wenzel Bürger ze Saské Kamenice. Za jeho první zdejší počín můžeme považovat vilu J. Jüngtermanna, kterou vyprojektoval v roce 1898.⁶⁶ Touto stavbou se v Krnově zřejmě uvedl velmi dobře, jelikož o rok později získal další, ještě lukrativnější zakázku od Lea Westreicha, krnovského podnikatele stojícího v čele továrny na likéry Siegfried Gessler. Roku 1899 tak vyprojektoval správní budovu výše zmíněné továrny a také Westreichovu vilu stojící na

⁶⁵ Toto tvrzení potvrzuje zpráva, v níž se píše, že první patro tvoří výhradně dřevěná konstrukce, která v zimě promrzá, a tudíž není vhodná k celoročnímu obývání. Viz ZAO, pozn. 64. V pozdější době můžeme tuto vilu nalézt v seznamu privátních letních domů na Ježníku, v té době ji již pronajímaly Marie Larisch a Anna Richter, které se staly jejími majitelkami v roce 1919. Viz Kolektiv autorů, *Fremdenführer – Mösnig, Burgberg*, Jägerndorf 1935.

⁶⁶ Viz Strakoš (pozn. 18), s. 319. O vile neuvádí žádné další informace.

pozemku hned vedle ní.⁶⁷ Obě stavby, které v roce 1900 realizoval dle Bürgerova návrhu krnovský stavitel Eduard Frank, se svým vzhledem stále ještě hlásí k historizující architektuře. Za zajímavý však můžeme považovat fakt, že novobarokní vila s klasicizujícími prvky vizuálně souzní s obdobně pojatou správní budovou [29]. S tím, že by některá z budov továrního komplexu korespondovala svým vzhledem s továrnickou vilou, jsme se v Krnově dosud neseťkali. Westreichova vila však přináší i některé další změny. Úřadovny a pracovny továrníků se do této doby často nacházely v přízemí továrnických vil.⁶⁸ Zde se však s tímto prvkem neseťkáme, veškeré pracovní záležitosti si majitel zřejmě odbyl ve správní budově a jeho vila tak sloužila pouze k odpočinku a rodinné pohodě. Kromě absence pracovny můžeme pozorovat změny také v rámci vnitřního uspořádání. Architekt postavil vilu klasicky jako trojtrakt s ústřední halou a schodištěm [30]. Jelikož se ale jednalo o přízemní stavbu, umístil všechny reprezentační, soukromé i provozní místnosti do prostoru přízemí.⁶⁹ Přestože navrhl všechny pokoje jako průchozí, snažil se architekt soukromou obytnou část alespoň vizuálně oddělit velkými trojkřídlými dveřmi v hale. Za nejdůležitější změnu však musíme považovat využití přeskupené dispozice. Dosud měla největší význam uliční fronta, za níž se nacházely nejdůležitější, zejména reprezentační pokoje. V tomto případě jí architekt ubral na důležitosti tím, že za ní situoval schodiště, záchod, kuchyň se spíží

⁶⁷ Adresa: Göbelgasse 3, dnes Šmeralova 3; prameny: plánová dokumentace ve spisu Šmeralova 3, Krnov, MUO SA, ev. č. A 2245; plánová dokumentace a ostatní dokumenty ve spisu Vila Šmeralova 3, Krnov, SSPP MěÚ Krnov; SOkA Bruntál se sídlem v Krnově, fond Praděd, výroba likéru Just a spol., Krnov, inv. č. 24, evid. jedn. 4, plánová dokumentace vily Lea Westreicha; SOkA Bruntál se sídlem v Krnově, fond Praděd, výroba likéru Just a spol., Krnov, inv. č. 25, evid. jedn. 4, plánová dokumentace správní budovy; literatura: Vybíral – Zatloukal, *Architektura* (pozn. 13), s. 522–523; Samek (pozn. 15), s. 206; Strakoš (pozn. 18), s. 279.

⁶⁸ Na tomto místě vyzdvihneme například vilu Victora Riedla, jejíž přízemí chtěl stavebník kompletně vyhradit pro pracovní záležitosti.

⁶⁹ Ve vile se nacházelo také částečně obytné podkroví vyhrazené pro hostinské pokoje a komůrku pro služebnou. Pro byt domovníka byl vyhrazen prostor v částečně obytném suterénu.

a komůrku pro služebnou. Naopak na významu získalo zahradní průčelí, v němž se nacházely místnosti jako jídelna, obývací pokoj a ložnice. Další odklon od typického uspořádání buržoazní vily 19. století můžeme spatřovat v absenci salonu, jehož funkci zde plně nahradil obývací pokoj.

Dlouhý řetězec továrnických vil přerušila roku 1903 vila dr. Wilhelma Schnürcha [31].⁷⁰ Německý architekt Bürger, pro kterého byla tato vila jednou z posledních krnovských zakázek, ji vyprojektoval jako velmi malebnou historizující stavbu s asymetricky uspořádanými fasádami, na nichž uplatnil prvky severské renesance, jež nenápadně doplnil secesně cítěným detailem. Stavebníkova profese se zcela zřetelně projevila zejména v uspořádání interiéru stavby, jelikož zde zároveň provozoval svou praxi. V přízemí se nacházela ordinace s čekárnami, další volné prostory byly využity jako hostinský a dětský pokoj.⁷¹ Vznikla také dvojpodlažní hala, jejíž schodiště propojovalo přízemí s prvním patrem, kde se nacházel luxusní byt majitele [32].⁷² Na Bürgerových vilách můžeme velmi dobře pozorovat to, jak se dokázal popasovat s odlišnými potřebami stavebníků. Na rozdíl od Latzela nevytvářel žádné typy a dokázal velmi pružně reagovat na stavebníkovy

⁷⁰ Adresa: Rudolfstrasse 46, dnes Revoluční 46; prameny: ZAO, fond W. a J. Bellak, továrna na vlněné módní zboží, Krnov, inv. č. 3, k. 1, plánová dokumentace; plánová dokumentace a ostatní dokumenty ve spisu Městský dům, Revoluční 46, Krnov, SSPP MěÚ Krnov; fotografie interiérů vily, MěM Krnov, pořad. č. 19/73, F 786–789; literatura: Amelia Sarah Levetus, Architekt Professor Otto Prutscher, *Moderne Bauformen, Monatshefte für Architektur und Raumkunst* XXVI, 1927, s. 467–470; Vybíral – Zatloukal, *Architektura* (pozn. 13), s. 523, 530; Strakoš (pozn. 18), s. 241. Jako majitele této vily uvádí dosavadní literatura dr. J. Schnürcha. Původní plánová dokumentace však zmiňuje jen příjmení stavebníka – dr. Schnürch. V době vzniku vily žil v Krnově pouze dr. Wilhelm Schnürch, jehož můžeme považovat za majitele vily. Potvrzuje to adresář z roku 1904, v němž se uvádí jako jeho místo bydliště Rudolfstrasse 46. Viz Viktor Urban, *Adress- und Auskunfts-Buch der Stadt Jägerndorf (Oesterreich-Schlesien)*, Leipzig 1904.

⁷¹ Viz Strakoš (pozn. 18), s. 241.

⁷² Motiv centrálního prostoru tvořeného dvoupodlažní halou se schodištěm vedoucím na ochoz v prvním patře uplatnil v Krnově jako první Leopold Bauer při přestavbě vily Franze Kurze. Její návrh byl schválen již v červenci roku 1902. Viz kapitola Leopold Bauer a vila Franze Kurze.

požadavky a navrhnout tak obydlí, které se přizpůsobí svému majiteli.

Architektura vil po roce 1900: Leopold Bauer a vídeňská

moderna

Krnovská architektura se na počátku 20. století i nadále přikláněla především k historizujícímu pojetí, což se projevovalo také na podobě zdejších vil. Jako důkaz může posloužit již zmiňovaná vila dr. Wilhelma Schnürcha. Pomalé tempo, jímž plynul zdejší architektonický vývoj, posunul zásadním způsobem kupředu krnovský rodák architekt Leopold Bauer, z něhož se stala na poli architektonického dění natolik významná osobnost, že není nutné ho na tomto místě obšírněji představovat. Právě Bauer se snažil vnést do krnovského prostředí moderní pojetí architektury, v oblasti veřejných zakázek se mu to ale nedařilo. Připomeňme jeho nerealizované návrhy na krnovskou radnici (1900), pohřební kapli stavitele Eduarda Franka (1900), nejstarší verzi projektu na střelecký dům (1904), spořitelnu (1904), úřední budovu (1905) a poštu (1905–1906) [33]. Své modernistické pojetí se mu podařilo uplatnit až v rámci obytné architektury.

Leopold Bauer a vila Franze Kurze

Tato vila vznikla roku 1903 na základě radikální přestavby již existující vily, kterou roku 1889 odkoupil krnovský továrník Franz Kurz od Josefa Larische.⁷³ Prostřednictvím této stavby se v Krnově

⁷³ O vile Josefa Larische bylo pojednáno již dříve, viz kapitola Eduard Frank a typ nájemní vily. K vile Franze Kurze: adresa Parkring 3, prameny: plánová dokumentace ve spisu vila Franze Kurze, Krnov, Smetanův okruh 3, MUO SA, ev. č. A 2234; fotografie interiérů Kurzovy vily, MěM Krnov, pořad. č. 19/73, F 760–769 a F 785; literatura: *Innendekoration, Reich illustrierte kunstgewerbliche*

vůbec poprvé uplatnila vila vycházející z principů anglického domu. Tato architektonická koncepce se stala kolem roku 1900 v Evropě velmi populární. Anglií inspirovaný dům se sice zvenčí projevoval typickými vnějšími znaky, jako jsou vysoké štíty, nápadné komíny atp., avšak vnější podoba nehrála až tak významnou roli. Pozornost se přesunula k vnitřnímu uspořádání obytného prostoru. Nevznikaly přísně symetrické stavby, do kterých musel architekt jednotlivé místnosti nějakým způsobem vměstnat, právě naopak. Převládala asymetrie, jelikož dům rostl podle konkrétních potřeb majitele jakoby zevnitř ven.

Jakýmsi vyvrcholením zájmu o tuto architektonickou koncepci se stal trojdílný spis *Das englische Haus* německého architekta Hermanna Muthesia publikovaný mezi lety 1904 a 1905. Muthesius v něm mimo jiné píše, že nejangličtějším prvkem, který můžeme z anglického domu převzít, je obytná hala. Obyčejná předsíň se změnila v plnohodnotnou místnost, která měla hned po vstupu navodit pocit intimní atmosféry a zároveň posloužit jako centrum rodinného života.⁷⁴ Bauer začal následovat vzory tohoto architektonického konceptu hned na začátku 20. století, kdy vytvořil soutěžní návrhy pro Dům milovníka umění (1901). Bauer zcela nepodleh britskému vzoru a idejím hnutí Arts & Crafts, jelikož se s nimi plně neztotožňoval. Naopak si počínal velmi osobitým způsobem.⁷⁵ Z východisek, jež zde uplatnil, poté čerpal ještě mnohokrát, a to i v případě Kurzovy vily. Díky tomu vznikla stavba „*patřící k nejvýznamnějším manifestům nového architektonického*

Zeitschrift für den gesamten inneren Ausbau XIII, 1902, tab. 248; Kuzmany (pozn. 54), s. 108–109, 112; Bauer (pozn. 11), s. 17, 34, 64–65, 104; Vybíral – Zatloukal, Zmizelá památka (pozn. 12), s. 14–20; Vybíral – Zatloukal, Architektura (pozn. 13), s. 524–525; Vybíral, Leopold Bauer (pozn. 19), s. 165–169. Plánová dokumentace uvádí jako stavebníka Franze Kurze, celým jménem se však jmenoval Franz Ferdinand Kurz, viz SokA, Sčítací operát Parkring, dům čp. 124.

⁷⁴ Hermann Muthesius, *Das englische Haus, Der Innenraum des englischen Huses*, Band III, Berlin 1905.

⁷⁵ Vybíral, Leopold Bauer (pozn. 19), s. 135–136.

*myšlení počátku 20. století“.*⁷⁶

Z původního objektu zůstalo víceméně zachováno jen uliční průčelí, na kterém architekt provedl jen dílčí změny a zcela účelně mu ponechal jeho historizující podobu [34]. Tento krok můžeme považovat za nutný kompromis, jelikož v Krnově se v této době stále ještě v nejhojnější míře uplatňovalo historizující architektonické tvarosloví. Vypisovaly se veřejné soutěže na nové veřejné budovy a Bauer sám ze své zkušenosti věděl, že přednost vždy dostanou historizující návrhy oproti těm modernistickým. Velké procento krnovských občanů jednoduše nebylo připraveno na moderní architekturu. Tento fakt mu však nezabránil vytvořit brilantní modernistické dílo, byť si toho běžný kolemjdoucí ani nemusel všimnout, jelikož architekt svou pozornost zaměřil především k zadní části budovy otočené směrem do dvora [35].⁷⁷

Prakticky holé stěny bez jakéhokoliv tektonického členění nechal nahodit hrubou omítkou, kterou doplnil v horní části fasády velmi minimalistickým dekorem v podobě pásů čtvercových kamenů. Fasádu rozčlenil zcela uvolněně asymetricky umístěnými okenními otvory, terasou a lodžíí. Dosavadnímu konceptu, jenž tíhl ke geometrizaci, se zcela vymyká až fantaskní secesně symbolistní pojetí nárožního arkýře, za nímž se nacházel pokoj stavebníkovy dcery Lily, který se stal dominujícím prvkem celé stavby. Bauer sám později prohlásil, že se nechal do jisté míry unést, když arkýř bohatě vyzdobil motivem ok pavích per propojených s jejím jménem, jež proložil barevnými kameny a zvlněnými liniemi.⁷⁸

⁷⁶ Viz Vybíral – Zatloukal, *Architektura* (pozn. 13), s. 524.

⁷⁷ Bauer dostavěl také starší dvorní křídlo, kde se nacházelo hospodářské zázemí, stáje, kočárovna atd. Viz Vybíral – Zatloukal, *Zmizelá památka* (pozn. 12), s. 17.

⁷⁸ „Gewiß habe auch ich dieser Zeit meinen Tribut zahlen müssen; und so würde ich den Erker,..., wahrscheinlich heute nicht mehr so reich verzieren. Aber damals wohnte in diesem Erkerzimmer eine junge, stolze Dame, namens Lili; Grund genug für den damals ebenfalls noch jungen Architekten, den Namenszug Lili in verschnörkelter Schrift mit einem Pfauenfedermotiv zu verbinden und diesen Erker damit zu verzieren.“ Viz Bauer (pozn. 11), s. 64–65.

Kromě zcela odlišného pojetí exteriéru se Kurzova vila odlišovala od historizujících krnovských vil zejména svým vnitřním dispozičním uspořádáním [36]. Ústředním prostorem celé vily se stala obytná hala s posezením umístěným v půlkruhové nice a se schodištěm ústícím na ochoz v prvním patře [37], kde se nacházely soukromé pokoje majitelů a jejich dcery. Přízemí se salonem, jídelnou s krbem a dalšími blíže neurčenými místnostmi zůstalo vyhrazeno pro reprezentační a částečně také provozní účely [38]. Vybavení interiéru, tíhnoucí ke geometrickému charakteru, navrhl sám Bauer, jenž na jeho realizaci spolupracoval s řadou dobově proslulých firem.

Kurzovu vilu můžeme považovat za jedno z Bauerových raných, ale zároveň vrcholných děl. Tato stavba se po svém dokončení v roce 1903 stala na dlouhou dobu solitérním dílem, kterému se dalo jen těžko vyrovnat. Zároveň se Bauer touto realizací etabloval u místních elit, díky čemuž se mu v následujících letech podařilo získat celou řadu dalších zakázek, které se v rámci krnovské vilové architektury omezily až na jednu výjimku především na přestavby a nové zařízení interiérů, popřípadě dílčí dostavby v rámci exteriérů již existujících vil.

Leopold Bauer a jeho přestavby již existujících krnovských vil

Roku 1902, zřejmě ještě v době, kdy pracoval na projektu Kurzovy vily, vytvořil tento vídeňský architekt také návrh na nové zařízení pánského pokoje pro vilu Rudolfa Larische [39].⁷⁹ Nábytek bez jakýchkoliv historizujících reminiscencí navržený v přísně pravoúhlých formách a při okrajích dekorovaný

⁷⁹ Vila zmiňována na s. 26; parmeny a literatura viz pozn. 54. Bauer sám ve své knize datuje vznik tohoto pánského pokoje do roku 1900. Vybíral však v knize *Slavné vily Moravskoslezského kraje* uvádí rok 1902. Tuto změnu později okomentoval ve své monografii věnované Bauerovi následovně: „Na fotografiích v *Bauerově pozůstalosti v Albertině je datace 1902 architektem opravená na 1900, původní vročení se však zdá pravděpodobnější.*“ Viz Vybíral, Leopold Bauer (pozn. 19), s. 111.

šachovnicovým vzorem, korespondujícím s motivem užitým na potazích a závěsech, propůjčil tomuto pánskému pokoji vzhled, jenž „představoval průlom nejaktuálnější výtvarné avantgardy do oblasti kulturní periferie“.⁸⁰

Tímto směrem se však Bauer neubíral příliš dlouho. Již kolem poloviny prvního desetiletí 20. století u něj můžeme pozorovat odklon od modernistického pojetí, jež je typické pro jeho raná díla a které jsme si představili na předchozích dvou realizacích. Oproti nim můžeme na zařízení vily Gustava Kandlera, které pro tohoto krnovského podnikatele Bauer navrhl roku 1907, sledovat jasné historizující východisko, ke kterému se architekt uchýlil nejspíše z ryze praktických důvodů.⁸¹ Salon, jenž sloužil zároveň jako kuřácký pokoj, jídelnu a ložnici navrhl ve stylu nacházejícím svou inspiraci v *biedermeieru* [40]. Ve stejném stylu navrhl v roce 1911 i zařízení přijímacího pokoje, jídelny, ložnice a knihovny, které si u Bauera objednal Rudolf Larisch ml. pro svůj byt, jenž si nově zařizoval v prvním patře vily svého otce.⁸²

K dalším Bauerovým krnovským realizacím této doby patří přestavba bývalé vily Karla Larische,⁸³ kterou si u tohoto architekta objednal roku 1911 synovec původního majitele Hermann Larisch. Oproti třem výše zmíněným realizacím, jež se omezily především na změny v interiéru případně na přístavby, které příliš nezměnily původní vzhled stavby, ovlivnila tato přestavba podobu vily poměrně zásadním způsobem. Bauer doplnil průčelní fasádu o přízemní půlkruhový výběžek [41], jenž stavbě propůjčil zcela jiný výraz

⁸⁰ Viz Vybíral, *Krnovský Rothsfeiler* (pozn. 14), s. 406.

⁸¹ Vila zmiňována na s. 28–29; prameny a literatura viz pozn. 59. Původně chtěl Kandler vilu přestavět, na základě toho pro něj Bauer vytvořil tři projekty. Nakonec bylo realizováno pouze nové vnitřní zařízení vily, více viz Vybíral, *Slavné vily* (pozn. 16), s. 24–26.

⁸² Vila zmiňována na s. 26, prameny a literatura viz pozn. 54. Bauer roku 1912 rozšířil zadní trakt vily Rudolfa Larische novou přístavbou, kterou navrhl tak, aby příliš nenarušila původní vzhled stavby.

⁸³ Vila zmiňována na s. 23–25; prameny a literatura viz pozn. 49.

a jasně ji odlišil od původně totožné neorenesanční vily Aloise Larische ml. stojící vedle. Význam slovního spojení továrnická vila zde nabyt úplně nového rozměru, když Bauer vyprojektoval v zadní části vily nové křídlo sloužící mimo jiné jako spojnice mezi obytnými prostory a přiléhající tovární budovou. K tak intenzivnímu „splynutí“ továrnické vily s dalšími budovami průmyslového podniku došlo v Krnově pouze v tomto případě. Velkými změnami prošel také interiér, jehož ústředním prostorem se stala obytná hala [42]. Té dominovalo efektní vřetenové schodiště obtáčeující se kolem silného středového sloupu vedoucí na visutou galerii v prvním patře a zděný krb s mohutným komínovým tělesem zdobeným akantovými rozvilinami. Kromě haly Bauer zařídil také jídelnu a kuchyň. Díky využití anglického prostorového konceptu, jenž doplnil těžkým a pohodlným nábytkem ve stylu neobiedermeieru, se mu podařilo vytvořit velmi útulně působící interiér.

Vznik ježnické vilové čtvrti

Oblast Ježníku sehrála ve vývoji krnovské vilové architektury svou roli již v dřívějších letech. Dosavadní stavební činnost se však nemohla ani v nejmenším rovnat čilému stavebnímu ruchu, jenž zde nastal poté, co se stal Ježník roku 1903 krnovskou městskou částí. Jeho obliba jako letního turistického střediska stále rostla a k rozhodnutí postavit si zde letní vilu dospěl ne jeden krnovský občan. Tento fakt potvrzuje barvitě líčení, které můžeme nalézt v jednom ze starých krnovských adresářů: *„Toto krásné místo uprostřed lesa nabývá rok od roku na významu, jelikož se stává čím dál oblíbenějším cílem letních rekreantů. Udržované stezky vedou nádhernými lesy a klidná zákoutí přímo vybízejí k posezení. Zkrátka zde najdete vše, po čem vaše srdce touží, když žijete týdny a měsíce*

*uprostřed rušného města a toužíte po odpočinku a relaxaci. V tomto roce [1904] se zde začala zvyšovat i stavební činnost – jako mávnutím kouzelného proutku se zde začaly objevovat vily, soukromé domy a místa s parkovou úpravou. Člověk nemusí být prorokem, aby Ježníku předpověděl zárnou budoucnost.*⁸⁴ Z Ježníku se tak stala příměstská vilová čtvrť, již dominovaly stavby poskytující svým majitelům dostatečné zázemí a komfort, zároveň jim však v co největší míře umožňovaly napojení na přírodu. Za tímto účelem architekti tyto vily opatřovali vyhlídkovými věžemi, terasami, lodžiiemi a balkóny, z nichž se majitelům naskytovaly nejrůznější výhledy. Za signifikantní znak většiny zdejších vil můžeme považovat použití architektonického tvarosloví tzv. švýcarského stylu, který díky hojnému využití dřevěných prvků v podobě hrázdění, dřevěných okenic, přesahů střech s řezbářsky vyvedeným ornamentálním dekorem atp. nejpřirozeněji korespondoval s okolní přírodou.

Období hojné stavební činnosti zde roku 1904 zahájil textilní továrník Florian Schmidt st., který již vlastnil jednu vilu v Krnově. S požadavkem na vypracování projektu své příměstské vily [43] se obrátil na známého brněnského architekta Josefa Nebehostenyho.⁸⁵ Následnou realizací pak pověřil stavitele Eduarda Franka. Ve vile, jež vznikla na velkorysém pozemku rozkládajícím se při okraji lesa, se kromě provozního zázemí nacházely tři obytné místnosti – ložnice,

⁸⁴ „Dieser reizende, mitten im Walde gelegene Ort entwickelt sich immer mehr und mehr zu einem bedeutenden Erholungsort für Sommerfrischler. Schön gepflegte Wege führen durch die prachtvollen Wälder, lauschige Plätzchen laden zum Sitzen ein, kurz man findet hier alles, was das Herz dessen begehrt, der durch Wochen und Monate hindurch mitten im lärmenden Getriebe der Stadt gelebt und sich nach Ruhe und Erholung sehnt. Im heurigen Jahre beginnt sich die Bautätigkeit Mösnigs zusehends zu heben; wie von Zauberhand geschaffen entstehen reisende Villen, Privathäuser, parkähnliche Anlagen, so dass man wirklich kein großer Prophet zu sein braucht, wenn man Mösnig eine bedeutende Zukunft vorhersagt.“ Viz Urban (pozn. 70), s. 10. Překlad Klára Čermáková.

⁸⁵ Adresa: Mösnig 45, dnes Ježník 45; prameny: pohlednice ze sbírky Wilfrieda Gesiericha; ZAO, fond Florian Schmidt a syn, továrna na vlněné látky, Krnov, inv. č. 67, k. 6, plánová dokumentace vily; plánová dokumentace a ostatní dokumenty ve spisu Ježník 45/45, SSÚ MěÚ Krnov.

jídelna a obývací pokoj [44]. Propojení této stavby s přírodou zprostředkovávaly hned dvě verandy, balkóny a hodinová věž.

V témže roce přistoupil ke stavbě letní vily další krnovský továrník Heinrich Kudlich.⁸⁶ Stavbu vyprojektoval a následně zrealizoval Eduard Frank. Patrová vila [45] se schodišťovou věží poskytovala prostor pro dva soukromé byty se třemi pokoji a kuchyní [46]. Na témže pozemku později vznikla další letní vila velmi podobného vzhledu. Uvnitř se opět nacházely dvě samostatné bytové jednotky [47].⁸⁷ Otázkou zůstává, zda tyto vily sloužily k soukromým účelům nebo k pronájmu.⁸⁸

V roce 1904 nebo v době krátce poté vznikly další tři vily, o nichž toho víme jen velmi málo.⁸⁹ Konkrétně se jedná o vilu Horny, u které bychom se mohli na základě její podobnosti s výsledným vzhledem vily Victora Riedla domnívat, že ji vyprojektoval Josef Hartel [48].⁹⁰ Další vilu [49], jejímž stavebníkem byl jistý pan Kepert, vyprojektoval stavitel Eduard Frank.⁹¹ Tato stavba má nápadně podobné architektonické pojetí jako hned vedle stojící vila dr. Kreise [50].⁹² Z toho důvodu se můžeme domnívat, že i ji vyprojektoval výše zmíněný stavitel. Pro tuto domněnku svědčí

⁸⁶ Adresa: Mösnig 60, Ježník 60; prameny: pohlednice ze sbírky Wilfrieda Gesiericha; plánová dokumentace a ostatní dokumenty ve spisu Ježník 61, SSÚ MěÚ Krnov. K této vile se mi nepodařilo získat povolení k nahlédnutí do příslušného spisu uloženého v SSÚ MěÚ Krnov. Podařilo se mi však získat povolení k nahlédnutí do dokumentace vily na adrese Ježník 61. Při jeho zkoumání se ukázalo, že se zde nachází původní plánová dokumentace k vile na adrese Ježník 60.

⁸⁷ Adresa: Mösnig 61, Ježník 61; prameny: pohlednice ze sbírky Wilfrieda Gesiericha; plánová dokumentace a ostatní dokumenty ve spisu Ježník 61, SSÚ MěÚ Krnov. K této stavbě se nedochovala původní plánová dokumentace. Ve spisu nalezneme pouze plány vztahující se k přestavbě provedené v osmdesátých letech 20. století.

⁸⁸ Pokud by sloužily k soukromým účelům, mohla vzniknout druhá vila pro Heinrichova mladšího bratra Josefa.

⁸⁹ Nepodařilo se mi získat povolení k nahlédnutí do spisů uložených v SSÚ MěÚ Krnov. Vycházím tak pouze z kusých informací, které se mi podařilo dohledat. I přesto, jsem se rozhodla, že tyto stavby v diplomové práci alespoň zmíním a nastíním některé své domněnky. O tom, jak tyto stavby původně vypadaly si můžeme udělat představu díky pohlednici ze sbírky Wilfrieda Gesiericha. Na ní jsou uvedeny také jména majitelů vil, které jsem z ní přejala, jelikož se však jedná jen o příjmení, tak se nepodařilo dohledat konkrétní osoby.

⁹⁰ Adresa: Ježník 56.

⁹¹ Adresa: Ježník 62, viz Strakoš (pozn. 18), s. 321.

⁹² Adresa: Ježník 64.

i fakt, že se v horní části fasády Kreisovy vily nachází dekor v podobě čtvercových kamenů. Tentýž motiv uplatnil na svých raných dílech architekt Leopold Bauer, mimo jiné i na vile Franze Kurze, na jejíž realizaci se podílel právě Eduard Frank. Zdá se tedy naprosto zjevné, že byl tento stavitel přímo ovlivněn architektonickou tvorbou vídeňského autora.⁹³

Na tomto místě musíme zmínit také Bauerův nerealizovaný projekt venkovského domu pro Rudolfa Larische.⁹⁴ Oproti ostatním zdejší vilám se navrhovaná stavba se strmými štíty vyjímá svým nesporně moderním pojetím. Architekt vypracoval nejspíše v roce 1904 dva projekty, jež si jsou z velké míry podobné. První návrh [51] počítající s uzavřenou verandou inklinuje spíše k anglickému hnutí Arts & Crafts. U druhé skici [52] s otevřenou verandou můžeme spatřovat inspiraci v domácích vernakulárních vzorech. Oba návrhy vznikly na organicky rozvíjené půdorysné dispozici připomínající motiv kříže, s níž Bauer experimentoval i u jiných svých staveb [53]. V tomto ohledu se zřejmě nechal inspirovat tvorbou svého amerického současníka Franka Lloyda Wrighta.⁹⁵

Poslední ježnická vila vznikla kolem roku 1914 přestavbou hostince „zum Jägerhorn“, jenž byl postaven nejspíše okolo počátku 20. století a svým vzhledem se poměrně výrazně odlišoval od ostatní zdejší architektury. Stavbě s hladkými fasádami ozvláštněnými rurálním motivem oken s dřevěnými rámy dominovala prostorná prosklená veranda. Zajímavým prvkem se stalo malé kruhové okno

⁹³ Otázkou zůstává, jestli ještě v této době měl Eduard Frank jako šedesátník, který už mohl trpět závažnou srdeční chorobou, zemřel v roce 1906 na kardiomyopatii, potřebu nechat se ovlivňovat tvorbou o poznání mladšího architekta. Můžeme předpokládat, že tou dobou už v jeho stavební firmě působili někteří z jeho následovníků, např. Rudolf Heiner. Právě ten s ním mohl spolupracovat na jeho stavebních zakázkách a vnášet do nich nové prvky, jež převzal od jiných architektů.

⁹⁴ Literatura: *Der Architekt, Wiener Monatshefte für Bauwesen und dekorative Kunst* XII, 1906, tab. 11; *Moderne Bauformen, Monatshefte für Architektur* VI, 1907, tab. 2; Vybíral, *Slavné vily* (pozn. 16), s. 129–130; Vybíral, *Leopold Bauer* (pozn. 19), s. 175–177.

⁹⁵ Vybíral, *Slavné vily* (pozn. 16), s. 129.

umístěné těsně pod střechou [54]. Stavbu později odkoupil textilní továrník Alois Chlupaček, který na ní nechal provést, alespoň co se týče exteriéru, jen nepatrné změny. Šlo především o odstranění prosklené verandy, z níž zůstala zachována pouze zděná část nově sloužící jako terasa. Z hostince se tak stala letní vila připomínající alpskou chatu [55].⁹⁶ Dochovaná část plánové dokumentace neuvádí jméno stavitele, který provedl tuto adaptaci. Nemůžeme se opřít ani o stylovou analýzu, pomocí které bychom se mohli pokusit stavbu přiřadit ke konkrétnímu tvůrci, jelikož přestavba nijak zásadně nezměnila původní podobu stavby. Na základě podobnosti písma však můžeme usuzovat, že hostinec byl předělán na vilu podle plánu, jež dodala firma Eduarda Franka [56].

Krnovské vily navržené lokálními staviteli

Od roku 1904 se vilová výstavba odehrávala především na Ježníku, kde vznikala jedna letní vila za druhou. Naopak výstavba krnovských továrnických vil zaznamenala po tomto roce značný útlum. V tomto období se navíc začali na výstavbě krnovské vilové architektury podílet noví stavitelé.⁹⁷ Prakticky jako jediná vznikla v Krnově roku 1907 vila firmy Rüger & Comp, k níž se dochovaly dvě verze plánové dokumentace.⁹⁸ Na prvním návrhu [57] pocházejícím z opavské projekční kanceláře Aloise Geldnera, na

⁹⁶ Adresa: Mösnig 40, dnes Ježník 40; Veškeré informace i plánovou dokumentaci k letní vile Aloise Chlupačka jsem získala od současného majitele pana Zbyňka Šarmana. V SSÚ MěÚ Krnov se žádné původní dokumenty nedochovaly. Chlupačkovu letní vilu můžeme nalézt také na pohlednici ze sbírky Wilfrieda Gesiericha.

⁹⁷ Stavitel Eduard Frank zemřel roku 1906, Ernst Latzel zemřel roku 1910 a Josef Hartel roku 1914. Stavební firmy Eduarda Franka a Josefa Hartela však existovaly i nadále pod vedením jejich pokračovatelů. Více viz příloha Stavitelé.

⁹⁸ Adresa: Freudenthalerstrasse 7, dnes Bruntálská 7; prameny: plánová dokumentace ve spisu vila E. Rügera, Krnov, Bruntálská 7, MUO SA, ev. č. A 2240 + A 2241; dokumenty ve spisu Bruntálská 7/277, SSÚ MěÚ Krnov; dokumenty ve spisu Bruntálská 7, rodinný dům E. Rügera, SSPP MěÚ Krnov; literatura: Vybíral – Zatloukal, Architektura (pozn. 13), s. 525; Samek (pozn. 15), s. 206; Mezerová (pozn. 15), s. 111; Strakoš (pozn. 18), s. 89.

jehož vytvoření se s největší pravděpodobností podílel také v pozdější době velmi významný krnovský stavitel Franz Blasch, můžeme vidět secesní stavbu s bohatým vegetabilním dekorem, jíž dominují dvě věže s helmicovými střechami. Prostor, který mezi nimi vznikl, vyplňují terasy a štít nesoucí název firmy. Druhý návrh [58], podle kterého se nakonec stavělo, dodala stavební firma Eduarda Franka. Jeho autorem se stal krnovský stavitel Rudolf Heiner, jenž navrhl historizující stavbu, jejíž malebné objemy hodlal doplnit výrazně bohatším vegetabilním i figurálním dekorem. Na výsledné stavbě se však uplatnil o poznání strídmější dekor obohacený celou řadou sochařských výdusků vyrobených přímo ve firmě stavebníka.⁹⁹ Velmi bizarně působí například ještěrky na pilastrech či netopýři na hlavicích polosloupů [59].

K obnovení krnovské vilové výstavby došlo až na počátku druhého desetiletí 20. století a jednalo se pouze o krátkodobou záležitost. V této době si své vily stavěli především krnovští občané příslušející k tzv. střední vrstvě, jelikož se tento stavební typ stal dostupným i pro ně. Jedním z nich byl například obchodní zástupce Moritz Pflüger, jehož pozdně secesní nárožní vila, vznikla kolem roku 1913 [60].¹⁰⁰ Ta svou podobou zcela přesně odrážela v Krnově velmi oblíbený stylový modus. Zvlněné linie štítů, nárožní válcový rizalit se zvonovou střechou a secesní lucernou, fasády doplněné o klasicizující detaily a prvky vegetabilní i geometrické secese můžeme nalézt i na jiných krnovských stavbách.¹⁰¹

⁹⁹ Firma Ernsta Rügera se specializovala na výrobu zboží z umělého kamene. Stavebník v podstatě využil vlastní vilu jako reklamu na své podnikání. Více viz heslo Rüger Ernst v příloze Stavebníci.

¹⁰⁰ Adresa: Venedigstrasse 13, dnes Svatováclavská 13; prameny: dokumenty ve spisu Svatováclavská 13, SSÚ MěÚ Krnov; literatura: Strakoš (pozn. 18), s. 277.

¹⁰¹ Např. nájemní dům Adolfa a Franzisky Grossových, 1914–1915, Opavská 5. Viz Strakoš (pozn. 18), s. 227.

V témže roce vznikla též vila Eugena Lindnera, pro níž vytvořila stavební firma Josefa Hartela dva návrhy.¹⁰² Prvnímu [61] dominoval trojboký rizalit bohatě zdobený secesním detailem. Druhý [62] střídmější, zato však nápaditější návrh, podle kterého se později stavělo, spoléhal na efektní strukturu omítky v přízemní části stavby a zejména na zvlněnou linii výrazně předstupující střešní římsy, kterou architekt uplatnil v oblasti nároží obou uličních fasád [63]. Docílil tak velmi působivého efektu, jenž dodává společně s nárožní věží celé stavbě na dynamice. Vnitřní uspořádání této vily [64] není nijak invenční a může působit poněkud zastaralým dojmem, zejména v porovnání s interiérem v této době čerstvě přestavěné vily Hermanna Larische, v níž vznikla honosná obytná hala s efektním schodištěm vedoucím na galerii v prvním patře.

Vlastní vilu se roku 1913 rozhodl postavit rovněž krnovský stavitel Rudolf Heiner [65].¹⁰³ Výrazně asymetrické hmoty stavby doplnil jemným ozdobným detailem umístěným v oblasti okenních ostění a štítů. Ten, kdo by přepokládal, že tato vila bude kvůli vypuknutí první světové války na dlouhou dobu poslední novostavbou v rámci krnovské vilové architektury, by se nemohl mýlit více. Architektuře obecně se v průběhu válečných let sice nedařilo moc dobře. Navzdory situaci však v Krnově vznikla jedna z nejvýznamnějších vil.

¹⁰² Adresa: Herzog Nikolausstrasse 8, dnes Mikulášská 8; prameny: dokumenty ve spisu Sovětské ar. 8/297, SSÚ MěÚ Krnov; plánová dokumentace a ostatní dokumenty ve spisu Vila Mikulášská 8, Krnov, SSPP MěÚ Krnov; literatura: Vybíral – Zatloukal, Architektura (pozn. 13), s. 528; Samek (pozn. 15), s. 206; Mezerová (pozn. 15), s. 112; Strakoš (pozn. 18), s. 186.

¹⁰³ Adresa: Herzog Nikolausstrasse 30, dnes Mikulášská 30; literatura: Strakoš (pozn. 18), s. 191. Nepodařilo se mi získat povolení pro nahlédnutí do spisu uloženého v SSÚ MěÚ Krnov.

Flemmichova vila

Nejspíše jako zjevení mohla působit vila, již si nechal dle plánu významného vídeňského architekta a designéra Otty Prutschera postavit mezi lety 1914 a 1917 krnovský továrník Theodor Flemmich [66].¹⁰⁴ Její neoklasicistní ražení jasně odkazuje k architektové inspiraci v díle Josefa Hoffmanna a k vídeňské moderně. Svůj Gesamtkunstwerk, jímž tato vila nepochybně je, umístil Prutscher takřka doprostřed rozlehlého pozemku ležícího v bezprostřední blízkosti řeky. Signifikantními znaky této mohutné kubické stavby zdobené kanelovanými lizénami a završené valbovou střechou se staly rozměrný trojúhelný štít uvozující uliční průčelí a prosklená zimní zahrada vystupující ze zadní části stavby v podobě cylindrického výběžku.

V rámci interiéru se ústředním prostorem nestala obytná hala jdoucí přes dvě patra, nýbrž dvě haly umístěné nad sebe spojené schodištěm [67], jež umožňovaly vstup do ostatních místností, jež se architekt snažil rozvrhnout tak, aby dosáhl jejich jasného a logického uspořádání [68]. Zařízení jednotlivých pokojů, které navrhl sám Prutscher, realizovali umělci z Wiener Werkstätte [69]. Architekt vytvořil jakési absolutní dílo, v rámci kterého, se neomezil pouze na návrh budovy a jejího zařízení, ale také na kultivaci přiléhajícího venkovního prostoru. Vilu uvozují dvě půlkruhově zakřivené přístupové cesty, kolem nichž vznikla zahrada v duchu anglického parku, porostlá volně rozmístěnými dřevinami. Celkovému vyznění

¹⁰⁴ Adresa: Leobschützergasse 18, dnes Hlubčická 18; prameny: plánová dokumentace ve spisu vila Theodora Flemmicha, Krnov, MUO SA, ev. č. A 231; plánová dokumentace a ostatní dokumenty ve spisu Hlubčická 18+20, SSÚ MěÚ Krnov; dokumenty ve spisu Kojenecký ústav, bývalá Flemmichova vila čp. 151 a 152 s areálem, dokumenty do roku 2010, SSPP MěÚ Krnov; dokumenty ve spisu Flemmichova vila čp. 151 a 152, dokumenty od roku 2010, SSPP MěÚ Krnov; literatura: Max Eisler, Otto Prutschers Villa in Jägerndorf, *Dekorative Kunst* XXV, 1917, s. 184–199; Vybíral – Zatloukal, *Architektura* (pozn. 13), s. 528; Samek (pozn. 15), s. 206; Vybíral, *Slavné vily* (pozn. 16), s. 58–60; Strakoš (pozn. 18), s. 146.

stavby odpovídá také velký kovový skleník a správní budova [70]. Flemmichovu vilu proto nesmíme chápat jen jako stavbu samotnou, nýbrž jako dílo komplexního charakteru, jež v Krnově, v rámci své propracovanosti nemá obdoby.¹⁰⁵

Architektura vil v letech 1918–1938

První světová válka způsobila značný zásah do vývoje města a jeho architektury. Vznik nového československého státu, do něhož byl začleněn přes značný odpor zdejšího německého obyvatelstva také Krnov, s sebou přinesl mnoho nových a nepříjemných situací, s nimi se však místní nakonec dokázali sžít. Daleko větší problém představovaly důsledky válečných událostí v podobě potíží se zásobováním, jež zdejší obyvatelé trápily i po ukončení války. Další ránu zasadila zdejším podnikatelům Velká hospodářská krize, která vypukla roku 1929. Zlatá éra krnovského textilního, ale i jiného průmyslu pominula. Zcela ustala výstavba nových továrních budov a stavba těch veřejných byla oproti předchozímu období značně utlumena.

Výrazně však klesly ceny pozemků, což podpořilo výstavbu v oblasti vlastního rodinného bydlení, o něž měli zájem především dělníci, řemeslníci a pracovníci služeb.¹⁰⁶ Obdobná situace nastala i v oblasti vilové architektury. Okázalé továrnické vily, jichž v meziválečném období přibývalo jen pomálu, ustoupily méně nákladným stavbám, jež vznikaly na objednávku krnovských advokátů, lékařů, ale i redaktorů a učitelů. V této době se také začíná markantním způsobem stírat rozdíl mezi vilou a rodinným domem,

¹⁰⁵ Tato stavba se dočkala jakéhosi symbolického ocenění, když byla jako jediná krnovská vila uvedena jako jeden ze zástupců slezské vilové tvorby v publikaci *Slavné vily Čech, Moravy a Slezska*. Viz Šlapeta – Zatloukal (pozn. 17), s. 242–245.

¹⁰⁶ Viz Blucha (pozn. 7), s. 140.

což zřejmě souviselo s dobovou kritikou buržoazního stylu života. Rovněž přetrval trend přestaveb již existujících továrnických vil, ke kterým majitelé přistupovali zejména z důvodu zvýšení komfortu bydlení.

Přestavby již existujících vil

Leopold Bauer ovlivňoval krnovskou vilovou architekturu také v meziválečných letech. Jeho služby využívali především přední krnovští továrníci, pro které prováděl zejména adaptace jejich rodinných sídel. Stylově navázal Bauer tam, kde skončil před první světovou válkou. V tradicionalistickém duchu obnovil dvojici neobarokních vil vzniklých v devadesátých letech 19. století.¹⁰⁷ Zadavatelem této přestavby se stal roku 1923 Alois Chlupaček, avšak podrobnosti týkající se nové podoby rodinného sídla konzultovala s Bauerem továrníkova manželka Marie, která postavila architekta před poměrně nelehký úkol. Bauer sám později uvedl, že se snažil pomocí této přestavby přeměnit starý, ve své podstatě zcela neumělecky pojatý dům, v místo, jež by vyhovovalo veškerým požadavkům mondénní ženy.¹⁰⁸ Svého cíle dosáhl díky přístavbě v podobě cylindrického rizalitu s plochou střechou, pomocí něhož spojil obě vily do jedné a vytvořil tak celek monumentálních rozměrů [71]. Největší kus práce ale odvedl uvnitř, jelikož navrhl zcela nový koncept vnitřního uspořádání [72]. Středobodem všeho dění se stala dvouúrovňová hala s dvojramenným schodištěm, příhodně umístěná uprostřed celé dispozice. Zatímco její spodní část [73] koncipoval Bauer tak, aby plně vyhovovala formálnímu využití, vyvýšenou část vyhradil soukromým potřebám majitelů. Zákoutí s krbem

¹⁰⁷ Vila zmiňována na s. 30; prameny a literatura viz pozn. 61.

¹⁰⁸ Viz Bauer (pozn. 11), s. 91.

a horní osvětlení pronikající skrze prosklenou kupoli navozovalo požadovanou intimní atmosféru [74]. Kromě haly se zasloužil také o zařízení všech ostatních společenských i obytných místností, včetně dětských a hostinských pokojů, kuchyně a prostorů pro zaměstnance. U všech dbal na to, aby byly zařízeny jak účelně, tak esteticky [75]. Při zařizování využil luxusních materiálů jako bílého mramoru, hedvábí a drahých dřevin. Na vnitřní výzdobě se podíleli významní soudobí umělci.

Oproti předchozí zakázce měla v pořadí druhá přestavba provedená roku 1927 na vile Hermanna Larische o poznání jednodušší charakter.¹⁰⁹ Bauer vytvořil z původního přízemního půlkruhového výběžku umístěného v uličním průčelí vily cylindrický rizalit zastřešený mansardovou střechou [76]. V takto rozšířeném prostoru v prvním patře vytvořil novou ložnici, již zútlulnil nikou s krbem [77]. Nově vznikla také koupelna a šatník, jež architekt oddělil od ložnice příčkou [78].

Roku 1929 proběhla také poslední Baueroва přestavba vily Rudolfa Larische.¹¹⁰ V rámci dalšího rozšíření zadního traktu vily s novým půlválcovým rizalitem bočního schodiště architekt respektoval původní architektonický ráz budovy [79]. Velké změny provedl až v interiéru, který obohatil novou dvoupodlažní halou s mohutným třikrát zalomeným schodištěm, jehož podestu využil jako prostor pro vytvoření odpočinkového koutu s krbem [80]. Hale zajistil dostatek světla vytvořením vitrážového okna monumentálních rozměrů. Jeho geometrické členění koresponduje se vzorem na dřevěném zábradlí a také se stropem členěným omítnutými nosníky z železobetonu. Součástí přestavby byl také návrh nového vnitřního

¹⁰⁹ Vila zmiňována na s. 23–25; prameny a literatura viz pozn. 49.

¹¹⁰ Vila zmiňována na s. 26; prameny a literatura viz pozn. 54. Zadavatelem této přestavby se stal Rudolf Larisch ml.

zařízení vestavěného do dřevem obložených stěn. Zajímavou hříčkou se stal gotizující zaklenutý prostor s krbem, jež architekt vytvořil v suterénu vily [81].

Kromě Bauera prováděli v Krnově přestavby továrnických vil i jiní významní architekti. Jedním z nich se stal také Otto Prutscher, dle jehož projektu byly roku 1927 přestavěny ve stylu art deco interiéry bývalé Schnürchovy vily, jejímiž novými majiteli se stali továrníci bratři Bellakové.¹¹¹ Prutscherovi se podařilo vytvořit moderní dvojpodlažní halu, jejíž vzhled do značné míry respektoval původní historizující ráz vily [82]. Aby architekt narušil vertikality tohoto prostoru, vypomohl si vodorovnými strukturami, jež uplatnil zejména na dřevěném obložení stěn.¹¹² Z přízemí vedlo do prvního patra dřevěné schodiště s ornamentálně vyřezávaným zábradlím. Pokoje v patře zpřístupňovala galerie [83], jejíž součástí se stal i vestavěný nábytek. Na novém zařízení se nijak nešetřilo, nacházela se zde vitrajová okna, zlatené lustry a zrcadla, mahagonový nábytek vykládaný růžovým dřevem a sedačky potažené kůží. Součástí jídelny [84] se stal mramorový krb s kovanou mříží, v němž architekt šikovně ukryl litinový radiátor, jelikož při přestavbě bylo ve vile zavedeno také ústřední topení.

Za poslední významnější realizaci v této oblasti můžeme považovat přestavbu interiéru vily Floriana Schmidta,¹¹³ k níž dal nepochybně impuls skon Floriana Schmidta st., jenž zemřel r. 1938. Zatímco horní patro vily zůstalo Florianu Schmidtovi ml., byt v přízemí získal jeho syn Florian Schmidt nejml., jenž si nechal jeho interiéry upravit dle návrhů německého architekta Fritze Augusta Breuhouse. Hlavním motivem vstupní haly se stal šachovnicový

¹¹¹ Vila zmiňována na s. 34–35; prameny a literatura viz pozn. 70.

¹¹² Viz Levetus (pozn. 70), s. 467 a 469.

¹¹³ Vila zmiňována na s. 31; prameny a literatura viz pozn. 63.

vzor, jímž architekt ozvláštnil podlahu z umělého kamene [85]. Místnosti jako jídelna [86], společenská místnost, obývací pokoj [87] a bar [88], vizuálně propojil odstraněním původních dveří a vytvořením prostorných průchodů, z nichž některé opatřil posuvnými zástěnami.¹¹⁴ Do dnešní doby se dochoval jeho návrh zařízení přízemí s přesným rozvržením jednotlivých kusů volného i vestavěného nábytku [89]. Interiéry bytu zařídil jednoduchým moderním nábytkem, nešetřil však na drahých materiálech. Například konferenční stolek ve společenské místnosti tvořila onyxová deska nesená kovovými nožkami [90]. Velmi zajímavým prvkem se staly padací dveře zabudované v podlaze obývacího pokoje, které zpřístupňovaly schodiště vedoucí do místnosti v suterénu doplněné kachlovými kamny bohatě zdobenými lidovými motivy a bytelnými dveřmi se závěsy vyvedenými v podobě dubových ratolestí [91] – tento prvek zřejmě odkazoval k německému nacionalismu, jenž byl tou dobou více než aktuální.¹¹⁵ Tento fakt rovněž potvrzuje podobizna vůdce zavěšená na stěně v obývacím pokoji.

Výstavba krnovských vil ve dvacátých letech 20. století

Vilovou produkci tohoto desetiletí můžeme považovat za jakousi ukázkou lokální tvorby, jelikož veskrze vznikla pod vedením

¹¹⁴ V roce 2018 se podařilo paní Dagmar Černouškové, kurátorce oddělení dějin architektury brněnského muzea, nalézt v časopise *Innendekoration* článek s fotografiemi interiéru této vily. Ten však konkrétně neuvádí, ve které z krnovských vil se tento interiér nacházel. To určili s přesností až pan Branislav Dorko, zástupce ředitele v ZAO, a památkářka Andrea Širová. Jedna z fotografií byla prezentována na výstavě fotografa Rudolfa Sandalo, která proběhla roku 2018 v brněnském muzeu. Jinak byly tyto fotografie dosud neznámé.

¹¹⁵ V evidenčním listu nemovité kulturní památky, jenž roku 2008 vypracoval Martin Strakoš, se uvádí, že tato „stavba byla v meziválečné době, pravděpodobně ve 30. letech, zhodnocena přestavbou ve stylu art deco, navrženou autorem z okruhu vídeňského architekta Leopolda Bauera nebo přímo tímto tvůrcem, rodákem z Krnova.“ Viz SSPP MěÚ Krnov, pozn. 63. Dohledaná plánová dokumentace přestavby interiéru (viz ZAO, pozn. 63) a článek v *Innendekoration* (viz Witt (pozn. 63), s. 130–135), toto tvrzení vyvracejí.

krnovských a opavských architektů. Ve ztvárnění těchto staveb můžeme spatřovat zejména dekorativistické východisko, v rámci kterého, se architekti odvolávali buď na „*klasicizující předválečnou vídeňskou produkci nebo expresivnější poválečnou německou tvorbu*“.¹¹⁶

Roku 1925 vznikla podle plánů dodaných stavební firmou Josefa Hartela patrová vila pro firmu Geiringer & Reitler, již následně obýval obchodník se sukny Leo Geiringer s rodinou.¹¹⁷ Architekt se při jejím projektování patrně inspiroval novým klasicismem, jelikož vytvořil symetrické hlavní průčelí doplněné postranními rizality s ostře prohnutou korunní římsou a krytým vstupem doplněným kanelovanými sloupy [92]. Vilu umístil poměrně netradičně při zadním okraji stavební parcely, díky čemuž vznikl dostatečný prostor pro vytvoření zahrady. Ta měla zřejmě kromě funkce estetické plnit i funkci jakési izolace a chránit tak vilu před rušnou hlavní ulicí [93]. Vnitřní uspořádání stavby architekt promyslel velmi pečlivě, šlo mu zejména o to, aby dokonale oddělil reprezentační a obytné prostory od těch provozních, pro které vyhradil místo v zadním traktu, jež opatřil i samostatným vstupem. Toto dokonalé oddělení můžeme pozorovat především v rámci kuchyně [94]. Ta se sice nacházela hned vedle jídelny, ale nebyla s ní nijak propojena. Interiérum navrženým ve stylu art deco vévodila dřevem obložená hala se schodištěm [95] vedoucím do prvního patra, kde se nacházely soukromé pokoje majitelů.

Svébytné architektonické pojetí uplatnil v Krnově opavský architekt Johann Kalitta, pro jehož architektonickou tvorbu se stal typickým znakem dekorativismus a inspirace převzatá z historizující

¹¹⁶ Viz Vybíral – Zatloukal, *Architektura* (pozn. 13), s. 529.

¹¹⁷ Adresa: Fanny Titzestrasse 1, dnes Horova 1; prameny: dokumenty ve spisu Horova 1, SSÚ MěÚ Krnov; literatura: Strakoš (pozn. 18), s. 156–157.

architektury.¹¹⁸ Jeho první krnovskou zakázkou se stala tzv. lékařská vila, která roku 1926 vznikla v těsné blízkosti městské nemocnice.¹¹⁹ Kubickou hmotu stavby rozčlenil vertikálně středovým rizalitem a horizontálně pomocí kordonových říms, jež se jakoby odvíjí od balkónu v prvním patře. Fasády dekoroval v oblasti okenních otvorů a nároží poměrně svébytným dekorem v podobě koulí střídajících se se zploštělými ovály. Vše završil mansardovou střechou doplněnou celou řadou arkýřů [96]. Ve vile se nacházelo několik bytů, z nichž největší v prvním patře obýval ředitel nemocnice. Na prostornou halu umístěnou ve středu dispozice navazovaly jednotlivé pokoje, přičemž ty reprezentační směřovaly přednostně do uličního průčelí [97].

Mohutnou hmotou s dekorativně pojednanými fasádami se vyznačuje i další stavba, která vznikla nejspíš opět dle Kalittova návrhu roku 1928. Jedná se o vilu Josefa Ulricha [98], ředitele chlapecké měšťanské školy v Krnově.¹²⁰ Dekorativnost této stavby architekt podpořil nárožním arkýřem se zvonovou stříškou a pitoreskním bočním vstupem. Při řešení vnitřní dispozice se spolehl stejně jako celá řada architektů před ním na motiv ústřední dvojpodlažní schodišťové haly [99].

Jak již bylo zmíněno, v Krnově se uplatnily také expresivně cítěné vily. Za jednu z nich můžeme považovat i vlastní vilu krnovského stavitele Rudolfa Franka [100].¹²¹ Ten ji roku 1927 navrhl jako kubické těleso završené strmou valbovou střechou. Požadovaný výraz stavbě dodaly postranní rizality umístěné těsně při nároží, které

¹¹⁸ Viz Strakoš (pozn. 18), s. 326.

¹¹⁹ Adresa: Krankenhausgasse 1, dnes I. P. Pavlova 9; prameny: SOkA Bruntál se sídlem v Krnově, fond AM Krnov, inv. č. 682, plány ke stavbě vily u městské nemocnice; literatura: Strakoš (pozn. 18), s. 164.

¹²⁰ Adresa: Meierhofstrasse 38, dnes Maxima Gorkého 38; K této stavbě se mi nepodařilo získat povolení k nahlédnutí do příslušného spisu uloženého v SSÚ MěÚ Krnov; literatura: Strakoš (pozn. 18), s. 185.

¹²¹ Adresa: Herzog Nikolausstrasse 28, dnes Mikulášská 28; prameny: dokumenty ve spisu Sovětské ar. 28, SSÚ MěÚ Krnov; literatura: Strakoš (pozn. 18), s. 190.

společně s kordonovou římsou vytvořily požadovaný efekt zakřivení. Důležitým prvkem se stal také mohutný vikýř se zalamovaným štítem umístěný v uličním průčelí stavby [101]. Svou výslednou podobou se ale odlišuje od původního návrhu. Na něm architekt počítal s dekorací v podobě diamantového vzoru. Kdyby vznikl podle plánu, vypadal by prakticky totožně jako trojúhelníkové štíty nacházející se na rovněž expresivně pojaté budově městského divadla, které vzniklo dle projektu vídeňského architekta Leo Kammela [102].¹²² Projekty obou staveb pochází z téže doby, divadlo však bylo dokončeno o něco později než Frankova vila. Mohli bychom předpokládat, že se tento krnovský architekt podílel na jeho stavbě, z níž si odnesl přímou inspiraci, avšak realizaci divadla provedla krnovská stavební firma Koch a Kindermann. Inspirační zdroj tak zůstává neznámý. Vnitřnímu uspořádání vily dominovala velká hala se schodištěm [103]. Reprezentační a obytné pokoje měly své místo tradičně při uličním průčelí, zatímco provozní zázemí se nacházelo v prostorách otočených směrem do zahrady.

Kombinaci expresivních a dekorativních prvků uplatnil roku 1827 opavský architekt Otto Reichner na rodinném domě Marie Winterové [104].¹²³ Jeho exteriér ozvláštnil především pomocí cylindrického rizalitu otočeného směrem do zahrady. V tomto prvku můžeme spatřovat jistou inspiraci v tvorbě Leopolda Bauera. Reichner ji zajisté znal velmi dobře, jelikož se roku 1927 podílel na výstavbě nového opavského obchodního domu Breda & Weinstein, jenž vznikl dle Bauerových plánů.¹²⁴ Za zajímavý můžeme považovat také motiv kosočtvercového okénka, jehož ozvuk můžeme vidět i v utváření železobetonového plotu. V případě této stavby se

¹²² K budově městského divadla více viz ibidem, s. 188.

¹²³ Adresa: Gabelsbergerstrasse 29, dnes Nerudova 29; prameny: dokumenty ve spisu Nerudova 29, SSÚ MěÚ Krnov; literatura: Strakoš (pozn. 18), s. 223.

¹²⁴ Viz ibidem, s. 331.

architekt uchýlil k vytvoření velké haly se schodištěm, která se napojovala na jídelnu rozšířenou půlkruhovým výklenkem [105]. Obdobné uspořádání můžeme najít u Bauerovy vily Hermanna Larische.

Výstavba krnovských vil ve třicátých letech 20. století

Dosavadní stylový vývoj narušil na počátku tohoto desetiletí konzervativně smýšlející vídeňský architekt Franz Wilfert, podle jehož projektu vznikla roku 1932 historizující vila továrníka Heinricha Steuera nejml. [106].¹²⁵ Ta svým vzhledem očividně navazovala na zlatou éru krnovských továrnických vil. Stavebník se prostřednictvím této stavby až ostentativně hlásil k buržoaznímu stylu života.¹²⁶ Ten se však pomalu, ale jistě stával minulostí, což potvrzuje fakt, že další stavba podobného ražení už v Krnově nevznikla. Vývoj zdejší vilové architektury směřoval i nadále kupředu a refleктоval, byť se zpožděním, soudobé architektonické směry. Jelikož vila vznikla na rozlehlém pozemku, jenž byl součástí stavebníkova továrního komplexu, nemusel architekt přemýšlet nad úsporou místa a stavbu umístil dál od uliční čáry. Na fasádách uplatnil pozdně barokní a klasicistní prvky. Co se týče interiéru, tak směrem do ulice umístil prostory zajišťující provozní chod vily, do zahrady pak směřovaly reprezentační místnosti [107] nacházející se okolo dřevem obložené dvoupodlažní haly s krbem zdobeným

¹²⁵ Adresa: Aspernstrasse 1, dnes Zápalo 1; prameny: plánová dokumentace ve spisu vila Heinricha Steuera, Krnov, MUO SA, ev. č. A 232; dokumenty ve spisu Zápalo 1, SSÚ MěÚ Krnov; dokumenty ve spisu Steuerova vila, SSPP MěÚ Krnov; ZAO, pozn. 48; ZAO, fond Heinrich Steuer, Výroba zboží z ovčí vlny, Krnov (1754) 1900–1948, inv. č. 8, k. 3, původní plánová dokumentace obsahující půdorysy jednotlivých pater a pohledy na jednotlivé fasády; literatura: Vybíral – Zatloukal, *Architektura* (pozn. 13), s. 530; Strakoš (pozn. 18), s. 300–301.

¹²⁶ Obdobně pozoruhodná byla také cena vily, která byla ještě roku 1931, tedy v době před dokončením, odhadnuta na 217 655 Kč. Daleko hodnotnější však byl pozemek, na kterém vila vznikla. Ten byl odhadnut na 457 132 Kč. Celková částka tak činila 674 787 Kč. Viz ZAO, pozn. 48. Srov. s pozn. 128.

antikizujícím reliéfem [108]. Schodiště vedoucí na ochoz v prvním patře zpřístupňovalo soukromé místnosti majitelů domu.

Za naprostý opak předchozí vily můžeme považovat rodinnou vilku redaktora Roberta Lichtblaua [109], jenž vznikla roku 1933 podle projektu brněnského architekta Matthiase Rottera.¹²⁷ Purizující fasády domu „zdobí“ pouze přiznaná železobetonová konstrukce, jejíž skelet tvoří jednoduchou krychlovou hmotu stavby s téměř plochou valbovou střechou. Střídmost, již se tato stavba projevuje v exteriéru, se promítla i do jednoduchého interiéru, jenž je symetricky rozčleněn na čtyři stejně velké prostorové jednotky jak v přízemí, tak v prvním patře, vyhrazeném pro soukromé pokoje majitelů a kancelář [110].¹²⁸

Vilu, pyšnicí se velmi osobitým a na krnovské poměry velmi netradičním vzhledem vycházejícím z německé Nové věcnosti, navrhl roku 1934 pro krnovského advokáta Arthura Goldbergera architekt a syn Leopolda Bauera Harald Bauer.¹²⁹ Signifikantním prvkem této stavby se stala půlválcová hmota kryjící prostor schodiště, která výrazným způsobem obohatila její veskrze jednoduché utváření [111]. Architekt se zajisté nejvíce zaměřil na to, aby vytvořil stavbu, která by vyhověla vysokým nárokům na pohodlí. Zároveň se mu však při jejím navrhování podařilo dosáhnout maximální efektnosti jejího výrazu díky kombinaci pravoúhlých a oblých linií. Vila vznikla na poměrně malém pozemku, těsně obklopeném ostatní řadovou zástavbou. Architekt ji však zcela

¹²⁷ Adresa: Hans Sachsgasse 15, dnes Křížkovského 15; prameny: dokumenty ve spisu Křížkovského 15, SSÚ MěÚ Krnov; literatura: Strakoš (pozn. 18), s. 179. Ke stavebníkovi se nepodařily dohledat žádné další bližší informace.

¹²⁸ Oproti předchozí vile Heinricha Steuera, která vznikla prakticky v téže době, byla cena této vilky roku 1936 odhadnuta na 100 320 Kč. Viz SSÚ MěÚ Krnov, pozn. 127.

¹²⁹ Adresa: Bräuhausegasse 16, dnes Pivovarská 16; prameny: dokumenty ve spisu Pivovarská 16, SSÚ MěÚ Krnov; SOKA Bruntál se sídlem v Krnově, fond AM Krnov – dodatky, č. pom. 660, inv. č. 410, k. 214, dokumenty k vile Arthura Goldbergera; literatura: Vybíral – Zatloukal, Architektura (pozn. 13), s. 530; Strakoš (pozn. 18), s. 238.

prozřetelně nechal umístit až za linií stavební čáry, čímž do značné míry podpořil její solitérnost. Z dochované stavební dokumentace vyplývá, že vznik této vily provázelo hned několik problémů.¹³⁰ Nejprve stavební komise diskutovala o tom, zda stavebníkovi dovolí postavit dům mimo stavební linii. Nakonec dospěla k názoru, že v případě tohoto konkrétního domu s velmi výrazně pojednaným uličním průčelím nebude udělení takovéto výjimky na škodu, ba naopak, dojde k příjemnému narušení jinak monotónního vzhledu ulice.¹³¹ Druhým problémem se stal samotný vzhled stavby. První návrh se příslušným orgánům nezamlouval a z toho důvodu musel architekt vypracovat ještě druhou variantu.¹³² Ta se však zamlouvala ještě méně, proto bylo přistoupeno ke kompromisu, v rámci kterého, vznikla stavba dle prvního návrhu s výjimkou garážových vrat, jež reflektovaly vzhled nastíněný na druhém návrhu. Garáž se stala součástí suterénu vily a jelikož se nacházela pod úrovní zahrady, vedla k ní příjezdová rampa. Dále se v suterénu kromě sklepních místností měla nacházet jedna místnost s kuchyní a záchodem s největší pravděpodobností vyhrazená pro domovníka či řidiče. Vyvýšené přízemí s halou, dvěma pokoji a kuchyní s příslušenstvím mělo zřejmě sloužit pro reprezentační účely, zatímco první patro se třemi pokoji a koupelnou nejspíše využívali majitelé domu pro soukromé účely.¹³³ Harald Bauer měl pro Goldbergerovu vilu navrhnout také vnitřní zařízení.¹³⁴

Do podoby zdejší vilové architektury zasáhl také významný krnovský architekt Oskar Wittek, jenž roku 1935 navrhl vilu pro hudebnici Leopoldinu Mildnerovou a její dceru Poldi, významnou

¹³⁰ Viz SokA Bruntál, pozn. 129.

¹³¹ Mimo uliční síť vznikly například také krnovské vily Flemmich, Geiringer a Steuer.

¹³² Návrh druhé varianty se nedochoval.

¹³³ Viz SokA, pozn. 129.

¹³⁴ Viz <http://www.architektenlexikon.at/>, heslo Harald Bauer.

klavírní virtuosku [112].¹³⁵ Při jejím projektování dospěl k syntéze Nové věcnosti a neoromantických forem. Střízlivě pojaté hranolové těleso je zjemněno romantizujícími motivy arkád uplatněnými v lodžích nacházejících se v obou nárožích jižního průčelí. Motiv oblouku se následně opakuje i v utváření oken prvního patra. V rámci vnitřního uspořádání měl architekt vytvořit „*vysoce funkční a zároveň emocionálně podnětný*“¹³⁶ obytný prostor.

Kolem poloviny třicátých let se zde naposledy výraznějším způsobem angažoval také architekt Leopold Bauer, jenž vyprojektoval víkendový dům Hanne Larischové.¹³⁷ Na jednom z prvních návrhů si pohrával s myšlenkou vytvořit přízemní dům s výrazně předsunutou plochou střechou a prosklenými stěnami [113]. Taková stavba by však svým vzhledem více zapadala na prosluněnou pláž než doprostřed ježnických lesů. Nakonec tak roku 1935 vznikl dřevěný dům s mohutnou sedlovou střechou, jejíž výrazně předsunutá přední část nesená čtveřicí sloupů, vytvořila ideální prostor pro prostornou terasu [114]. Stavbu, v jejíž podobě můžeme shledávat inspiraci venkovským domem Severní Ameriky,¹³⁸ Bauer citlivě zasadil do prostoru rozlehlé, v anglickém duchu pojaté, zahrady, která společně s přiléhajícím začátkem lesního porostu vytvořila přímo idylické místo vhodné pro kontemplativní rozjímaní. Jelikož architekt nejspíše počítal s tím, že majitelé stráví nejvíce času právě na zahradě nebo na terase, navrhl vnitřní uspořádání velmi jednoduše, přesto s důrazem na pohodlí. Uvnitř vytvořil obývací

¹³⁵ Adresa: Schuliggasse 20, dnes Žižkova 20; prameny: dokumenty ve spisu Žižkova 20, SSÚ MěÚ Krnov; literatura: Vybíral – Zatloukal, *Architektura* (pozn. 13), s. 530; Strakoš (pozn. 18), s. 310.

¹³⁶ Vybíral – Zatloukal, *Architektura* (pozn. 13), s. 530.

¹³⁷ Adresa: Mösnig 71, dnes Ježník 71; prameny: plánová dokumentace ve spisu víkendový dům Larischových, MUO SA, ev. č. A 2259; dokumenty ve spisu bývalý venkovský dům Larischů, Ježník 71, Krnov, SSPP MěÚ Krnov; literatura: Vybíral – Zatloukal, *Architektura* (pozn. 13), s. 530; Vybíral, *Krnovský Rothsfeiler* (pozn. 14), s. 409; Mezerová (pozn. 15), s. 118; Vybíral, *Slavné vily* (pozn. 16), s. 128–130; Strakoš (pozn. 18), s. 171; Vybíral, *Leopold Bauer* (pozn. 19), s. 478, 546–547.

¹³⁸ Viz Vybíral, *Slavné vily* (pozn. 16), s. 128.

pokoj přímo propojený s terasou skrze velké skleněné dveře a malou ložnici pro majitelku a její dceru. V zadní části domu otočené k silnici se nacházelo provozní zázemí [115]. Pokoj v patře sloužil potřebám majitele.

První stavbou, skrze kterou, se do krnovského prostředí měla dostat architektura funkcionalistického ražení, se měla stát vila učitele Thomase Konorzy [116].¹³⁹ Stavebník se rozhodl pro bratry Šlapetovy zřejmě z toho důvodu, že byli schopni navrhnout funkční a pohodlný dům, jenž byl navíc ekonomicky výhodný. Roku 1936 vypracovali bratři Lubomír a Čestmír Šlapetové návrh, jenž vznikl jako variace typového domu, který oba architekti uplatňovali již od roku 1931 až do začátku okupace.¹⁴⁰ Podle projektu měla vzniknout bílá kostka, jejíž kompaktnost narušovalo pouze vybrání hmoty v prostoru schodiště v severovýchodním nároží. Fasádu doplňovala plochá stříška nad vchodem, okna a balkón. V uspořádání vnitřní dispozice se projevila snaha vytvořit velmi funkční a pohodlný obytný prostor, čehož Šlapetovi dosáhli propojením obytných místností [117]. Vznikla tak jedna velká hlavní místnost zastávající funkci haly, obývacího pokoje s hudebním koutkem a také jídelny. Přímo z ní vedlo schodiště do prvního patra se soukromým pokojem majitelů, jejich syna a místností pro služku. Takovéto vnitřní

¹³⁹ Adresa: Resselgasse 65, dnes Karáskova 65; prameny: plánová dokumentace ve spisu návrh na rodinný dům továrníka Konorzy, Krnov, MUO SA, ev. č. A 536 (v názvu je chyba, Konorza nebyl továrníkem, ale učitelem); dokumenty ve spisu Karáskova 65, SSÚ MěÚ Krnov; soukromý archiv paní Dobroslavky K. Broďákové; literatura: Vybíral – Zatloukal, *Architektura* (pozn. 13), s. 530; Petr Pelčák – Vladimír Šlapeta – Pavel Zatloukal et al., *Lubomír Šlapeta 1908–1983, Čestmír Šlapeta 1908–1999, architektonické dílo*, Olomouc 2003.; Strakoš (pozn. 18), s. 177.

¹⁴⁰ Tento typ uplatnili bratři Šlapetové poprvé při stavbě rodinného dvojdomu B. Konečného a J. Palečka (p. Sieglové) ve Frýdku-Místku (1931), následovala vila R. Chumchaly a R. Nožičky ve Valašském Meziříčí (1933–1934), vila JUDr. Hesse v Opavě (1934–1935), rodinný dům O. Hrstky v Ostravě (1936), poté následovala vila Thomase Konorzy v Krnově (1936–1937). Půdorysy jednotlivých staveb se od sebe liší jen minimálně. Viz Pelčák – Šlapeta – Zatloukal (pozn. 139), s. 90, 110, 123, 136 a 236.

uspořádání můžeme považovat za moderní modifikaci anglického halového systému.¹⁴¹

¹⁴¹ V příslušném spise uloženém v SSÚ MěÚ Krnov se nachází pouze kusá dokumentace pocházející z let 1959 až 1961. V ní jistý pan Krampl uvádí, že roku 1957 odkoupil pozemek, na němž byla bývalým majitelem započata stavba rodinného domku, jejíž vrchní část měla být po druhé světové válce rozebrána, zůstaly pouze sklepy. K rozebrání mělo dojít z toho důvodu, že se původním majitelům údajně nepodařilo dokončit stavbu před německou okupací, takže hrubá stavba zchátrala. Právě na dochovaném suterénu se poté měl rozhodnout pan Krampl vystavit domek podle původních, nově přepracovaných plánů s dodržением celého dispozičního řešení. Jelikož se však jedná o dokumenty vzniklé v době komunismu, a jelikož se jednalo o stavbu funkcionalistického rázu, je třeba brát tyto informace s rezervou. Podle informací, jež mi poskytla současná majitelka, která se velmi zajímá o historii této stavby a snaží se navrátit jí její původní vzhled, neměla vzniknout jen hrubá stavba. Výstavba této vilky měla být dovedena zdárně do konce. Tento fakt potvrzuje také registrační karta Thomase Konorzy z roku 1939, na níž je uvedeno jako místo bydliště Resselgasse 65, viz SokA Bruntál se sídlem v Krnově, osobní registrační karta Thomase Konorzy z 1. 4. 1939. Těžko uvažovat nad tím, že by stavebník bydlel tři roky v nedostavěném domě. Během války pak zřejmě došlo k nějakým škodám, avšak určitě ne fatálním. Současná podoba stavby je výsledkem změn, které na stavbě provedl pan Krampl. Heslo Martina Strakoše v *Průvodci architekturou Krnova* tudíž přejímá informace pouze z dokumentů uložených ve spisu v SSÚ MěÚ Krnov a neodpovídá realitě. Srov. Strakoš (pozn. 18), s. 177, 332.

Závěr

Hlavní cíl práce jasně vyplývá již ze samotného názvu a spočívá tudíž ve snaze nastínit vývoj krnovských vil. Aby byl tento proces představen v co možná nejucelenější podobě, věnuje se první kapitola počátkům vilové architektury v Krnově. V dosavadní literatuře zmiňují badatelé pouze vilové stavby vzniklé v době od počátku osmdesátých let 19. století. Zdá se však naprosto zřejmé, že vznik tohoto stavebního typu nemůžeme klást do této doby. Na otázky typu, kdy vznikla první krnovská vilová stavba, kdo byl jejím stavebníkem a jak vypadala, se dosud nepokusil odpovědět žádný z badatelů. Ambice této kapitoly z toho důvodu spočívala ve vyhledání a představení nových poznatků, které by mohly zaplnit prázdné místo v do té doby neuceleném bádání zabývajícím se krnovskou vilovou architekturou. Po bližším prozkoumání této problematiky se podařilo onen nezájem badatelů o toto téma odůvodnit nedostatkem potřebných materiálů vhodných k bádání. Přestože se situace zprvu jevila jako velmi nepříznivá, přinesl důkladný průzkum kýžené výsledky. Podařilo se totiž dohledat informace o první ježnické vile vzniklé roku 1870, tudíž zhruba o deset let dříve než nejstarší doposud zmiňovaná vila. Jistou komplikací se stal fakt, že Ježník tehdy ještě nepřínáležel ke Krnovu, fungoval však jako oblíbené letní středisko jeho obyvatel a později se stal i jeho městskou částí. Veškeré pokusy, jež měly vést k objevení první opravdu krnovské vily, se ukázaly jako liché, což vedlo ke konstatování, že počátky vilové architektury zřejmě opravdu souvisí s již zmiňovanou ježnickou vilou.

Zatímco první kapitola stála především z důvodu nedostatku informací z velké části na různých hypotézách, výklad obsažený v následujících textových částech se již opírá o dostatek výpovědního

materiálu, a hlavně o samotné stavby, kterých se do dnešních dní dochoval poměrně velký počet. Právě v osmdesátých letech 19. století zaznamenala krnovská vilová výstavba opravdový boom, jenž souvisel s příznivým hospodářským rozvojem města. Nové architektonické tendence sem však pronikaly s velkým zpožděním. V osmdesátých letech 19. století vznikla v Krnově celá řada vil v neorenesančním stylu, jejichž střídmy architektonický výraz stále ještě vycházel z pozdně klasicistních schémat. Autory jednotlivých projektů byli výhradně krnovští stavitelé Ernst Latzel a Eduard Frank. Latzel vytvořil typ továrnické vily, jejíž základ tvořila trojtraktová dispozice s centrální halou obklopenou ostatními místnostmi a schodištěm v ose při zadním průčelí. Přízemí bylo vyhrazeno pro reprezentační pokoje a taky pro úřadovny či pracovnu stavebníka, v prvním patře se nacházely soukromé pokoje majitelů. Důležité místnosti jako salon atp. směřovaly do uličního průčelí, provozní zázemí naopak směrem do zahrady. Tento typ továrnické vily následně ve své tvorbě hojně využíval.

Těsně před koncem osmdesátých let 19. století narušila konzistentní výraz zdejší vilové architektury vila Rudolfa Larische navržená vídeňskými architekty Hansem Mikskem a Julianem Niedzielskim. Stavba pojatá v duchu severské renesance obohacená celou řadou manýrizujících prvků se stala nositelem nového architektonického konceptu spočívajícího v kladení většího důrazu na individuálnější pojetí vzhledu stavby. Tato vila výrazně ovlivnila také budoucí podobu zdejší vilové architektury, jelikož posunula hranice dosavadního vkusu, a připravila tak pole působnosti pro stavby daleko rozmanitějšího charakteru. Devadesátá léta se nesla zcela v duchu pozdního historismu. Architekti využívali na vilových stavbách kromě neorenesančního tvarosloví také, prvky vycházející z baroku, severské renesance a švýcarského stylu. Jednotlivé styly

však navzájem prakticky nekombinovali, eklekticismus se tudíž v rámci krnovské vilové architektury prakticky neuplatnil. Vznikaly především továrnické vily, jež si stavebníci nechávali postavit přímo v areálu svého průmyslového komplexu nebo v jeho těsné blízkosti. Kromě již zmiňovaných architektů Latzela a Franka se od tohoto desetiletí začal v rámci vilové tvorby uplatňovat také další místní stavitel Josef Hartel. Zprvu přímo navázal na tvorbu svých dvou kolegů, avšak hned na to se rozhodl při projektování vily Gustava Kandlera překonat a vylepšit Latzelův typ továrnické vily, což se mu také podařilo.

Další inovace do Krnova pronikly s tvorbou architekta Wenzela Bürgera ze Saské Kamenice, jenž pro Lea Westreicha vyprojektoval správní budovu likérky a také vilu v její těsné blízkosti, přičemž dbal na to, aby vzhled obou budov navzájem stylově souzněl. S ničím takovým jsme se doposud v Krnově nesetkali. Novinkou bylo také využití přeskupené dispozice, jež Bürger uplatnil ve Westreichově vile. Uliční průčelí pozbylo své důležitosti, jelikož se za ním nacházely místnosti zajišťující provoz vily, naopak na významu získalo zahradní průčelí, kam směřovaly všechny důležité pokoje. Tato koncepce se však v Krnově příliš neuchytila.

Krnovská architektura počátku 20. století se i nadále projevovala historizujícími formami, nejinak tomu bylo u staveb vilového typu. Secese prozatím zaznamenala pouze skromné uplatnění. Zdejší architekti využívali secesně cítěné detaily zejména k ozvláštňení staveb, jež měly jinak zcela historizující charakter. Zásadní zlom přinesla tvorba Leopolda Bauera, krnovského rodáka, který velkou měrou obohatil nejen zdejší vilovou architekturu. Jeho práce zajisté ovlivnila celou řadu místních architektů, avšak nikdo se jí nedokázal vyrovnat. Bauerův odkaz proto považujeme za velmi specifickou a výjimečnou kapitolu zdejší architektonické tvorby. Na

poli obytné architektury patřila k nejvýznamnějším přestavba vily továrníka a později také šlechtice Franze Kurze, na níž architekt uplatnil v Krnově vůbec poprvé koncepci anglického domu, kterou sloučil s modernistickým projevem tolik charakteristickým pro jeho ranou tvorbu. Koncepce dvoupodlažní obytné haly zastávající funkci hlavního komunikačního uzlu, ale také centra rodinného života, se od této doby stala stálicí, již později ještě několikrát uplatnil jak sám Bauer, tak i ostatní architekti podílející se na zdejší vilové výstavbě.

V době kolem prvního desetiletí 20. století už měla většina významnějších krnovských továrníků svou vlastní vilu, poptávka po novostavbách se proto rapidně snížila. Objevil se však nový fenomén založený na přestavbách již existujících továrnických vil. Ve většině případů se k nim uchýlovali stavebníci, jež zdělili vilu po některém ze svých příbuzných nebo i původní majitelé v případě nějaké významné události, v rámci níž, bylo žádoucí disponovat stavbou, jež by odpovídala moderním požadavkům na vzhled a pohodlí. Tyto přestavby se sice většinou projeví i v exteriérech staveb, jejich hlavní význam však spočíval v přetvoření interiérů. Tento jev můžeme opět spojit s Bauerovým jménem, jenž se v Krnově podílel na celé řadě zakázek tohoto typu. Většina z nich se však už nenesla v intencích jeho raného díla, nýbrž v duchu tradicionalismu.

Zatímco prakticky ustala výstavba nových vil ve městě, započalo budování letních vil na Ježníku, jenž se stal roku 1903 součástí Krnova a jeho význam jako letního střediska i nadále rostl. V průběhu jednoho roku vzniklo šest nových letních vil, z nichž většina svým malebným vzhledem odkazovala ke švýcarskému stylu. O většině těchto staveb dosud nebylo pojednáno. Zhruba od poloviny prvního desetiletí 20. století začali nahrazovat starou generaci místních stavitelů, k níž se řadili Ernst Latzel, Eduard Frank a také Josef Hartel, jejich nástupníci. Takto i nadále fungovala Hartelova

a Frankova stavební firma. Krátkodobé obnovení vilové výstavby ve městě započalo roku 1913. V tomto roce vznikly tři vily převážně pozdně secesního charakteru. Jejich stavebníky však nebyli krnovští továrníci, nýbrž občané příslušející ke střední třídě, pro které se stal tento typ obydlí rovněž dostupným. Až dosud naprosto převládaly vily továrníků, od této doby se staly továrnické vily spíše ojedinělou záležitostí a začaly převažovat středostavovské vily.

První světová válka způsobila dlouhodobou krizi, která se negativně projevila ve všech sférách lidského bytí. I přes nepříznivost situace však v Krnově v průběhu válečných let vznikla Flemmichova vila, stavba, jež se dodnes řadí k nejvýznamnějším architektonickým památkám města. Vídeňský architekt Otto Prutscher, silně ovlivněný tvorbou Josefa Hoffmanna, ji navrhl v duchu vídeňské moderny. Tato monumentální stavba se stala součástí díla komplexního charakteru, jelikož Prutscher se podílel nejen na projektu samotné vily a jejího zařízení, ale také na výsledné podobě celého areálu, do kterého patří zahrada s oplocením, správní budova atp.

Po ukončení první světové války trvalo několik let, než se vše urovnalo natolik, aby mohla být obnovena také stavební činnost v oblasti rodinného bydlení. Místní továrníci nadále pokračovali v přestavbách svých sídel. Kromě Bauera se zde v tomto ohledu uplatnili rovněž významní architekti Otto Prutscher a Fritz August Breuhaus, jež pro své klienty přetvořili interiéry jejich rezidencí. Novostavby vil začaly vznikat od roku 1925. Jak upozornili již badatelé Jindřich Vybíral a Pavel Zatloukal, vzhled staveb se v této době odvíjel buď od klasicizující předválečné vídeňské produkce, nebo od expresivnější poválečné německé tvorby. Stále platilo, že mezi stavebníky převažovali zejména příslušníci střední třídy. Při vzájemném srovnání továrnické a středostavovské vily můžeme

sledovat jisté rozdíly. Příbytky méně majetných stavebníků logicky nebyly tak nákladné, tudíž vznikaly na menších parcelách, měly menší rozměry, méně pokojů atp. V tomto ohledu se začínal stírat rozdíl mezi vilou a rodinným domem, jenž byl v minulosti patrnější. S menším finančním kapitálem souviselo také to, že stavebníci nezadávali projekty předním architektům své doby, nýbrž lokálním stavitelům. K nim patřili kromě krnovských stavitelů také opavští architekti Johann Kalitta a Otto Reichner.

Oproti tomu ve třicátých letech 20. století vznikly v Krnově vily dle projektů architektů zvučnějších jmen. Hned na počátku desetiletí se v Krnově uplatnil vídeňský architekt Franz Wilfert. Vila, již vytvořil pro továrníka Heinricha Steuera, může působit poněkud konzervativním dojmem, jelikož svým vzhledem odkazuje k historizující architektuře. Tento konzervativismus můžeme chápat buď jako jakousi vzpomínku na éru rozkvětu buržoazní společnosti, nebo jako příklon k ideologiím, jež povyšovaly kvality klasických architektonických tendencí nad ty moderní, které odsuzovaly. Za naprostý opak vily Heinricha Steuera můžeme považovat rodinnou vilku redaktora Lichtblaua, která se ubírala zcela jiným směrem. Architekt vytvořil kompaktní stavbu s purizujícími fasádami, v rámci nichž, dal na odiv železobetonový skelet, jenž tvoří její základ.

Prvky Nové věcnosti uplatnili na svých stavbách architekti Harald Bauer a Oskar Wittek, každý však ke své úloze přistoupil zcela osobitým způsobem. Poslední zajímavou stavbou, jež vznikla krátce před druhou světovou válkou, se stala rodinná vilka učitele Thomase Konorzy, na jejímž projektu pracovali významní představitelé českého funkcionalismu bratři Šlapetové. Až dosud panovala domněnka, že se tuto stavbu stavebníkům nepodařilo před začátkem druhé světové války dokončit. Toto tvrzení se však podařilo v této práci vyvrátit.

Nástup Hitlera k moci znamenal začátek konce krnovské vilové architektury. Jeho antisemitský postoj se dotkl též řady majitelů krnovských vil, kteří se hlásili k židovské víře a v zájmu zachování vlastních životů museli opustit své domovy. Po válce však nastaly špatné časy rovněž pro ostatní stavebníky. Jako německé příslušníky je zde nečekalo nic dobrého. Někteří odešli sami, zbytek byl z příhraničí odsunut. V průběhu jednoho desetiletí tak proběhly velké přesuny, v rámci kterých, přišly všechny vilové stavby o své původní majitele. Válečné události navíc vedly k poškození většiny zmíněných vil, přičemž pro některé se tyto škody staly fatálními, jelikož muselo být z bezpečnostních důvodů přistoupeno k jejich stržení. Období mezi osmdesátými léty 19. století a třicátými léty 20. století, můžeme považovat za éru vil. V této době totiž v Krnově vzniklo bezmála čtyřicet vilových staveb. Nikdy poté se zde tento architektonický typ nedočkal takového uplatnění.

Příloha – Stavebníci

Bellak, Emil a Otto

Emil * 30. dubna 1885, Krnov – † 1943, Anglie

Otto * 20. října 1886, Krnov – † ?

Textilní továrníci. Bratři pocházející z krnovské židovské rodiny. Synové textilního továrníka Jacoba Bellaka (1851–1929) a Filippiny, roz. Adler (1860–1923). R. 1911 se stali bratři společníky ve firmě W. a J. Bellak, továrna na vlněné zboží. Pod tímto názvem firma zanesena do obchodního rejstříku roku 1884. Založena však již r. 1876. V jejím vedení původně jejich otec Jacob společně se svým bratrem Wilhelmem (asi 1848–?). Tovární budovy postavené r. 1912 se nacházely na ulici Bennischerstrasse 41, dnes Čsl. armády. Před r. 1925 odkoupili Emil a Otto vilu od dr. Wilhelma Schnürcha a následně ji oba obývali. Starší Emil patrně vlastní rodinu neměl. Mladší Otto žil ve vile se svou rodinou. R. 1925 se oženil s Elise, roz. Mondschein (1903–?), s níž měl dvě děti Gertrudu a Hanse Jiřího. R. 1934 získali bratři do svého vlastnictví továrnu na sukna bratří Kulků na Ostrově. Před obsazením příhraničí německou armádou utekli Bellakovi do Brna. Následně emigrovali do Anglie, kde se usadili natrvalo. Celý jejich majetek zkonfiskován nacisty a po válce zestátněn.

Prameny: Soka, Sčítací operát Bennischerstrasse, dům čp. 209; ZAO, fond W. a J. Bellak, továrna na vlněné módní zboží, Krnov, úvod k pomůcce zpracovala Jana Jedličková

Literatura: Urban, 1904, s. 119; Schulig, 1923, s. 347–348; Peykker – Kramlowsky, 1932, nestr.; Kuča – Stejskal – Stejskal, 2002, s. 59–60; Ryšková, 2008, s. 49–50.

Internetové zdroje: geni.com

Flemmich, Theodor

* 9. září 1864, Krnov – † 23. ledna 1926, Jeseník

Textilní továrník. Původem z rodiny, v níž se soukenická tradice předávala již po několik generací. Jeho otcem soukenický mistr Anton Paul Flemmich (1839–1915), matkou Anna, roz. Tichá (1839–1884). Nejprve zastával post ředitele v továrně na sukna, jíž v padesátých letech 19. století založil krnovský továrník Franz Kurz, pravděpodobně Flemmichův strýc. Tovární budovy vznikly v rozmezí let 1871 a 1872 na adrese Farbhausgasse 2, dnes Barvířská. R. 1908 se stal Flemmich spolujednatel této firmy. Ta pod jeho vedením značně prosperovala a ve dvacátých letech 20. století patřila k největším textilním továrnám v Krnově. Jeho manželkou se stala Theresia, roz. Schima (1870–?). Měl s ní pět dcer, ale pouze tři se dožily dospělého věku. Původně žila celá rodina v domě na Hlubčické ulici č. 11. Roku 1917 se přestěhovala do nové vily, která vznikla hned naproti, na adrese Hlubčická 18. Všechny tři dcery se staly manželkami textilních továrníků. Nejstarší Gertrud (1899–1972) se přivdala do krnovské průmyslnické rodiny Cerhak. Christina (1902–?) a nejmladší Theodora (1907–?) se staly manželkami příslušníků šumperské průmyslnické rodiny Sieglů. Flemmich zemřel na selhání ledvin v Priessnitzově sanatoriu v lázeňském městě Frývaldov, dnes Jeseník. Následně pohřben do rodinné hrobky na krnovském hřbitově.

Prameny: SokA, Sčítací operát Leobschützerstrasse, dům čp. 62

Literatura: Urban, 1904, s. 135; Schulig, 1923, s. 347; Ryšková, 2008, s. 77–79; Petr, 2009, s. 49–54.

Frank, Rudolf

* 12. února 1881, Krnov – † ?

Krnovský stavitel. V dosavadní literatuře uváděn dle mylného tvrzení jako syn krnovského stavitele Eduarda Franka, majitele jedné ze tří nejvýznamnějších krnovských stavebních firem přelomu 19. a 20. století. Správně syn Franze Franka (1834–?) a Albertiny, roz. Mildner (1839–?). Franz Frank starším nevlastním bratrem zmiňovaného Eduarda Franka, s nímž ho spojoval společný otec Anton Frank, hospodář v Chomýži. Rudolf se později podílel na vedení výše zmíněné stavební firmy. R. 1907 se oženil s Amálií, roz. Thiel (1881–?). Nejprve bydleli ve vile Rudolfa Heinera na Mikulášské 30. Od r. 1927 žili ve vile, již vyprojektoval sám Rudolf Frank a která vznikla v těsné blízkosti výše zmíněné stavby.

Prameny: SokA, Sčítací operát Herzog Nikolausstrasse, dům čp. 382; SokA, osobní registrační karta Rudolfa Franka; Franz Frank ZAO, Sběrka matrik Severomoravského kraje, inv. č. 817, sig. Kr I 11, Římskokatolická fara Krnov, matrika narození 1787–1842, část Chomýž (Komiese), fol. 110; Eduard Frank ZAO, Sběrka matrik Severomoravského kraje, inv. č. 823, sig. Kr I 17, Římskokatolická fara Krnov, matrika narození 1838–1846, část Chomýž (Komiese), fol. 2.

Literatura: Strakoš, 2013, s. 321.

Geiringer, Leo

* 31. ledna 1899, Krnov – † 25. května 1969, Vídeň

Obchodník s textilem. Známý též jako Leo Granger. Původem z židovské rodiny. Syn Jacoba Geiringera, též známého jako Jacques Geiringer (1862–1930), a Hermine, roz. Pollak (1870–1932). Narodil se jako třetí ze čtyř dětí. Společně se svým mladším bratrem Fritzem (1900–1940) studoval na textilní škole v Brně. Později se oba

podíleli na vedení firmy Geiringer & Reitler, kterou založil roku 1889 jejich otec Jacob společně s Gustavem Reitlerem (1859–1922). Hlavní doménou této firmy se stal obchod se sukrem, jenž v Krnově probíhal ve výstavní hale Silesia, jež vznikla r. 1907 právě za tímto účelem. Vznikly pobočky v Praze a Vídni. Po smrti obou zakladatelů pokračovali bratři ve vedení firmy a ta i nadále prosperovala. Leo pojal za manželku Nelly, roz. Geiringer (pravděpodobně shoda příjmení; 1905–?), s níž měl dvě děti Kitty a Roberta. Se svou rodinou bydlel ve vile stojící v těsné blízkosti výstavního paláce Silesia. Aktivně se účastnil života v místní židovské komunitě a stejně jako jeho otec byl několikrát zvolen členem židovského náboženského výboru. R. 1938 se mu podařilo uprchnout do Anglie, jeho bratr Fritz už takové štěstí neměl a zemřel v koncentračním táboře. R. 1939 odprodala společnost odštěpný závod a ostatní krnovské nemovitosti továrníkovi Florianu Schmidtu nejml. (více viz heslo Schmidt, Florian nejml.). Při prodeji tohoto majetku zastupovala Lea, jenž se tou dobou již nacházel v Londýně, jeho manželka Nelly, která bydlela v Praze. Veškerý zbylý rodinný majetek posléze zkonfiskovali nacisté a po válce došlo k jeho zestátnění. Poté, co byla rodině v restituci navrácena vídeňská pobočka, se Leo vrátil do Rakouska a postavil se do čela firmy. Ta následně existovala pod vedením jeho následovníků až do r. 2000.

Prameny: SokA, Sčítací operát Moritzgasse, dům čp. 280; ZAO, Florian Schmidt a syn, továrna na vlněné látky, Krnov, 1879–1948, úvod k pomůcce zpracovala Anna Horvátová

Literatura: Peykker – Kramlowsky, 1932, nestr.; Kuča – Stejskal – Stejskal, 2002, s. 55–57; Ryšková, 2008, s. 99–100; Strýček (diplomová práce), 2019.

Internetové zdroje: geni.com

https://de.wikipedia.org/wiki/Geiringer_%26_Reitler (vyhledáno dne 27. 4. 2020)

Goldberger, Arthur

* 20. ledna 1898, Krnov – † ?

Advokát. Původem z krnovské židovské rodiny. Syn jednatele Friedricha Goldbergera (1850–?) a Berthy (1868–?). Nejmladší ze tří dětí. Studoval na krnovské Vyšší reálce, kde r. 1915 složil maturitní zkoušku, u níž prospěl s vyznamenáním. Jako budoucí studium uváděna práva či medicína. Arthur zvolil práva, avšak nevíme, na které vysoké škole studoval. Aktivně se účastnil života v místní židovské komunitě. Několikrát zvolen členem židovského náboženského výboru. Krátce také zastával funkci předsedy krnovské odnože židovského spolku Zion. Dlouho žil u rodičů, pravděpodobně i s manželkou, s níž měl dva syny. R. 1934 se přestěhoval do nově postavené vily na Pivovarské ulici. Před nacistickou hrozbou emigroval s rodinou neznámo kam. Jeho majetek zabaven a později zestátněn. V r. 2000 se podařilo jeho potomkům žijícím v Izraeli získat v restituci zpět rodinnou vilu.

Prameny: SokA, Sčítací operát Josefplatz, dům čp. 100; SokA Bruntál, Fond Státní reálná škola Krnov, inv. č. N, Katalog maturitních zkoušek, 1914–1915.

Literatura: Kolektiv autorů, 1929, nestr.; Peykker – Kramlowsky, 1932, nestr.; Kuča – Stejskal – Stejskal, 2002, s. 61–62.; Strýček (diplomová práce), 2019.

Heiner, Rudolf

*27. dubna 1879, Bílsko, Polsko – † 7. června 1928, Krnov

Stavitel. V Krnově se usadil r. 1903. Působil ve firmě Eduarda Franka. Po jeho smrti v r. 1906 zastával post hlavního stavitele. Jeho manželka Margareta pocházela rovněž z polského Bílska a do Krnova přišla r. 1910. Společně měli dvě děti Gerdu a Wilfrieda. Od r. 1913

žila rodina ve vilce postavené dle Rudolfova návrhu na adrese Herzog Nikolausstrasse 30, dnes Mikulášská.

Prameny: SokA, Sčítací operát Herzog Nikolausstrasse, dům čp. 382;
ZAO, fond Krajský soud Opava, inv. č. 660, karton 53, Frank Eduard,
stavitelství Krnov

Chlupaček, Alois

*18. října 1880, Krnov – † ?

Textilní továrník. Syn textilního továrníka Jana Chlupáčka (1852–1917) a jeho manželky Theresie, roz. Haubitz (1852–?). R. 1911 se stal společníkem v textilní firmě svého otce Johann Chlupaczek & Sohn, továrna na vlněné zboží. Po smrti svého otce v r. 1917 se stal jediným vlastníkem firmy. R. 1911 se ve Vídni oženil s Marií Sárrou, roz. Beck (1893–), s níž měl tři syny Johanna (1912–?), Aloise ml. (1914–?) a Roberta (1917–?). R. 1923 započal s přestavbou dvou novobarokních vil, které nechal v blízkosti podniku postavit jeho otec. Rodina vlastnila také letní vilu na Ježníku a těsně před válkou získala též bývalou Kurzovu vilu. Jelikož byla Aloisova žena židovského původu, měla rodina v průběhu druhé světové války velké problémy, s nimiž se však nesmířila. Podařilo se jim vyhrát soudní proces, na jehož základě byla Marie Sára prohlášena za nemanželské dítě, a tudíž přestala být vedena jako židovka. I přesto zabavili nacisté rodině všechn majetek. Po osvobození se dostal nejstarší syn Johann na post ředitele již znárodněného podniku. Nezastával ho dlouho, jelikož po nástupu komunistů v r. 1948 emigroval do Vídně.

Prameny: SokA, Sčítací operát Lidogasse, dům čp. 111; SokA, osobní registrační karta Aloise Chlupačka, Marie Sáry Chlupačkové, Johanna Chlupačka, Aloise Chlupačka ml., Roberta Chlupačka.

Literatura: Schulig, 1923, s. 347; Ryšková, 2008, s. 64–66; Vybíral, 2008, s. 73; Klívar (diplomová práce), 2010, s. 31; Strýček (diplomová práce), 2019, s. 58.

Chlupáček, Jan

* 23. srpna 1852, Humpolec – † 1917, Krnov

Textilní továrník. Též známý jako Johann Chlupaczek. Syn soukenického mistra Emanuela Chlupáčka a Františky, roz. Lesinové. R. 1889 získal textilní firmu na ulici Lidogasse 8, dnes Textilní, jíž založil r. 1872 Ernst Seidel. R. 1911 firma vedena pod názvem Johann Chlupaczek & Sohn, továrna na vlněné zboží. V tomto r. se stal společníkem firmy Janův syn Alois (1880–?), kterého měl se svou manželkou Theresií, roz. Haubitz (1852–?). R. 1891 nechal naproti továrny postavit dvě novobarokní vily. Jednu obýval sám se svou rodinou. V druhé žila vdova po zakladateli podniku Marie Seidlová.

Prameny: SOA v Třeboni, Sběrka matrik Jihočeského kraje, 1587–1949 (1952), inv. č. 1849, římskokatolická církev, N 1849–1860, Humpolec, fol. 85.

Literatura: Schulig, 1923, s. 347; Ryšková, 2008, s. 64–66; Vybíral, 2008, s. 73; Klívar (diplomová práce), 2010, s. 31; Strýček (diplomová práce), 2019, s. 58.

Kandler, Gustav

* 1. ledna 1852, Křížová – † 12. září 1931, Krnov

Podnikatel. Syn hospodáře Ernsta Kandlera a Karolíny, roz. Scheithauer. R. 1878 odkoupil v Krnově parní mlýn, jenž se nacházel na ulici Bennischerstrasse, dnes Čsl. armády. O rok později se zde

usadil natrvalo i se svou manželkou Amálií, roz. Schwentek (1855–1917), s níž měl pět dětí, avšak pouze syn Heinrich (1881–1938), se dožil dospělého věku. R. 1891 nechal Gustav postavit v blízkosti svého podniku historizující rodinou vilu. Na počátku 20. století rozšířil provoz firmy o výrobu škrobu a lepidel. R. 1910 se stal majitelem cihelny na ulici Leobschützergasse, dnes Hlubčická. Rodina Kandlerů příbuzensky spjata s krnovskými textilními továrníky Larischovými. Gustavův jediný syn Heinrich se totiž oženil s dcerou Rudolfa Larische Elisabeth (1887–?), s níž měl minimálně čtyři děti. Gustav poté sdílel vilu se svým synem a jeho rodinou. V podnikání se mu evidentně dařilo, jelikož si r. 1904 zakoupil jako první z krnovských občanů automobil. R. 1918 si svůj vůz pořídil i jeho syn Heinrich.

Prameny: Gustav Kandler, ZAO, Sběrka matrik Severomoravského kraje, inv. č. 3898, sig. ES I 8, Evangelická fara a. v. Holčovice, matrika narození 1844–1853, fol. 200.; Josefine Kandler, ZAO, Sběrka matrik Severomoravského kraje, inv. č. 840, sig. Kr I 34, Římskokatolická fara Krnov, matrika narození 1877–1884, fol. 218; SokA, Sčítací operát Bennischerstrasse, dům čp. 109; SokA, osobní registrační karta Fritze Kandlera, Gertrud Kandler.

Literatura: Schulig, 1923, s. 349; Klívar (diplomová práce), 2010, s. 55–56.

Internetové zdroje: <http://www.krnovsko.eu/?p=190> (vyhledáno dne 27. 4. 2020); <http://www.krnovsko.eu/?p=569> (vyhledáno dne 27. 4. 2020)

Konorza, Thomas

* 20. června 1898, Brno – † ?

Učitel. Syn Johanna Konorzy (1852–1924) a Josefíny, roz. Barausch (1863–1912). Absolvoval německý učitelský ústav v Brně. Posléze působil jako učitel ve Skorošicích, Bruntále, a nakonec v Krnově.

Zde vyučoval na Technické učňovské škole pro kovovýrobu a také na dívčí obecné a měšťanské škole. R. 1924 se v Krnově oženil s Hildegard, roz. Melzer (1897–?), která rovněž pracovala jako učitelka. Nejprve na obecné škole v Kostelci a později na dívčí obecné škole v Krnově. Společně měli syna Güntera (1928–?).

Prameny: SokA osobní registrační karta Thomase Konorzy, Güntera Konorzy; SokA, Sčítací operát Bäckengasse, dům čp. 15.

Literatura: Kolektiv autorů, 1929, nestr.; Peykker – Kramlowsky, 1932, nestr.

Internetové zdroje: <http://doczz.cz/doc/343102/kompletn%C3%AD> (vyhledáno dne 27. 4. 2020)

Kudlich, Heinrich

* 4. 7. 1859, Krnov – † 8. 4. 1926, Vídeň

Textilní továrník. Syn textilního továrníka Johanna Kudlicha (1828–1898) a Mathildy, roz. Schmid. Společně se svým bratrem Josefem (1863–1943) se podílel na chodu textilní továrny specializované na výrobu punčoch a pleteného zboží, jíž založil r. 1854 jejich otec a která nesla od r. 1890 název Johann Kudlich's Söhne Kommanditgesellschaft. Vznikla také filiálka v Opavě. Rodina Kudlichů byla velmi početná. Heinrich byl dvakrát ženatý. Jeho první ženou se stala Hedwig, roz. Pazian (1867–?). Druhou manželkou se stala Bertha, roz. Jochner (?–1920). Byl otcem minimálně pěti dětí. Jeho bratr Josef se zřejmě oženil se sestrou své švagrové Hermine, roz. Jochner (1871–?), s níž měl rovněž pět dětí. Všichni žili v blízkosti továrny v nájemném domě na ulici Tempelring, dnes Soukenická.

Prameny: Heinrich Kudlich, ZAO, Sběrka matrik Severomoravského kraje, inv. č. 838, sig. Kr I 32, Římskokatolická fara Krnov, matrika narození 1859–1867, fol. 28.; SokA, osobní registrační karta Gustava Kudlicha, Heinricha Kudlicha ml., Johanna Kudlicha a Josefa Kudlicha; SokA, Sčítací operát Tempelring, dům čp. 48.

Literatura: Myška, 2003, s. 246.

Kurz, Franz Ferdinand

* 26. 5. 1863, Krnov – † ?

Textilní továrník. Syn soukenického mistra a textilního továrníka Franze Kurze a Theresie, roz. Flemmich. Jeho matka pravděpodobně sestrou Antona Paula Flemmicha. Franz Ferdinand Kurz tudíž bratrancem Theodora Flemmicha. Kurzův otec založil v padesátých letech 19. století na ulici Farbhausgasse, dnes Barvířská, textilní firmu zaměřenou na výrobu sukna. Tovární budovy vznikaly postupně od r. 1871. R. 1908 se stal spolujednatel firmy Theodor Flemmich. Franz Ferdinand měl společně se svou manželkou Helene (1865–?) jedinou dceru Carolinu Franzisku, již říkali Lily (1887–1970). Bydleli ve vile na ulici Parkring, jíž nechali mezi lety 1902 a 1903 přestavět dle projektu Leopolda Bauera. Evidentně žili velmi komfortním způsobem života, jelikož se o ně staralo početné služebnictvo. Nechyběla kuchařka, dvě služebné, kočí a poněkud netradičně i zdravotnice. R. 1909 se Lily provdala za Oscara von Meiss-Teuffen, příslušníka švýcarské šlechtické rodiny. Společně měli dva syny Gottfrieda (1909–2000) a Hanse (1911–1984). Císař František Josef I. povýšil Franze Ferdinanda Kurze 7. ledna 1912 do šlechtického stavu. Díky listině vydané 26. května 1863 mohl on a jeho rodina používat predikát von Hardtentorff.

Prameny: Franz Ferdinand Kurz, ZAO, Sběrka matrik Severomoravského kraje, inv. č. 838, sig. Kr I 32, Římskokatolická fara Krnov, matrika narození 1859–1867, fol. 241.; SokA, Sčítací operát Parkring, dům čp. 124.

Literatura:

Ryšková, 2008, s. 77–79.

Internetové zdroje:

<https://www.uycas.at/fileadmin/files/Dokumente/Logbuecher/2017-UYCAs-Logbuch.pdf> (vyhledáno dne 27. 4. 2020);

<http://www.novanobilitas.eu/rod/kurz-von-hardtentorff> (vyhledáno dne 27. 4. 2020)

Larisch, Alois st.

*11. listopadu 1810, Krnov – † 25. června 1880, Krnov

Soukenický mistr a textilní továrník. Syn hostinského Josefa Larische (1766–1850) a Terezie, roz. Gerstbergerové (1772–1818). Nejmladší z osmi dětí. V letech 1825 až 1828 se učil soukeníkem. R. 1831 se stal soukenickým mistrem. Ještě téhož r. zřídil v zadním traktu měšťanského domu č. 157 rukodělnou tkalcovnu, barvírnu a prádelnu sukna. R. 1833 pojal za manželku Johannu, roz. Paulerovou (1815–1871), s níž se usadil v již zmíněném domě na náměstí, v němž se narodilo všech jejich devět dětí. R. 1841 zbudoval v Kostelci strojní prádelnu vlny s vodním pohonem, jíž provozoval do r. 1869. Následně ji odprodal soukenickému cechu. R. 1854 byla zapsána do obchodního rejstříku firma Alois Larisch. Mezi lety 1861 až 1862 pak vznikla nová tovární budova ležící nedaleko městského centra mezi hradební zdí a mlýnským náhonem. Výrobu poháněl parní stroj. Na vedení firmy se posléze podíleli i Larischovi potomci. R. 1868 firma vedena pod názvem Alois Larisch & Söhne, Schaffwollenfabrik in Jägerndorf. Alois Larisch st. aktivní též na poli komunální politiky. Mezi lety 1864 až 1872 zastával post krnovského starosty. V průběhu jeho úřadu zastihla Krnov válka. Za to, že se mu podařilo při vpádu pruských vojsk do města v r. 1866 ukrýt před nepřítelem peníze z městské pokladny, vyznamenan zlatým křížem

s korunou. R. 1869 inicioval založení městské spořitelny, prvního peněžního ústavu ve městě. R. 1871 vystoupil z vedení své firmy. Tu i nadále vedly jeho děti. Zemřel na mozkovou mrtvici. Pohřben v rodinné hrobce na krnovském hřbitově.

Prameny: Alois Larisch st., ZAO, Sběrka matrik Severomoravského kraje, inv. č. 818, sig. Kr I 12, Římskokatolická fara Krnov, matrika narození 1805–1827, fol. 204.; Alois Larisch st., ZAO, Sběrka matrik Severomoravského kraje, inv. č. 845, sig. Kr I 39, Římskokatolická fara Krnov, úmrtní matrika 1872–1880, fol. 448; ZAO, fond Alois Larisch a synové, továrna na sukna a vlněné látky, Krnov 1861–1946 (1949), úvod k pomůcce zpracovala Jarmila Štěrbová

Literatura: Schulig, 1923, s. 346; *100 Jahre*, 1931; Myška, 2008, s. 207–209; Ryšková, 2008, s. 23–36.

Larisch, Alois ml.

*29. září 1838, Krnov – † 25. července 1892, Krnov

Textilní továrník. Syn textilního továrníka Aloise Larische st. (1810–1880, více viz heslo Larisch, Alois st.) a Johanny, roz. Paulerové (1815–1871). Od r. 1868 se on a jeho mladší bratr Karl (1843–1899, více viz heslo Larisch, Karl) podílel na vedení firmy Alois Larisch & Söhne, Schaffwollenfabrik in Jägerndorf, již založil jeho otec. Dvakrát ženatý. Jeho první manželkou Wilhelmine, roz. Satzke (1844–1877). Druhou ženou Aloisia, roz. Habel (1850–1922). Se svou rodinou žil ve vile, kterou si nechal postavit na ulici Larischgasse 9, dnes Dělnická. R. 1890 odstoupil z vedení firmy, na níž měl třetinový podíl. Ten od něj odkoupili jeho bratři Karl a Rudolf. O dva r. později podlehl mozkové mrtvici.

Prameny: Alois Larisch ml., ZAO, Sběrka matrik Severomoravského kraje, inv. č. 858, sig. Kr I 52, Římskokatolická fara Krnov, úmrtní matrika 1892–1905, fol. 4.; ZAO, fond Alois Larisch a synové, továrna na sukna a vlněné látky, Krnov 1861–1946 (1949), úvod k pomůcce zpracovala Jarmila Štěrbová.

Literatura: *100 Jahre*, 1931; Ryšková, 2008, s. 23–36.

Larisch, Hanne

*19. prosince 1903, Trutnov – † ?

Celým jménem Johanna Larisch, roz. Kluge Pocházela trutnovské rodiny působící ve lnářském průmyslu. Její otec JUDr. Alois Kluge (1856–1926) se stal r. 1888 společníkem firmy J. A. Kluge. Zároveň působil jako právní poradce této firmy a advokát v Trutnově. Matkou Franziska, roz. Pfaff. Sestra Hanne, Euphemie Kuge (1890–1921), se stala r. 1912 první manželkou krnovského textilního továrníka Rudolfa Larische ml. (1884–1937, více viz heslo Larisch, Rudolf ml.), jenž se od r. 1904 podílel na vedení firmy Alois Larisch & Söhne, Schaffwollenfabrik in Jägerndorf. Hanne porodila několik měsíců po smrti své sestry dceru Helgu (1921–?), jejímž otcem byl rovněž Rudolf Larisch ml. Hanne se stala r. 1924 jeho druhou manželkou. Společně žili ve vile Rudolfa Larische na adrese Opparing 14, dnes Říční okruh. Nechali si také postavit letní vilu na Ježníku. Po smrti Rudolfa Larische ml. se Hanne i její dcera Helga začaly podílet na vedení rodinného podniku, v níž figurovaly jako komandistky.

Prameny: Soka, osobní registrační karta Hanne Larisch a Helgy Larisch; ZAO, fond Alois Larisch a synové, továrna na sukna a vlněné látky, Krnov 1861–1946 (1949), úvod k pomůcce zpracovala Jarmila Štěrbová.

Literatura: *100 Jahre*, 1931; Myška, 2003, s. 230–232; Ryšková, 2008, s. 23–36

Larisch, Hermann

* 28. srpna 1885, Krnov – † 31. srpna 1975, Bruneck, Itálie

Textilní továrník. Syn textilního továrníka Rudolfa Larische (1850–1912, více viz heslo Larisch, Rudolf) a Clementine, roz. Lifner (1863–1933). Vystudoval reálku v Krnově a Opavě. Taktéž navštěvoval textilní školu v Brně. R. 1905 vstoupil do rodinné firmy Alois Larisch & Söhne, Schaffwollenfabrik in Jägerndorf (více viz heslo Larisch, Alois st.). R. 1909 se stal jejím prokuristou a r. 1911 jejím společníkem. Mezi lety 1908 až 1945 zastával funkci technického ředitele a zasloužil se o celou řadu modernizací. Pouze v období první světové války za něj musel převzít tuto funkci jeho starší bratr Rudolf Larisch ml. (více viz heslo Larisch, Rudolf ml.), jelikož Hermann tou dobou působil v armádě jako důstojník technické služby. R. 1929 rozšířil rodinný podnik o soukenickou továrnu Franze Kurze. Po smrti svého bratra Rudolfa v r. 1937 se stal jediným vlastníkem firmy, jíž o rok později znovu rozšířil o provoz akciové společnosti Vereinigte Schafwollwarenfabriken Jägerndorf. Díky tomu se před začátkem druhé světové války stala firma Alois Larisch & Söhne největším textilním podnikem nejen v Krnově, ale v celých Sudetech. Rovněž patřila k jednomu z největších výrobců vlněných tkanin na území říše. Stejně jako jeho starší bratr Rudolf, zastával i Herman celou řadu postů. Byl např. předsedou organizace krnovských zaměstnavatelů, zástupcem vlády ve správní radě Státní technické školy tkalcovské v Krnově, členem státní komise pro kontrolu cen v Praze. Mimo to zastával i post předsedy střeleckého spolku v Krnově. Zajímal se také o historii rodinné firmy, o níž sepsal monografii. Zřejmě od roku 1911 obýval vilu po svém strýci Karlovi Larischovi. Jeho první manželkou se r. 1911 stala dcera textilního továrníka Gustava Eisenbrauna Marghareta (1887–1977). Manželství

však skončilo rozvodem. Od r. 1928 jeho druhou manželkou Gertruda (1899–1972), dcera textilního továrníka Theodora Flemmicha. Ta již měla z předchozího manželství syna Petra Cerhaka (1921–?), jenž se později podílel i se svou matkou na vedení firmy, v níž figuroval jako komandista. Hermann Larisch opustil Krnov na konci druhé světové války a pobýval nejprve v Bavorsku a poté v Rakousku.

Prameny: ZAO, fond Alois Larisch a synové, továrna na sukna a vlněné látky, Krnov 1861–1946 (1949), úvod k pomůcce zpracovala Jarmila Štěrbová.

Literatura: *100 Jahre*, 1931; Myška, 2008, s. 207–209; Ryšková, 2008, s. 23–36.

Larisch, Karl

* 16. ledna 1843, Krnov – † 5. října 1899, Krnov

Textilní továrník. Syn textilního továrníka Aloise Larische st. (1810–1880, více viz heslo Larisch, Alois st.) a Johanny, roz. Paulerové (1815–1871). Od r. 1868 se on a jeho starší bratr Alois ml. (1838–1892, více viz heslo Larisch, Alois ml.) podílel na vedení firmy Alois Larisch & Söhne, Schaffwollenfabrik in Jägerndorf, jíž založil jeho otec. R. 1872 se oženil s Annou, roz. Lifner (1853–1906). Od r. 1885 žil ve vile, jíž si nechal postavit na ulici Larischgasse 6, dnes Říční okruh. Společníkem rodinné firmy až do konce svého života. Zemřel na následky chronické degenerace srdečního svalu. Následně uložen do rodinné hrobky na krnovském hřbitově. Jeho firemní podíl následně připadl ve prospěch jeho mladšího bratra Rudolfa Larische (1850–1912, více viz heslo Larisch, Rudolf), jenž se tak stal jediným majitelem firmy.

Prameny: Karl Larisch, ZAO, Sběrka matrik Severomoravského kraje, inv. č. 858, sig. Kr I 52, Římskokatolická fara Krnov, úmrtní matrika 1892–1905, fol. 419; ZAO, fond Alois Larisch a synové, továrna na sukna a vlněné látky, Krnov 1861–1946 (1949), úvod k pomůcce zpracovala Jarmila Štěrbová.

Literatura: *100 Jahre*, 1931; Ryšková, 2008, s. 23–36.

Larisch, Rudolf

* 16. dubna 1850, Krnov – † 7. září 1912, Krnov

Textilní továrník. Syn textilního továrníka Aloise Larische st. (1810–1880, více viz heslo Larisch, Alois st.) a Johanny, roz. Paulerové (1815–1871). Od r. 1871 se připojil ke starším bratrům Aloisovi ml. (1838–1892, více viz heslo Larisch, Alois ml.) a Karlovi (1843–1899, více viz heslo Larisch, Karl) a začal se podílet na vedení firmy Alois Larisch & Söhne, Schaffwollenfabrik in Jägerndorf, jíž založil jeho otec. R. 1885 rozšířil firmu o továrnu na výrobu jemných suken Franze Czerneho. Po smrti Karla v r. 1899 se stal jediným majitelem firmy. Vedl aktivní společenský život. Působil v obecním zastupitelstvu a v zemské berní komisi. Rovněž se stal dopisujícím členem slezské obchodní a živnostenské komory. Mimo jiné členem tělocvičného spolku a předsedou bruslařského spolku. R. 1883 se oženil s Clementine, roz. Lifner (1863–1933). Její otec Engelbert Lifner vlastnil pilu a mlýn v Branticích. Dceři poskytl věno, které významně posílilo kapitál Rudolfa Larische. Měl s ní pět dětí. Synové Rudolf ml. (1884–1937, více viz heslo Larisch, Rudolf ml.) a Hermann (1885–1975, více viz heslo Larisch, Hermann) se později rovněž podíleli na vedení rodinné firmy. Od r. 1888 obýval se svou rodinou vilu na ulici Opparing 14, dnes Říční okruh. Stejně jako jeho starší bratr Karl zemřel na degenerativní onemocnění srdečního svalu. Následně pohřben do rodinné hrobky na krnovském hřbitově.

Prameny: Rudolf Larisch, ZAO, Sběrka matrik Severomoravského kraje, inv. č. 8629, sig. Kr I 66, Římskokatolická fara Krnov, úmrtní matrika 1906–1914, fol. 212; ZAO, fond Alois Larisch a synové, továrna na sukna a vlněné látky, Krnov 1861–1946 (1949), úvod k pomůcce zpracovala Jarmila Štěrbová.

Literatura: *100 Jahre*, 1931; Vybíral, 1993, s. 406; Myška, 2008, s. 207–209; Ryšková, 2008, s. 23–36.

Larisch, Rudolf ml.

* 3. ledna 1884, Krnov – † 8. ledna 1937, Krnov

Textilní továrník. Syn textilního továrníka Rudolfa Larische (1850–1912, více viz heslo Larisch, Rudolf) a Clementine, roz. Lifner (1863–1933). Po absolvování krnovské reálky studoval na obchodní akademii v Hamburku a poté ještě na textilce v belgickém Verviers. Roku 1904 vstoupil do rodinné firmy Alois Larisch & Söhne, Schaffwollenfabrik in Jägerndorf (více viz heslo Larisch, Alois st.). R. 1906 se stal jejím prokuristou a r. 1911 převzal jako obchodní ředitel zodpovědnost za administrativní a komerční vedení firmy. V průběhu první světové války musel převzít technické vedení firmy od svého bratra Hermanna, jenž se tou dobou nacházel na frontě. Kromě toho byl společensky velmi aktivní. Od r. 1910 členem krnovského spolku průmyslníků. Díky svému velkému zájmu o ekonomiku a svým bohatým zkušenostem v této oblasti se stal r. 1919 jeho předsedou. Téhož r. založen pod jeho vedením Moravskoslezský svaz německých textilních průmyslníků. Od r. 1920 zástupcem předsedy Všeobecného německého textilního svazu. Rovněž člen prezidia Hlavního svazu německého průmyslu. Kromě toho také dlouholetý člen krnovské městské rady. Projevil též velký zájem o kulturní, sociální a sportovní dění ve svém rodném městě. Mimo jiné se stal předsedou krnovského divadelního spolku, spolku pro výstavbu krnovské tělocvičny a také místopředsedou bruslařského spolku. Kromě rušného pracovního a společenského života vedl i poměrně zajímavý rodinný život. R. 1912 se oženil s Euphemíí, roz. Kluge (1890–192), která patřila k významné

trutnovské rodině, jež se angažovala ve lnářském průmyslu. Krátce po smrti první manželky se mu narodila dcera Helga (1921–), jíž měl se svou švagrovou Johannou Kluge, zvanou též Hanne (1903–?), více viz heslo Larisch, Hanne). Ta se stala r. 1924 jeho druhou manželkou. Společně obývali vilu po Rudolfově otci na adrese Opparing 14, dnes Říční okruh. Rovněž si nechali postavit letní vilu na Ježníku. Po smrti uloženy jeho ostatky v rodinné hrobce na krnovském hřbitově.

Prameny: ZAO, fond Alois Larisch a synové, továrna na sukna a vlněné látky, Krnov 1861–1946 (1949), úvod k pomůcce zpracovala Jarmila Štěrbová; SokA, osobní registrační karta Hanne Larisch a Helgy Larisch.

Literatura: *100 Jahre*, 1931.; Myška, 2003, s. 230–232; Myška, 2008, s. 207–209; Ryšková, 2008, s. 23–36.

Lindner, Eugen

*28. duben 1867, Litultovice – † ?

Podnikatel. Původem z početné židovské rodiny. Syn Bernharda Lindnera (1839–?) a Johanny (1845–?). Druhý nejstarší z devíti dětí. V Krnově se usadil r. 1897. Stal se spolujednatel firmy Lindner a Katz, která se zabývala obchodem s textilním zbožím ve velkém i malém. Jeho manželkou se stala Minna (1872–?). Vzali se zřejmě brzy po jeho příchodu do Krnova, jelikož se jim hned o rok později narodila dcera Auguste (1898–?). Jak jeho manželka, tak dcera se hlásily při sčítání lidu v r. 1921 k židovské víře. Eugen ve sčítacím archu uvedl, že je bez vyznání. Židovské víry se tudíž zřekl někdy před rokem 1921.

Prameny: SokA, Sčítací operát Herzog Nikolausstrasse, dům čp. 389; Fond Okresní úřad Krnov, inv. č. 1476

Internetové zdroje: geni.com

Mildner, Leopoldine a její dcera Poldi

* 3. listopadu 1897, Vídeň – † ?

Hudebnice Leopoldine Mildner, roz. Pokorný. R. 1912 se provdala za obchodníka Huga Mildnera (1886–?), s nímž pravděpodobně žila nějaký čas ve Vídni. Jejich jediná dcera Leopoldine, již říkali Poldi (1913–2007), se stala světoznámou klavírní virtuoskou. Od roku 1919 se rodina usadila v Krnově, kde si nechala postavit vilu. Poldi se věnovala studiu klavíru a od r. 1926 odehrála celou řadu sólových koncertů zejména v Rakousku a Německu. R. 1931 absolvovala první mezinárodní turné po Evropě a r. 1932 po USA. V r. 1939 emigrovala do Švédska a poté do USA. R. 1942 se usadila v Buenos Aires. Ke konci života se věnovala zejména vyučování hudby v Německu.

Prameny: SokA, Sčítací operát Bahnhofstrasse, dům čp. 152; SokA, osobní registrační karta Hugo Mildnera a Poldi Mildner.

Internetové zdroje:

https://de.wikipedia.org/wiki/Poldi_Mildner (vyhledáno dne 28. 4. 2020)

Pflüger, Moritz

*3. února 1865, Karlovice – † ?

Obchodní jednatel. V Krnově se usadil r. 1890. S manželkou Idou (1872–) měl tři děti. Od r. 1913 žili ve vile na ulici Venedigstrasse 13, dnes Svatováclavská.

Prameny: SokA, Sčítací operát Venedigstrasse, dům čp. 294.

Riedel, Victor

*5. září 1857, Krnov – † 9. června 1909, Karlovy Vary

Textilní továrník. Syn obuvnického mistra Johanna Riedla a Karoliny, roz. Menzel. Spoluzakladatel textilní firmy zaměřující

se na výrobu sukna Riedel & Ehlotzky. Ta byla pod tímto názvem zapsána jako veřejná obchodní společnost r. 1891. Tovární budovy se nacházely na adrese Bennischerstrasse 39, dnes Čsl. armády. Karl Ehlotzky opustil firmu r. 1906. Victor Riedel se tak stal jejím jediným vlastníkem. Prokuristkou se stala jeho manželka Anna Riedlová. Viktor zemřel v Karlových Varech na následky poruchy srdeční chlopně. Poté převezen zpátky do Krnova, kde byl pohřben. Jeho manželka se po jeho smrti stala jedinou majitelkou firmy. Prokuristou se r. 1910 stal jejich syn Victor Riedel ml. Firma zanikla r. 1913.

Prameny: Victor Riedel, ZAO, Sběrka matrik Severomoravského kraje, inv. č. 825, sig. Kr I 19, Římskokatolická fara Krnov, matrika narození 1852–1863, fol. 171; Victor Riedel, ZAO, Sběrka matrik Severomoravského kraje, inv. č. 8629, sig. Kr I 66, Římskokatolická fara Krnov, úmrtí matrika 1906–1914, fol. 188

Literatura: Schulig, 1923, s. 350; Klívar (diplomová práce), 2010, s. 56.

Rüger, Ernst

*5. ledna 1876, Guben – † ?

Továrník. Zakladatel firmy Rüger & Comp., jež se specializovala na výrobu umělého kamene. Továrna se nacházela na ulici Weiskircherstrasse, dnes Bruntálská. V Krnově se usadil r. 1902 společně se svou manželkou Mari (1884–?), s níž měl pět dětí. Od r. 1907 bydleli společně ve vile postavené v těsné blízkosti továrního podniku.

Prameny: Soka, Sčítací operát Weiskircherstrasse, dům čp -; Soka, osobní registrační karta Gerharta Rügera a Kurta Rügera.

Literatura: Heinrich Schulig, *Ein Heimatbuch für die Bezirke Jägerndorf und Olbersdorf*, Troppau 1923.

Schmidt, Florian st.

*17. ledna 1856, Krnov – † 1938, Krnov

Textilní továrník. Syn textilního továrníka Floriana Schmidta (?–1888) a Julie, roz. Jonash. Společně se svým otcem založili textilní firmu již kolem r. 1870. Od r. 1881 vedena pod názvem Florian Schmidt a syn. Továrna se nacházela u náměstí Markusplatz, dnes nám. Míru. Po smrti svého otce v r. 1888 se stal Florian Schmidt jediným majitelem firmy. Jeho manželkou se stala Marie, roz. Klement. Společně měli syna Floriana Schmidta ml. (1884–?), jenž se později rovněž podílel na vedení rodinné firmy (více viz heslo Schmidt, Florian ml.). R. 1895 nechal postavit nedaleko svého továrního podniku nárožní rodinnou vilu a r. 1904 letní vilu na Ježníku.

Prameny: ZAO, Florian Schmidt a syn, továrna na vlněné látky, Krnov, 1879–1948, úvod k pomůcce zpracovala Anna Horvátová; SokA, Sčítací operát Markusplatz, dům čp. 145.

Literatura: Schulig, 1923, s. 347; Ryšková, 2008, s. 94–97; Klívar (diplomová práce), 2010, s. 33–34.

Schmidt, Florian ml.

* 10. dubna 1884, Krnov – † ?

Textilní továrník. Syn textilního továrníka Floriana Schmidta st. (1856–1938) a Marie, roz. Klement. R. 1906 se stal společníkem rodinné firmy Florian Schmidt a syn, již založil jeho děd společně s jeho otcem (více viz heslo Schmidt, Florian st.) a r. 1914 se stal jejím jediným majitelem. Jeho manželkou se r. 1907 stala Paula, roz. Mayr (1886–?), s níž měl dvě děti Floriana nejml. (1908–?) a Hertu (1911–?). Společně žili v otcově vile na Markusplatz, dnes nám. Míru.

Prameny: Florian Schmidt ml., ZAO, Sběrka matrik Severomoravského kraje, inv. č. 840, sig. Kr I 34, Římskokatolická fara Krnov, matrika narození 1877–1884, fol. 540; Florian Schmidt ml., ZAO, Sběrka matrik Severomoravského kraje, inv. č. 8621, sig. Kr I 58, Římskokatolická fara Krnov, oddací matrika 1906–1911, fol. 60; ZAO, Florian Schmidt a syn, továrna na vlněné látky, Krnov, 1879–1948, úvod k pomůcce zpracovala Anna Horvátová; SokA, Sčítací operát Markusplatz, dům čp. 145.

Literatura: Schulig, 1923, s. 347; Ryšková, 2008, s. 94–97; Klívar (diplomová práce), 2010, s. 33–34.

Schmidt, Florian nejml.

* 31. července, 1908, Krnov – † ?

Textilní továrník a automobilový závodník. Syn textilního továrníka Floriana Schmidta ml. (1884–?, více viz heslo Schmidt, Florian ml.) a Pauly, roz. Mayr (1886–?). Zřejmě se podílel na vedení rodinné firmy Florian Schmidt a syn, kterou později rozšířil o odštěpný závod a další nemovitosti, jež odkoupil od společnosti Geiringer & Reitler v r. 1939. Stal se úspěšným automobilovým závodníkem. Mezi lety 1928 až 1937 reprezentoval Československo na těch nejprestižnějších závodech. K jeho největším úspěchům patří vítězství z r. 1931 na Masarykově okruhu, na němž jel se svým Bugatti T37A.

Prameny: ZAO, Florian Schmidt a syn, továrna na vlněné látky, Krnov, 1879–1948, úvod k pomůcce zpracovala Anna Horvátová; SokA, Sčítací operát Markusplatz, dům čp. 145.

Literatura: Schulig, 1923, s. 347; Ryšková, 2008, s. 94–97; Klívar (diplomová práce), 2010, s. 33–34.

Internetové zdroje:

<http://www.kolumbus.fi/leif.snellman/ds.htm> (vyhledáno dne 28. 4. 2020)

https://bruntalsky.denik.cz/zpravy_region/krnovsky-florian-schmidt-je-velka-legenda-automobilismu-20160221.html (vyhledáno dne 28. 4. 2020)

Schnürch, Wilhelm, dr.

* 5. března 1863, Velké Heraltice – † ?

Obecní lékař. Syn Josefa Schnürcha, hospodáře ve Velkých Heralticích a Franzisky, roz. Czeczetke. V Krnově se usadil r. 1896. Provozoval zde svou lékařskou praxi. Zasadil se o to, aby ke stávající nemocnici nebyl přistavován nový infekční pavilon, jelikož poukázal na to, že problém nespočívá v chybějícím infekčním oddělení, nýbrž v nedostatečné kapacitě stávající nemocnice. Příslušný výbor mu dal zapravdu a schválil výstavbu nové nemocnice. Oženil se s Annou, roz. Horny, s níž měl dvě děti. Společně žili ve vile, kterou nechal postavit na ulici Rudolfstrasse 46, dnes Revoluční.

Prameny: Margharete Schnürch, ZAO, Sbíрка matrik Severomoravského kraje, inv. č. 8619, sig. Kr I 56, Římskokatolická fara Krnov, matrika narození 1897–1902, fol. 222; SokA, Sčítací operát Rudolfstrasse, dům čp. 34; SokA, Bruntál se sídlem v Krnově, fond AM Krnov (1410) 1437–1945, č. pom. 406, inv. č. 267, kniha protokolů ze schůzí zdravotní rady.

Literatura: Urban, 1904, s. 230.

Steuer, Heinrich st.

* 17. srpna 1850, Krnov – † 1903, Krnov

Textilní továrník. Celým jménem Heinrich Johann Steuer, syn soukenického mistra Franze Steuera a Magdaleny, roz. Körber. R. 1869 založil v Krnově textilní firmu. Mezi lety 1871 až 1903 se v továrnách na dnešní ulici Revoluční vyrábělo sukno, poté firma přešla na výrobu z ovčí vlny. Heinrich Johann se oženil s Annou, roz. Richter (1856–?), s níž měl dva syny, Heinricha ml. (1878–1934) a Franze (1879–1943). Od r. 1883 žila rodina ve vile na adrese Rudolfstrasse 53, dnes Revoluční. R. 1902 vstoupil do firmy syn Franz. O rok později zemřel zakladatel podniku. Ten fungoval

i nadále pod vedením jeho rodinných příslušníků až do r. 1946 (více viz heslo Steuer, Heinrich nejml.).

Prameny: Heinrich Steuer st., ZAO, Sběrka matrik Severomoravského kraje, inv. č. 824, sig. Kr I 18, Římskokatolická fara Krnov, matrika narození 1847–1852, fol. 97; SokA, Sčítací operát Rudolfstrasse, dům čp. 178; SokA, osobní registrační karta Franze Steuera; ZAO, Heinrich Steuer, výroba zboží z ovčí vlny, Krnov (1754) 1900–1948, úvod k pomůcce zpracovala Anna Horvátová.

Literatura: Schulig, 1923, s. 347; Klívar (diplomová práce), 2010, s. 35.

Steuer, Heinrich nejml.

* 26. května 1903, Krnov – † ?

Textilní továrník. Syn Heinricha Steuera ml. (1878–) a Rosy, roz. Steuer (zřejmě shoda jmen, 1880–?). Mezi lety 1926 až 1930 působil jako prokurista v rodinné firmě, kterou založil jeho děd Heinrich Steuer st. (1850–1903, více viz heslo Steuer, Heinrich st.). R. 1930 se stal jejím spolumajitelem a později, po smrti svého strýce Franze Steuera (1879–1943), také jediným majitelem této společnosti, jíž vedl až do r. 1946. Poté zavedena národní správa. R. 1932 se oženil s Elly, roz. Kandler (1912–?), s níž měl dva syny. Obývali vilu na adrese Aspernstrasse 1, dnes Zaccpalova.

Prameny: SokA, Sčítací operát Rudolfstrasse, dům čp. 178; SokA, osobní registrační karta Franze Steuera, Heinricha Steuera a Rosy Steuer; ZAO, Heinrich Steuer, výroba zboží z ovčí vlny, Krnov (1754) 1900–1948, úvod k pomůcce zpracovala Anna Horvátová.

Literatura: Literatura: Schulig, 1923, s. 347; Klívar (diplomová práce), 2010, s. 35.

Steuer, Josef

* ? – † ?

Textilní továrník. O jeho osobě toho víme jen velmi málo. Vlastnil továrnu na sukna nacházející se na ulici Petrowitzerstraße, dnes Petrovická. R. 1867 ji založil Jakob Kronstein, továrna však o tři roky později vyhořela. Poté přešla do vlastnictví Josefa Steuera. Ten si v její blízkosti nechal postavit na adrese Parkring 1, dnes Smetanův okruh, rodinnou vilu.

Literatura: Schulig, 1923, s. 346; Ryšková, 2008, s. 106; Klívar (diplomová práce), 2010, s. 29–30.

Ulrich, Josef

* 17. února 1880, Kunčina – † ?

Učitel a později ředitel školy. Syn Vincenze Ulricha (1848–?) a Susany, roz. Michalke (1844–?). R. 1911 se oženil s Marií, roz. Threimer (1888–?), s níž měl tři syny. V Krnově se usadil r. 1920. Později působil jako ředitel na chlapecké měšťanské škole. Od r. 1928 bydlel s rodinou ve vile, již si nechal postavit na ulici Meierhofstrasse 38, dnes Maxima Gorkého.

Prameny: SokA, Sčítací operát Hans Kudlichstrasse, dům čp. 253; SokA, osobní registrační karta Josefa Ulricha a Norberta Ulricha.

Literatura: Kolektiv autorů, 1929, nestr.; Peykker – Kramlowsky, 1932, nestr.

Westreich, Leo

* 21. července 1861, Místek – † 1. prosince 1922, Krnov

Továrník. Původem z židovské rodiny. Syn Moritze Westreicha výrobce a producenta rumu a octa (asi 1831–1884) a Berthy, roz.

Glücklich (1837–1889). Jeho sestra Sidonie (1862–1925) se provdala za zakladatele krnovské likérky Sigfrieda Gesslerera (1855–1890). Firma zapsána do firemního rejstříku r. 1884, tovární budovy se nacházely na Šmeralově ulici. R. 1885 vstoupila do firmy Sidonie. Ta zřejmě po smrti svého manžela předala vedení podniku svému bratrovi Leovi, jenž se stal r. 1890 jeho prokuristou a od r. 1891 jeho spolumajitelem. Za Rakouska-Uherska získala firma titul c. a k. dvorního dodavatele. K nejznámějším produktům patřil likér Altvater (Praděd), jež firma vyvážela i do zámoří. Leo se stal významným členem Slezské hospodářské komory. Jeho jméno najdeme na pamětní desce uvnitř budovy bývalé hospodářské komory v Opavě. Jeho manželkou se stala Felice, roz. Kämpf (1875–1942), s níž měl tři dcery. Společně žili ve vile, kterou nechal postavit v těsné blízkosti likérky. Zemřel na infarkt v Krnově, zpopelněn byl v libereckém krematoriu. Urna s jeho popelem převezena zpátky do Krnova a uložena na místním hřbitově. Jeho manželka a dvě dcery se staly oběťmi holocaustu.

Prameny: SokA, Sčítací operát Göbelgasse, dům čp. 242.

Literatura: Kuča – Stejskal – Stejskal, 2002, s. 57–59; Klívar (diplomová práce), 2010, s. 51.

Internetové zdroje: geni.com

Winter, Marie

* 9. prosince 1890, Horní Benešov – † ?

Marie Winter, roz. Ludwig. V Krnově se usadila r. 1907. Manželka učitele Aloise Wintera (1892–?), jenž vyučoval na chlapecké obecné škole v Krnově. Společně měli minimálně jednoho syna. Od r. 1827

bydleli ve vilce, jejíž plány jsou psané na její jméno, tudíž se zřejmě stala iniciátorkou této stavby.

Prameny: SokA, Sčítací operát Färbhausgasse, dům čp. 134

Literatura: Kolektiv autorů, 1929, nestr.; Peykker – Kramlowsky, 1932, nestr.

Příloha – Stavitelé

Bauer, Harald

* 29. července 1901, Adamov – † 1. srpna 1990, Vídeň

Architekt. Syn vídeňského architekta Leopolda Bauera a jeho první manželky Laury. Po absolvování státní průmyslové školy ve Vídni prošel šestiletou praxí u stavebních firem ve Vídni a Klagenfurtu. Poté pokračoval ve studiu na vídeňské Akademii výtvarných umění, kde se pod vedením Clemense Holzmeistera zabýval architekturou. Rovněž pracoval v ateliéru svého otce. Mezi lety 1928 až 1938 působil v Opavě, nejprve jako stavbyvedoucí, posléze jako samostatný architekt. Za války působil jako technik u Luftwaffe. Po r. 1945 byl činný ve vídeňském ateliéru K. Kupsky. Zde se věnoval především projektování průmyslové a občanské výstavby. Od r. 1952 opět působil jako samostatný architekt. Zatímco ke konci své kariéry se věnoval především projektování průmyslových staveb, tak na jejím začátku věnoval svou pozornost především výstavbě rodinných domů a menších budov komerčního zaměření. Kromě toho navrhl celou řadu interiérů. Zabýval se též nábytkem. Ve své tvorbě kombinoval Novou věcnost s romantizujícími a tradicionalistickými prvky.

Dílo v Krnově:

- 1933–1937 dům dr. Ludwiga Steinbergera (nerealizováno)
- 1934–1935 vila Arthura Goldbergera, Pivovarská 16
- 1935–1937 návrh zařízení pro dům dr. Schnabela
- 1936 přestavba domu dr. Edmunda Rinkeho
- 1936 návrh zařízení pro dům dr. Meissnera
- 1936–1937 přestavba a zařízení domu Ing. Heina

Výběrem z literatury:

Vybíral, 1991, s. 79–80; <http://www.architektenlexikon.at/de/1421.htm>

Bauer, Leopold

* 1. září 1872, Krnov – † 7. října 1938, Vídeň

Vídeňský architekt. Syn krnovského hostinského a majitele hotelu Josefa Bauera a jeho manžely Marie Anny, roz. Flemmich. Mezi lety 1892 až 1893 studoval architektonickou speciálku na vídeňské Akademii výtvarných umění pod vedením Karla von Hasenauera. S jeho vedením však nebyl spokojen. Poté mezi lety 1894 až 1896 studoval tamtéž, avšak pod vedením Otto Wagnera. Od r. 1900 již provozoval samostatnou architektonickou činnost. Působil také jako pedagog. Mezi lety 1913 až 1919 vyučoval na vídeňské Akademii, kde získal pozici po O. Wagnerovi. Jeho přístup k architektuře prošel v průběhu let značnými proměnami. Jeho počáteční tvorbu řadíme k nejčistším projevům raného modernismu ve střední Evropě, avšak již v průběhu prvního desetiletí 20. století, můžeme pozorovat velký obrat, jelikož se Bauer začal uchylovat k historizujícím východiskům. V meziválečné tvorbě vycházel z moderních principů, stále však uplatňoval i historizující reminiscence.

Dílo v Krnově:

- 1902–1903 vila Franze Kurze, Smetanův okruh (nedochováno)
- 1902 pánský pokoj ve vile Rudolfa Larische, Říční okruh 14
- kolem 1904 dva návrhy na letní vilu Rudolfa Larische, Ježník (nerealizováno)
- 1904–1909 střelecký dům, Dobrovského 16
- 1907 zařízení vily Gustava Kandlera, Čsl. armády 52
- 1911 zařízení bytu Rudolfa Larische ml. ve vile Rudolfa Larische, Říční okruh 14
- 1911–1912 přestavba bývalé vily Karla Larische, Říční okruh 12a
- 1923–1925 přestavba vily Aloise Chlupačka, Textilní 3 a 5
- 1927 druhá přestavba bývalé vily Karla Larische, Říční okruh 12a
- 1928–1930 přestavba hotelu Tiroler, Náměstí Hrdinů 2
- 1929 přestavba vily Rudolfa Larische, Říční okruh 14
- 1932–1933 tělocvična, Petrovická 2
- 1935 letní vila Hanne Larischové, Ježník 71

Výběrem z literatury:

Thieme-Becker, Bd. III, s. 70–71; Vybíral, 2015

<http://www.architektenlexikon.at/de/21.htm>

Breuhaus, Fritz August

* 9. února 1883, Solingen – † 2. prosince 1960, Kolín nad Rýnem

Architekt, designér. Také známý pod jménem Fritz August Breuhaus de Groot, které užíval od r. 1928. Syn zubního lékaře Heinricha Huga Breuhouse a jeho ženy Johanny. Učil se na technických školách v Darmstadtu a Stuttgartu, později také u Petera Behrense v Düsseldorfu. Po studiích působil v Mnichově, Brémách a Düsseldorfu. Členem německého Werkbundu. R. 1923 založil společnost s názvem Mikado-Werkstätten, která vyráběla především ručně tištěné textilie dle jeho návrhů. Společnost však neměla dlouhého trvání. Breuhaus se i nadále zabýval navrhováním nejrůznějšího bytového zařízení, tentokrát však pro jiné společnosti. Např. pro Württembergische Metallwarenfabrik navrhoval lampy a přístroje. R. 1928 získal titul profesora výtvarných umění. Ten mu poté výrazně napomohl při získávání dalších pracovních zakázek.

Dílo v Krnově:

- 1938 návrh interiéru vily pro Floriana Schmidta nejml., nám. Míru 12

Výběrem z literatury:

Thieme-Becker, Bd. IV, s. 599

<http://fritz-august-breuhaus.de//breuhaus-biography.html>

Bürger, Wenzel

* 27. září 1869, Jablonné v Podještědí – † 25. dubna 1946, Hochweitzschen

Architekt. Syn zednického mistra Wenzela Bürgera a jeho ženy Kathariny. Poté, co dokončil studia v Berlíně, se usadil v Saské Kamenici, kde si otevřel svůj architektonický ateliér. Projektoval jak veřejné, tak soukromé obytné budovy. Kromě celé řady vil, jež vyprojektoval v Saské Kamenici, vytvořil také několik vilových staveb v Krnově. Jaké byly jeho vazby na toto město, nevíme. V jeho tvorbě můžeme spatřovat historizující východiska. Později začal uplatňovat rovněž secesní tvarosloví.

Dílo v Krnově:

- 1898 vila J. Jungtermána (zřejmě nedochováno)
- 1899 vila Leo Westreicha, Šmeralova 3
- 1903 vila Wilhelma Schnürcha, Revoluční 46

Výběrem z literatury:

Strakoš, 2013, s. 319–320.

Frank, Eduard

* 12. prosince 1841, Chomýž – † 26. dubna 1906, Krnov

Krnovský stavitel. Syn Antona Franka, hospodáře v Chomýži a jeho ženy Karolíny. Zakladatel jedné z nejvýznamnějších stavebních firem své doby v Krnově. Kromě výstavby obytných domů, se věnoval také budování veřejných staveb a továrních budov. Pro jeho tvorbu je typické především historizující pojetí. Zprvu navrhoval stavby v duchu neorenesance, poté rozšířil svůj repertoár o prvky severské renesance a manýrismu. Na stavbách vzniklých ke konci jeho kariéry můžeme pozorovat snahu o začlenění secesních prvků. R. 1900 vytvořil Leopold Bauer návrh Frankovy pohřební kaple, ten však nebyl realizován. Frank zemřel r. 1906 na následky onemocnění

srdce. Stavební firma známá pod názvem „Eduard Frank, Baumeister“ fungovala i po smrti svého zakladatele. V literatuře bývá mylně uváděno, že firmu po jeho skonu převzali synové Maxmilián a Rudolf. V Eduardově závěti však figurují jako jeho potomci Paul, Marie a Maxmilián, který byl tou dobou ještě nezletilý, z toho důvodu byl jako jeho poručník určen krnovský tesař Josef Ziegler. Právě on a Frankův syn Paul, povoláním technik, se ujali vedení stavební firmy. Hlavním stavitelem byl následně jmenován Rudolf Heiner (více viz příloha Stavebníci, heslo Heiner, Rudolf). Z Maxmiliána se postupem času stal inženýr, avšak z firmy záhy vystoupil. Od r. 1929 spočívalo vedení firmy na stavbyvedoucím Richardu Scheithauerovi a staviteli Rudolfu Frankovi (více viz příloha Stavebníci, heslo Frank, Rudolf). Ten nebyl synem Eduarda Franka, nýbrž jeho nevlastního bratra Franze Franka. Stavební firma realizovala stavby jak dle vlastních projektů, tak také v hojné míře dle projektů jiných architektů. Podílela se téměř na všech Bauerových realizacích týkajících se krnovských vil.

Dílo v Krnově:

- 1880–1881 vila Josefa Larische, Smetanův okruh (nedochováno)
- 1895 vila Floriana Schmidta st., nám. Míru 12
- 1896 pivovar J. Löfflera, Dvořákův okruh
- 1896 přístavba továrny A. Hohlbauma, Revoluční 71
- 1899 správní budova likérky Gessler a vila Leo Westreicha, Šmeralova 1 a 3 (realizace dle projektu Wenzela Bürgera)
- 1902–1903 vila Franze Kurze, Smetanův okruh (realizace dle projektu Leopolda Bauera, nedochováno)
- 1904 letní vila Floriana Schmidta st., Ježník 45 (realizace dle plánu Josefa Nebehostenyho)
- 1904 letní vila Heinricha Kudliča, Ježník 60
- kolem 1904 letní vila Heinricha Kudliča, Ježník 61 (?)
- kolem 1904 letní vila Kepert, Ježník 62
- kolem 1904 letní vila dr. Kreise, Ježník 64
- 1911 továrna na sukna F. Laskeho, Soukenická 21
- 1911–1912 přestavba bývalé vily Karla Larische, Říční okruh 12a (Rudolf Heiner, realizace dle projektu Leopolda Bauera)
- 1807 vila firmy Rüger & Comp., Bruntálská 7 (Rudolf Heiner)

- 1913 vila Rudolfa Heinera, Mikulášská 30 (Rudolf Heiner)
- kolem 1914 letní vila Aloise Chlupačka, Ježník 40 (?)
- 1923–1925 přestavba vily Aloise Chlupačka, Textilní 3 a 5 (Rudolf Heiner, realizace dle projektu Leopolda Bauera)
- 1927 druhá přestavba bývalé vily Karla Larische, Říční okruh 12a (Rudolf Frank, realizace dle projektu Leopolda Bauera)
- 1929 přestavba vily Rudolfa Larische, Říční okruh 14 (Rudolf Frank, realizace dle projektu Leopolda Bauera)

Prameny:

ZAO, fond Krajský soud Opava, inv. č. 660, karton 53, Frank Eduard, stavitelství Krnov; Eduard Frank, ZAO, Sběrka matrik Severomoravského kraje, inv. č. 823, sig. Kr I 17, Římskokatolická fara Krnov, matrika narození 1838–1846, fol. 325; Eduard Frank, ZAO, Sběrka matrik Severomoravského kraje, inv. č. 8629, sig. Kr I 66, Římskokatolická fara Krnov, úmrtní matrika 1906–1914, fol. 14.

Výběrem z literatury:

Vybíral – Zatloukal, 1990, s. 522; Strakoš, 2013, s. 321.

Hartel, Josef

* 7. listopadu 1843, Lichnov – † 27. května, 1914, Krnov

Krnovský stavitel. Syn zedníka Josefa Hartela a jeho manželky Josefy. Vlastník jedné ze tří nejvýznamnějších krnovských stavebních firem své doby. Na počátku své kariéry se věnoval výstavbě veřejných staveb a továrních budov. Od devadesátých let 19. století se začal prosazovat rovněž na poli obytné architektury. Vytvářel sice vlastní projekty, ale věnoval se především realizacím podle návrhů jiných architektů. Používal především historizující tvarosloví, později přešel k secesi a dekorativismu. Zemřel r. 1914 na následky srdeční choroby, poté pohřben na krnovském hřbitově. Firmu následně vedli jeho synové, stavitelé Rudolf a Otto Hartelovi.

Dílo v Krnově:

- 1875–1877 Vyšší reálka, Smetanův okruh 2
- 1890 továrna firmy Karl Ehlotzky, Čsl. armády
- 1890 vila Victora Riedla, Čsl. armády 39
- 1892 vila Gustava Kandlera, Čsl. armády 54

- asi 1904 vila Horny, Ježník 56 (?)
- 1913 vila Eugena Lindnera, Mikulášská 8
- 1925 vila firmy Geiringer & Reitler, Horova 1

Prameny:

ZAO, fond Krajský soud Opava, inv. č. 1060, karton 743, Hartel Josef, stavitel, cihelna a stolárna, Krnov; Josef Hartel, ZAO, Sbíрка matrik Severomoravského kraje, inv. č. 962, sig. Kr IX 4, Římskokatolická fara Lichnov, o. Bruntál, matrika narození 1829–1848, fol. 207; Josef Hartel, ZAO, Sbíрка matrik Severomoravského kraje, inv. č. 8629, sig. Kr I 66, Římskokatolická fara Krnov, úmrtní matrika 1906–1914, fol. 280.

Výběrem z literatury:

Vybíral – Zatloukal, 1990, s. 522.; Strakoš, 2013, s. 323.

Kalitta, Johann

* 1876, Opava – † 1930, Opava

Opavský architekt. Po absolvování studia architektury na vídeňské technické univerzitě působil ve státní technické službě slezské zemské vlády. Vypracoval se až na vrchního stavebního radu. Roku 1925 tento post opustil a živil se jako civilní architekt. Pro jeho tvorbu je charakteristické historizující a dekorativní pojetí.

Dílo v Krnově:

- 1926 lékařská vila, I. P. Pavlova 9
- 1928 vila Josefa Ulricha, Maxima Gorkého 38 (?)

Výběrem z literatury:

Šlapeta – Vybíral – Zatloukal, 1986, s. 234; Strakoš, 2013, s. 326.

Latzel, Ernst

* 23. října 1844, Krnov – † 9. května 1910, Krnov

Krnovský stavitel. Syn stavitele Karla Latzela a jeho ženy Matyldy, roz. Göbel. Jeho stavební firma patřila ve své době mezi tři nejvýznamnější v Krnově. V hojné míře pracoval jak na veřejných zakázkách, tak také na soukromých obydlích. Vypracoval vlastní typ

továrnické vily, jenž následně uplatnil u většiny zakázek tohoto typu. Jednalo se o trojtraktovou dispozici s ústřední halou a schodištěm v ose při zadním průčelí. Přízemí vyhrazeno společenským a pracovním účelům, patro soukromým pokojům majitele. Hlavní místnosti vždy směřovaly do ulice, provozní zázemí směrem do zahrady. Pro jeho tvorbu zprvu typické především neorenesanční tvarosloví, později také prvky severské renesance, manýrismu a neobaroka. V závěru své kariéry doplňoval historizující stavby o secesně cítěné detaily.

Dílo v Krnově:

- 1871–1872 synagoga, Soukenická 28
- 1875–1877 průčelí Vyšší reálky, Smetanův okruh 2
- 1882 továrna firmy Florian Schmidt a syn, nám. Míru 1
- 1883 vila Heinricha Steuera st., Revoluční 53
- 1884–1885 vila Aloise Larische ml., Dělnická 9
- 1885 vila Karla Larische, Říční okruh 12a
- 1887 vila Josefa Steuera, Smetanův okruh (nedochováno)
- 1888 vila Rudolfa Larische, Říční okruh 14 (realizace dle projektu Hanse Miksche a Juliana Niedzielskiho)
- 1888 továrna firmy Jan Chlupaček a syn, Textilní 6
- 1889 vila W. Koppitze, Revoluční 62
- 1890 tkalcovská škola, nám. Míru 13
- 1891 vily Johanna Chlupačka, Textilní 3 a 5
- 1896 pavilon kluziště, Říční okruh 5
- 1902–1903 lichtenštejnská rozhledna, Krnov-Cvilín
- 1905 evangelická fara, Albrechtická 1

Prameny:

Ernst Latzel, ZAO, Sbírká matrik Severomoravského kraje, inv. č. 823, sig. Kr I 17, Římskokatolická fara Krnov, matrika narození 1838–1846, fol. 263; Ernst Latzel, ZAO, Sbírká matrik Severomoravského kraje, inv. č. 8629, sig. Kr I 66, Římskokatolická fara Krnov, úmrtní matrika 1906–1914, fol. 240.

Výběrem z literatury:

Vybíral – Zatloukal, 1990, s. 522; Neubauerová, 2000, s. 100–102; Strakoš, 2013, s. 327.

Miksch, Hans

* 24. června 1846, Liberec – † 14. května 1904, Drážďany

Rakouský architekt, syn libereckého architekta Johanna Miksche a jeho manželky Marie. Od r. 1881 spolupracoval s Julianem Niedzielskim, s nímž vytvořil vítězný návrh na liberecké divadlo, projekt nerealizován. Poté založili ve Vídni vlastní projekční kancelář. Stali se vyhledávanými architekty. Od r. 1896, kdy architekti ukončili svou spolupráci, projektoval Miksch samostatně. Jejich stavby odkazují svou podobou k pozdnímu historismu. Nebáli se uplatňovat i moderní materiály jako železo a sklo.

Dílo v Krnově:

- 1888 vila Rudolfa Larische, Říční okruh 14

Výběrem z literatury

ÖBL, Bd. VI, s. 285; <http://www.architektenlexikon.at/de/403.htm>

Niedzielski, Julian

* 18. května 1849, Strzyżów – † 20. října 1901, Vídeň

Rakouský architekt, syn úředníka Franze Niedzielskiho. Po studiích na technickém institutu v Krakově studoval u Heinricha von Ferstela na vysoké škole technické ve Vídni. Po dokončení studií působil ve Ferstelově ateliéru. Mezi lety 1881 až 1896 spolupracoval s Hansem Mikskem, s nímž založil i projekční kancelář ve Vídni (více viz heslo Miksch, Hans). Spolupráci ukončil, protože nastoupil na ministerstvo vnitra ve Vídni jako stavební rada. Od r. 1899 zastával funkci vrchního stavebního rady.

Dílo v Krnově:

- 1888 vila Rudolfa Larische, Říční okruh 14

Výběrem z literatury:

ÖBL, Bd. VII, s. 120; <http://www.architektenlexikon.at/de/740.htm>

Prutscher, Otto

* 7. dubna 1880, Vídeň – † 15. února 1949, Vídeň

Vídeňský architekt, designer. Významný představitel vídeňské secese. Syn truhláře-nábytkáře Johanna Prutschera a jeho manželky Marie. Vyučil se tesařem. Studoval na uměleckoprůmyslové škole ve Vídni pod vedením Josefa Hoffmanna (architektura 1899–1900), Franze von Matsche (kresba a malba, 1897–1899) a Wilibalda Schulmeistera (ornamentální kresba, 1900–1901). Od r. 1904 pracoval jako nezávislý designér. Od r. 1907 začal navrhovat pro Wiener Werkstätte. Rovněž se věnoval pedagogické činnosti. Mezi lety 1909 až 1938 a poté mezi lety 1945 až 1946 působil jako profesor na vídeňské uměleckoprůmyslové škole. R. 1912 se stal jedním ze zakládajících členů rakouského Werkbundu. Zprvu se věnoval hlavně navrhování nábytku a užitého umění. Poté se též věnoval v hojně míře projektování obytných staveb a navrhování interiérů. Zpočátku jeho dílo silně ovlivněno tvorbou Josefa Hoffmanna. Prutscher se vždy snažil vytvořit komplexní umělecké dílo, navrhoval jak architekturu, tak její interiéry i s kompletním vybavením.

Dílo v Krnově:

- 1914–1917 vila Theodora Flemmicha, Hlubčická 18
- 1927 přestavba interiéru vily bratrů Bellakových, Revoluční 46

Výběrem z literatury:

Thieme-Becker, Bd. XXVII, s. 437

<http://www.architektenlexikon.at/de/480.htm>

Reichner, Otto

* 31. srpna 1888, Opava – † 31. července 1961, Gelnhausen

Opavský architekt. Po absolvování vysoké školy technické ve Vídni se jako architekt uplatnil ve Vídni, Berlíně a Hamburku. Poté, co nasbíral dostatek zkušeností, se vrátil do Opavy, kde si založil vlastní projekční kancelář. Mezi lety 1927 až 1928 vedl stavbu obchodního domu Breda & Weinstein, jenž vyprojektoval Leopold Bauer. Od r. 1938 žil a pracoval na Slovensku. R. 1960 odešel do Německa. Jeho vlastní tvorba směřovala k modernímu projevu. Uplatňoval expresionistické i dekorativistické prvky, jež kombinoval s principy Nové věcnosti a konstruktivismu.

Dílo v Krnově:

- 1927 vila Marie Winterové, Nerudova 29
- 1937 dostavba továrny W. a J. Bellak, Čsl. armády 41

Výběrem z literatury:

Jindřich Vybíral, 2010, s. 21–54; Strakoš, 2013, s. 331.

Šlapeta, Čestmír a Lubomír

Čestmír * 9. prosince 1908, Místek – † 1. července 1999, Gauting

Lubomír * 9. prosince 1908, Místek – † 11. dubna 1983, Olomouc

Architekti. Po absolvování Odborné školy stavitelské v Brně pokračovali bratři ve studiu na vratislavské Akademii umění a uměleckých řemesel pod vedením Adolfa Radinga a Hanse Scharouna. Mezi lety 1930 až 1931 podnikli studijní cestu do Francie a USA. Poté založili vlastní architektonický ateliér se sídlem v Praze a pobočkou v Moravské Ostravě. Poté, co se Lubomír usadil r. 1936 v Olomouci, spolupracovali bratři pouze příležitostně. Věnovali se navrhování rodinných domů, ale také veřejných budov. Jejich tvorba

tíhla k funkcionalistickému pojetí. Lubomír ovlivněn též dílem učitele Hanse Scharouna.

Dílo v Krnově:

- 1936–1937 vilka Thomase Konorzy, Karáskova 65
- 1937 dostavba české menšinové školy, Jiráskova 1a (dokončeno až 1939–1941)
- 1937 přestavba kina Demokracie (dnes kino Mír), nám. Míru 14 (dokončeno 1961)
- 1946 návrh na nádražní výpravnu (nerealizováno)

Prameny:

MUO SA

Výběrem z literatury:

Malá, 2006, 224–225; 226–227; Pelčák – Šlapeta – Zatloukal, 2003; Strakoš, 2013, s. 332.

Wilfert, Franz

* ? – † ?

Vídeňský architekt. O jeho osobě nevíme prakticky nic. Známe několik jeho realizací vzniklých na přelomu dvacátých a třicátých let 20. století. Všechny se projevují konzervativním příklonem k historizujícímu pojetí.

Dílo v Krnově:

- 1931 vila Heinricha Steuera nejml., Zacpalova 1

Výběrem z literatury:

Strakoš, 2013, s. 333.

Wittek, Oskar

* 18. května 1906, Krnov – † ?

Krnovský architekt. Syn školního inspektora a ředitele Edmunda Witteka a jeho ženy Marie. Studoval na vídeňské Akademii výtvarných umění u Clemense Holzmeistera. Posléze se stal jeho

asistentem. V počátcích své kariéry působil především v Krnově a Opavě. Na konci dvacátých let 20. století získal funkci asistenta na düsseldorfské umělecké akademii. Poté postupně působil v německém Zerbstu, Füssenu, a nakonec v rakouském Mittelbergu. Inspiroval se tvorbou svého učitele Clemense Holzmeistera, zároveň kombinoval expresivní a romantizující prvky s lapidárním pojetím architektury Nové věčnosti.

Dílo v Krnově:

- kolem 1929 návrh blíže neurčené továrny na sukno (nerealizováno)
- 1935–1936 vila Leopoldiny Mildnerové a její dcery Poldi, Žižkova 20
- 1936 památník hudebního skladatele E. S. Engelsberga (nedochováno)

Prameny:

SokA, Sčítací operát Olbersdorferstrasse, dům č.p. 269.

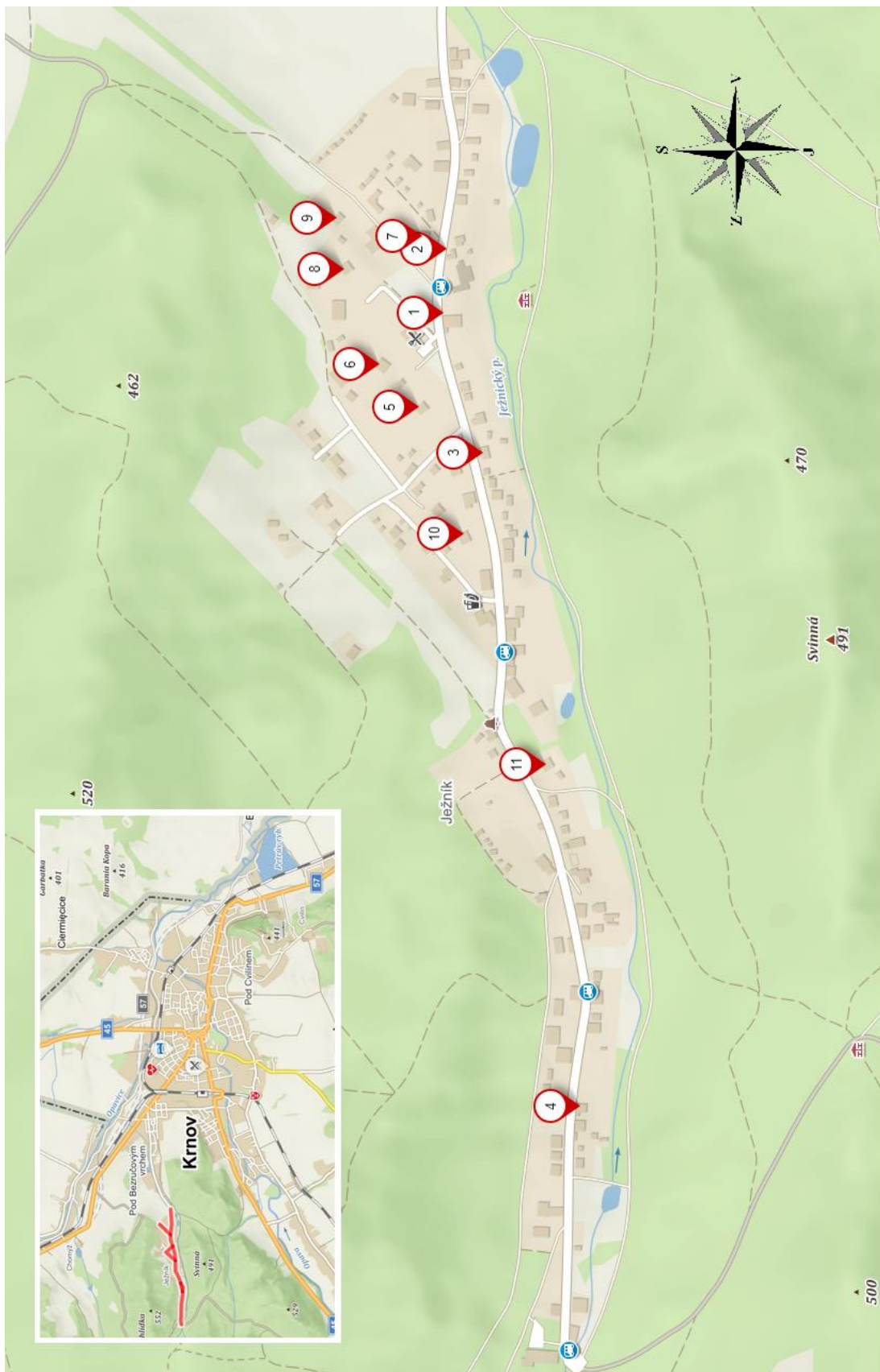
Výběrem z literatury:

Šopák, 2011, s. 245–249; Strakoš, 2013, s. 333.

Příloha – Mapy

1 vila Heinricha Steuera st.	7 vila W. Koppitze	13 vila Wilhelma Schnürcha/
bratři Bellakových	24 vila Heinricha Steuera nejm.
2 vila Aloise Larische ml.	8 vila Victora Riedla	14 vila firmy Rieger & Comp.	25 vila Roberta Lichtblata
3 vila Karla/Hermannna Larische	9 vila Gustava Kandlera	15 vila Moritze Pfügera	26 vila Thomase Konorzy
4 vila Josefa Steuera	10 vila Johanna/Aloise Chiupačka	16 vila Eugena Lindnera	27 vila Arthura Goldbergera
5 vila Franze F. Kurze	11 vila Floriana Schmidta	17 vila Rudolfa Heinera	28 vila Leopoldiny Mildnerové
6 vila Rudolfa Larische	12 vila Lea Westreicha	18 vila Theodora Flemmicha	
		19 vila firmy Geiringer & Reiter	
		20 lékářská vila	
		21 vila Josefa Ulricha	
		22 vila Rudolfa Franka	
		23 vila Marie Winterové	

- 1 možná poloha vily Karla Heinzela (?)
- 2 možná poloha vily Karla Heinzela (?)
- 3 letní vila Ernsta Latzela
- 4 letní vila Floriana Schmidta
- 5 letní vila Heinricha Kudlicha
- 6 letní vila Josefa Kudlicha (?)
- 7 letní vila Horny
- 8 letní vila Képert
- 9 letní vila dr. Kreise
- 10 letní vila Aloise Chlupačka
- 11 letní vila Hanne Larischové

Seznam použitých zkratk

AM	archiv města
č. pom	číslo pomůcky
ev. č.	evidenční číslo
evid. jedn.	evidenční jednotka
fa.	firma
fol.	folio
inv. č.	inventární číslo
k.	karton
MěM	městské muzeum
MěÚ	městský úřad
MUO	Muzeum umění Olomouc
nestr.	nestránkováno
ÖBL	Österreichisches Biographisches Lexikon
pořad. č.	pořadové číslo
SA	sbírka architektury
SF	sbírka fotografií
sig.	Signatura
SOA	státní oblastní archiv
SokA	státní okresní archiv
SSPP	spisovna státní památkové péče
SSÚ	spisovna stavebního úřadu
ZAO	Zemský archiv Opava

Seznam vyobrazení

1. Pohlednice zachycující restaurant Villa Heinzel a restaurant Grünspan, nedatováno.

Zdroj: sbírka pohlednic pana Wilfrieda Gesiericha, přístupná v Soka Bruntál

2. Ježník, Restaurant Anders, bývalá vila Karla Heinzela, 1914, boční pohled.

Zdroj: Jiří Křiva – Alexandr Michl-Bernard – Ivana Zajícová (edd.), *Pohledy na Krnov, historické fotografie a pohlednice*, Krnov 2019.

3. Pohlednice zachycující restaurant Anders, nedatováno.

Zdroj: sbírka pohlednic pana Wilfrieda Gesiericha, přístupná v Soka Bruntál

4. Josef Hartel, průčelí Ernst Latzel, Vyšší reálka, 1875–1877, hlavní průčelí a půdorys.

Zdroj: Martin Strakoš (ed.), *Průvodce architekturou Krnova*, Ostrava 2013, s. 263.

5. Gottfried Semper, polytechnika v Curychu, 1859, hlavní průčelí a půdorys.

Zdroj: google.com

6. Josef Hartel, Dívčí obecná a měšťanská škola, 1877–1878, průčelí a půdorys.

Zdroj: viz obr. 4, s. 264

7. Eduard Frank, vila Josefa Larische, plánová dokumentace, 1881, návrh uličního průčelí.

Zdroj: MUO SA, ev. č. A 2258, upravila Klára Čermáková

8. Eduard Frank, vila Karla Sperliche, plánová dokumentace, 1886, návrh uličního průčelí.

Zdroj: MUO SA, ev. č. A 2243, upravila Klára Čermáková

9. Eduard Frank, vila Josefa Larische, plánová dokumentace, 1881, půdorys přízemí a prvního patra.

Zdroj: MUO SA, ev. č. A 2258, upravila Klára Čermáková

10. Eduard Frank, vila Karla Sperliche, plánová dokumentace, 1886, půdorys přízemí a prvního patra.

Zdroj: MUO SA, ev. č. A 2243, upravila Klára Čermáková

11. Ernst Latzel, vila Heinricha Steuera st., 1883, současný stav uličního průčelí.
Zdroj: Klára Čermáková
12. Ernst Latzel, totožné vily bratří Larischů, 1884–1885, uliční průčelí.
Zdroj: MUO SA, ev. č. A 2256, rekonstrukce Klára Čermáková
13. Ernst Latzel, vlevo vila A. Larische ml., uprostřed vila K. Larische, vpravo vila J. Steuera, 1884–1887, půdorysy přízemí.
Zdroj: první dva půdorysy zleva viz obr. 4, s. 110 a 253, poslední MUO SA, ev. č. 2254, upravila Klára Čermáková
14. Ernst Latzel, vila Josefa Steuera, plánová dokumentace, 1887, půdorys přízemí.
Zdroj: MUO SA, ev. č. 2254, upravila Klára Čermáková
15. Hans Miksch a Julian Niedzielski, vila Rudolfa Larische, 1888, průčelní fasáda.
Zdroj: Klára Čermáková
16. Hans Miksch a Julian Niedzielski, vila Rudolfa Larische, 1888, východní fasáda.
Zdroj: Klára Čermáková
17. Ernst Latzel, vila W. Koppitze, 1889, průčelní fasáda.
Zdroj: Klára Čermáková
18. Josef Hartel, vila Viktora Riedla, plánová dokumentace, 1890, návrh průčelní fasády.
Zdroj: MUO SA, ev. č. A 2248, upravila Klára Čermáková
19. Josef Hartel, vila Viktora Riedla, plánová dokumentace, 1890, půdorys přízemí a prvního patra.
Zdroj: MUO SA, ev. č. A 2248, upravila Klára Čermáková
20. Josef Hartel, vila Gustava Kandlera, plánová dokumentace, 1892, půdorys přízemí.
Zdroj: MUO SA, ev. č. A 2249, upravila Klára Čermáková
21. Josef Hartel, vila Gustava Kandlera, 1892, průčelní fasáda.
Zdroj: <https://mapio.net/images-p/41031360.jpg> (vyhledáno dne 22. 3. 2020)

22. Josef Hartel, vila Gustava Kandlera, 1892, centrální schodiště osvětlené světlíkem.

Zdroj: viz obr. 4, s. 316

23. Ernst Latzel, vily pro Johanna Chlupačka, 1891, návrh uličního průčelí.

Zdroj: SSPP MěÚ Krnov, spis Bývalá Chlupaczkova vila, Textilní ul. č. 3–5, rekonstrukce Klára Čermáková

24. Ernst Latzel, vily pro Johanna Chlupačka, 1891, půdorys přízemí.

Zdroj: SSPP MěÚ Krnov, spis Bývalá Chlupaczkova vila, Textilní ul. č. 3–5, rekonstrukce Klára Čermáková

25. Eduard Frank, vila Floriana Schmidta st., 1895, uliční průčelí.

Zdroj: Klára Čermáková

26. Eduard Frank, vila Floriana Schmidta st., plánová dokumentace, 1895, půdorys přízemí.

Zdroj: ZAO, Florian Schmidt a syn, továrna na vlněné látky, Krnov, inv. č. 64, k. 5, upravila Klára Čermáková

27. Ernst Latzel, vlastní nájemní vila na Ježníku, plánová dokumentace, 1897, návrh jižní fasády.

Zdroj: SSÚ MěÚ Krnov, spis Ježník 21/2, upravila Klára Čermáková

28. Ernst Latzel, vlastní nájemní vila na Ježníku, plánová dokumentace, 1897, půdorys přízemí a prvního patra.

Zdroj: SSÚ MěÚ Krnov, spis Ježník 21/21, upravila Klára Čermáková

29. Krnov, část ulice Göbelgasse, po roce 1900, pohled od jihozápadu, v popředí vila Lea Westreicha, v pozadí správní budova továrny na likéry Siegfried Gessler.

Zdroj: MěM Krnov SF, ev. č. 154, F 79

30. Wenzel Bürger, vila Lea Westreicha, 1899, půdorys přízemí.

Zdroj: MUO SA, ev. č. A 2245, upravila Klára Čermáková

31. Krnov, část ulice Rudolfstrasse, po roce 1903, pohled od východu, uprostřed vila dr. Wilhelma Schnürcha.

Zdroj: <https://static3.akpool.de/images/cards/87/875057.jpg>

(vyhledáno dne 2. 4. 2020)

32. Wenzel Bürger, vila dr. Wilhelma Schnürcha, 1903, vlevo půdorys přízemí, vpravo půdorys prvního patra.

Zdroj: půdorys přízemí viz obr. č. 4, s. 241, půdorys prvního patra SSPP MěÚ Krnov, spis Městský dům, Revoluční 46, Krnov, upravila Klára Čermáková

33. Vlevo nahoře: Leopold Bauer, krnovská radnice, nerealizovaný návrh z roku 1900.

Vlevo dole: idem, krnovská úřední budova, nerealizovaný návrh z roku 1905.

Vpravo nahoře: idem, pohřební kaple Eduarda Franka, nerealizovaný návrh z roku 1900.

Vpravo uprostřed: idem, krnovský střelecký dům, nerealizovaný návrh z roku 1904.

Vpravo dole: idem, krnovská pošta, nerealizovaný návrh z let 1905–1906.

Zdroj: Jindřich Vybíral, *Leopold Bauer, Heretik moderní architektury*, Praha 2015.

34. Leopold Bauer, vila Franze Kurze, plánová dokumentace, 1902, návrh uličního průčelí.

Zdroj: MUO SA, ev. č. A 2234

35. Leopold Bauer, vila Franze Kurze, 1903, pohled na dvorní průčelí.

Zdroj: Karl M. Kuzmany, Leopold Bauer. Seine Absichten und seine Werke, *Dekorative Kunst XIII*, 1905, s. 99.

36. Leopold Bauer, vila Franze Kurze, 1902, půdorys přízemí, rekonstrukce Pavel Zatloukal.

Zdroj: Jindřich Vybíral – Pavel Zatloukal, Zmizelá památka moderní architektury, *Zprávy krajského vlastivědného muzea v Olomouci CCXLI*, 1986, s. 16.

37. Vlevo: Leopold Bauer, vila Franze Kurze, návrh obytné haly z roku 1902.

Uprostřed a vpravo: Leopold Bauer, vila Franze Kurze, 1903, obytná hala.

Zdroj: návrh haly *Innendekoration XIII*, 1902, s. 248; fotografie haly viz obr. 35, s. 100 a 101

38. Leopold Bauer, vila Franze Kurze, 1903, zleva salón, jídelna a kuchyň.
Zdroj: viz obr. 35, s. 102, 105 a 109
39. Leopold Bauer, vila Rudolfa Larische, 1902, zařízení pánského pokoje.
Zdroj: viz obr. 35, s. 110–111
40. Leopold Bauer, vila Gustava Kandlera, 1907, zleva kuřácký pokoj a ložnice.
Zdroj: Paul Althof, Leopold Bauer – Wien, *Dekorative Kunst* XVI, 1908, s. 348 a 350.
41. Leopold Bauer, vila Hermanna Larische, 1911–1913, plánová dokumentace, návrh uličního a bočního průčelí.
Zdroj: MUO SA, ev. č. A 2256, upravila Klára Čermáková
42. Leopold Bauer, vila Hermanna Larische, 1913, obytná hala.
Zdroj: MěM SF, pořad. č. 19/73, F 756
43. Josef Nebehosteny, letní vila Floriana Schmidta st. na Ježníku, 1904, plánová dokumentace, návrh jižního průčelí.
Zdroj: SSÚ MěÚ Krnov, spis Ježník 45/45, upravila Klára Čermáková
44. Josef Nebehosteny, letní vila Floriana Schmidta st. na Ježníku, 1904, plánová dokumentace, půdorys přízemí.
Zdroj: SSÚ MěÚ Krnov, spis Ježník 45/45, upravila Klára Čermáková
45. Eduard Frank, letní vila Heinricha Kudliča na Ježníku, 1904, plánová dokumentace, návrh jižního průčelí.
Zdroj: SSÚ MěÚ Krnov, spis Ježník 61, upravila Klára Čermáková
46. Eduard Frank, letní vila Heinricha Kudliča na Ježníku, 1904, plánová dokumentace, půdorys přízemí.
Zdroj: SSÚ MěÚ Krnov, spis Ježník 61, upravila Klára Čermáková
47. Ježník, letní vila Josefa Kudliča na Ježníku, kolem 1904, pohled od jihozápadu.
Zdroj: sbírka pohlednic pana Wilfrieda Gesiericha, přístupná v Soka Bruntál

48. Vlevo: Josef Hartel (?), letní vila Horny na Ježníku, kolem 1904, západní průčelí.

Vpravo: Josef Hartel, vila Viktora Riedla, 1890, západní průčelí – současný stav.

Zdroj: Klára Čermáková

49. Eduard Frank (?), letní vila Kepert na Ježníku, kolem 1904, pohled od jihovýchodu.

Zdroj: sbírka pohlednic pana Wilfrieda Gesiericha, přístupná v SokA Bruntál

50. Eduard Frank (?), letní vila dr. Kreise na Ježníku, kolem 1904, pohled od jihovýchodu.

Zdroj: sbírka pohlednic pana Wilfrieda Gesiericha, přístupná v SokA Bruntál

51. Bauer, letní vila Rudolfa Larische na Ježníku, nerealizovaná první verze projektu asi z roku 1904.

Zdroj: *Der Architekt* XII, 1906, tab. 11.

52. Leopold Bauer, letní vila Rudolfa Larische na Ježníku, nerealizovaná druhá verze projektu asi z roku 1904.

Zdroj: *Moderne Bauformen* VI, 1907, tab. 2.

53. Leopold Bauer, letní vila Rudolfa Larische na Ježníku, nerealizovaná první verze projektu asi z roku 1904, půdorysy přízemí a prvního patra.

Zdroj: *Der Architekt* XII, 1906, tab. 11.

54. Ježník, pohled od jihovýchodu, před rokem 1914, na fotografii Gasthaus zum Jägerhorn.

Zdroj: MěM SF, ev. č. 158, F128

55. Eduard Frank (?), letní vila Aloise Chlupačka na Ježníku, kolem 1914, plánová dokumentace, návrh na přestavbu jižního průčelí.

Zdroj: soukromý archiv pana Zbyňka Šarmana

56. Porovnání písma, nahoře nadpis z plánové dokumentace letní vily A. Chlupačka, uprostřed a dole nadpisy plánových dokumentací vzniklých ve firmě Eduarda Franka.

Zdroj: soukromý archiv pana Zbyňka Šarmana a SokA Bruntál se sídlem v Krnově

57. Franz Blasch, fa Alois Geldner, vila firmy Rüger & Comp, 1906–1907, plánová dokumentace, nerealizovaná první verze projektu.

Zdroj: MUO SA, ev. č. A 2241, upravila Klára Čermáková

58. Rudolf Heiner, fa Eduard Frank, vila firmy Rüger & Comp, 1906–1907, plánová dokumentace, návrh uličního průčelí.

Zdroj: MUO SA, ev. č. A 2240, upravila Klára Čermáková

59. Rudolf Heiner, fa Eduard Frank, vila firmy Rüger & Comp, 1906–1907, detaily výzdoby.

Zdroj: Klára Čermáková

60. Fa Josef Hartel (?), vila Moritze Pflügera, 1912–1913, uliční průčelí.

Zdroj: Klára Čermáková

61. Fa Josef Hartel, vila Eugena Lindnera, 1912–1913, plánová dokumentace, nerealizovaná první verze projektu.

Zdroj: SSPP MěÚ Krnov, spis Mikulášská 8, upravila Klára Čermáková

62. Fa Josef Hartel, vila Eugena Lindnera, 1912–1913, plánová dokumentace, návrh uliční fasády.

Zdroj: SSPP MěÚ Krnov, spis Mikulášská 8, upravila Klára Čermáková

63. Fa Josef Hartel, vila Eugena Lindnera, 1912–1913, uliční průčelí se zvlněnou linií střešní římsy.

Zdroj: Klára Čermáková

64. Fa Josef Hartel, vila Eugena Lindnera, 1912–1913, půdorys přízemí.

Zdroj: SSPP MěÚ Krnov, spis Mikulášská 8, upravila Klára Čermáková

65. Rudolf Heiner, vlastní vila, 1913, uliční průčelí.

Zdroj: Klára Čermáková

66. Otto Prutscher, Flemmichova vila, 1914–1917, uliční průčelí.

Zdroj: Mas Eisler, Otto Prutschers Villa in Jägerndorf, *Dekorative Kunst* XXV, 1917, s. 184.

67. Otto Prutscher, Flemmichova vila, 1914–1917, hala v přízemí.
Zdroj: viz obr. 66, s. 187
68. Otto Prutscher, Flemmichova vila, 1914–1917, půdorys přízemí.
Zdroj: viz obr. 4, s. 146
69. Otto Prutscher, Flemmichova vila, 1914–1917, zleva pánský pokoj a ložnice paní domu.
Zdroj: viz obr. 66, s. 190 a 196
70. Otto Prutscher, Flemmichova vila, 1914–1917, zleva správní budova a skleník.
Zdroj: fotografie vlevo viz obr. 66, s. 185, vpravo Klára Čermáková
71. Veduta firmy Johann Chlupaček a syn, továrna na vlněné zboží, po roce 1925, grafika.
Zdroj: soukromá sbírka pana Zbyňka Šarmana
72. Leopold Bauer, vila Aloise Chlupačka, plánová dokumentace, 1923–1925, půdorys přízemí.
Zdroj: viz obr. 4, s. 287, upravila Klára Čermáková
73. Leopold Bauer, vila Aloise Chlupačka, 1923–1925, pohled z horní části haly na spodní část haly.
Zdroj: Leopold Bauer, *Oberbaurat Professor Leopold Bauer. Seine Anschauung in Wort und Werk*, Wien – Leipzig 1931, s. 90.
74. Leopold Bauer, vila Aloise Chlupačka, 1923–1925, horní část haly.
Zdroj: MěM SF, ev. č. 19/73, F 770
75. Leopold Bauer, vila Aloise Chlupačka, 1923–1925, jídelna.
Zdroj: MěM SF, ev. č. 19/73, F 783
76. Leopold Bauer, vila Hermannna Larische, 1926–1927, plánová dokumentace, návrh uličního průčelí s novým cylindrickým rizalitem.
Zdroj: MUO SA, ev. č. A 2256, upravila Klára Čermáková
77. Leopold Bauer, vila Hermannna Larische, 1926–1927, nika s krbem.
Zdroj: Klára Čermáková

78. Leopold Bauer, vila Hermanna Larische, 1926–1927, plánová dokumentace, částečný půdorys prvního patra s novou ložnicí.
Zdroj: MUO SA, ev. č. A 2256, upravila Klára Čermáková
79. Leopold Bauer, vila Rudolfa Larische, 1929, západní průčelí a nová přístavba zadního traktu s půlválcovým rizalitem bočního schodiště.
Zdroj: Klára Čermáková
80. Leopold Bauer, vila Rudolfa Larische, 1929, dvojpodlažní schodišťová hala se schodištěm, zákoutím s krbem na podestě a vestavěnými skříněmi v obložení stěn.
Zdroj: Jindřich Vybíral, Krnovský Rothsfeiler, *Umění XLI*, 1999, s. 411.
81. Leopold Bauer, vila Rudolfa Larische, 1929, gotizující prostor s krbem v suterénu vily.
Zdroj: viz obr. 4, s. 257
82. Otto Prutscher, vila bratří Bellakových, 1927, nová dvoupodlažní hala.
Zdroj: Amelia Sarah Levetus, Architekt Professor Otto Prutscher, *Moderne Bauformen XXVI*, 1927, s. 470.
83. Otto Prutscher, vila bratří Bellakových, 1927, galerie v prvním patře.
Zdroj: viz obr. 82, s. 471
84. Otto Prutscher, vila bratří Bellakových, 1927, jídelna.
Zdroj: viz obr. 82, s. 474
85. Fritz August Breuhaus, vila Floriana Schmidta, 1938, chodba.
Zdroj: Witt, Cornelius, *Verwandlung einer Wohnung*, Architekt: prof. Fritz August Breuhaus, *Innendekoration LI*, 1940, s. 130–135.
86. Fritz August Breuhaus, vila Floriana Schmidta, 1938, pohled ze společenské místnosti do jídelny.
Zdroj: viz obr. 85, s. 132
87. Fritz August Breuhaus, vila Floriana Schmidta, 1938, obývací pokoj.
Zdroj: viz obr. 85, s. 133

88. Fritz August Breuhaus, vila Floriana Schmidta, 1938, bar.
Zdroj: viz obr. 85, s. 134
89. Fritz August Breuhaus, vila Floriana Schmidta, 1938, návrh přestavby interiéru v přízemí.
Zdroj: ZAO, fond Florian Schmidt a syn, továrna na vlněné látky, Krnov, inv. č. 64, k. 5, upravila Klára Čermáková
90. Fritz August Breuhaus, vila Floriana Schmidta, 1938, posezení ve společenské místnosti.
Zdroj: viz obr. 85, s.131
91. Fritz August Breuhaus, vila Floriana Schmidta, 1938, místnost v suterénu.
Zdroj: Klára Čermáková
92. Fa Eduard Frank, vila Lea Geiringera, 1923–1925, současný stav uličního průčelí.
Zdroj: viz obr. 4, s. 156
93. Fa Eduard Frank, vila Lea Geiringera, 1923–1925, plánová dokumentace, situační plán.
Zdroj: SSÚ MěÚ Krnov, spis Horova 1, upravila Klára Čermáková
94. Fa Eduard Frank, vila Lea Geiringera, 1923–1925, půdorys přízemí.
Zdroj: SSÚ MěÚ Krnov, spis Horova 1, upravila Klára Čermáková
95. Fa Eduard Frank, vila Lea Geiringera, 1923–1925, hala.
Zdroj: viz obr. 4, s. 157
96. Johann Kalitta, lékařská vila, 1926, plánová dokumentace, návrh uličního průčelí.
Zdroj: SOkA Bruntál se sídlem v Krnově, fond AM Krnov, inv. č. 682, upravila Klára Čermáková
97. Johann Kalitta, lékařská vila, 1926, plánová dokumentace, půdorys prvního patra s bytem ředitele nemocnice.
Zdroj: SOkA Bruntál se sídlem v Krnově, fond AM Krnov, inv. č. 682, upravila Klára Čermáková
98. Johann Kalitta (?), vila Josefa Ulricha, 1928, uliční průčelí.
Zdroj: Klára Čermáková

99. Johann Kalitta (?), vila Josefa Ulricha, 1928, půdorys přízemí.
Zdroj: viz obr. 2, s. 185
100. Rudolf Frank, vlastní vila, 1927, uliční průčelí.
Zdroj: Klára Čermáková
101. Rudolf Frank, vlastní vila, 1927, plánová dokumentace, návrh uličního průčelí.
Zdroj: SSÚ MěÚ Krnov, spis Sovětské ar. 28, upravila Klára Čermáková
102. Leo Kammel, městské divadlo, 1927–1928, uliční průčelí.
Zdroj: Klára Čermáková
103. Rudolf Frank, vlastní vila, 1927, plánová dokumentace, půdorys přízemí.
Zdroj: SSÚ MěÚ Krnov, spis Sovětské ar. 28, upravila Klára Čermáková
104. Otto Reichner, vila Aloise Wintera, 1927, uliční průčelí.
Zdroj: Klára Čermáková
105. Otto Reichner, vila Aloise Wintera, 1927, půdorys přízemí.
Zdroj: viz obr. 4, s. 223
106. Franz Wilfert, vila Heinricha Steuera nejml., 19231–1932, uliční průčelí – současný stav.
Zdroj: Klára Čermáková
107. Franz Wilfert, vila Heinricha Steuera nejml., 19231–1932, půdorys přízemí.
Zdroj: viz obr. 4, s. 300, upravila Klára Čermáková
108. Franz Wilfert, vila Heinricha Steuera nejml., 19231–1932, obytná hala s krbem s antikizujícím reliéfem.
Zdroj: viz obr. 4, s. 301
109. Matthias Rotter, vilka Roberta Lichtblaua, 1932–1933, plánová dokumentace, návrh uličního a bočního průčelí.
Zdroj: SSÚ MěÚ Krnov, spis Křížkovského 15, upravila Klára Čermáková
110. Matthias Rotter, vilka Roberta Lichtblaua, 1932–1933, půdorys přízemí.
Zdroj: viz obr. 4, s. 179, upravila Klára Čermáková

111. Harald Bauer, vila Arthura Goldbergera, 1934, návrh uličního průčelí.

Zdroj: SOkA Bruntál se sídlem v Krnově, fond AM Krnov – dodatky, č. pom. 660, inv. č. 410, k. 214, upravila Klára Čermáková

112. Oskar Wittek, vila Leopoldiny Mildnerové a její dcery Poldi, 1935–1936, uliční průčelí.

Zdroj: Klára Čermáková

113. Leopold Bauer, víkendový dům Hanne Larischové, 1934, první varianta návrhu.

Zdroj: Jindřich Vybíral (ed.), *Slavné vily Moravskoslezského kraje*, Praha 2008.

114. Leopold Bauer, víkendový dům Hanne Larischové, 1935–1936, jižní průčelí.

Zdroj: Klára Čermáková

115. Leopold Bauer, víkendový dům Hanne Larischové, 1935–1936, půdorys přízemí.

Zdroj: viz obr. 4, s. 171, upravila Klára Čermáková

116. Bratři Čestmír a Lubomír Šlapetovi, vila Thomase Konorzy, 1936–1937, uliční průčelí.

Zdroj: MUO SA, ev. č. A 536, upravila Klára Čermáková

117. Bratři Čestmír a Lubomír Šlapetovi, vila Thomase Konorzy, 1936–1937, vlevo půdorys přízemí, vpravo půdorys prvního patra

Zdroj: MUO SA, ev. č. A 536, upravila Klára Čermáková

Seznam pramenů

Městské muzeum Krnov

Fotografie interiérů vily Hermanna Larische, MěM Krnov, pořad. č. 19/73, F 754–757

Fotografie interiérů vily Rudolfa Larische, MěM Krnov, pořad. č. 19/73, F 758–759

Fotografie interiérů vily Aloise Chlupačka, MěM Krnov, pořad. č. 19/73, F 770–771, F 773–784 a F 816–817

Fotografie interiérů vily bratří Bellakových, MěM Krnov, pořad. č. 19/73, F 786–789

Fotografie interiérů vily Franze Kurze, MěM Krnov, pořad. č. 19/73, F 760–769 a F 785

Muzeum umění Olomouc

Vila Josefa Larische, Parkring 4, Krnov, plánová dokumentace, MUO SA, ev. č. A 2258

Vila Karla Sperlicha, Revoluční 60, Krnov, plánová dokumentace, MUO SA, ev. č. A 2243

Vila Karla/Hermanna Larische, Říční okruh 12, plánová dokumentace, MUO SA, ev. č. A 2256

Vila Josefa Steuera, Smetanův okruh 1, Krnov, plánová dokumentace, MUO SA, ev. č. A 2254

Vila Rudolfa Larische, Říční okruh 14, Krnov, plánová dokumentace, MUO SA, ev. č. A 2257

Vila Victora Riedla, Čsl. armády 39, Krnov, plánová dokumentace, MUO SA, ev. č. A 2248

Vila G. Kandlera, Čsl. armády 52, Krnov, plánová dokumentace, MUO SA, ev. č. A 2249

Vila Aloise Chlupačka, Textilní 3 a 5, Krnov, plánová dokumentace, MUO SA, ev. č. A 2261

Vila Lea Westreicha, Šmeralova 3, Krnov, plánová dokumentace, MUO SA, ev. č. A 2245

Vila Franze Kurze, Smetanův okruh 3, Krnov, plánová dokumentace, MUO SA, ev. č. A 2234

Vila Ernsta Rügera, Bruntálská 7, Krnov, plánová dokumentace MUO SA, ev. č. A 2240 + A 2241

Vila Theodora Flemmicha, Hlubčická 18, Krnov, plánová dokumentace, MUO SA, ev. č. A 231

Vila Heinricha Steuera, Zaccalova 1, Krnov, plánová dokumentace, MUO SA, ev. č. A 232

Víkendový dům Larischových, Ježník 71, Krnov, plánová dokumentace, MUO SA, ev. č. A 2259

Vilka Thomase Konorzy, Karáskova 65, Krnov, plánová dokumentace, MUO SA, ev. č. A 536

Státní oblastní archiv v Třeboni

Fond Sběrka matrik Jihočeského kraje

Státní okresní archiv Bruntál se sídlem v Krnově

Fond AM Krnov

Fond AM Krnov – dodatky 1600–1945 (1949)

Fond Praděd, výroba likéru Just a spol., Krnov

Fond Státní reálná škola Krnov

Fond Okresní úřad Krnov, sčítací operáty

Fond Archiv města Krnov, osobní registrační karty obyvatel

Spisovna Státní památkové péče, Městský úřad Krnov

Plánová dokumentace a ostatní dokumenty ve spisu Bývalá vila Karla Larische, Říční okruh 12, Krnov

Dokumenty ve spisu Městský dům, bývalá vila Rudolfa Larische, Říční okruh 14

Plánová dokumentace a ostatní dokumenty ve spisu Bývalá Chlupaczkova vila Textilní ul. č. 3–5

Dokumenty ve spisu Vila Floriana Schmidta, Náměstí Míru 12

Plánová dokumentace a ostatní dokumenty ve spisu Vila Šmeralova 3, Krnov

Plánová dokumentace a ostatní dokumenty ve spisu Městský dům, Revoluční 46, Krnov

Dokumenty ve spisu Bruntálská 7, rodinný dům E. Rügera

Plánová dokumentace a ostatní dokumenty ve spisu Vila Mikulášská 8, Krnov

Dokumenty ve spisu Kojenecký ústav, bývalá Flemmichova vila čp. 151 a 152 s areálem, do roku 2010

Dokumenty ve spisu Flemmichova vila čp. 151 a 152, od roku 2010

Dokumenty ve spisu Steuerova vila

Dokumenty ve spisu bývalý venkovský dům Larischů, Ježník 71, Krnov

Spisovna Stavebního úřadu, městský úřad Krnov

Plánová dokumentace a ostatní dokumenty ve spisu Stalinova 60

Plánová dokumentace a ostatní dokumenty ve spisu Dělnická 9/254

Dokumenty ve spisu Říční okruh 12

Plánová dokumentace a ostatní dokumenty ve spisu Čs. armády 39

Plánová dokumentace a ostatní dokumenty ve spisu ČSA 52

Dokumenty ve spisu Nám. Gen. Jeremenko 12/145, SSÚ MěÚ Krnov

Plánová dokumentace a ostatní dokumenty ve spisu Ježník 21/21
Plánová dokumentace a ostatní dokumenty ve spisu Ježník 45/45
Plánová dokumentace a ostatní dokumenty ve spisu Ježník 61
Dokumenty ve spisu Bruntálská 7/277
Dokumenty ve spisu Svatováclavská 13
Dokumenty ve spisu Sovětské ar. 8/297
Plánová dokumentace a ostatní dokumenty ve spisu Hlubčická 18+20
Plánová dokumentace a ostatní dokumenty ve spisu Horova 1
Dokumenty ve spisu Sovětské ar. 28
Dokumenty ve spisu Nerudova 29
Dokumenty ve spisu Zacpalova 1
Plánová dokumentace a ostatní dokumenty ve spisu Křížkovského 15
Dokumenty ve spisu Pivovarská 16
Dokumenty ve spisu Žižkova 20
Plánová dokumentace a dokumenty ve spisu Karáskova 65

Zemský archiv Opava

Fond Sběrka matrik Severomoravského kraje

Fond Heinrich Steuer, Výroba zboží z ovčí vlny, Krnov (1754)
1900–1948

Fond Florian Schmidt a syn, továrna na vlněné látky, Krnov, 1879–
1948

Fond Osidlovací úřad a Fond národní obnovy, oblastní úřadovna
Opava 1945–1951 (1959)

Fond W. a J. Bellak, továrna na vlněné módní zboží, Krnov

Fond W. a J. Bellak, továrna na vlněné módní zboží, Krnov

Fond Alois Larisch a synové, továrna na sukna a vlněné látky, Krnov
1861–1946 (1949)

Fond Krajský soud Opava

Soukromé sbírky

Pohlednice ze sbírky Wilfrieda Gesiericha

Plánová dokumentace a ostatní dokumenty ze sbírky pana Zbyňka Šarmana – letní vila Aloise Chlupačka

Plánová dokumentace a ostatní dokumenty ze sbírky paní Dobroslavy K. Broďákové – vilka Thomase Konorzy

Seznam literatury

100 Jahre Alois Larisch & Söhne Schafwollwarenfabrik Jägerndorf, 1831–1931, Jägerndorf 1931.

Althof, Paul, Leopold Bauer – Wien, *Dekorative Kunst* XVI, 1908, s. 343–351.

Bauer, Leopold, *Oberbaurat Professor Leopold Bauer. Seine Anschauung in Wort und Werk*, Wien – Leipzig 1931.

Bartoš, Josef – Schulz, Jindřich – Trapl, Miloš, *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848–1960*, svazek XIII, Olomouc 1994.

Blucha, Vladimír, *Město mezi dvěma řekami*, Krnov 2007.

Der Architekt, Wiener Monatshefte für Bauwesen und dekorative Kunst XII, 1906, tab. 11.

Eisler, Max, Otto Prutschers Villa in Jägerndorf, *Dekorative Kunst* XXV, 1917, s. 184–199.

Kinzer, Heinrich – Königer, Ernst, *Jägerndorfer Stadttore und ihre Geschichte*, Jägerndorf 1926.

Kober, Ernst, Jägerndorf in den letzten 70 Jahren, *Jägerndorfer Ländchen. Mitteilungen der Heimatkundlichen Arbeitsgemeinschaft des Allgemeinen Schlesischen Volksbildungs-Vereines. Beilage zur "Jägerndorfer Zeitung"* X, 1936, s. 21–22.

Kolář, František – Prix, Dalibor – Zezula, Michal (edd.), *Krnov, historie, archeologie*, Ostrava 2016.

Kolektiv autorů, *Fremdenführer – Mösning, Burgberg*, Jägerndorf 1935.

Kolektiv autorů, *Vollständiges Adressen-Verzeichnis der Stadt Jägerndorf*, Jägerndorf 1929.

Königer, Ernst, *Jägerndorf im Spiegel der Geschichte*, Jägerndorf, 1918.

Křiva, Jiří – Michl-Bernard, Alexandr – Zajícová, Ivana (edd.), *Pohledy na Krnov, historické fotografie a pohlednice*, Krnov 2019.

Kuča, Pavel – Stejskal, Pavel – Stejskal, Jan et al., *Otisky poutníka Ahasvera*, Moravský Beroun 2002.

Kuzmany, Karl M., Leopold Bauer. Seine Absichten und seine Werke, *Dekorative Kunst* XIII, 1905, s. 89–112.

Levetus, Amelia Sarah, Architekt Professor Otto Prutscher, *Moderne Bauformen, Monatshefte für Architektur und Raumkunst* XXVI, 1927, s. 467–470.

Malá, Alena (ed.), *Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950-2006*, XVI, Šan - Šta, Ostrava 2006.

Martinek, Branislav, Vila Hermanna Larische v Krnově – obnova a záměry využití pro archivní účely, in: *Sborník Národního památkového ústavu v Ostravě 2009*, Ostrava 2009, s. 24–29.

Mezerová, Ľubica a kol., *Seznam nemovitých kulturních památek okresu Bruntál*, Bruntál – Ostrava 2000.

Moderne Bauformen, Monatshefte für Architektur VI, 1907, tab. 2.

Muthesius, Hermann, *Das englische Haus, Der Innenraum des englischen Huses*, Band III, Berlin 1905.

Myška, Milan, Kdy vznikla nejstarší krnovská továrna, *Krnovsko, Vlastivědný zpravodaj*, č. 4, září 1958, s. 10–12.

Myška, Milan et al., *Historická encyklopedie podnikatelů Čech, Moravy a Slezska do poloviny XX. století I*, Ostrava 2003.

Myška, Milan et al., *Historická encyklopedie podnikatelů Čech, Moravy a Slezska do poloviny XX. století II*, Ostrava 2008.

Neubauerová, Michaela, Krnovský stavitel Ernst Latzel a jeho práce na Gräfenberku, in: *X. Svatováclavské česko-polsko-německé setkání v Jeseníku. Sborník referátů*, Jeseník 2000, s. 100–102.

Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950, Bd. VI. a VII., Wien 1975 a 1978.

Pelčák, Petr – Šlapeta, Vladimír – Zatloukal, Pavel et al., *Lubomír Šlapeta 1908–1983, Čestmír Šlapeta 1908–1999, architektonické dílo*, Olomouc 2003.

Petr, Pavel, Nástin rodinného prostředí krnovských Flemmichů do 30. let 20. století, in: *Sborník bruntálského muzea*, Bruntál 2009, s. 49–54.

Peykker, Friedrich – Kramlowsky, Alois, *Adressbuch der Stadt Jägerndorf Schlesien Č.S.R.*, Jägerndorf 1932.

Ryšková, Michaela, *Sdílné město. Krnovské textilky v pohledu památkové péče*, Ostrava 2008.

Samek, Bohumil, *Umělecké památky Moravy a Slezska*, II. svazek, J/N, Praha 1999.

Schulig, Heinrich, *Ein Heimatbuch für die Bezirke Jägerndorf und Olbersdorf*, Troppau 1923.

Strakoš, Martin (ed.), *Průvodce architekturou Krnova*, Ostrava 2013.

Šlapeta, Vladimír – Vybíral, Jindřich – Zatloukal, Pavel, Opavská architektura let 1850–1950, *Umění XXXIV*, 1986, s. 229–243.

Šlapeta, Vladimír – Zatloukal, Pavel (edd.), *Slavné vily Čech, Moravy a Slezska*, Praha 2010.

Šopák, Pavel, Oskar Wittek: Architektura jako monument, *Acta historica Universitatis Silesianae Opaviensis IV*, 2011, s. 245–249.

Thieme, Ulrich – Becker, Felix (edd.), *Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler von der Antike bis zur Gegenwart*, Bd. III, IV a XXVII, Leipzig 1909–1910, 1933.

Urban, Viktor, *Adress- und Auskunfts-Buch der Stadt Jägerndorf (Oesterreich-Schlesien)*, Leipzig 1904.

Vybíral, Jindřich – Zatloukal, Pavel, Zmizelá památka moderní architektury, *Zprávy Krajského vlastivědného muzea v Olomouci CCXLI*, 1986, s. 14–20.

Vybíral, Jindřich – Zatloukal, Pavel, Architektura let 1850–1950 v Krnově, *Umění XXXVIII*, 1990, s. 521–533.

Vybíral, Jindřich, Dva opavští architekti – J. Olbrich a H. Bauer, *Časopis Slezského zemského muzea, série B – vědy historické XL*, 1991, s. 79–80.

Vybíral, Jindřich, Krnovský Rothsfeiler, *Umění XLI*, 1993, s. 405–413.

Vybíral, Jindřich (ed.), *Slavné vily Moravskoslezského kraje*, Praha 2008.

Vybíral, Jindřich, Opavští architekti a stavitelé v letech 1918–38, *Časopis Slezského zemského muzea, série B – vědy historické LIX*, 2010, s. 21–54.

Vybíral, Jindřich, *Leopold Bauer. Heretik moderní architektury*, Praha 2015.

Wirth, Zdeněk, Malý dům a zahrada, *Knihovna přednášek a časových pojednání Městského průmyslového musea v Hradci Králové I*, Hradec Králové 1910, s. 1–16.

Witt, Cornelius, Verwandlung einer Wohnung, Architekt: prof. Fritz August Breuhaus, *Innendekoration: mein Heim, mein Stolz; die gesamte Wohnungskunst in Bild und Wort LI*, 1940, s. 130–135.

Diplomové práce

Klívar, Stanislav, *Industrializace Krnova od 40. let 19. století do roku 1914* (diplomová práce), Katedra historie FF UP, Olomouc 2010.

Strýček, Jakub, *Dějiny krnovské židovské komunity v letech 1918–1945* (diplomová práce), Katedra historie FF UP, Olomouc 2019.

Seznam internetových zdrojů

www.architektenlexikon.at

fritz-august-breuhau.de//breuhau-biography.html

geni.com

de.wikipedia.org/wiki/Geiringer_%26_Reitler

www.krnovsko.eu/?p=190

www.krnovsko.eu/?p=569

<http://doczz.cz/doc/343102/kompletn%C3%AD>

<https://www.uycas.at/fileadmin/files/Dokumente/Logbuecher/2017-UYCAs-Logbuch.pdf>

<http://www.novanobilitas.eu/rod/kurz-von-hardtentorff>

https://de.wikipedia.org/wiki/Poldi_Mildner

<http://www.kolumbus.fi/leif.snellman/ds.htm>

https://bruntalsky.denik.cz/zpravy_region/krnovsky-florian-schmidt-je-velka-legenda-automobilismu-20160221.html

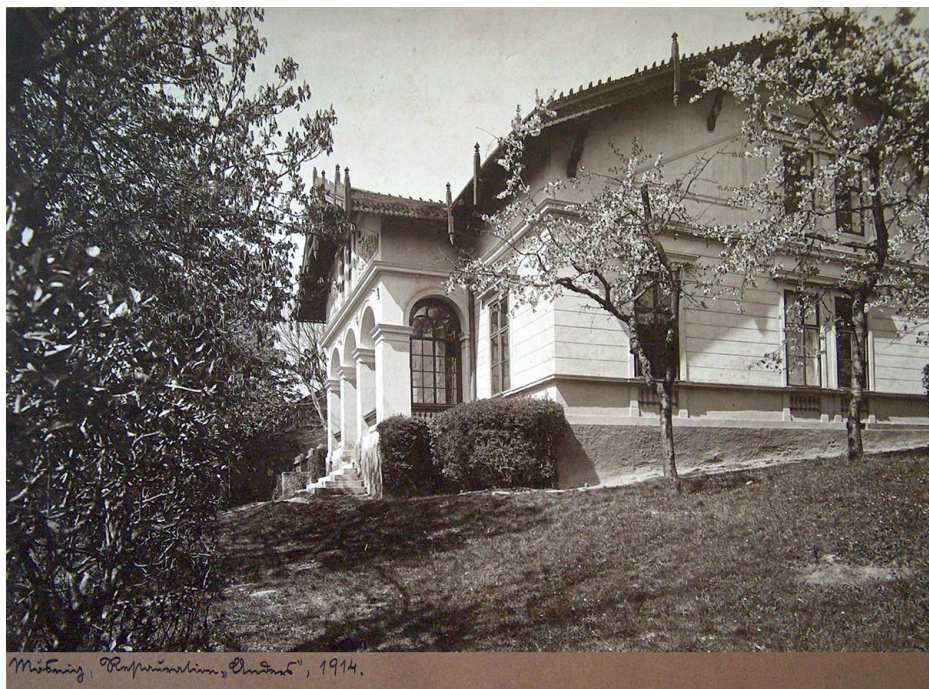
<https://mapio.net/images-p/41031360.jpg>

<https://static3.akpool.de/images/cards/87/875057.jpg>

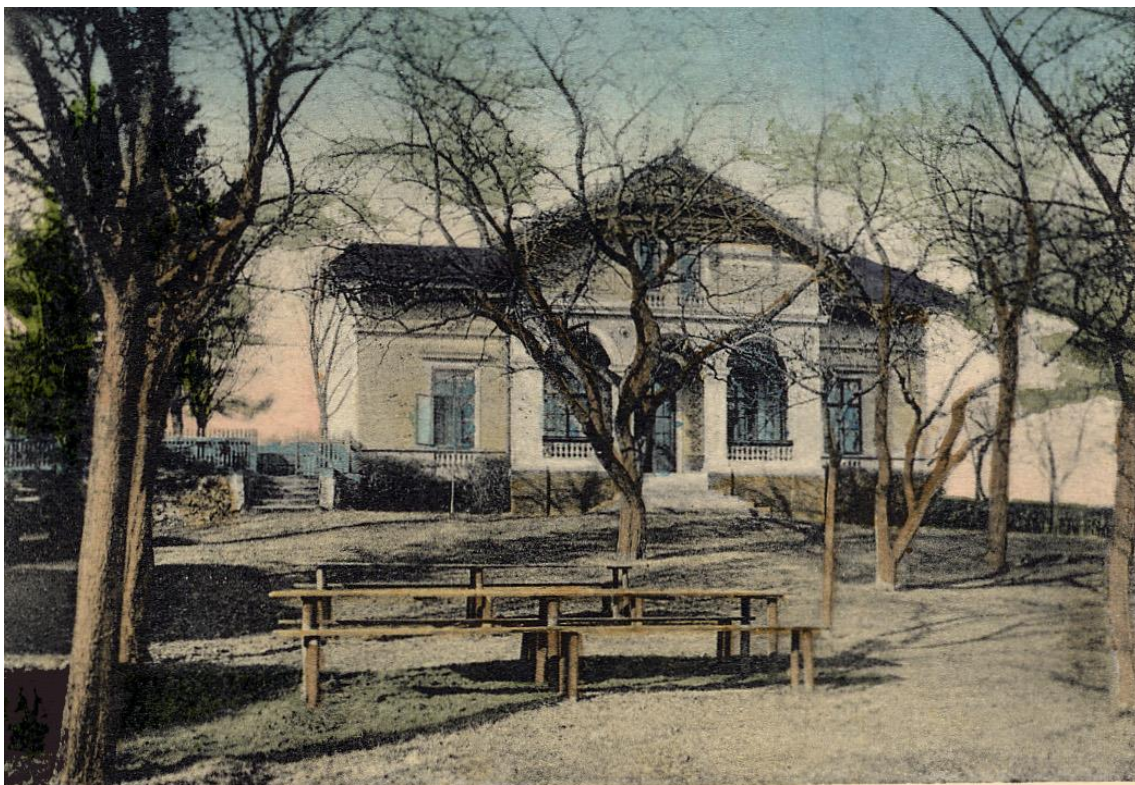
Obrazová příloha

1. Pohlednice zachycující restaurant Villa Heinzel a restaurant Grünspan, nedatováno.

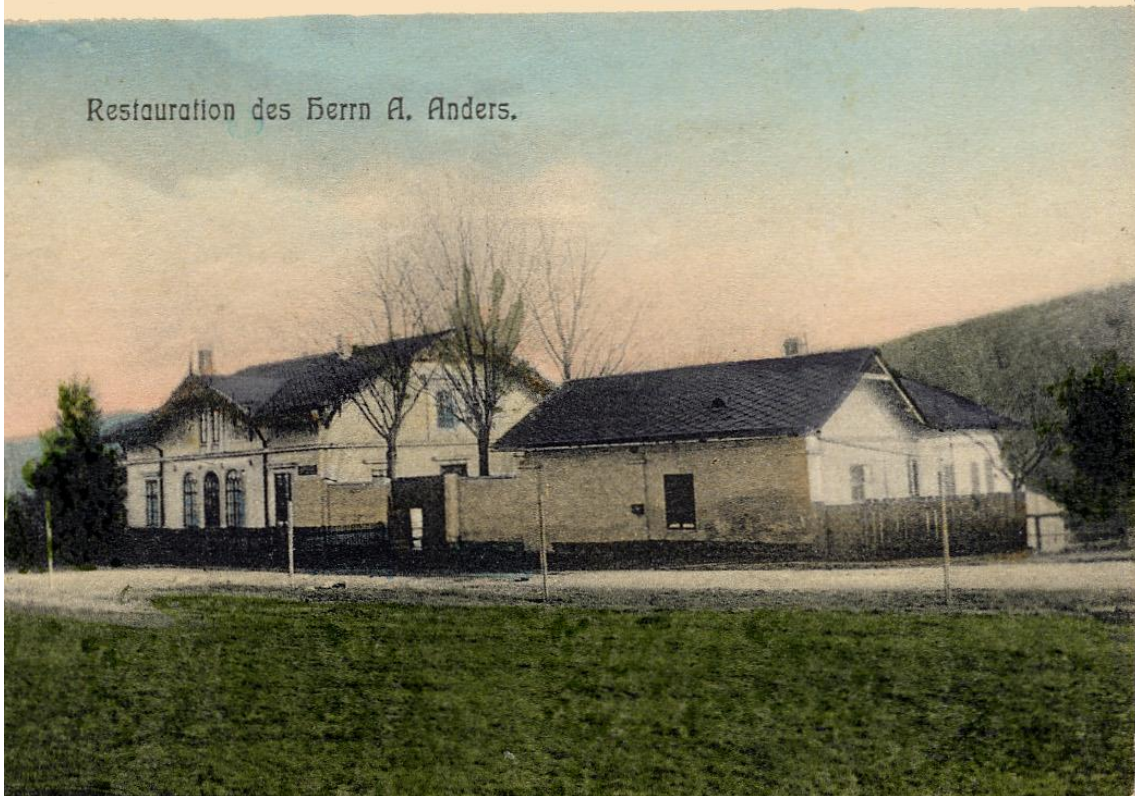

2. Ježník, Restaurant Anders, bývalá vila Karla Heinzela, 1914, boční pohled.

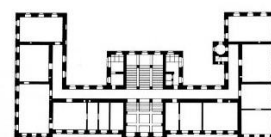

Gruß aus Mösnig Restaurationsgarten

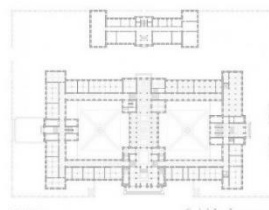
Restauration des Herrn A. Anders.

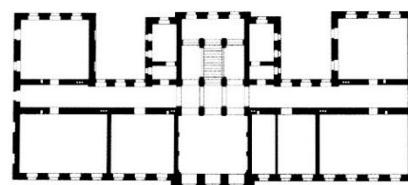
3. Pohlednice zachycující restaurant Anders, nedatováno.

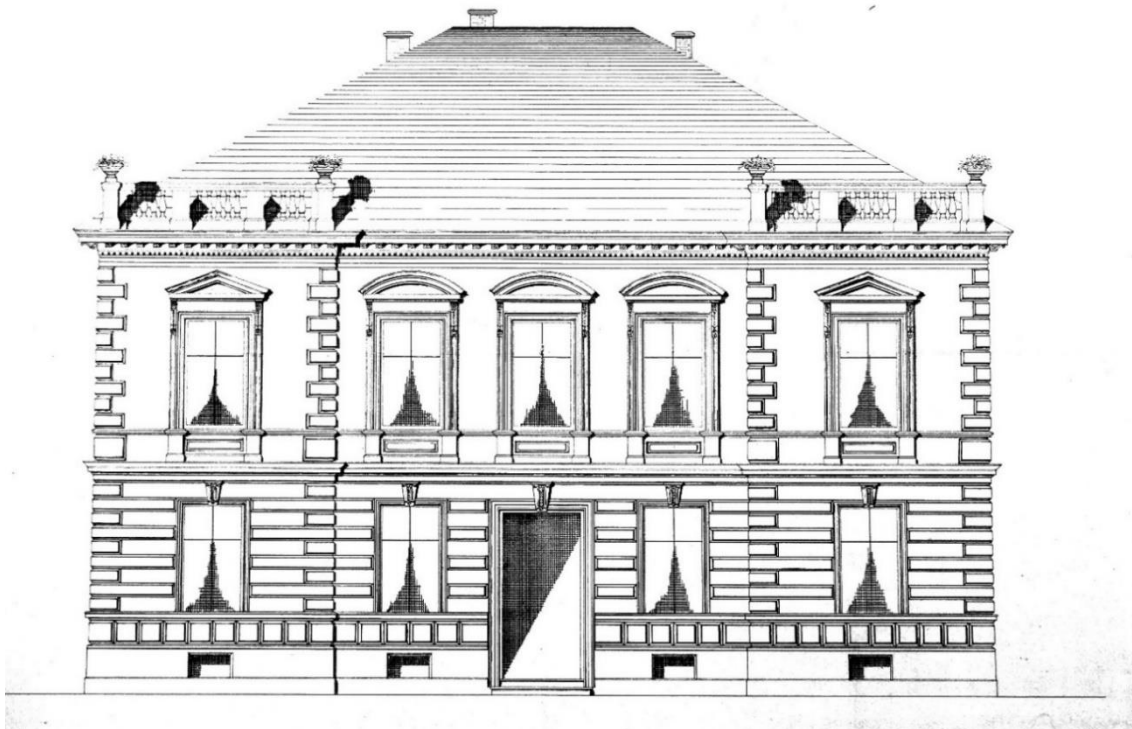
4. Josef Hartel, průčelí Ernst Latzel, Vyšší reálka, 1875–1877, hlavní průčelí a půdorys.

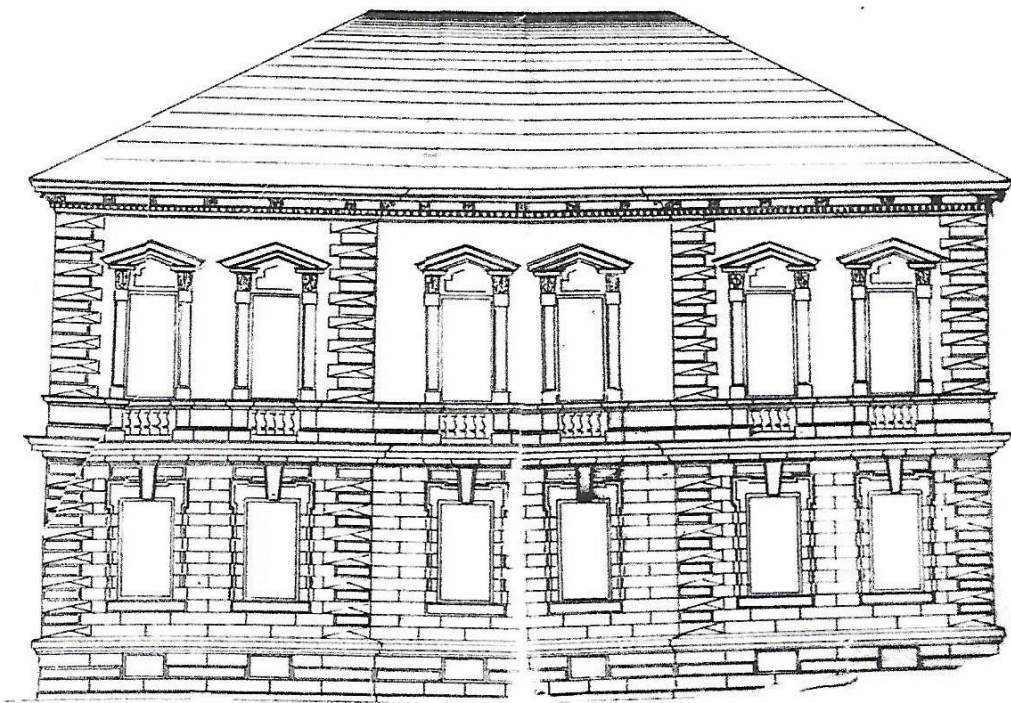
5. Gottfried Semper, polytechnika v Curychu, 1859, hlavní průčelí a půdorys.

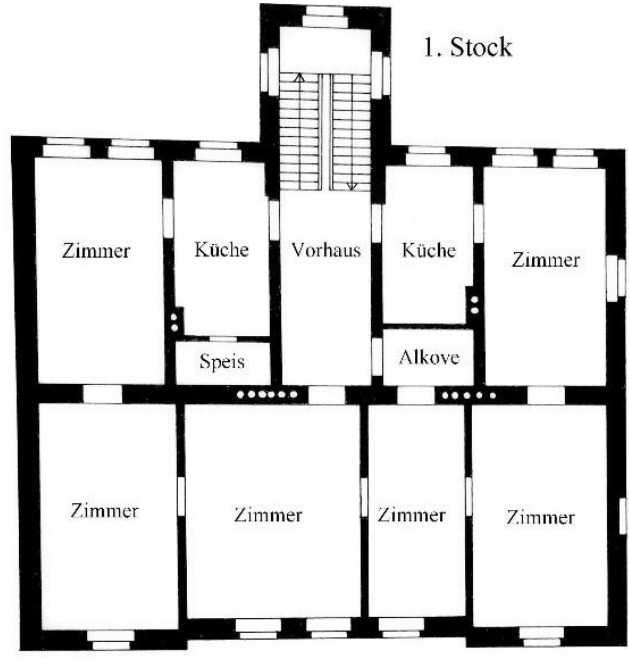
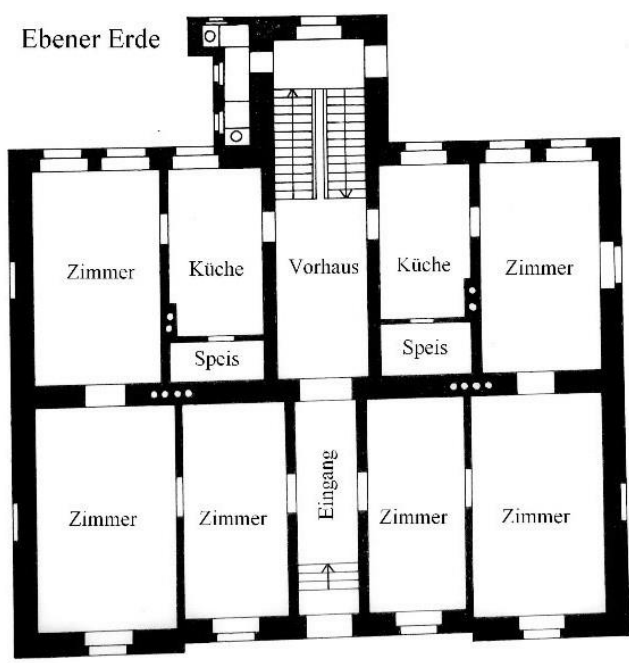
6. Josef Hartel, Dívčí obecná a měšťanská škola, 1877–1878, průčelí a půdorys.

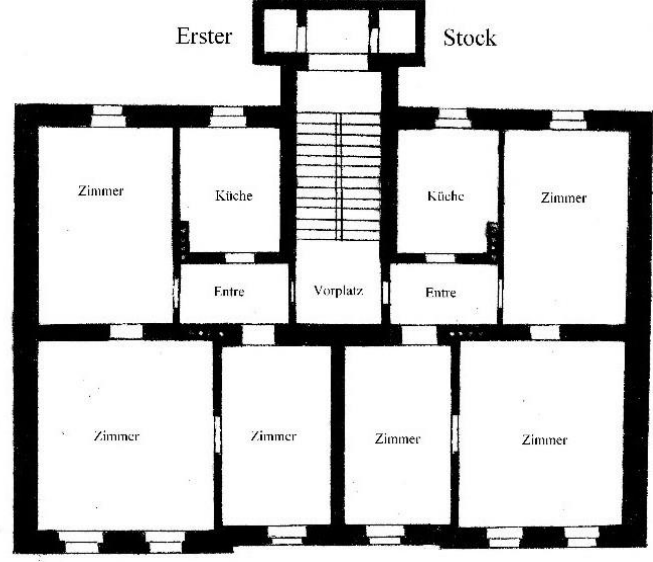
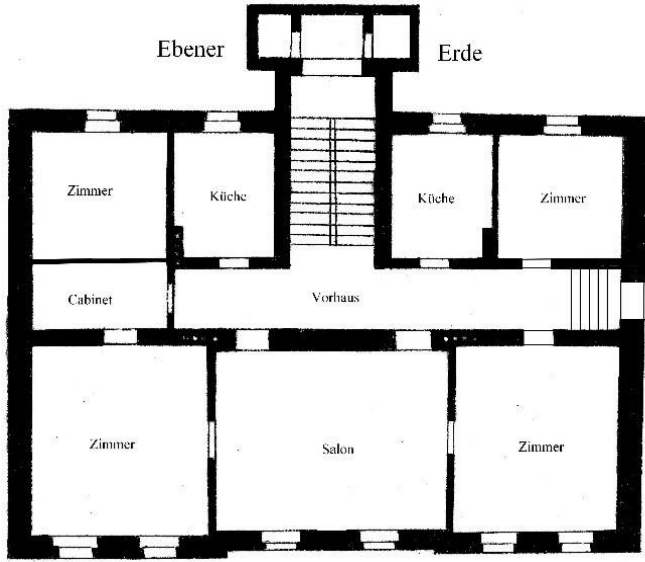
7. Eduard Frank, vila Josefa Larische, plánová dokumentace, 1881, návrh uličního průčelí.

8. Eduard Frank, vila Karla Sperlicha, plánová dokumentace, 1886, návrh uličního průčelí.

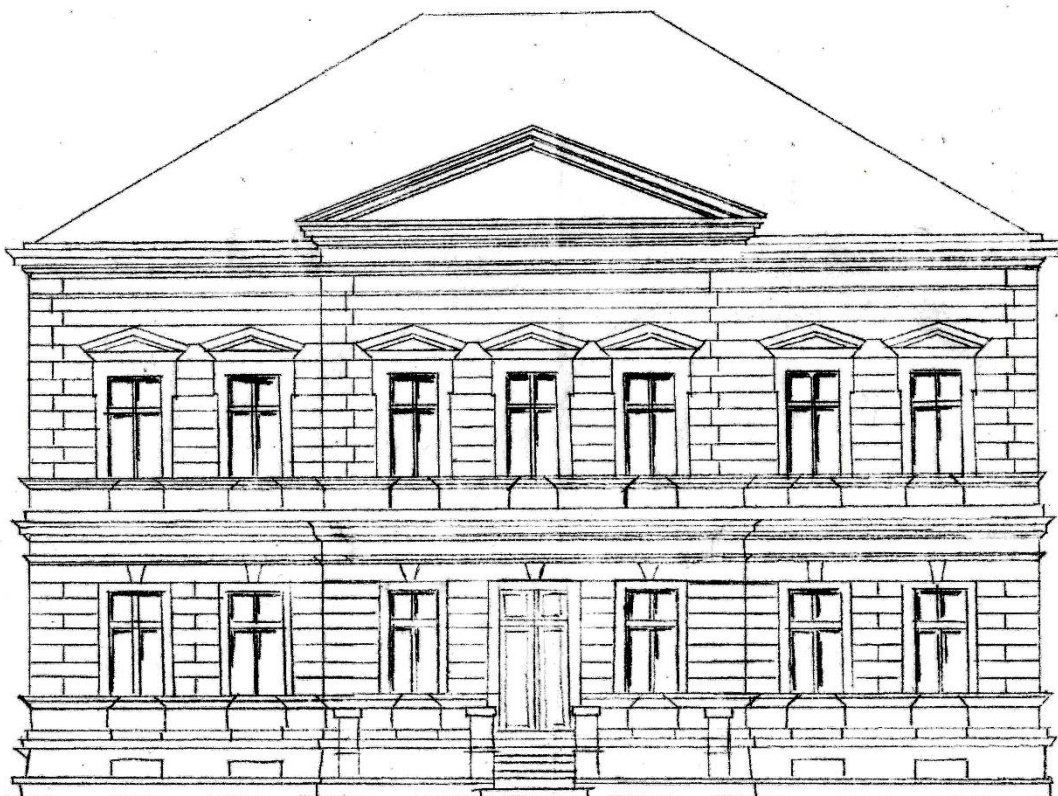
9. Eduard Frank, vila Josefa Larische, plánová dokumentace, 1881, půdorys přízemí a prvního patra.

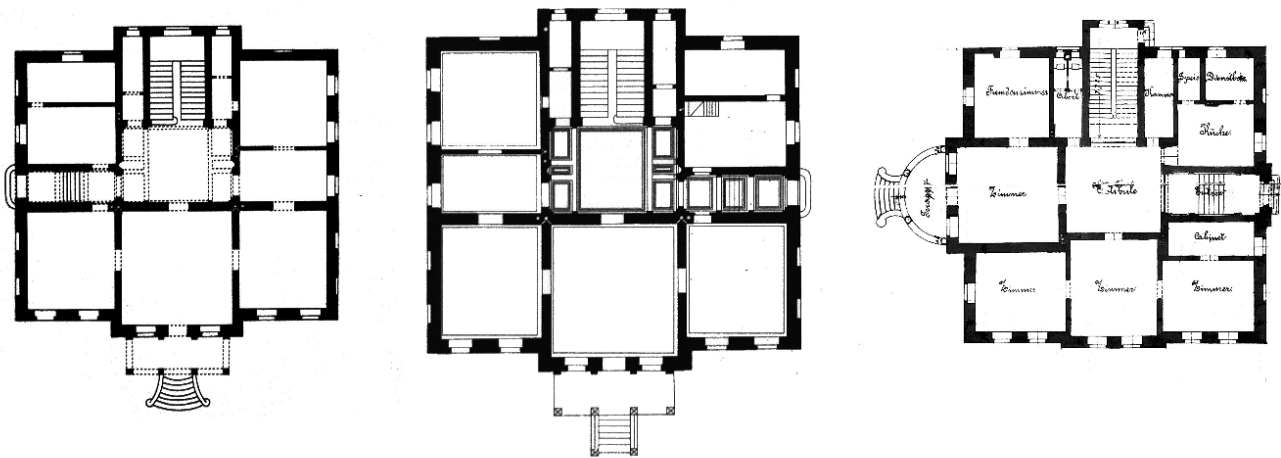
10. Eduard Frank, vila Karla Sperlicha, plánová dokumentace, 1886, půdorys přízemí a prvního patra.

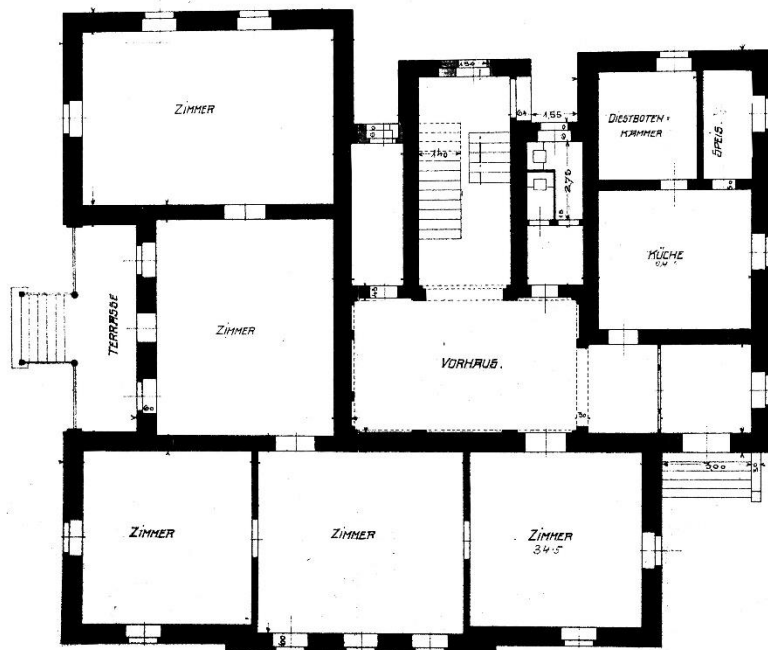
11. Ernst Latzel, vila Heinricha Steuera st., 1883, současný stav uličního průčelí.

12. Ernst Latzel, totožné vily bratří Larischů, 1884–1885, uliční průčelí.

13. Ernst Latzel, vlevo vila A. Larische ml., uprostřed vila K. Larische, vpravo vila J. Steuera, 1884–1887, půdorysy přízemí.

14. Ernst Latzel, vila Josefa Steuera, plánová dokumentace, 1887, půdorys přízemí.

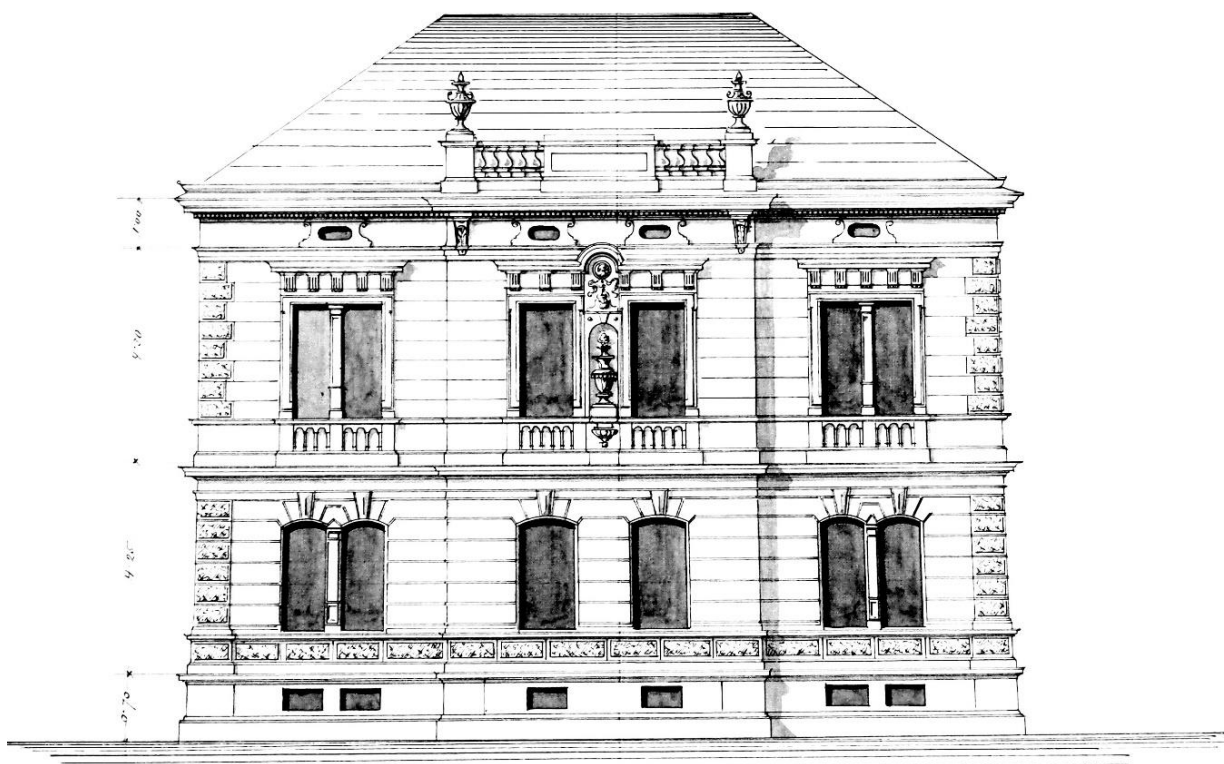
15. Hans Miksch a Julian Niedzielski, vila Rudolfa Larische, 1888, průčelní fasáda.

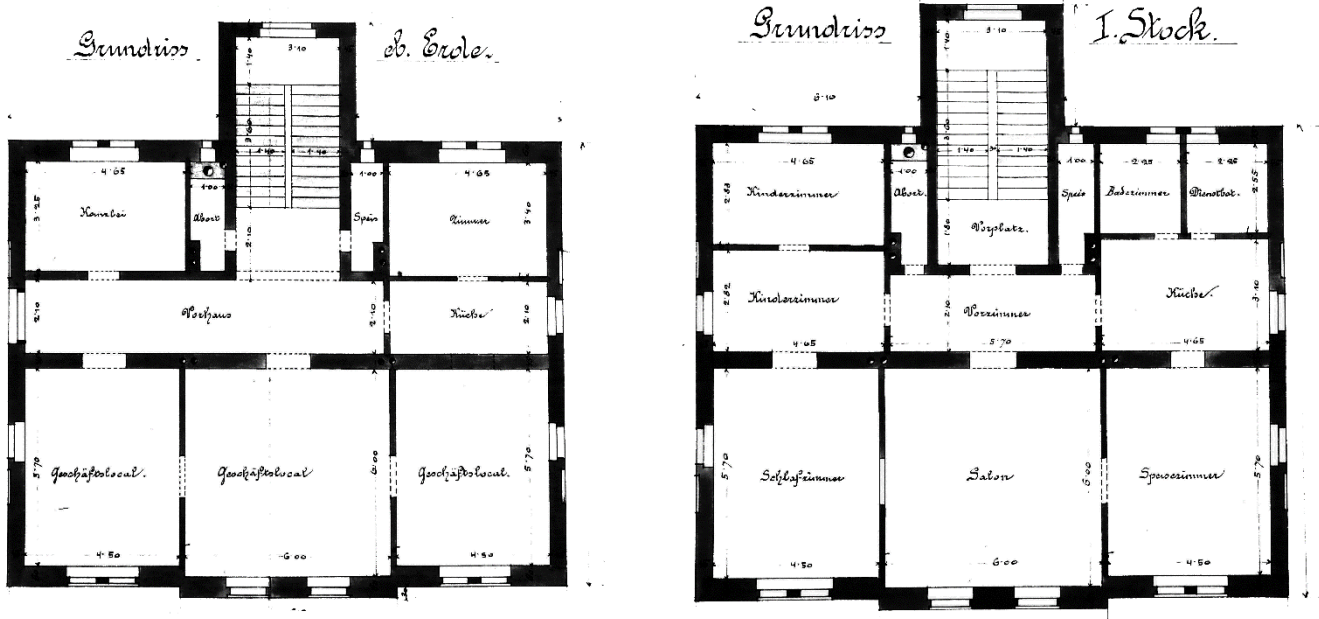
16. Hans Miksch a Julian Niedzielski, vila Rudolfa Larische, 1888, východní fasáda.

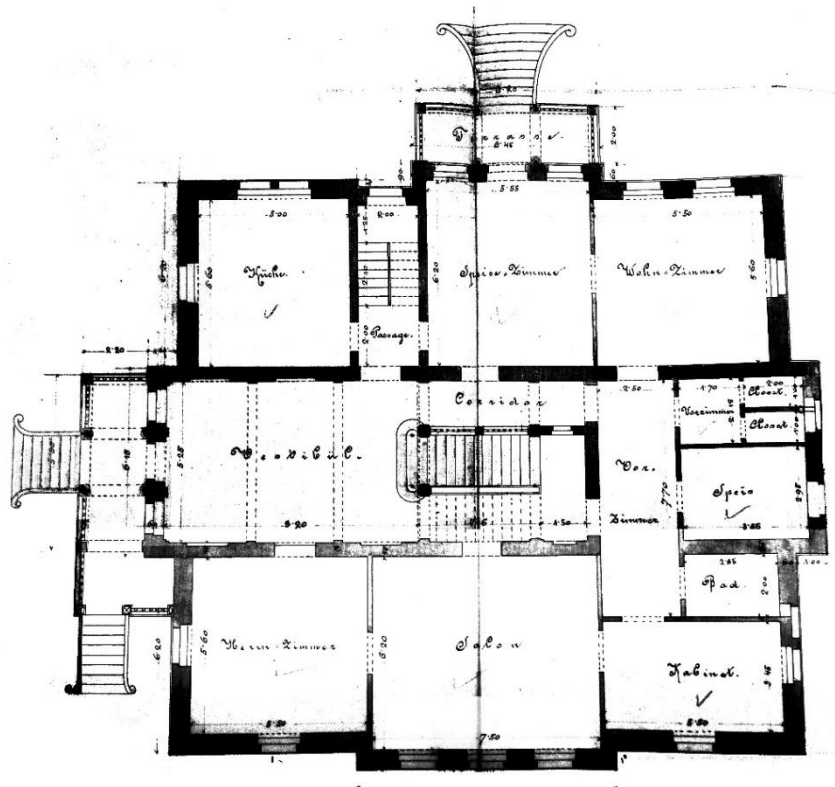
17. Ernst Latzel, vila W. Koppitze, 1889, průčelní fasáda.

18. Josef Hartel, vila Viktora Riedla, plánová dokumentace, 1890, návrh průčelní fasády.

19. Josef Hartel, vila Viktora Riedla, plánová dokumentace, 1890, půdorys přízemí a prvního patra.

20. Josef Hartel, vila Gustava Kandlera, plánová dokumentace, 1892, půdorys přízemí.

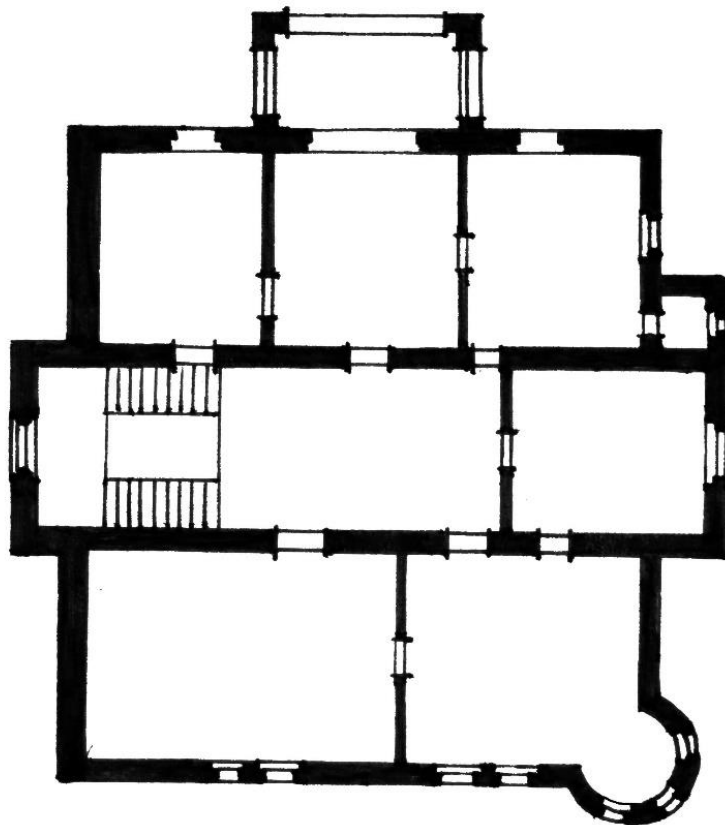
21. Josef Hartel, vila Gustava Kandlera, 1892, průčelní fasáda.

22. Josef Hartel, vila Gustava Kandlera, 1892, centrální schodiště osvětlené světlíkem.

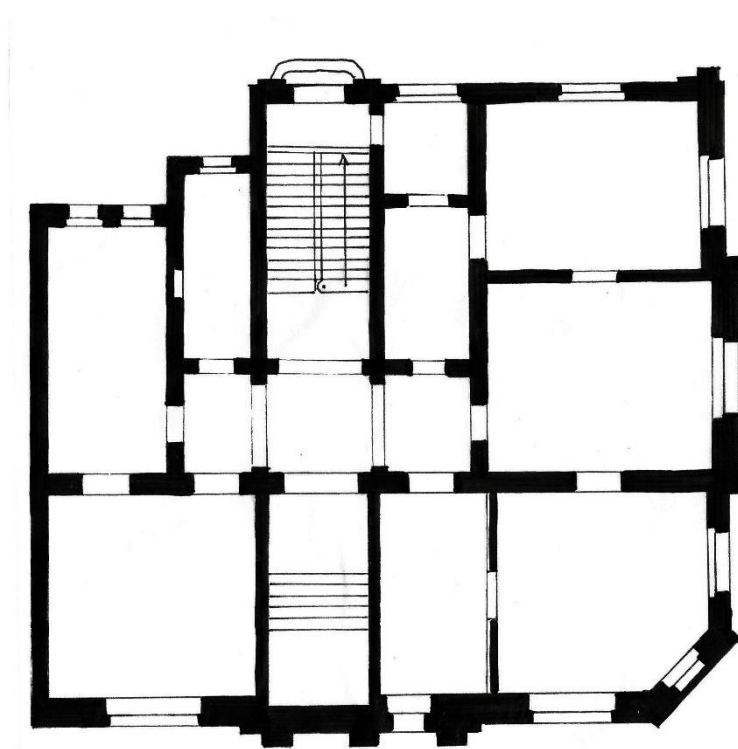
23. Ernst Latzel, vily pro Johanna Chlupačka, 1891, návrh uličního průčelí.

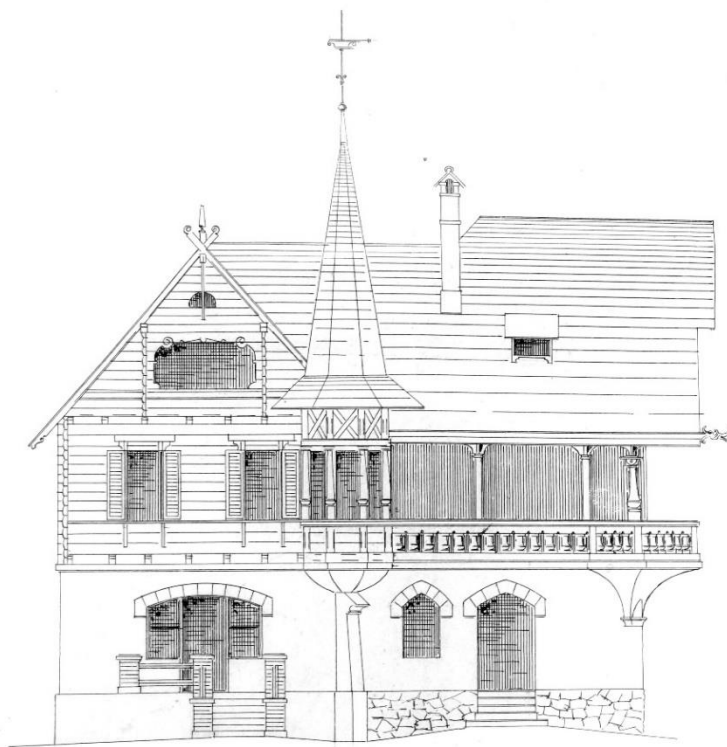
24. Ernst Latzel, vily pro Johanna Chlupačka, 1891, půdorys přízemí.

25. Eduard Frank, vila Floriana Schmidta st., 1895, uliční průčelí.

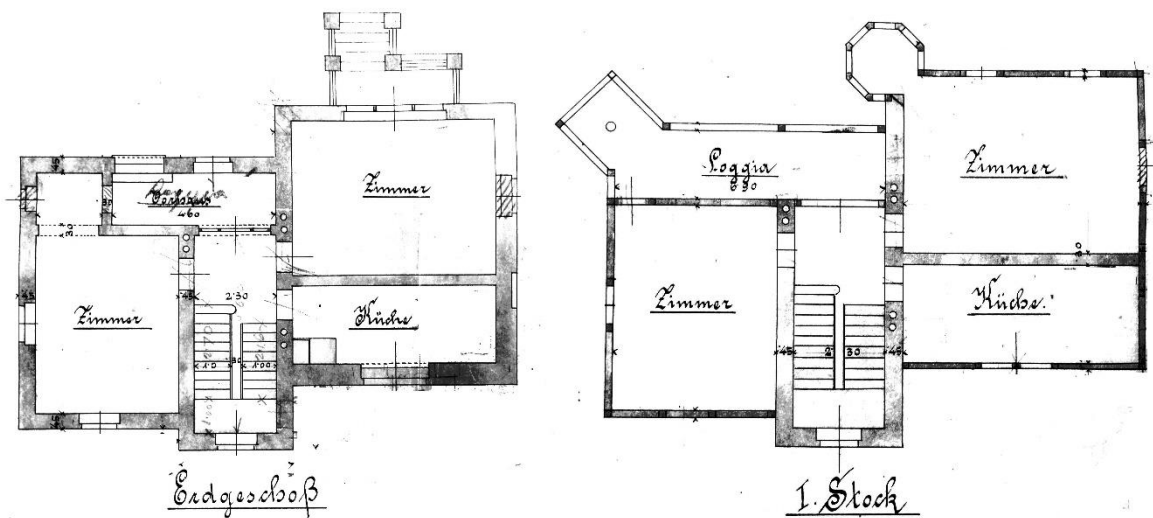

26. Eduard Frank, vila Floriana Schmidta st., plánová dokumentace, 1895, půdorys přízemí.

Ansicht

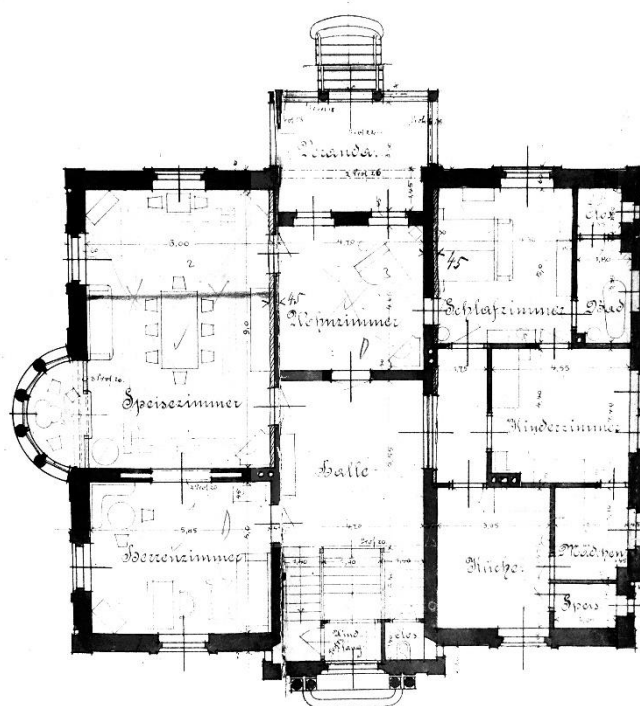
27. Ernst Latzel, vlastní nájemní vila na Ježníku, plánová dokumentace, 1897, návrh jižní fasády.

28. Ernst Latzel, vlastní nájemní vila na Ježníku, plánová dokumentace, 1897, půdorys přízemí a prvního patra.

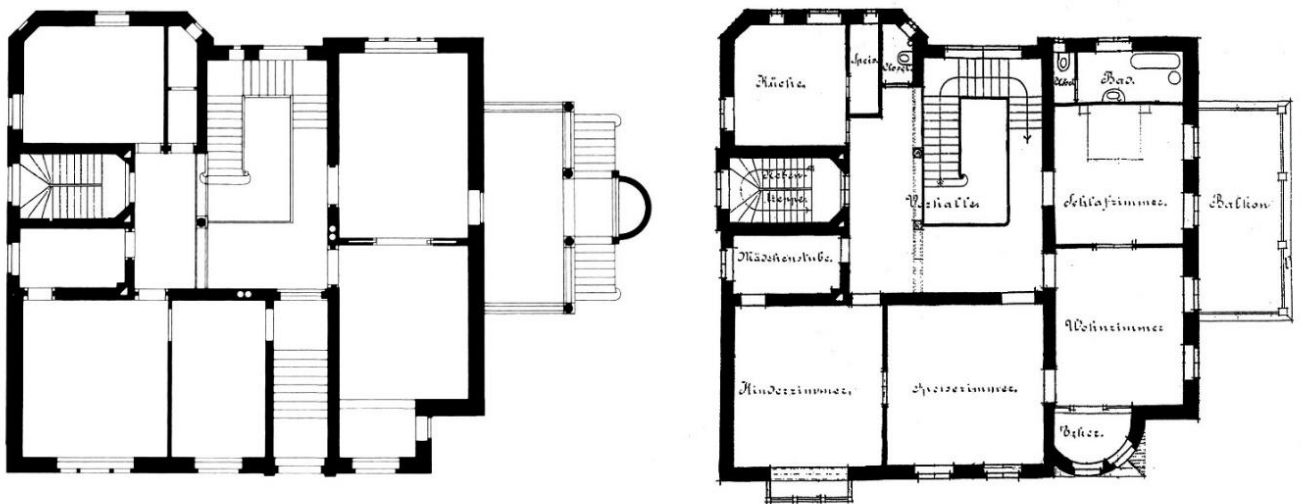
29. Krnov, část ulice Göbelgasse, po roce 1900, pohled od jihozápadu, v popředí vila Lea Westreicha, v pozadí správní budova továrny na likéry Siegfried Gessler.

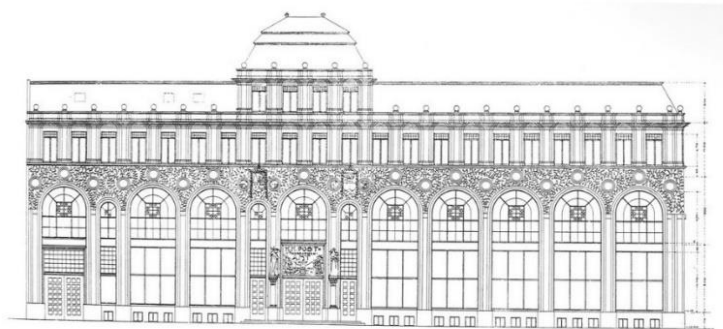
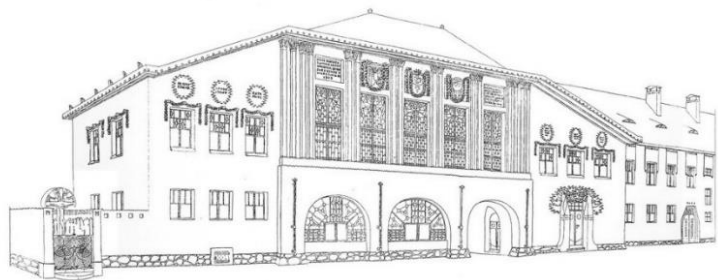
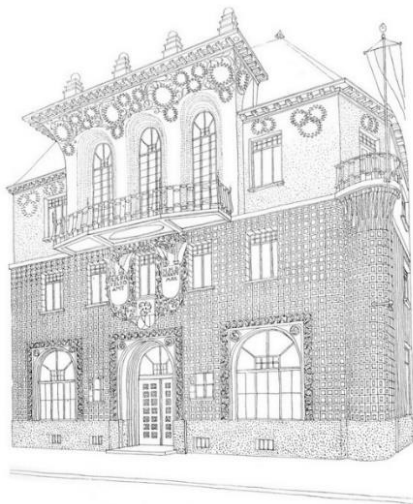
30. Wenzel Bürger, vila Lea Westreicha, 1899, půdorys přízemí.

31. Krnov, část ulice Rudolfstrasse, po roce 1903, pohled od východu, uprostřed vila dr. Wilhelma Schnürcha.

32. Wenzel Bürger, vila dr. Wilhelma Schnürcha, 1903, vlevo půdorys přízemí, vpravo půdorys prvního patra

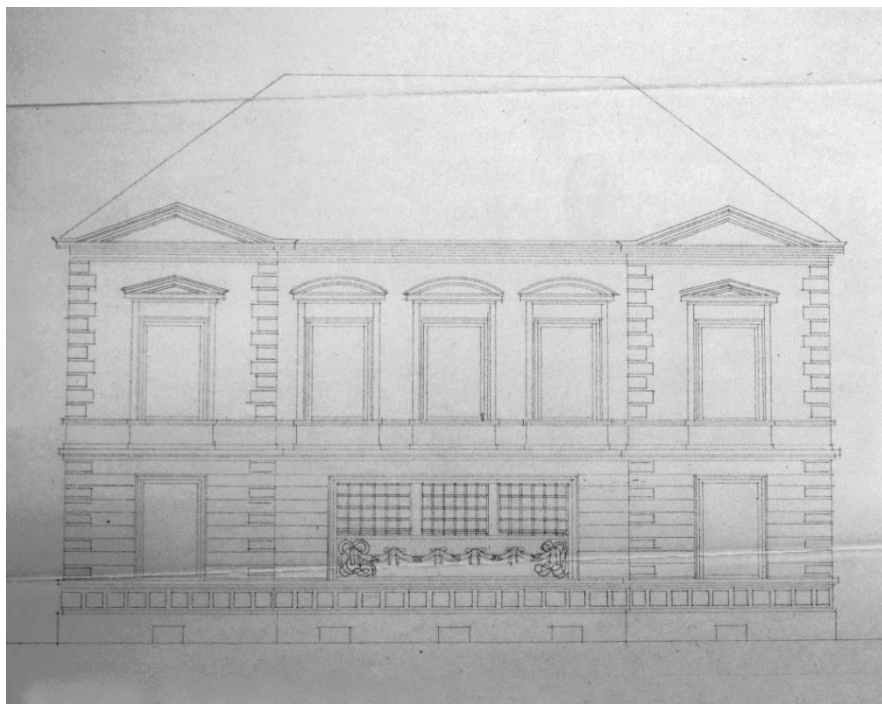
33. Vlevo nahoře: Leopold Bauer, krnovská radnice, nerealizovaný návrh z roku 1900.

Vlevo dole: idem, krnovská úřední budova, nerealizovaný návrh z roku 1905.

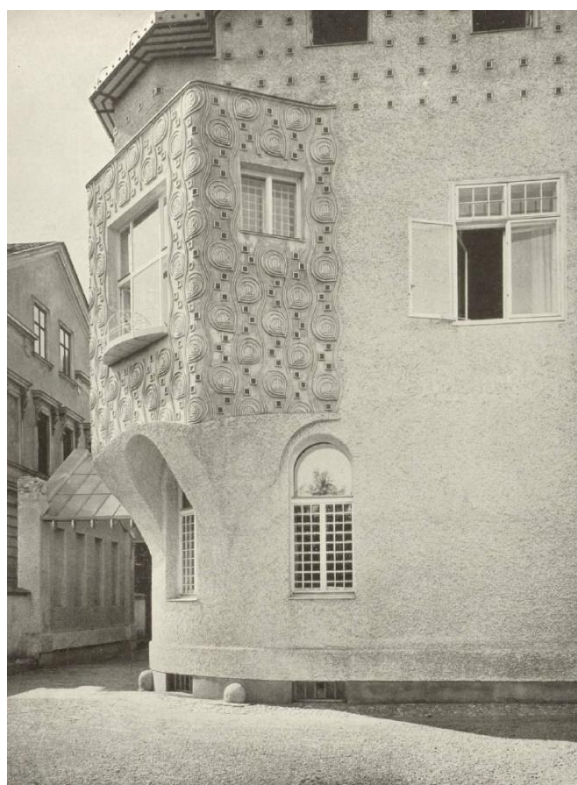
Vpravo nahoře: idem, pohřební kaple Eduarda Franka, nerealizovaný návrh z roku 1900.

Vpravo uprostřed: idem, krnovský střelecký dům, nerealizovaný návrh z roku 1904.

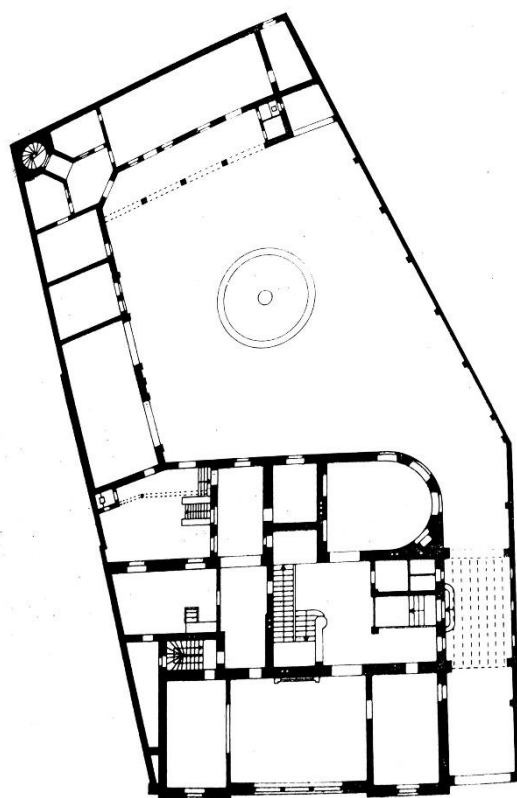
Vpravo dole: idem, krnovská pošta, nerealizovaný návrh z let 1905–1906.

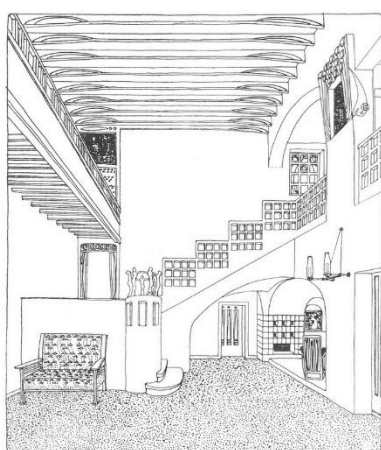
34. Leopold Bauer, vila Franze Kurze, plánová dokumentace, 1902, návrh uličního průčelí.

35. Leopold Bauer, vila Franze Kurze, 1903, pohled na dvorní průčelí.

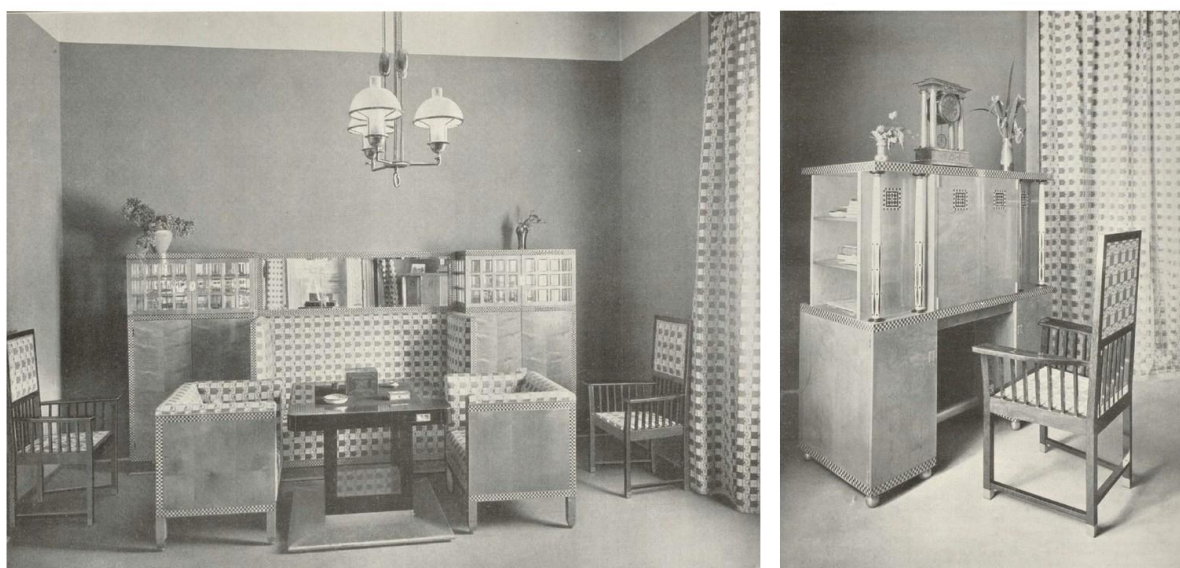
36. Leopold Bauer, vila Franze Kurze, 1902, půdorys přízemí, rekonstrukce Pavel Zatloukal.

37. Vlevo: Leopold Bauer, vila Franze Kurze, návrh obytné haly z roku 1902.
 Uprostřed a vpravo: Leopold Bauer, vila Franze Kurze, 1903 obytná hala.

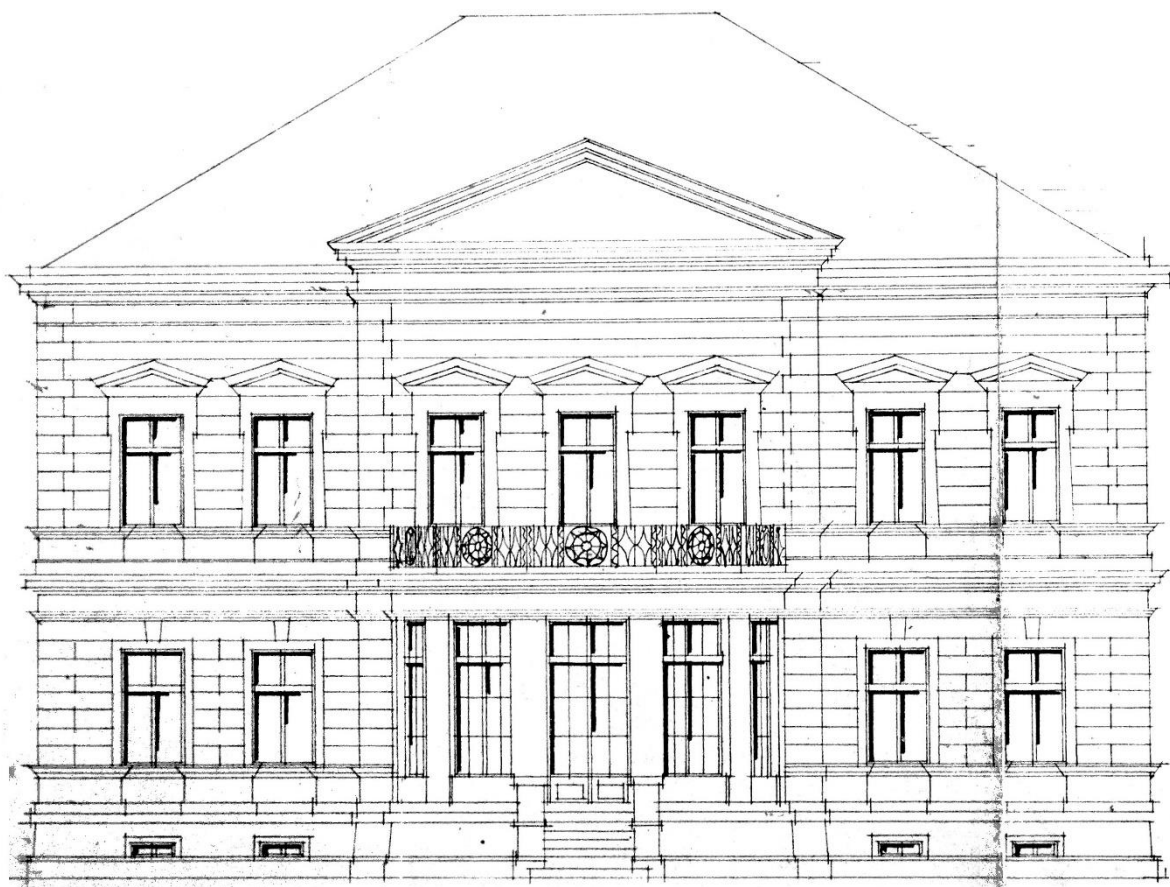
38. Leopold Bauer, vila Franze Kurze, 1903, zleva salón, jídelna a kuchyň.

39. Leopold Bauer, vila Rudolfa Larische, 1902, zařízení pánského pokoje.

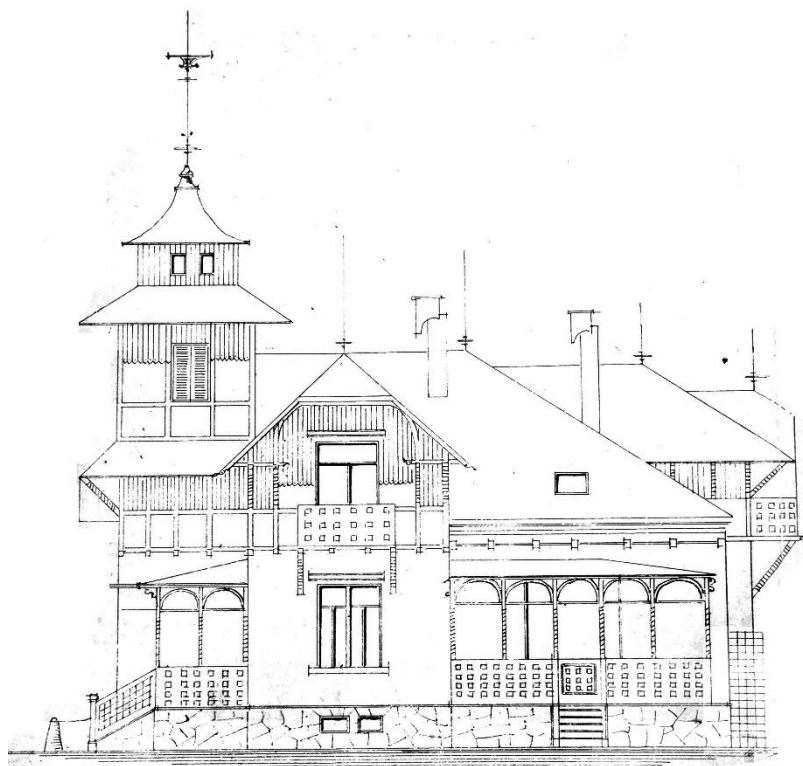
40. Leopold Bauer, vila Gustava Kandlera, 1907, zleva kuřácký pokoj a ložnice.

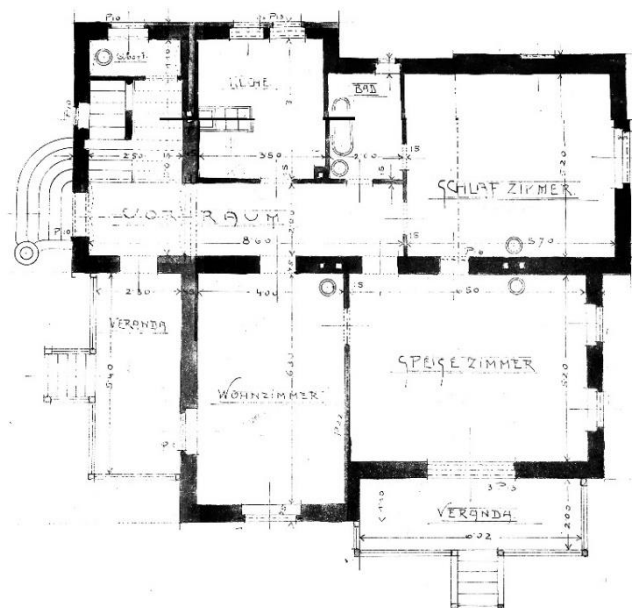
41. Leopold Bauer, vila Hermanna Larische, 1911–1913, plánová dokumentace, návrh uličního a bočního průčelí.

42. Leopold Bauer, vila Hermanna Larische, 1913, obytná hala.

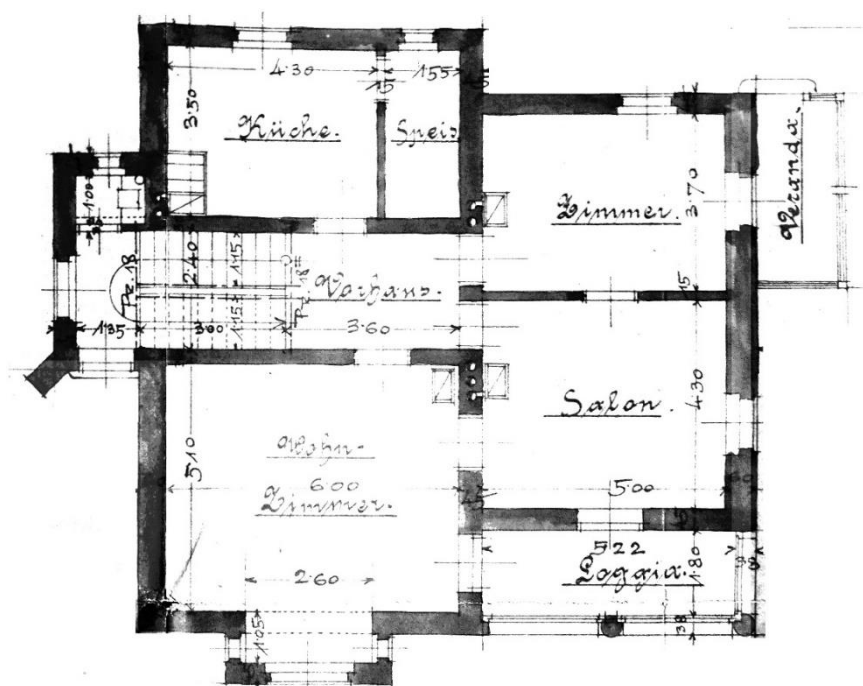
43. Josef Nebelhosteny, letní vila Floriana Schmidta st. na Ježníku, 1904, plánová dokumentace, návrh jižního průčelí.

44. Josef Nebehosteny, letní vila Floriana Schmidta st. na Ježníku, 1904, plánová dokumentace, půdorys přízemí.

45. Eduard Frank, letní vila Heinricha Kudliča na Ježníku, 1904, plánová dokumentace, návrh jižního průčelí.

46. Eduard Frank, letní vila Heinricha Kudliča na Ježníku, 1904, plánová dokumentace, půdorys přízemí.

47. Ježník, letní vila Josefa Kudliča na Ježníku, kolem 1904, pohled od jihozápadu.

48. Vlevo: Josef Hartel (?), letní vila Horny na Ježníku, kolem 1904, západní průčelí.

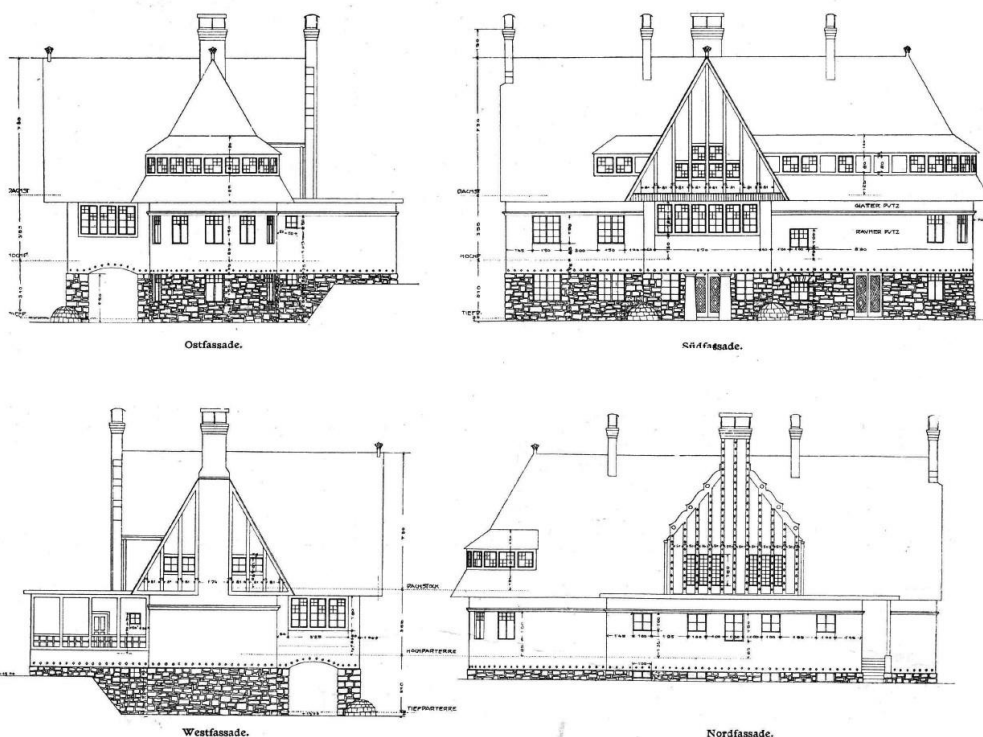
Vpravo: Josef Hartel, vila Viktora Riedla, 1890, západní průčelí – současný stav.

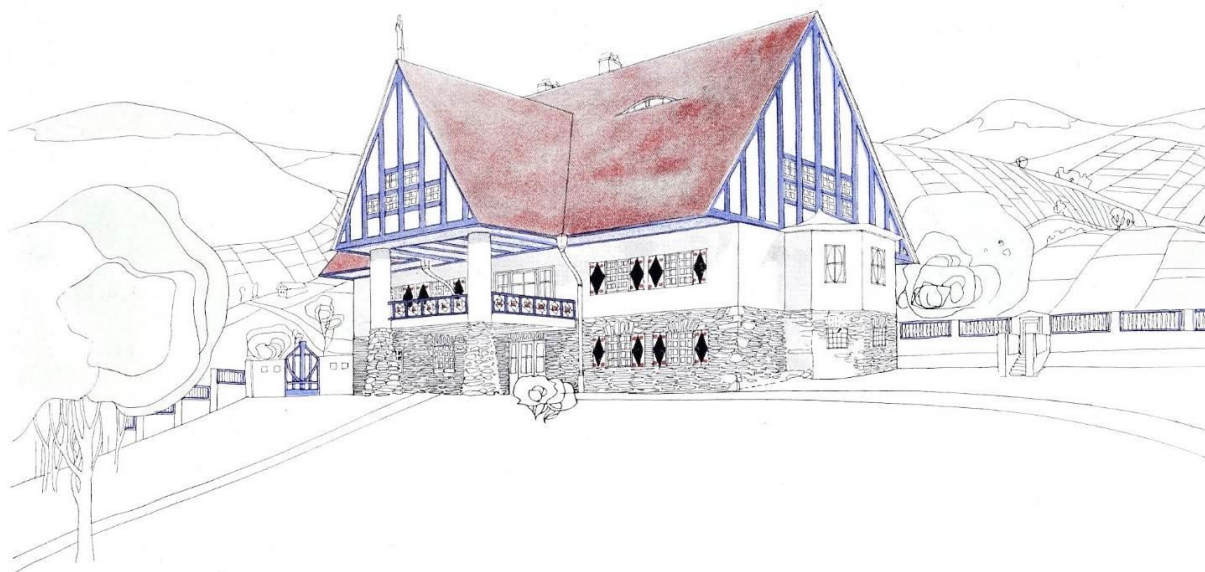
49. Eduard Frank (?), letní vila Kepert na Ježníku, kolem 1904, pohled od jihovýchodu.

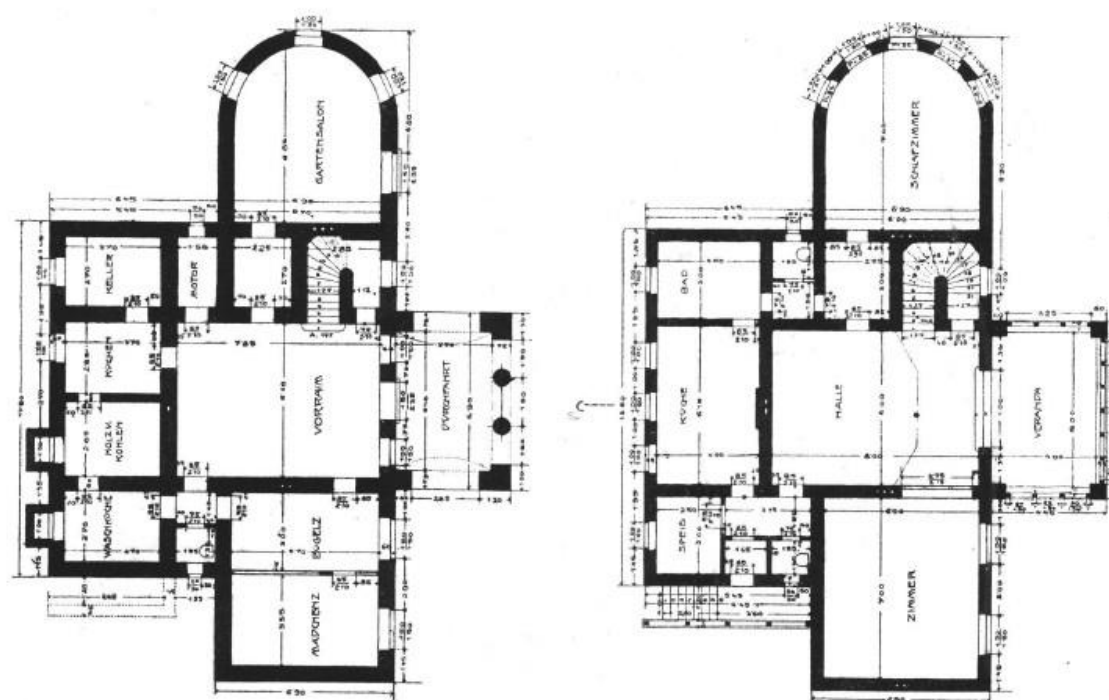
50. Eduard Frank (?), letní vila dr. Kreise na Ježníku, kolem 1904, pohled od jihovýchodu.

51. Bauer, letní vila Rudolfa Larische na Ježníku, nerealizovaná první verze projektu asi z roku 1904.

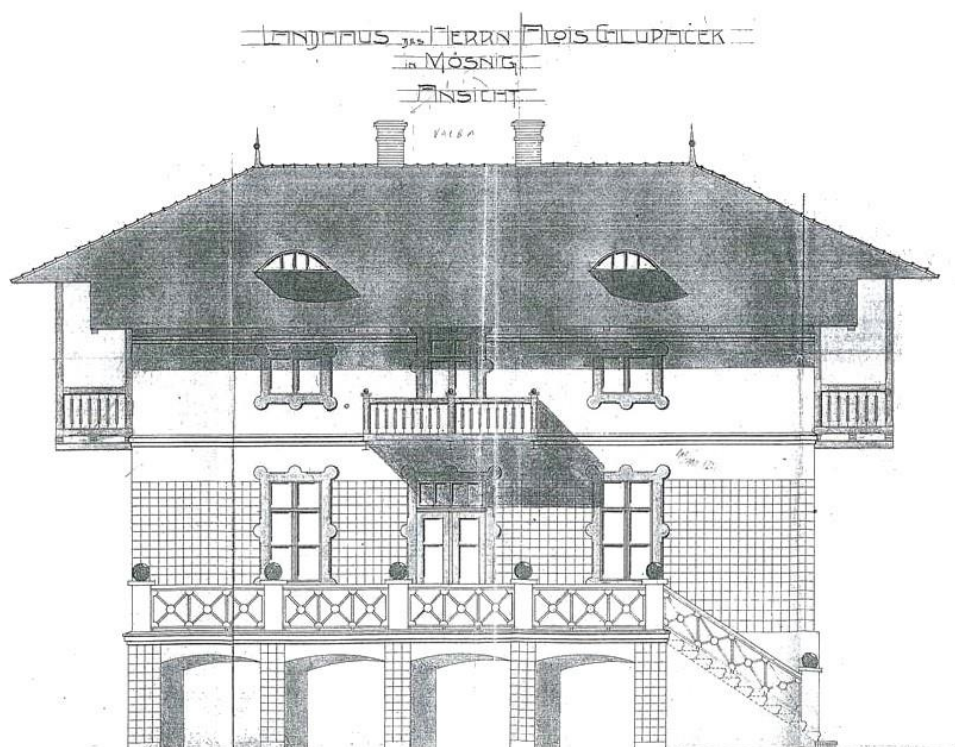
52. Leopold Bauer, letní vila Rudolfa Larische na Ježníku, nerealizovaná druhá verze projektu asi z roku 1904.

53. Leopold Bauer, letní vila Rudolfa Larische na Ježníku, nerealizovaná první verze projektu asi z roku 1904, půdorysy přízemí a prvního patra.

54. Ježník, pohled od jihovýchodu, před rokem 1914, na fotografii Gasthaus zum Jägerhorn.

55. Eduard Frank (?), letní vila Aloise Chlupačka na Ježníku, kolem 1914, plánová dokumentace, návrh na přestavbu jižního průčelí.

LANDHAUS DES HERRN FLOIS CHLUPAČEK
IN MÖSNIČ
ANSICHT

fa Eduard Frank (?), po roce 1914

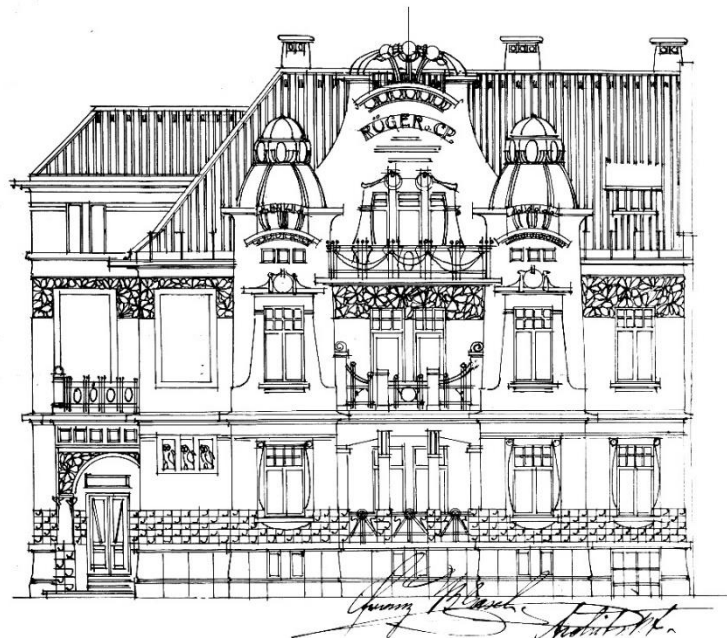
PLAN
ZUR HERSTELLUNG EINES BAKERS AM HAUSE LEOSCHÜTZER-STRASSE N:O
FÜR WOLGEB. HERRN JOSEF LAŠKE TUCHFABRIKANT JÄGERNDORF.
ANSICHT

fa Eduard Frank, 1917

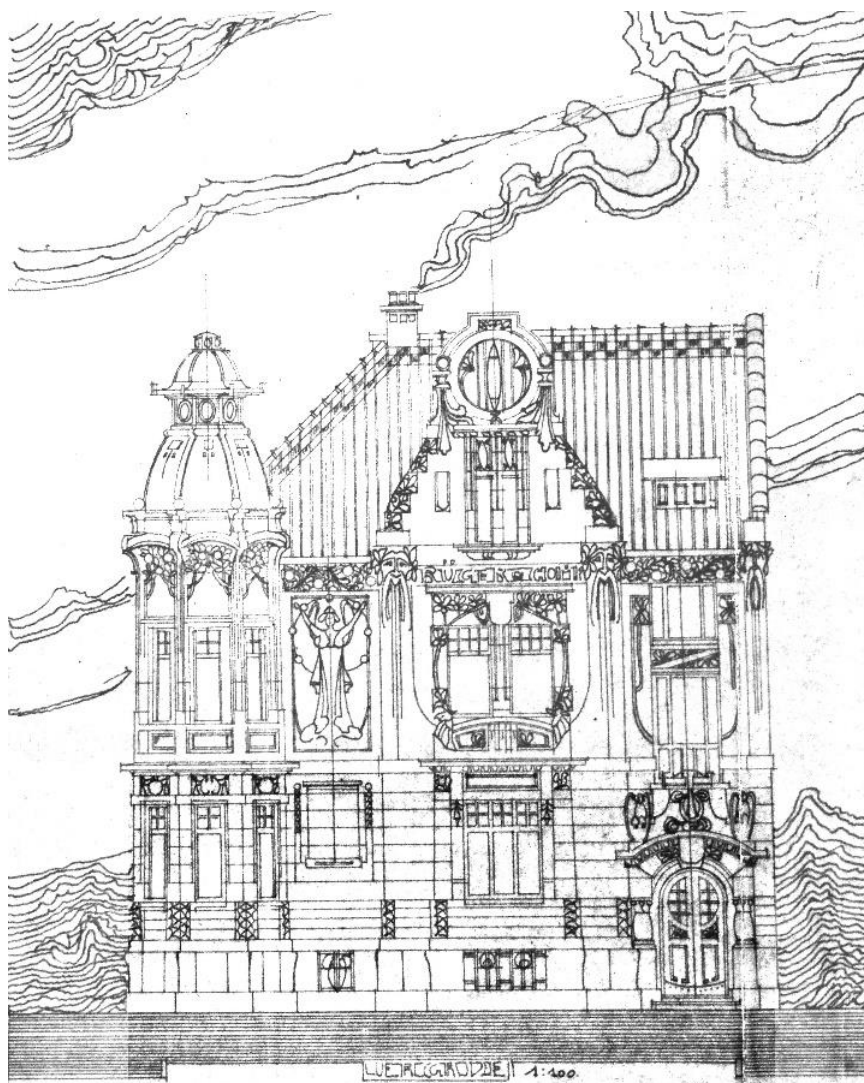
PLAN
ZUR ERBAUUNG EINES NEUEN KAMINES IM WOHNHAUSE
HOHE-SEITE N:O FÜR WOLGEB. HERRN JOSEF KALIER
BACKERMEISTER IN JÄGERNDORF.

fa Eduard Frank, 1919

56. Porovnání písma, nahoře nadpis z plánové dokumentace letní vily A. Chlupačka, uprostřed a dole nadpisy plánových dokumentací vzniklých ve firmě Eduarda Franka.

57. Franz Blasch, fa Alois Geldner, vila firmy Rüger & Comp, 1906–1907, plánová dokumentace, nerealizovaná první verze projektu.

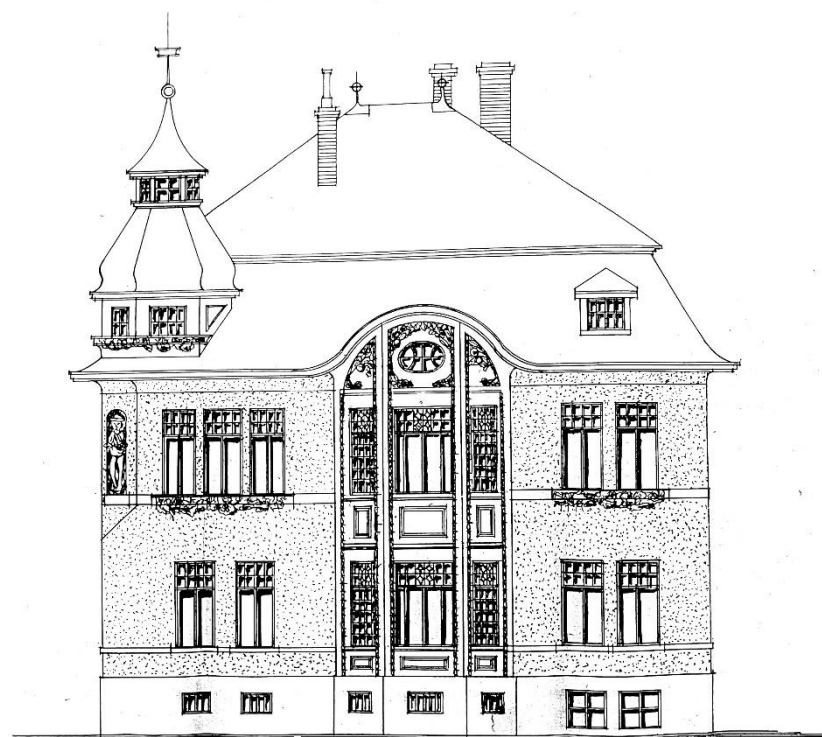
58. Rudolf Heiner, fa Eduard Frank, vila firmy Rüger & Comp, 1906–1907, plánová dokumentace, návrh uličního průčelí.

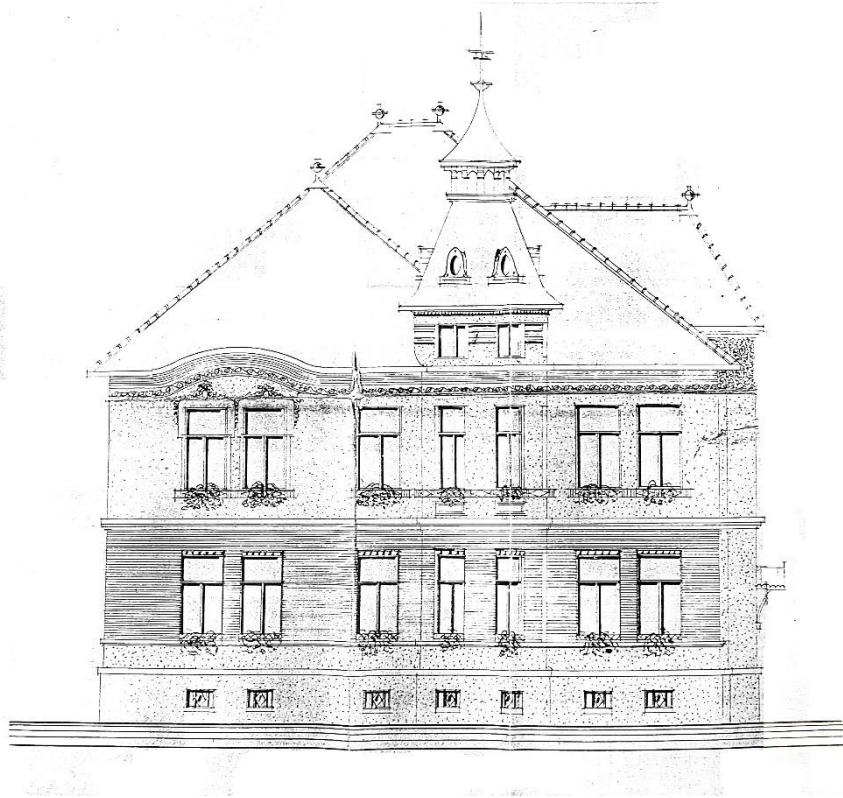
59. Rudolf Heiner, fa Eduard Frank, vila firmy Rüger & Comp, 1906–1907, detaily výzdoby.

60. Fa Josef Hartel (?), vila Moritze Pflügera, 1912–1913, uliční průčelí.

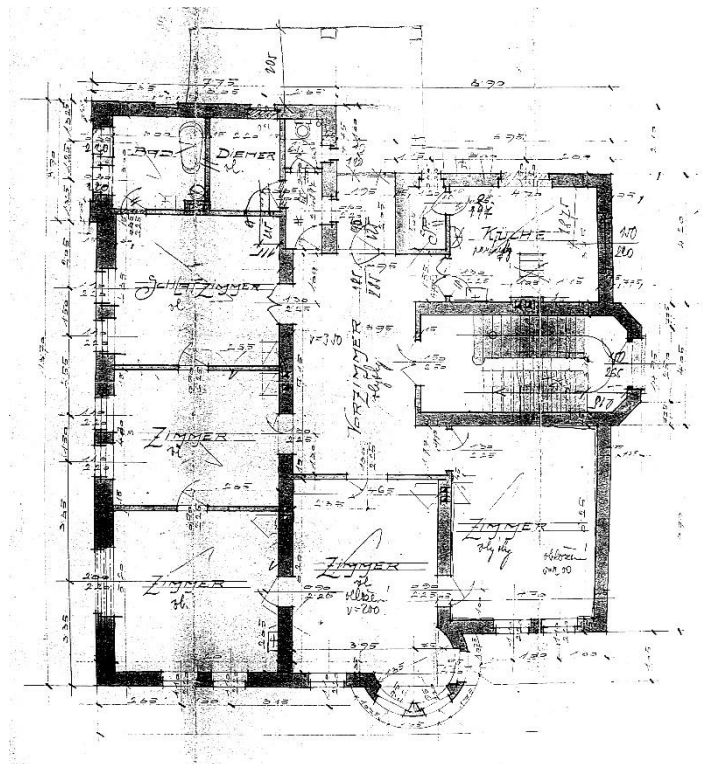
61. Fa Josef Hartel, vila Eugena Lindnera, 1912–1913, plánová dokumentace, nerealizovaná první verze projektu.

62. Fa Josef Hartel, vila Eugena Lindnera, 1912–1913, plánová dokumentace, návrh uliční fasády.

63. Fa Josef Hartel, vila Eugena Lindnera, 1912–1913, uliční průčelí se zvlněnou linií střešní římsy.

64. Fa Josef Hartel, vila Eugena Lindnera, 1912–1913, půdorys přízemí.

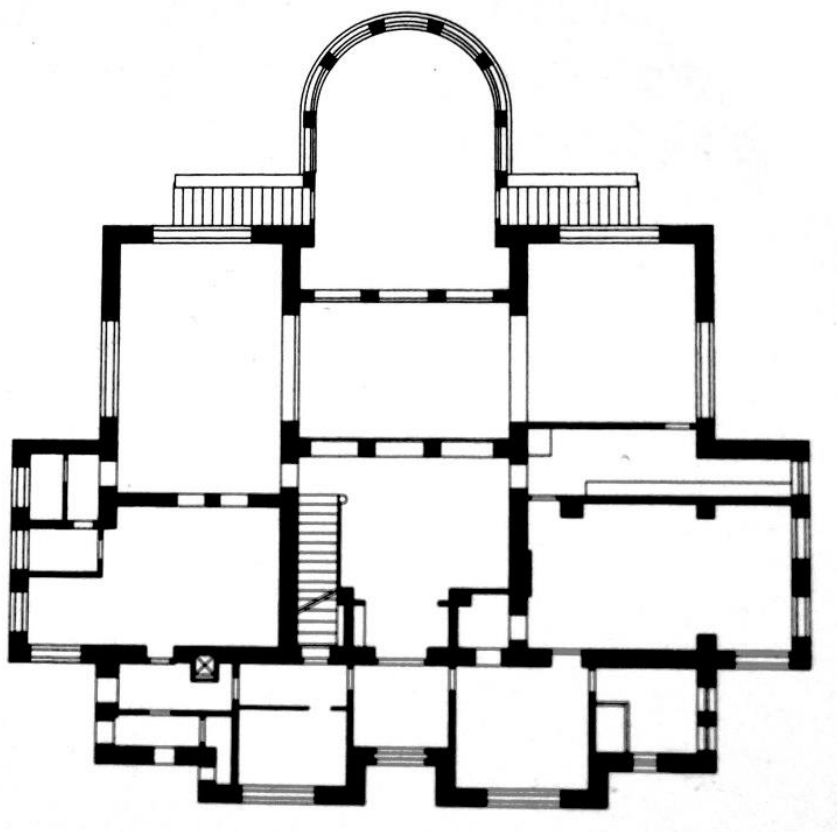
65. Rudolf Heiner, vlastní vila, 1913, uliční průčelí.

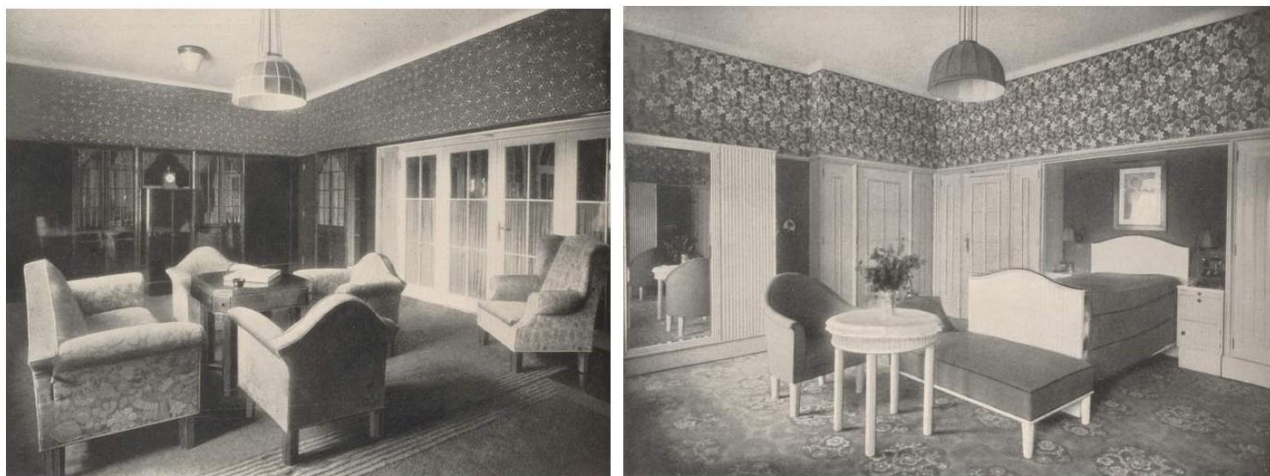
66. Otto Prutscher, Flemmichova vila, 1914–1917, uliční průčelí.

67. Otto Prutscher, Flemmichova vila, 1914–1917, hala v přízemí.

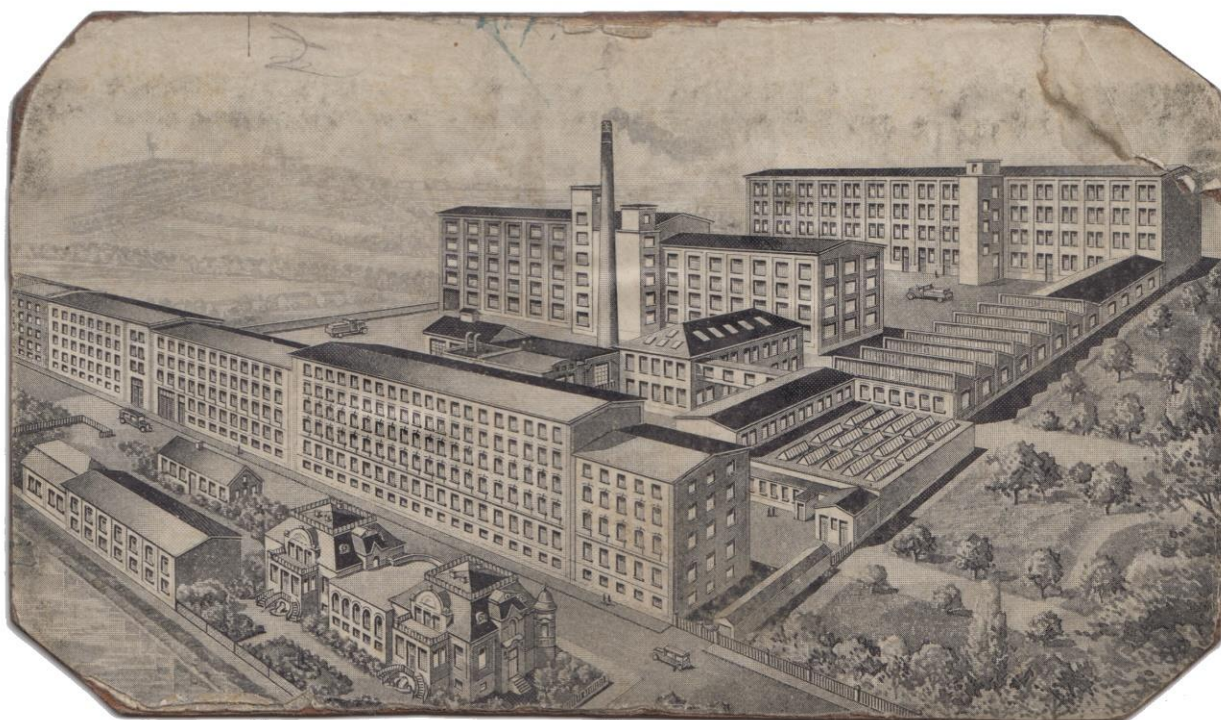
68. Otto Prutscher, Flemmichova vila, 1914–1917, půdorys přízemí.

69. Otto Prutscher, Flemmichova vila, 1914–1917, zleva pánský pokoj a ložnice paní domu.

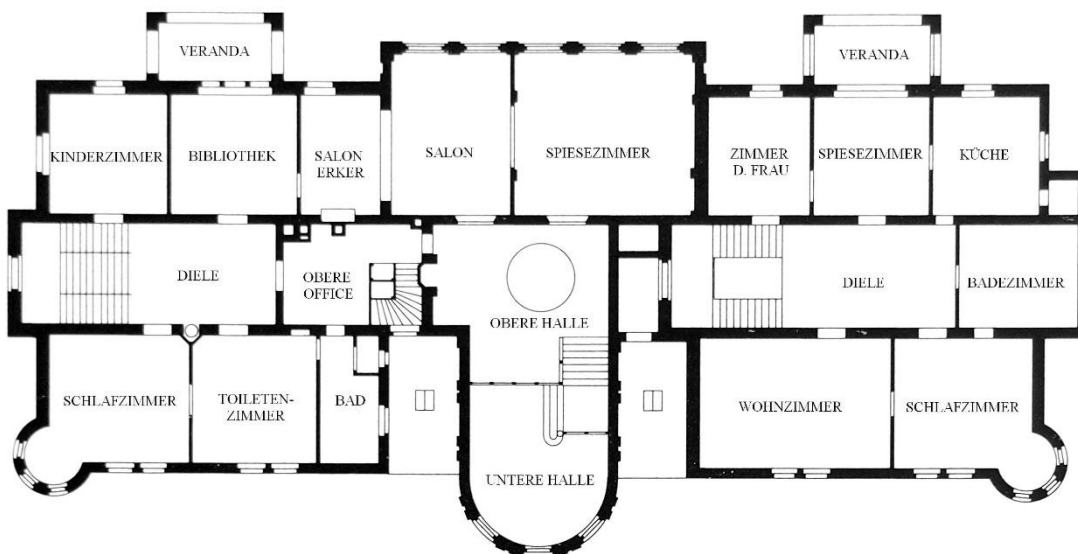

70. Otto Prutscher, Flemmichova vila, 1914–1917, zleva správní budova a skleník.

71. Veduta firmy Johann Chlupaček a syn, továrna na vlněné zboží, po roce 1925, grafika.

V popředí můžeme vidět dvě novobarokní vily spojené centrální přístavbou v podobě cylindrického rizalitu.

72. Leopold Bauer, vila Aloise Chlupačka, plánová dokumentace, 1923–1925, půdorys přízemí.

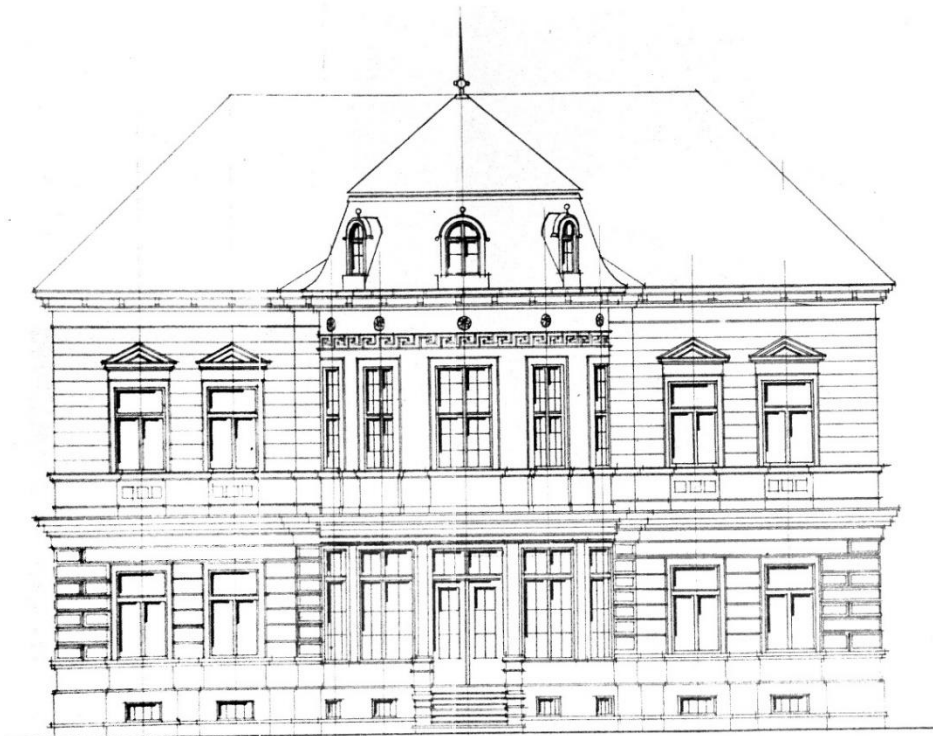
73. Leopold Bauer, vila Aloise Chlupačka, 1923–1925, pohled z horní části haly na spodní část haly.

74. Leopold Bauer, vila Aloise Chlupačka, 1923–1925, horní část haly.

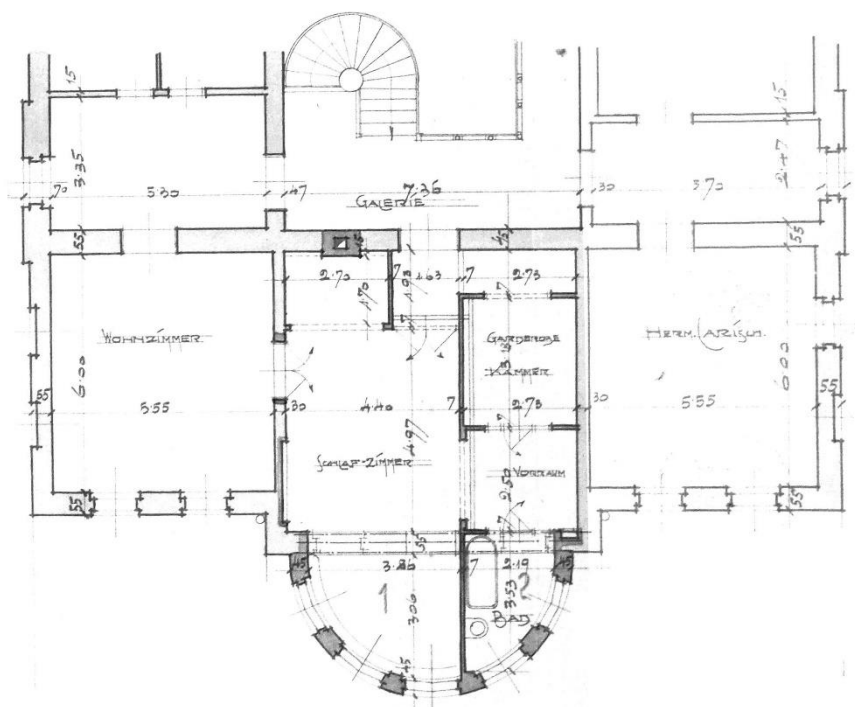
75. Leopold Bauer, vila Aloise Chlupačka, 1923–1925, jídelna.

76. Leopold Bauer, vila Hermann Larische, 1926–1927, plánová dokumentace, návrh uličního průčelí s novým cylindrickým rizalitem.

77. Leopold Bauer, vila Hermann Larische, 1926–1927, nika s krbem.

78. Leopold Bauer, vila Hermanna Larische, 1926–1927, plánová dokumentace, částečný půdorys prvního patra s novou ložnicí.

79. Leopold Bauer, vila Rudolfa Larische, 1929, západní průčelí a nová přístavba zadního traktu s půlválcovým rizalitem bočního schodiště.

80. Leopold Bauer, vila Rudolfa Larische, 1929, dvojpodlažní schodišťová hala se schodištěm, zákoutím s krbem na podestě a vestavěnými skříněmi v obložení stěn.

81. Leopold Bauer, vila Rudolfa Larische, 1929, gotizující prostor s krbem v suterénu vily.

82. Otto Prutscher, vila bratří Bellakových, 1927, nová dvoupodlažní hala.

83. Otto Prutscher, vila bratří Bellakových, 1927, galerie v prvním patře.

84. Otto Prutscher, vila bratří Bellakových, 1927, jídelna.

85. Fritz August Breuhaus, vila Floriana Schmidta, 1938, chodba.

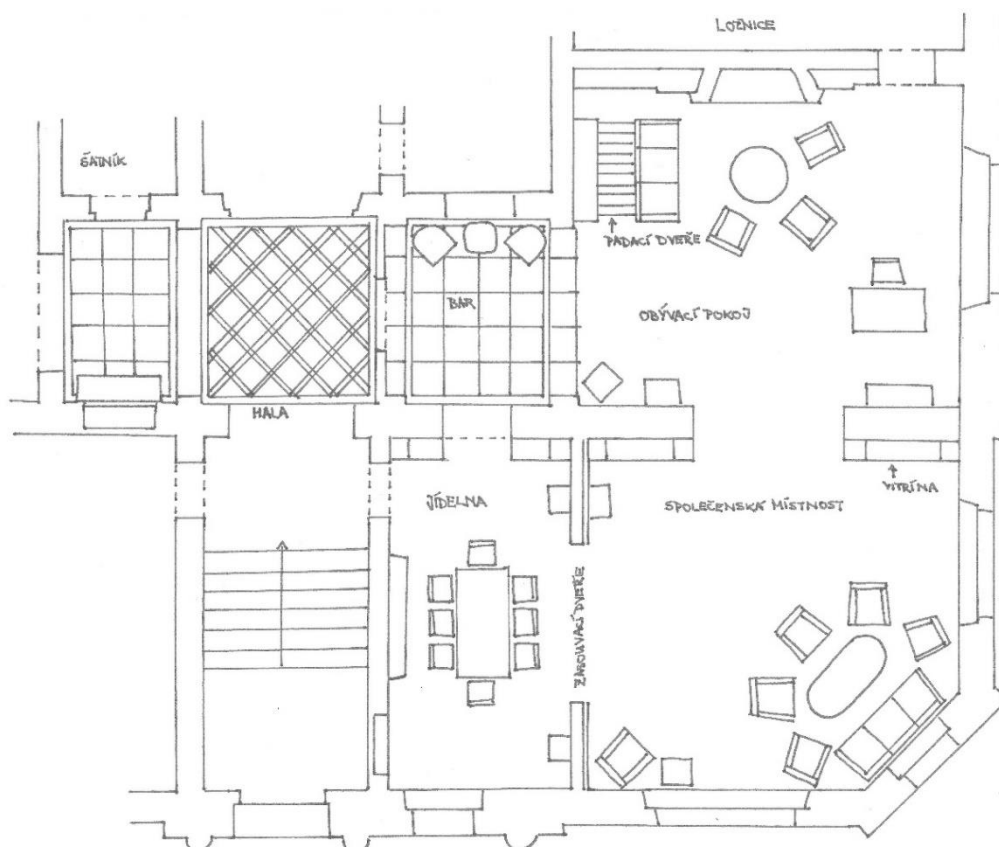
86. Fritz August Breuhaus, vila Floriana Schmidta, 1938, pohled ze společenské místnosti do jídelny.

87. Fritz August Breuhaus, vila Floriana Schmidta, 1938, obývací pokoj.

88. Fritz August Breuhaus, vila Floriana Schmidta, 1938, bar.

89. Fritz August Breuhaus, vila Floriana Schmidta, 1938, návrh přestavby interiéru v přízemí.

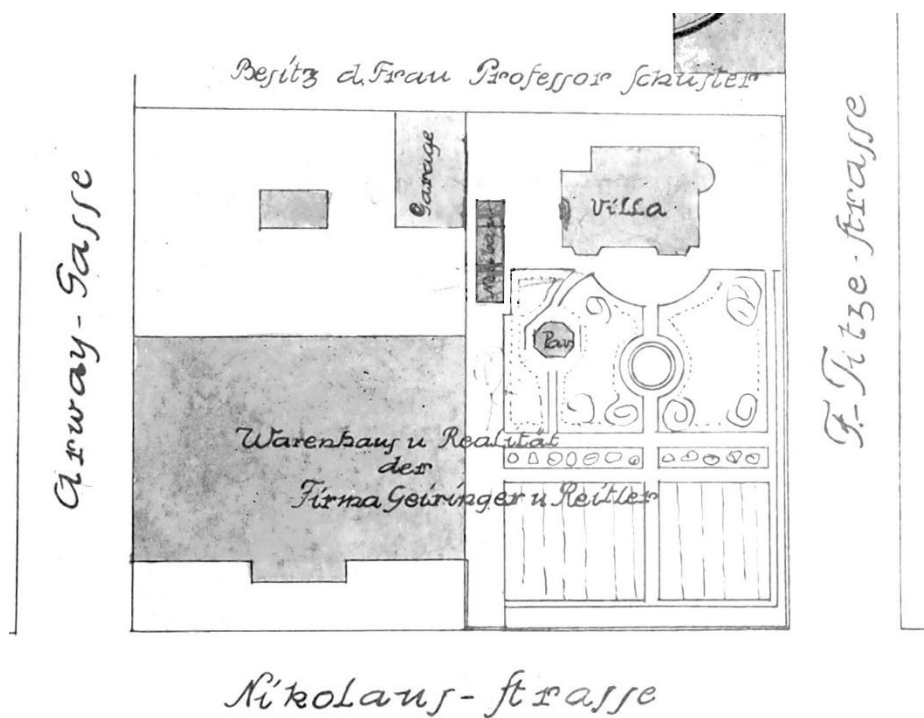
90. Fritz August Breuhaus, vila Floriana Schmidta, 1938, posezení ve společenské místnosti.

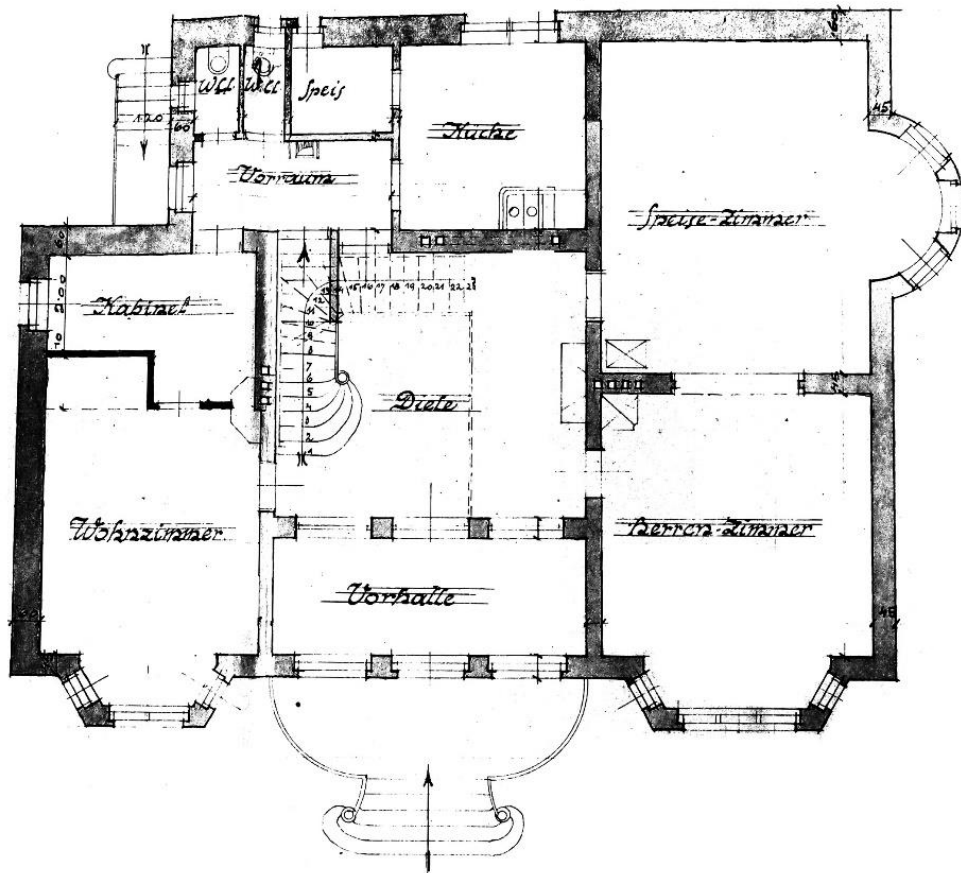
91. Fritz August Breuhaus, vila Floriana Schmidta, 1938, místnost v suterénu.

92. Fa Eduard Frank, vila Lea Geiringer, 1923–1925, současný stav uličního průčelí.

93. Fa Eduard Frank, vila Lea Geiringer, 1923–1925, plánová dokumentace, situační plán.

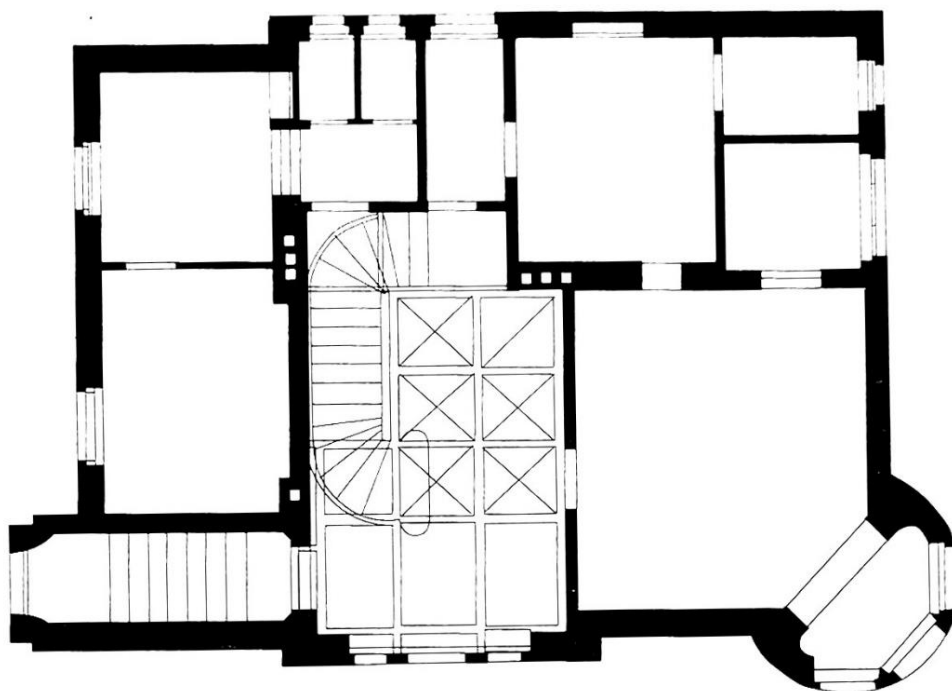
94. Fa Eduard Frank, vila Lea Geiringera, 1923–1925, půdorys přízemí.

95. Fa Eduard Frank, vila Lea Geiringera, 1923–1925, hala.

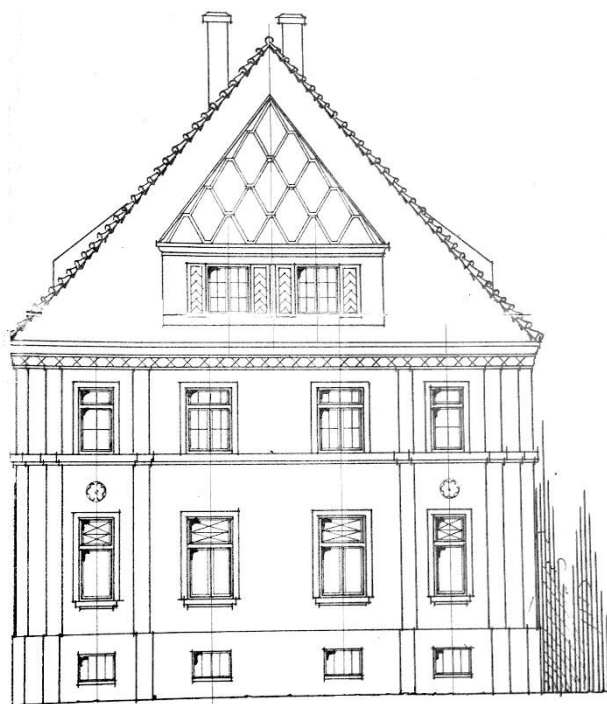
98. Johann Kalitta (?), vila Josefa Ulricha, 1928, uliční průčelí.

99. Johann Kalitta (?), vila Josefa Ulricha, 1928, půdorys přízemí.

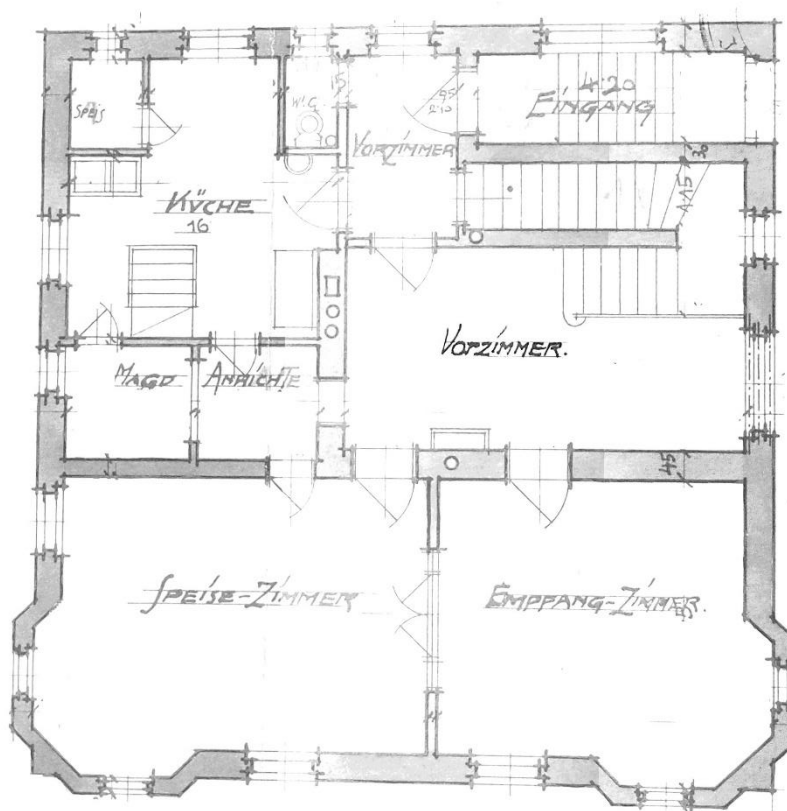
100. Rudolf Frank, vlastní vila, 1927, uliční průčelí.

101. Rudolf Frank, vlastní vila, 1927, plánová dokumentace, návrh uličního průčelí.

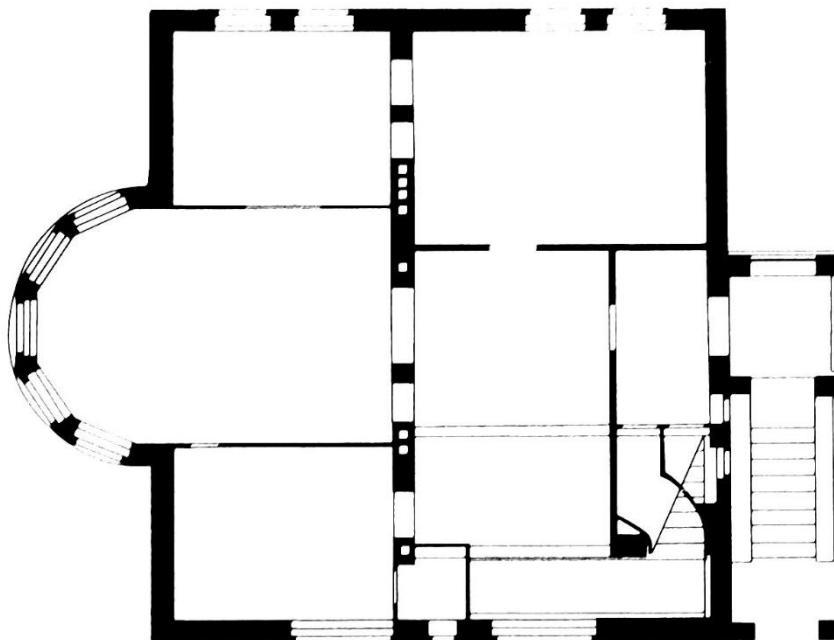
102. Leo Kammel, městské divadlo, 1927–1928, uliční průčelí.

103. Rudolf Frank, vlastní vila, 1927, plánová dokumentace, půdorys přízemí.

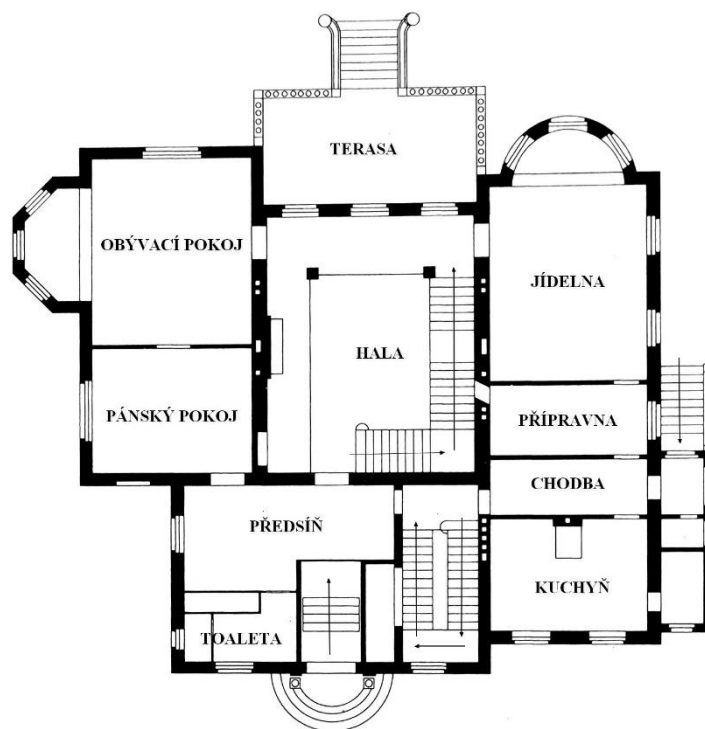
104. Otto Reichner, vila Aloise Wintera, 1927, uliční průčelí.

105. Otto Reichner, vila Aloise Wintera, 1927, půdorys přízemí.

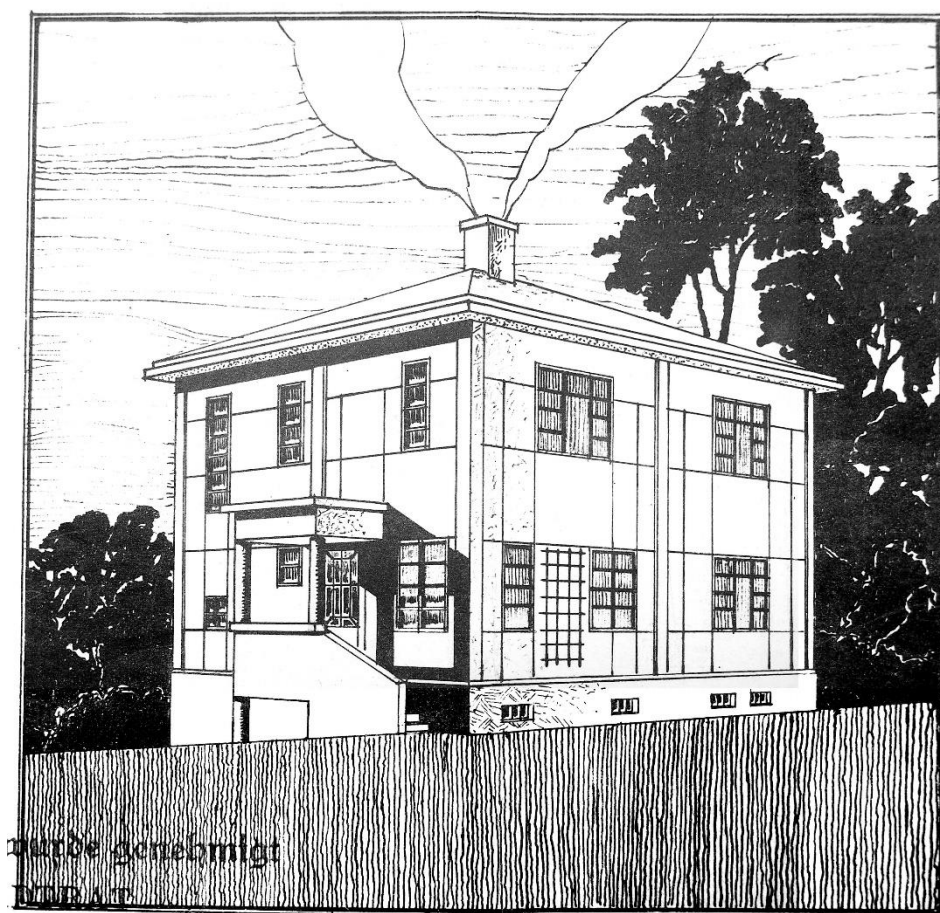
106. Franz Wilfert, vila Heinricha Steuera nejml., 19231–1932, uliční průčelí – současný stav.

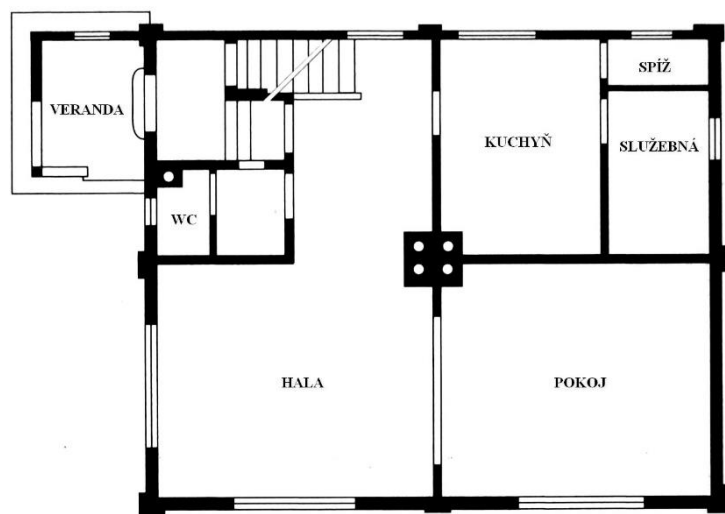
107. Franz Wilfert, vila Heinricha Steuera nejml., 19231–1932, půdorys přízemí.

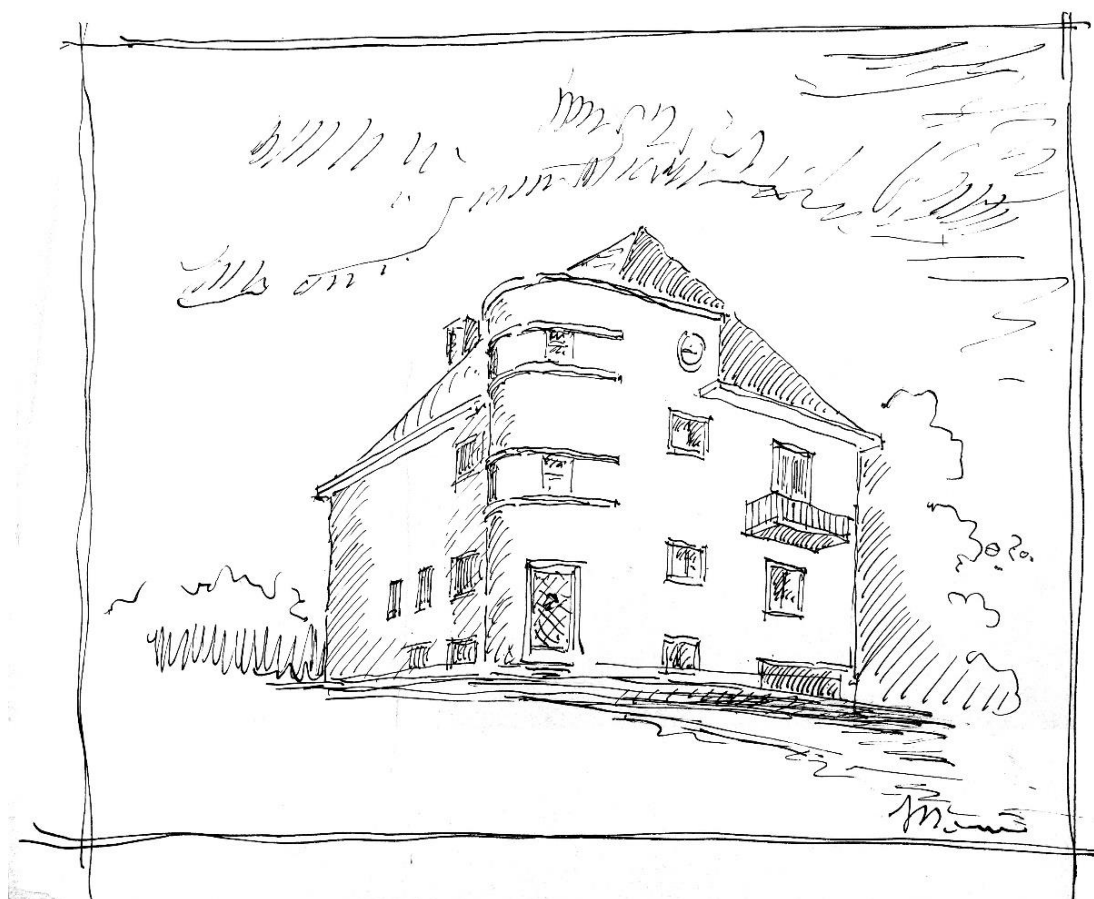
108. Franz Wilfert, vila Heinricha Steuera nejml., 19231–1932, obytná hala s krbem s antikizujícím reliéfem.

109. Matthias Rotter, vilka Roberta Lichtblaua, 1932–1933, plánová dokumentace, návrh uličního a bočního průčelí.

110. Matthias Rotter, vilka Roberta Lichtblaua, 1932–1933, půdorys přízemí.

111. Harald Bauer, vila Arthura Goldbergera, 1934, návrh uličního průčelí.

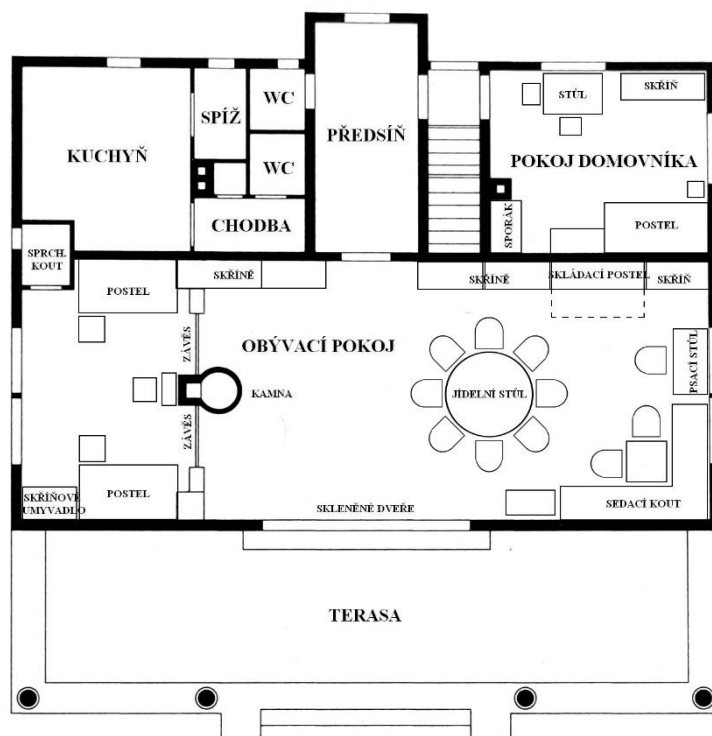
112. Oskar Wittek, vila Leopoldiny Mildnerové a její dcery Poldi, 1935–1936, uliční průčelí.

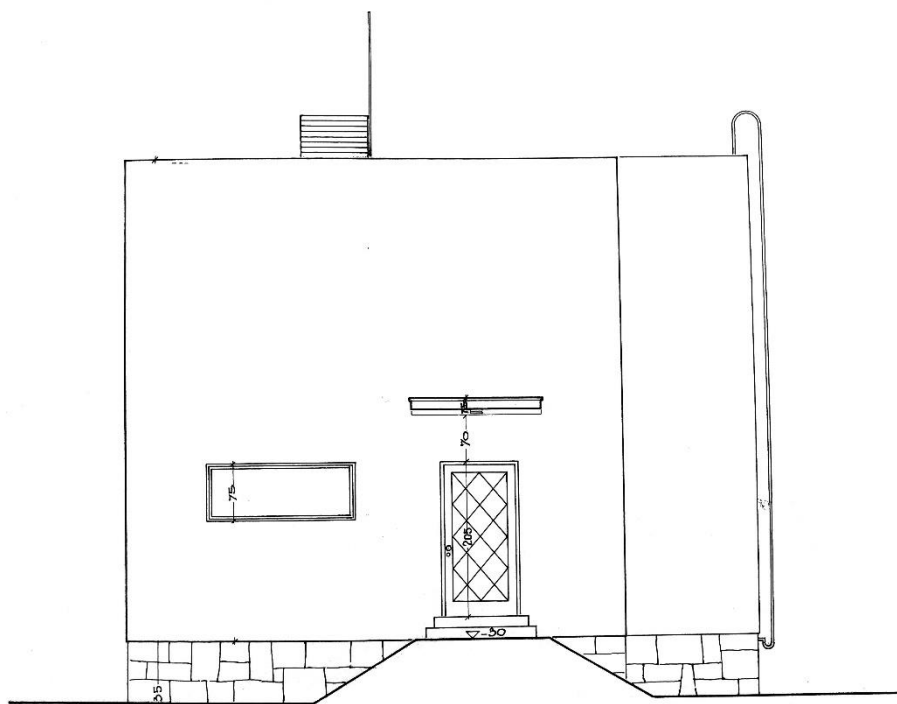
113. Leopold Bauer, víkendový dům Hanne Larischové, 1934, první varianta návrhu.

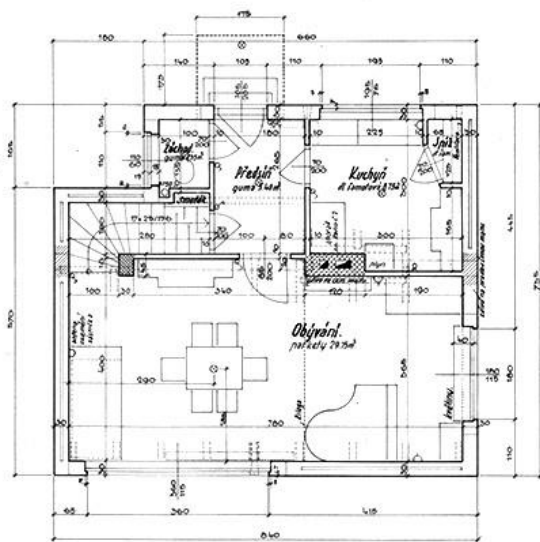
114. Leopold Bauer, víkendový dům Hanne Larischové, 1935–1936, jižní průčelí.

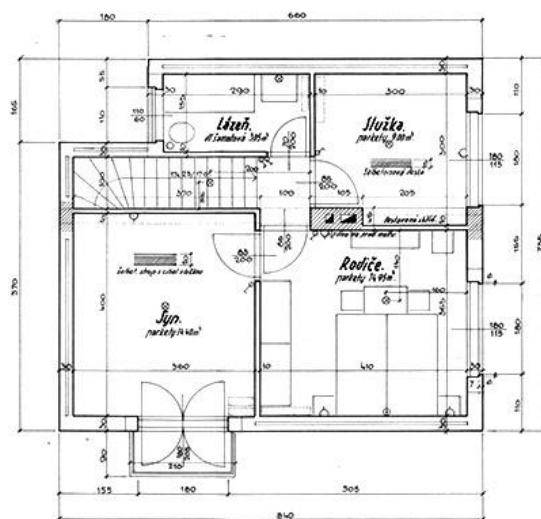
115. Leopold Bauer, víkendový dům Hanne Larischové, 1935–1936, půdorys přízemí.

116. Bratři Čestmír a Lubomír Šlapetovi, vila Thomase Konorzy, 1936–1937, plánová dokumentace, uliční průčelí.

Prizemí.

I. Patro.

117. Bratři Čestmír a Lubomír Šlapetovi, vila Thomase Konorzy, 1936–1937, plánová dokumentace, vlevo půdorys přízemí, vpravo půdorys prvního patra

Anotace

Jméno a příjmení:	Bc. Klára Čermáková
Katedra:	dějiny umění
Vedoucí práce:	doc. PhDr. Martin Horáček, Ph.D.
Rok obhajoby:	2020
Název práce:	Vývoj krnovských vil
Název v angličtině:	The development of the Krnov villas
Anotace:	Magisterská práce se věnuje vývoji krnovských vil zhruba v rozmezí sedmdesátých let 19. století a třicátých let 20. století. Oproti dosavadním pracím, jež nějakým způsobem pojednávají o krnovských vilách, se tato práce odlišuje zejména tím, že pojednává nejen o stavbách známých jak odborníkům, tak laické veřejnosti, tak o těch, o nichž se takřka nic neví. Na základě tohoto širokého spektra staveb, si může čtenář udělat poměrně přesnou představu o tom, jak se v průběhu desetiletí měnila krnovská vilová produkce. Součástí textu se stala též kapitola věnující se počátkům zdejší vilové architektury. Jelikož se této problematice dosud nevěnoval žádný z badatelů, má tato práce ambici přinést nové poznatky na toto téma.
Klíčová slova:	Krnov, počátek, vila, vývoj, 70. léta 19. století, 1938
Anotace v angličtině:	The masters thesis deals with the development of Krnov villas roughly between the seventies of the 19th century and the thirties of the 20th century. Compared to existing works that some way deals with Krnov villas, is this thesis different, especially because it's not just about well known buildings to specialists and general public, but also buildings which we don't know almost anything about. Based on this wide spectrum of villas, the reader can do himself quite accurate picture about how Krnov villas creation has changed over the decades. The work also included a chapter dedicated to the beginnings of the local villas architecture. As none of the researchers has addressed this issue yet, this work has the ambition to bring new knowledge to this topic.
Klíčová slova v angličtině:	beginning, development, Krnov, villa, 1970s, 1938
Přílohy vázané v práci:	obrazová příloha, příloha – stavebníci, příloha – stavitelé, příloha – mapy
Rozsah práce:	193 stran
Jazyk práce:	čeština